

ഇരയിമ്മൻതമ്പിയുടെ
ആട്ടക്കഥകൾ

ഇരയിമ്മൻതമ്പിയുടെ ആട്ടക്കഥകൾ

Malayalam

Irayimman Thampiyute Attakkathakal

(Kathakali Text)

by **Irayimman Thampi**

Commentary by K. P. Narayana Pisharoti

First Akademi Edition 1964

Reprinted March 1983, June 1997

Printed at D. C. Offset Printers, Kottayam

Rights Reserved

Published by Kerala Sahitya Akademi, Thrissur

Secretary and Editor

M. Kuttykrishnan

Convenor, Publication Committee

Rosy Thomas

Publications Officer

C. K. Anandan Pillai

Price Rs. 55.00

Distributors

National Book Stall, Kottayam

Cover design : Suresh

ഇരയിമ്മൻതമ്പിയുടെ ആട്ടക്കഥകൾ

അവതാരിക

ശുരനാട്ടു കുഞ്ഞൻപിള്ള

വ്യാഖ്യാനം

എ. പരമേശ്വരശാസ്ത്രി

സംശോധനം

കെ. പി. നാരായണ പിഷാരടി

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി
തൃശ്ശൂർ

ഒന്നാം പതിപ്പിന്റെ അവതാരിക

കേരളീയർ കഥകളിലുപത്തിൽ സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള അദ്ധ്യക്ഷാവ്യാജങ്ങളിൽ അത്യുത്തമങ്ങളായ ചുന്നു കൃതികളാണ് ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള കീചകവധം, ഉത്തരാസായംവരം, ദക്ഷയാഗം എന്നിവ. ഇവയുടെ കർത്താവ് സംഗീതസാഹിത്യോദി കലകളിൽ അത്യുതപ്രതിഭ പ്രദർശിപ്പിച്ച് അനശ്വരമായ സമാർത്ഥ്ജ്ഞിയും ഇന്ദ്രിയമനസിയാണു് (കൊ. വ. 950—1031). മഹാകവിമുരളിയ്യനായായിരുന്ന ഉണ്ണായിവാദ്യർക്കും കൃഷ്ണാനന്ധാർക്കും ശേഷം കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തുടങ്ങിയ മഹാമന്ത്രിമാർക്കും ചുവ്വ കേരള സാംസ്കാരികാത്മകലയിൽ അത്യുജ്ജ്വലഭാവം വർദ്ധിച്ചു ബ്രോതിസ്സായിരുന്നു തമ്പി. ജനനംകൊണ്ടും ജീവിതബന്ധംകൊണ്ടും പലതരത്തിൽ തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബവുമായി അദ്ദേഹം ബന്ധപ്പെട്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാംസ്കാരികജീവിതത്തിന്റെയും കലാപ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും എല്ലാം ഉറവിടം തിരുവനന്തപുരം രാജകീയ സദസ്സായിരുന്നുതാനും. ധർമ്മരാജാവ് എന്നു വിശ്വാസനായ കാർത്തികിരുനാൾ രാമവർമ്മരാജാവിന്റെ ഭരണത്തിന്റെ അത്യുജ്ജ്വലമായ ഉത്സാഹത്തിനാൽ രാജാജ്ഞാപനം മഹാരാജാവിന്റെ ഭരണകാലത്തിന്റെ മദ്ധ്യഭാഗംവരെയായിരുന്നു തമ്പിയുടെ ജീവിതകാലം. സാഹിത്യത്തിനും സംഗീതത്തിനും സകല കലകൾക്കും സർവ്വോന്നതമായ സംരക്ഷണം സിദ്ധിച്ച സാതിതിരുനാൾകാലം (കൊ.വ.944-1021) ഇതിനിടയ്ക്കാണ്. ആ രാജകീയസദസ്സുകളിൽ അഗ്രഗുണ അർഹിച്ച പണ്ഡിതനും കവിയും സംഗീതകർത്താവും ആയിട്ടായിരുന്നു തമ്പി ജീവിതം കഴിഞ്ഞത്.

ജീവചരിത്രസംക്ഷേപം

തിരുവനന്തപുരത്തു കരമന ആണ്ടിയിറക്കത്ത് പുതുക്കുന്ന അമ്മവിടെന്ന പ്രസിദ്ധരായ കുടുംബത്തിലെ അംഗമായിരുന്നു തമ്പി. വേലുത്തമ്പിത്തമ്പുരാന്റെ ശേഷം ബാലരാമവർമ്മരാജാവിന്റെ റിവാൻജിയായിത്തീർന്ന ഉമ്മിണിത്തമ്പി ഈ നരവാട്ടിലെ അംഗമായിരുന്നു. ഇവിടെത്തന്നെ സഹോദരിമാരെ ധർമ്മരാജാവിന്റെ കനിഷ്ഠസഹോദരനായിരുന്ന രവിവർമ്മത്തമ്പുരാൻ പരിഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. 'വരേ രാജാമഹാ. മേ ചുഹുപേ രവിവർമ്മാഭിമം വഞ്ചിഭൂപം' എന്ന് ഈ രവിവർമ്മയെ തമ്പി സ്തോത്രിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവരിൽ മുത്ത സഹോദരിയുടെ മകൾ പാർവ്വതിപ്പിള്ളത്തങ്കച്ചിക്ക് ചേർത്തുവെ നടുവിലെകോവിലകത്ത് കേളു എന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്ന കേരളവർമ്മശാസ്ത്രിയെ സ്വന്തത്തിന്നു ജനിച്ച പുത്രനായിരുന്നു തമ്പി. തമ്പി ജനിച്ചത് പുതുക്കുന്ന അമ്മവിടുവക കോട്ടയ്ക്കകത്തു കിഴക്കേക്കരം എന്ന വീട്ടിലായിരുന്നു. ബാല്യത്തിൽ പിതാവായ തമ്പാനിയിന്നും പിന്നെ മുത്താച്ഛ ശങ്കരൻഇളയത് എന്ന പണ്ഡിതനിൽനിന്നും തമ്പി ഭാഷയിലും സംസ്കൃതത്തിലും പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചു. വളരെ ചെറുപ്പത്തിൽതന്നെ തമ്പിയിൽ കവിതാവാസനയും പ്രകടമായി. പതിനാലാമത്തെ വയസ്സിൽ തമ്പി ഒരു ശ്ലോകം രചിച്ച് കാർത്തികിരുനാൾ മഹാരാജാവിന് അടിയറ വെച്ചതായും കുടുംബത്തിൽ പാഠിച്ചിട്ടുവേണം കവിതയെഴുത്തു തുടങ്ങേണ്ടതെന്ന് അവിടുന്നു തമ്പിയോടു

കവിപിപ്പതായും ഒരു കഥ പറഞ്ഞുവരുന്നു. തമ്പിയിൽ പൊയ്യത്തിലേ മൊട്ടിട്ട കവിതാ വാസനയും, ആ വാസന സംപൂർണ്ണമാക്കാൻ വേണ്ട പാണ്ഡിത്യസമ്പാദനത്തിനുള്ള പ്രേരണയും ഈ കഥയിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാം. തമ്പിയുടെ കലാസൃഷ്ടികളെല്ലാം വാസനയുടെയും പാണ്ഡിത്യത്തിന്റെയും മനോഹരസമ്മേളനങ്ങളാണെന്നുള്ളതു, ഇവിടെ സ്പഷ്ടമാണ്. ധർമ്മരാജാവിന്റെ കാലത്തുതന്നെ വലിയകൊട്ടാരം, നിത്യച്ചെലവിൽനിന്നും തമ്പിക്ക് അടുത്തുണ്ട് പതിച്ചുകിട്ടിയിരുന്നു. കൊട്ടാരത്തെ ആശ്രയിച്ച ജീവിതകാലം ചുഴുവന്നു. തമ്പി തിരുവനന്തപുരത്തുതന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി സാംസ്കാരികജീവിതത്തിലെന്നപോലെ കൂടുണ്ടാജീവിതത്തിലും തമ്പി അനുഗൃഹീതനായിരുന്നു. തമ്പിയുടെ കളിതര അദ്വൈതത്തിന്റെ അർത്ഥാനുഭൂതിയെന്ന കൃഷ്ണൻതമ്പിയുടെ മേൽ ഇടക്കൊട്ടു കാളിപ്പിള്ളത്തലച്ചിയാമ്പിരുന്നു. ആ സാമ്പിയിൽ തമ്പിക്കു ജനിച്ച കൂട്ടിക്കുഞ്ഞുതലച്ചി മലയാള കവനചരിത്രത്തിൽ സർവ്വഥാ പ്രഥമനെന്നീയ യാണെന്നുള്ള വസ്തുതയും തമ്പിക്കു കൂടുണ്ടാജീവിതത്തിലും സാംസ്കാരികജീവിതത്തിലും സിദ്ധിച്ച മഹാവിജയത്തിനു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുന്നതാണ്.

കൃതികൾ

രാജകൂടുംബത്താൽ ബന്ധപ്പെട്ട് കഴിഞ്ഞുകൂടിയ തമ്പിയുടെ സാഹിത്യസൃഷ്ടികളും കലാപ്രവർത്തനങ്ങളും, രാജസീമാനന്തത്തും അവിടുത്തെ കലാഭിരുചികളെയും ആധാരമാക്കി പുഷ്പി പ്രാപിച്ചതു സ്വാഭാവികമാണല്ലോ. രാജപരിസരപ്രദേശങ്ങളായ കവിതകളും കൊട്ടാര കഥകളിസംഘക്കോർക്ക് അഭിനയിക്കാനുള്ള ആട്ടക്കഥകളും അതാതു കാലത്ത് രാജധാനിയിലെ വിദഗ്ദ്ധങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്ന ലഘുകൃതികളും ചേരിക്കാൻ ഇടയായത് ഇങ്ങനെയാണ്. അക്കാലത്ത് അദ്വൈതത്തിന്റെ കവിതയ്ക്കു വിഷയഭാവിക്കാത്ത താഴ്ന്നൊരു മുഖ്യസംഭാവം കൊട്ടാരത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. 1003-ലെ മുറജപം, 1004-ലെ സാതിതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ സിംഹാസനാരോഹണം, 1005-ൽ ഉത്രംതിരുനാളിന്റെ തിരുമാടമ്പി, 1014-ൽ സാതിതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ കൂലശശഭരണപരാജയനവികരണം, 1015-ൽ പുരോടതിരുനാൾ ഇളയതമ്പുരാട്ടിയുടെ പള്ളിക്കെട്ട്, 1017-ചിങ്ങം 20-ാം തീയതി സാതിതിരുനാളിന്റെ മഠത്തിലെഴുന്നള്ളൽ, 1027-ൽ ശിങ്കിഹൊറാണി അയച്ച പ്രതിപദനയുടെ സവികാരം, 1028-ൽ കെതിൻ എന്ന ധാരയുടെ വ്യോമസഞ്ചാരം, 1029-ൽ ഉത്രംതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ ഹിമണ്ഡഗർഭം, 1030-ൽ അത്തംതിരുനാൾ രാജകുമാരന്റെ ജനനം എന്നു തുടങ്ങിയ വിഷയങ്ങളെ സംബന്ധിക്കുന്ന കൃതികളെല്ലാം ഈ വിഷയത്തിൽ ഉദാഹരണങ്ങളായി മഹാകവി ഉള്ളൂർ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട് (മേ.സാ. ച.14. 87). അതുപോലെതന്നെ ഏഴുതുപുറമായെന്ന കൃതികളാണ് 'ശ്രീമദനന്തപുരത്തിൽ വഴവും സാമി ശ്രീപദ്മനാഭന്റെ പാദപദ്മം — താമിന്നു പിന്തിച്ചു പാർവ്വതീനാണിയെ നന്ദിച്ചു വാഴ്ത്തിക്കളിച്ചിടേണം' എന്ന കൃതിയും, 'രാമനത്തിങ്കൽക്കിടാവോ' എന്ന താരാട്ടു സാതിതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ നിയോഗമനുസരിച്ച് രചിച്ചിട്ടുള്ള അനേകം മനോഹരഗാനങ്ങളും അനുഗൃഹീതനായ ഒരു കവിതായും സഹിതകർത്താവായും അദ്വൈതത്തിന് അനശ്വരശസ്ത്ര നേടിക്കൊടുത്ത അത്തം കൃതികളെയെല്ലാം പൊതുവേ ഇവിടെ സമീപിച്ചു വിഭജിക്കാതെ നിവൃത്തിയുള്ളു. അദ്വൈതത്തിന്റെ മറ്റു മുഖ്യകൃതികൾ. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ആട്ടക്കഥകൾക്കു പുറമെ, സുരഭാരാഹണം, കൈകൊട്ടിക്കളിപ്പാട്ട്, മുറജപ്പാന, നവരാത്രിപ്രബന്ധം, രാജസേവാശങ്കം, മണിപ്രവാളം, മലയാളത്തിലും സംസ്കൃതത്തിലും ഒട്ടേറെ ശ്ലോകങ്ങൾ എന്നിവയാണ്. വാസിഷ്ഠം, കിളിപ്പാട്ടും, രാസുകീഡ എന്ന കൃതിയുംകൂടെ അദ്വൈതത്തിന്റെ കൃതികളിൽ പെടുന്നു; എന്നുപറഞ്ഞിട്ട് അവ കാണാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല എന്നും മഹാകവി ഉള്ളൂർ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. തമ്പി നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള മനോഹരഗാനങ്ങൾ അദ്വൈതത്തെ കേരളീയരായ

ഗാനകർത്താക്കളുടെ പക്ഷിയിൽ ഒന്നും സ്ഥാനത്തിന് അവകാശവാദിക്കാതിരിക്കുന്നു. അവയിലെ ശൃംഗാരമൂർദ്ധ്വ അലിപ്ത പച്ചയാതിപ്പോയി എന്നു പറയുന്നവരുണ്ട്. എങ്കിലും, അവയുടെ സ്വാഭാവികതയിൽ ആലോചിക്കാത്ത സഹൃദയന്മാരില്ല. കലാരസികത വരുത്തുന്നതിൽ തമ്പിയുടെ കഴിവ് അനേകർക്ക് അസാധാരണമായിരുന്നു.

തമ്പിയുടെ മൂന്നു കഥകളിലെതികളാണല്ലോ നമുക്ക് ഇവിടെ പ്രധാനമായി പരിഗണിക്കേണ്ടവ. അവയിൽ ആദ്യത്തേത് കീചകവധവും അവസാനത്തേത് ദക്ഷയാഗവുമാണ്. കീചകവധം ചെിച്ചതിനുശേഷമാണ് ഉത്തരാസന്ധ്യവരം നിർമ്മിച്ചതെന്ന് അതിൽത്തന്നെ സൂചനയുണ്ട്. 'നിശച്യ വാർത്താമേ കീചകാനാം' എന്നു തുടങ്ങുന്ന പ്രഥമപാട്ടുതന്നെ ഈ വസ്തുത വ്യക്തമാക്കുന്നു. കീചകവധവും ഉത്തരാസന്ധ്യവരവും ഹോരഭാരതം ആരണ്യപർവ്വത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുള്ള പാണ്ഡവന്മാരുടെ അജ്ഞാതവാസകഥയെ ആസ്പദമാക്കിയിട്ടുള്ളവയാണ്. ദക്ഷയാഗം കഥ ഭാഗവതത്തിൽനിന്നാണ്.

കീചകവധം

അജ്ഞാതവാസകാലത്ത് വിഭാടരാജധാനിയിൽവെച്ച് പാഞ്ചാലിയിൽ കാമാർത്തനായ കീചകനെ ഭീമൻ വധിച്ചതാണ് ഇതിലെ കഥ.

കൗരവന്മാരുമായുള്ള ചുതിൽ തോറു പുന്തണു വർഷത്തെ വനവാസത്തിന്നും ഒരു വർഷത്തെ അജ്ഞാതവാസത്തിന്നും ആയി പാണ്ഡവന്മാർ നാടുവിട്ടു. വനവാസംകഴിഞ്ഞ് അജ്ഞാതവാസത്തിന്നു വേഷപ്പകർച്ചയായി അവർ വിഭാടരാജധാനിയിൽ ചെന്നു തുധിഷ്ഠാന്റെ കൽക്ക് എന്ന സന്യാസിവേഷം പുണ്ടു. ഭീമൻ വലലൻ എന്ന പേരിൽ ഒരു പാചകന്റെ വേഷം ധരിച്ചു. അർജ്ജുനൻ ബുഹനനുള്ള എന്ന പേരിൽ ഒരു നപുംഗകന്റെ വേഷം കൈക്കൊണ്ടു. നകുലൻ കുതിരക്കാരന്റെയും സഹദേവൻ ഒരു പശുപാലന്റെയും വേഷമെടുത്തു. പാഞ്ചാലി മാലിനിയെന്ന സൈന്യധീയായിച്ചെന്നതു. പാണ്ഡവരാജധാനിയിൽനിന്ന് വിഭാടനെ ആശ്രയിച്ച് തീവിക്കാൻ വന്നവരാണ് തങ്ങൾ എന്ന ഭിത്തിയിൽ അവിടെ പാർപ്പിക്കി. (രംഗം. രണ്ടാം ചുറ്റും. പദ്യം 4-7). അങ്ങനെയിരിക്കെ അവിടെ ഒരു ഉത്സവത്തിന് പാദുകമിയായ ഒരു മല്ലൻ വന്നുചേർന്നു. അയാളോടു നേരിടാൻ ആരും തന്റെ രാജധാനിയിൽ എന്ന് വിഭാടരാജാവ് വ്യാകുലനായൊടെ ആലോചിക്കേ കൽക്ക്, അക്കാലത്തു വലലൻ മതിയാകുമെന്ന് അറിയിച്ചു. (ശ്ലോ. 7 പദ്യം 8). ദന്താധിപത്തിൽ ആ മല്ലനെ വലലൻ നിഹനിച്ചു (രംഗം. 5. ശ്ലോ. 8 പദ്യം 10). അതിനുശേഷം രാജ്ഞിയുടെ സഹോദരനായ കീചകൻ മരിക്കൽ സൈന്യധീയായ മാലിനിയെ (പാഞ്ചാലിയെ) കാണാനിടയായി. (രംഗം. 6. ശ്ലോ. 10). അയാൾ നിർദ്വജ്ജനായി അവളോടു കാമവികാരം പ്രകടിപ്പിച്ചു (രംഗം. 6. പദ്യം 11). മാലിനി അയാളുടെ അഭ്യർത്ഥനയെ അവഹേളനത്തോടെ തിരസ്കരിച്ചു (പദ്യം 12). തനിക്ക് ഭർത്താക്കന്മാരായി അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാർ ഉണ്ടെന്നും കീചകന്റെ വിധിയെ മനസ്സിലാക്കിയാൽ അവർ അയാളെ നിഹനിക്കുമെന്നും പറഞ്ഞ് അയാളെ ഭയപ്പെടുത്തി അകറ്റാൻ നോക്കി (പദ്യം 12 ചാണം 2-3). എന്നാൽ അതുകൊണ്ട് അടങ്ങാതെ തന്റെ ആഗ്രഹം സഫലമാക്കാൻ കീചകൻ ഉപായം ആലോചിച്ചു. അവിവേകിയായ ആ കാമി തന്റെ അഭിലാഷം സഹോദരിയായ രാജ്ഞിയെ അറിയിച്ചിട്ട് മാലിനിയെ തനിക്ക് വശഗ്രാഹിക്കണമെന്ന് അപേക്ഷിച്ചു (രംഗം. 7. ശ്ലോ. 11. പദ്യം 13). എതിർത്തു പറഞ്ഞിട്ടും സമാധാനപ്പെടാതെ അപേക്ഷ ആവർത്തിച്ച കീചകന്റെ നിർദ്വജ്ജനത്തിനു വഴിപ്പെട്ട സുദേഷ്ണ മാലിനിയെ അയാളുടെ അടുത്തു പറഞ്ഞയക്കുമെന്ന് ഏറ്റു (പദ്യം 14). രാജ്ഞിയുടെ ആജ്ഞ അനുസരിക്കാതിരിക്കാൻ കഴിവില്ലാതെ മാലിനി ദുഃഖനിമഗ്നയായി കീചകന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്ക് ഓന്നവു മധുവു കൊണ്ടുവരുവാനായി പോയി (പദ്യം 15. ദണ്ഡകം). നിർദ്വജ്ജനായ കീചകൻ മാലിനിയെ

കണ്ടു കാമാന്ധനായി പ്രണയാഭ്യർത്ഥന നടത്തി (രംഗം 9, പദം 16). അവൾ വശപ്പെടാത്തതുകൊണ്ട് കീചകൻ കോപിച്ച് ബലാൽക്കാക്കത്തിനുകൂടി (പദം 17). അപ്പോൾ മറ്റൊരാൾക്ക് എന്നൊരു രാജാസൻ പെട്ടെന്ന് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് കീചകനെ മുക്തവൃത്തിയിൽനിന്നും വിമോചിപ്പിച്ചു. (പദം 18, ശ്ലോ. 15). അങ്ങനെ തൽക്കാലത്തേക്കു കക്ഷപ്പെട്ട മാലിനി തനിക്കു വന്ന ദുഃഖം സന്ധിയിലേപ്പൂ വിരോധാഭാവിനോട് അറിയിച്ചു (രംഗം 10, ശ്ലോ. 16, പദം 19). സ്വാലൻ ചെയ്ത ആ അന്യായകർമ്മത്തിന് പ്രതിവിധി ചെയ്യാൻ രാജാവ് തന്തിച്ചില്ല. രാജസഭയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന കങ്കനാകളെ മാലിനിയുടെ ഭർത്താക്കന്മാരായ ഗന്ധർവ്വന്മാർ അവളുടെ സന്താപം ശമിപ്പിക്കും. എന്ന് സമാശ്വസിപ്പിച്ചതായുള്ളു (ശ്ലോ. 17). അതുകൊണ്ട് ആശാസം കിട്ടാത്ത മാലിനി വലവനോട് ആവലാതി അറിയിച്ചു (ശ്ലോ. 18 പദം 20). കീചകനെ ഒരു സങ്കേതത്തിലേക്ക് ക്ഷണിക്കണമെന്നും അവിടെവെച്ചു പ്രതിവിധി ചെയ്യുകൊള്ളാമെന്നും വലവൻ മാലിനിയോടു പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തു. (പദം 21). മാലിനിയുടെ പ്രേരണയ്ക്കു വശപ്പെട്ടു കാമാന്ധനായ കീചകൻ നൃത്തശാലയിൽ ചെന്നു (ശ്ലോ. 19). അവിടെവെച്ച് മാലിനിയോടു കാമപ്രകടനം നടത്തിയ കീചകനെ ഭീമസേനൻ ഞെക്കിക്കൊന്നു (പദം 22, 23). കീചകനു പററിയ ഈ ദുരന്തം രംഗപാലകന്മാർ ഉപകീചകന്മാരോട് അറിയിച്ചപ്പോൾ അവർ പകരംവിട്ടാനായി മുതിർന്നു വന്നുചേർന്നു (പതിമൂന്നാം രംഗം ശ്ലോ. 20, പദം 24, 25). അവർ പ്രതിക്രിയയ്ക്കുവേണ്ടി പാഞ്ചാലിയെ പിടിച്ചുകൊട്ടി കീചകന്റെ പിതയിൽ ഇടാൻ കൊണ്ടുപോകവെ, ഭീമസേനൻ പാഞ്ചാലിയെ യോജിപ്പിക്കുകയും ഉപകീചകന്മാരെ വധിക്കുകയും ചെയ്തു. (ശ്ലോ. 21 പദം 26, ശ്ലോ. 22, പദം 27, ശ്ലോ. 23). അങ്ങനെ സങ്കടം തീർത്തശേഷം ഭീമസേനൻ പാഞ്ചാലിയോട് സ്വദേശത്തോടെ അടുത്തുപോയി ഒരു ഗന്ധർവ്വനാണ് കീചകനെ വധിച്ചതെന്ന് അറിയിക്കാൻ നിർമ്മാശ്ച. (പദം 28). അങ്ങനെ ഒരു വാർത്ത പെത്തി കീചകവധത്തെ തുടർന്നു ബഹുളം കൂടാതെ പാണ്ഡവന്മാരും പാഞ്ചാലിയും വിരോധനഗരത്തിൽ അജ്ഞാതവാസം സാധിച്ചു (ശ്ലോ. 24)

ഇതാണ് കീചകവധത്തിലെ കഥാസംഗ്രഹം. പതിനഞ്ചു രംഗങ്ങളായി വിഭജിച്ചിട്ടുള്ള ഇതിൽ ഇരുപത്തഞ്ചു ശ്ലോകങ്ങളും ഇരുപത്തട്ടു പാങ്ങങ്ങളും ഒരു ദണ്ഡകവും ഉണ്ട്. നാടകീയമായ അവതരണത്തിനും ആവിഷ്കരണപ്രാധിക്യം അനുരൂപമായ വിധത്തിലാണ് രംഗങ്ങൾ. കഥാവസ്തുവിന്റെ ഓരോ അംശത്തെ അവലംബിച്ച് ഹൃദയഹാരിയാണ് ഓരോ രംഗവും. ഓരോ രംഗത്തെ മനോഹരമായി ആവിഷ്കരിക്കുവാനും അത്യന്തം ശ്രദ്ധവച്ചിട്ടുണ്ട്. പാട്ടിനും അഭിനയത്തിനും അഞ്ചേറെ പ്രായാജനപ്പെടുന്ന തരത്തിലും സാഹിത്യശില്പത്തിന്റെ പരമസൗന്ദര്യം ആവഹിക്കുന്ന വിധത്തിലുമാണ് ശ്ലോകങ്ങളും പാങ്ങങ്ങളും ശ്ലോകങ്ങളെല്ലാം സംസ്കൃതത്തിൽതന്നെ. ഓരോന്നും ശബ്ദപ്രാധികൊണ്ടും അർത്ഥരസികതകൊണ്ടും കവിയുടെ കഴിവിന്റെ ഉജ്ജ്വലമാതൃകയായി പരിവർത്തിക്കുന്നു. അവയിൽ അധികവും സാഹിത്യോപാധികളായ രസനാഗന്ധർത്തനം ചെയ്തു പ്രചരിക്കുന്നവയാണ്. 'മാകന്മാൽകകളെൻജാമധുരമരി മത്താനുപുഷ്ടാഗ്നാചഞ്ചു ദഞ്ചിതപഞ്ചമാഞ്ചി തതരേ കേളീവരന മോഹനേ' (ശ്ലോ. 2) എന്ന് ഉദ്യാനത്തെ വർണ്ണിക്കുമ്പോഴും, 'ശാന്തം കരണ്ഡധൂയം കലിതന്ത്രിണ്ഡം കാഷായമേലമളികോല്ലസദുർദ്ധപുണ്ഡം.' (ശ്ലോ. 4) എന്ന് കങ്കനെ അവതരിപ്പിക്കുമ്പോഴും, 'വിലോചനാസേപനകാംഗസൗഷ്ഠവം വിമലാകൃ പാഞ്ചാലനരേന്ദ്രനനിനി.' (ശ്ലോ. 10) എന്ന് പാഞ്ചാലിയെ വർണ്ണിക്കുമ്പോഴും എല്ലാം തനിയുടെ കഴിവു വേണ്ടതുപോലെ പ്രകടമാകുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ പാങ്ങമില്ല. അതിലും കൂടുതലായി കീചകനുജീവത്തിലേക്കു പോകുന്ന മാലിനിയുടെ വിഷാദത്തെ വർണ്ണിക്കുന്ന ദണ്ഡകത്തിലുമാണ് കവിയുടെ വിസ്മയനിയമായ പ്രാഗത്ഭ്യം കാണാൻ കഴിയുന്നത്. രംഗത്തെ മോടിപിടിപ്പിക്കത്തക്കവിധം അഭിനയത്തിനും രസത്തിനും പ്രാധാന്യം കൊടുത്തുകൊണ്ടുള്ള രംഗമാണ് മുഖ്യമായും പാങ്ങമിൽ കാണുന്നത്.

'കോണിഗ്രഹത്തിയുടെ വാണിം. നിശ്ചയ പുനരേണീവിലോചന തടുത്തി' എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഭണ്ഡകം. സാഹിത്യശില്പരംഗികകാണു. കഥാനായികയുടെ ശോകാകുലമായ മനോവൃത്തിയുടെ പ്രകാശനംകൊണ്ടു. നിസ്സംശയോജയുള്ള ഒരു കാവ്യശകലമാണ്. അജ്ഞാതവാസത്തിന് ദാസ്യം. സ്വീകരിക്കേണ്ടിവന്ന പാണ്ഡവന്മാരുടെയും പാണ്ഡവിയുടെയും ദുരവസ്ഥയാണ് കഥയുടെ സ്മായിയായ അംശം. അതിൽ പാണ്ഡവിക്കു കാമോത്തനായ കീചകനിൽനിന്നു നേരിട്ട ശല്യമാണ് ക്രിയാശരണ പോഷിപ്പിക്കുന്നത്.

ശൃംഗാരം, വീരം, ശോകം, ഭയം തുടങ്ങിയ രസങ്ങൾ അഭിനയിക്കാൻ അനേകം അവസരം നിബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. മല്യയുദ്ധത്തിനും മറ്റു യുദ്ധങ്ങൾക്കും അനേകം സന്ദർഭങ്ങൾ, കാമലീലാരംഗമായ ഉദ്യാനവും രാജാവിന്റെ ആസ്ഥാനഭണ്ഡപവും നൃത്തശാലയും പ്രദർശിപ്പിക്കാൻവേണ്ട കഥാഖടന എന്നതിലൊക്കെയും വേണ്ടപോലെ കവി ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഉത്തരാസായംവരം

കീചകവധത്തെ തുടർന്നുള്ള കഥയാണ് ഉത്തരാസായംവരം. പാണ്ഡവരുടെ അജ്ഞാതവാസം. മഞ്ജിക്കാൻ ഉപായമായി വിരാടരാജാവിന്റെ പശുക്കളെ പിടിച്ചുകെട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാൻ ദുര്യോധനൻ ആളയയ്ക്കുന്നതു. ഗോഗ്രഹണത്തിന്നു വന്നവരെ അർജ്ജുനൻ വിരാടന്റെ പുത്രനായ ഉത്തരന്റെ സാഹായിയായിച്ചെന്നു തോൽപ്പിക്കുന്നതു. അതിൽ സന്തുഷ്ടനായ വിരാടരാജാവ് സാപുത്രിയെ അർജ്ജുനന്റെ മകനായ അഭിമന്യുവിന്നു വിവാഹം ചെയ്യുകൊടുക്കുന്നതുമാണ് ഇതിലെ കഥ.

മനോഹരമായ സന്ധ്യാസമയത്തെ ചാന്ദ്രാശയിലിരിക്കായ മലർവാടിയാണ് ഒന്നാം രംഗം (പദം 1). ഈ രംഗം മനോഹരമായ ഒരുമുഖം കലിക്കാൻ വേണ്ടിയാണ്. പിന്നെ ദുര്യോധനനും രാജ്ഞിയായ ഭാനുമാതയും ഉദ്യാനത്തിൽ വിഹരിക്കുന്നതാണ് രംഗം (രണ്ടാം രംഗം. ശ്ലോകം 3 പദം 3). 'ഉന്മീലിതപത്രവല്ലിം പൃഥ്വിമുകുചരോ രാജമാനവിയാളി' എന്നു തുടങ്ങുന്ന പ്രസിദ്ധ ശ്ലോകംകൊണ്ടാണ് ഉദ്യാനവർണ്ണന. 'കോകി നിന്ത്യരം കണ്ടു ചന്ദനെന്നു ചീന്തിച്ചു ഏകാന്തം വിരഹത്തെ ശക്തിപിതാ ഏകലോചനംകൊണ്ടു കോപമോടു നിന്നെയും ശോകമോടപരമനെ നോക്കുന്ന പതിയേയും' (പദം 3. ചരണം 3) എന്ന് ഏതു കഥകളിനടനെയും പരീക്ഷിക്കുന്ന സുരയോധനൻ ചാരപുരൂഷനിൽനിന്നും കീചകന്റെ മണവൃത്താന്തം ഗ്രഹിക്കുന്നു (ശ്ലോ. 4). ദുതൻ ദുര്യോധനന്റെ ദുരഭിമാനത്തെ ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുവാൻ 'ജയ ജയ നാഗകേതവ' എന്നു വിജയാശംസ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് ചെയ്യുന്ന വാർത്താനിവേദനം പ്രസിദ്ധമാണ് (പദം 5). ദുതൻ കീചകവധത്തെപ്പറ്റി പറഞ്ഞതിൽനിന്നും പാണ്ഡവന്മാർ വിരാടരാജാവിനായി അജ്ഞാതവാസം ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്ന് ദുര്യോധനൻ ഊഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു (പദം 6). കീചകനെ കൊല്ലുന്നതിന് ഭീമസേനനല്ലാതെ വേറൊരു കരുത്തരല്ല എന്നായിരുന്നു ഭീഷ്മരുടെ തുക്തി (പദം 7). പാണ്ഡവന്മാരെ വെളിച്ചത്തു കൊണ്ടുവരുന്നതിന്നും അങ്ങനെ അവരുടെ അജ്ഞാതവാസം ലംഘിക്കുന്നതിന്നും ദുര്യോധനൻ ഒരു ഉപായം ആലോചിച്ചു. വിരാടരാജാവിന്റെ ഗോക്കളെ പിടിച്ചുകെട്ടിക്കൊണ്ടു പോരണമെന്നും അതു തടുക്കുവാൻ വിരാടന്റെ സഹായത്തിന് പാണ്ഡവർ വന്നാൽ പിരന്നെയും അവരെ കാട്ടിലാക്കാനെന്നുമായിരുന്നു ഉപായം (പദം 8). ത്രിശർത്തരാജാവായ സുശർമ്മാവ് ദുര്യോധനനിയോഗനനുസരിച്ച് വിരാടന്റെ പശുക്കളെ മോഷ്ടിക്കാൻ യത്നിച്ചു (രംഗം 4. പദം 8). ത്രിശർത്തൻ വിരാടനെ ബന്ധിച്ചു (രംഗം 5. ശ്ലോകം 6. പദം 9). വിരാടനെ കെടിക്കാൻ ഭീമസേനൻ അടുത്തു യുദ്ധം തുടങ്ങി (ശ്ലോ. 7). ത്രിശർത്തന്റെയും ഭീമസേനന്റെയും യുദ്ധത്തിലിട്ട് 'മൃഗമതേ! മണനാകേമാനുക പാടച്ചുകീടാ' എന്ന

വിഷയം. ദുഃഖഭാവമുൾക്കൊണ്ട ഒരു ശാശ്വതവും സമ്യക്തമായ ഒരു ജ്ഞാനാവിഷ്ണു. തമ്മിലുള്ള ഹൃദയസംഘർഷത്തിന്റെ ചിത്രരേഖ നിലയ്ക്ക് ഈ കൃതിക്ക് സവിശേഷമായ ഒരു ആകർഷണമുണ്ട്.

ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനായ ദക്ഷപത്നിയെ അവതരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് കഥ തുടങ്ങുന്നത് (ഐ. 2. പാ. 1). കഥകളിലെ സാധാരണരീതിക്ക് ഒന്നാം ഭാഗം ഗൃഹാഭിനയമെന്നു ദക്ഷനും ദാരുണമായ വേഷവികൃതിയും ചേർന്നുള്ള ഭാഗം (പാ. 2, 3). പിന്നെ ദക്ഷൻ കളിക്കാനായി കാളിന്ദിയിലേക്കിത് പോകുന്നതും അവിടെത്തെ മനോഹരവൃത്തങ്ങൾ കാണുന്നതുമാണ്. 'താനെന്തുടമിഖലിമാനം. വെടിഞ്ഞ പരമാനന്ദാകാശമുണ്ണമാനസന്ദാരായ' മുതികൾ സ്നാനംചെയ്ത് ധ്യാനംപൂണ്ടു വരുന്ന ധർമ്മകാനന്തര്യം പുളിത്തളിൽ കളിച്ചുകൊണ്ട് കിടക്കുന്ന കളഹസമ്മയ്ക്കും കണ്ട് ദക്ഷൻ ആനന്ദമൂലമായി (പാ. 4). അപ്പോൾ ശക്തിസ്വപ്നം മനോഹരമായ ഒരു ശാഖ് ഒരു താരതമ്യമായി കിടക്കുന്നതുകണ്ട് കൗതുകത്തോടെ ചെന്ന അതു കൈകൾക്കടി ഉടക്ക. അതിമുതലെന്നു പറയട്ടെ. അതൊരു കന്യകയാതിരുന്നിരുന്നു (ഐ. 5). ദക്ഷൻ ആ കന്യകയെ പത്നിയെ സമ്മാനിച്ചിട്ട് 'വിധി തന്ന നിയമമായി നന്ദിനി—വിധിമുഖേ സർവ്വാധികാരനിഹിതം ജായേ' എന്നു സന്തോഷത്തോടെ വാചാവിചാരിച്ചു (പാ. 3. പാ. 1). പിതാക്കളുടെ ആനന്ദത്തോടൊപ്പം വളർന്നുവന്ന സതി എന്ന ആ കന്യക ബാല്യംകൊട്ടെ ശിവനെ ഭക്തയാവാതിക്കൊണ്ടെന്നു സങ്കല്പിച്ചു തപാസ്വരത്തിൽ കഴിഞ്ഞു (ഐ. 6). 'ചൈതന്യമുദയമകലയം. സുര്യസ്തോതാശ്വബി. ബാരുഹി ചേർന്ന ത്വര്യചിത്രം. കലർന്ന മുതലിതും. കാഞ്ചാൻ മുതലാപി വളർന്നു പാശമെഴുചിത്രം.' (പാ. 4. പാ. 1) എന്ന തരത്തിൽ വിശദശക്താധാരണ ഭേദിച്ചു കഴിയുന്ന ആ കന്യകയെ കരാളംകുട്ടൻ എന്നൊരു ദാനവൻ കണ്ട് അപ്പോൾ കാമാസമ്യക്തമായിരുന്നിരുന്നു (ഐ. 7). എന്നാൽ സതിയുടെ തപാഭയാധിനിയെ അപ്പോൾ ശയഭാഗ്യംകൊണ്ട് സ്പർശിച്ചതായിരുന്നു (ഐ. 8). അങ്ങനെ തപാവിഷ്ണുവിൽ കഴിയുന്ന ആ സതിയുടെ പ്രേമപരീക്ഷണത്തിന് ശിവൻ ഒരു വൃദ്ധബ്രാഹ്മണവേഷത്തിൽ മുമ്പിൽ ചെന്നു (പാ. 4. ഐ. 9) പരമേശ്വരനെ ഭക്തയാവാതി വലിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തിൽനിന്ന് സതിയെ പീഠിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് യുക്തിപാദം. ചൈതന്യമുദയമകലയം മുതിർന്നിന്ന് സതി തിരിഞ്ഞുപോകാൻ വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. അപ്പോൾ ശിവൻ സന്തോഷത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് 'കാര്യം ഹാ ഹന്ത! കൊപം കളകളായി തപാഭിഷ്ടമെല്ലാം. തമിരനന്ദി' എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു. (ഐ. 11). ദക്ഷിണേഷാൾ പാഞ്ഞു വിവരം. നേസ്സിലാക്കിയ ദക്ഷൻ കളയുടെ വിവാഹോത്സവത്തിന് ഏല്പാടുകൾചെയ്തു ആ ഭാഗം മനോഹരമായ ഒരു ദണ്ഡകമായിട്ടാണ് കവി വർണ്ണിക്കുന്നത്. 'ഉദ്യോഗമോടും ബഹുവിദ്യാധാരാദിതും വാദ്യം. ദിവി മുതലി പ്രീതിയോടും സംഗീതാദികൾ തുടങ്ങി തന്ത്ര സുര്യവതിജനചിത്രമരസലളിതയുത്തമതു സമയതിൽ വിളങ്ങി' അങ്ങനെ മേള. നിറഞ്ഞ സമയത്ത് വെച്ച് സതിയുടെ കൈകൾക്കടി പരമേശ്വരൻ ഹിതമോടെ പരിഗ്രഹിച്ചു. ഇന്ദ്രാദികൾ ദക്ഷന്റെ ഭാഗ്യത്തെ പുകിടത്തിച്ചു. (ഐ. 12 പാ. 3) അവർ സതിയോട് 'പത്നീവേദം. തിരസ്കാരം. ഭാഗ്യമോഭാഗ്യം.' എന്നറിയപ്പെട്ടു. അങ്ങനെ ആനന്ദശൃംഗത്തിൽ അധിരോഹണം ചെയ്തു സതിയെ പെട്ടെന്നു വിഹംസകോണ്ടുള്ള മുഖം അനുസ്മരിപ്പുന്നതാണ് അടുത്ത ഭാഗം (പാ. 6. ഐ. 13). പാണ്ടിപ്രാണം. കഴിഞ്ഞിട്ടു പെട്ടെന്ന് പരമേശ്വരൻ അപന്യക്ഷനായി. വിഹംസത്തയായി വിധവിക്കുന്ന സതിയെ സമസന്ദിഗ്ദ്ധവി വന്നു സാന്ത്വനപ്പെടുത്തി. (ഐ. 14. പാ. 11) പരമേശ്വരൻ പരിഗ്രഹണം കഴിഞ്ഞു പെട്ടെന്നു പോയ വൃത്താന്തം അറിഞ്ഞപ്പോൾ ദക്ഷൻ കോപിച്ചു. പാശമായി സതി വിട്ടു. തപസ്സാശിഷ്ട. തപസ്സന്റെ വേഷത്തിൽ ശിവൻ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട് സതിയെ സമീകരിച്ചു കൈലാസത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി (ഐ. 15). ശിവൻ ലോകേശ്വരൻ ആണെന്ന ചിന്തയല്ല ദക്ഷൻ ഉണ്ടായത്; തന്റെ ജ്ഞാനാവസ്ഥയെ ഭാഗ്യമെ ആശ്വസിച്ചുള്ള. ആ നിലയ്ക്ക് ശിവന്റെ പ്രവൃത്തിയിൽ

വമിയ അന്താദമോണ് ദക്ഷന്യ തോന്നിയത്—'പരിപാകവ്യമഭിമാനവ്യം. ലൗകികപരവിയമില്ലാത്ത ഭക്തിയോടെ ശിവനെ അറിയാതെ മെ പൂത്രിയെ നല്കിയതനുചിതമായിത്തഹം' എന്നു ദേവന്മാരോട് ദക്ഷൻ പറയുകയും ചെയ്തു. (പാ. 12). ഈ പാ. അനുഭവസാരസ്യംകൊണ്ട് കവിഹൃദയത്തിൽനിന്നു നിർഗ്ഗമിച്ചതാവാമെന്നു പറയാമെന്നു കരുതുന്നു. ദേവദക്ഷനായ ശിവനോടു വേദമോയ് എന്നു ദേവന്മാർ പറഞ്ഞതുകൊണ്ട് ദക്ഷൻ ശിവനെ കാണാനായി പുറപ്പെട്ടു. അവിടെയും ദക്ഷനു ഭാമാതാവായ പരമേശ്വരനോട് വിരോധം വളർത്തിയപ്പോഴുള്ള സാഹചര്യമാണ് അനുഭവപ്പെട്ടത് (പേം. 2. ശ്ലോ. 17). ദക്ഷൻ വരുന്നതുകണ്ട് ശിവന്റെ പാർഷ്വനായ നന്ദികേശന്റെ 'അതിമാതമിവന്യായ തേയതിൽ വളർന്നുള്ള മദാശ്വ തീർത്തിടുവനതിനല്ല സംശയം' എന്നു നേന്റുപറ്റിയത് (പാ. 14). എന്നിട്ട് ദക്ഷനോട് അടുത്തു. 'മുഗദ്ധാമോനചുരമുഡമന്ദിതത്തിൽവന്നു ഗൃഹഭാഗ്ഗോഷണിപ്പുന്നമുഗ്ദ്ധനാമോ' എന്നു പറഞ്ഞു തടുത്തു (പാ. 15). അവർ തമ്മിൽ വാഗ്വാദമായി 'കുമാരികൾക്കു നൃശ്ശനല്ല മെ രഹസ്യനിക മുഗ്ദ്ധ' എന്നു പറഞ്ഞ് നന്ദികേശൻ ദക്ഷനെ വിരട്ടിവിട്ടു (പാ. 13. ചാണം. 5). ദക്ഷൻ കോപാവിഷ്ടനായി സന്തപ്തിയിൽ തിരിച്ചപ്പോൾ യാഗശാലിൽ ശിവനു ഹവിർഭാഗം കൊടുത്തുകൂടാ എന്നു നിരോധിച്ചു (ശ്ലോ. 19). അങ്ങനെയിരിക്കെ ബ്രഹ്മാവ് ഒരു യാഗം ചെയ്യാനാഗ്രഹിച്ച് അതിൽ സന്നിഹിതനാകണമെന്ന് ശിവനോടു ചേന്ന് അഭ്യർത്ഥിച്ചു (ശ്ലോ. 20). ബ്രഹ്മാവിലിന്റെ പുത്രനായ ദക്ഷൻ തന്നെ അവരാനിച്ചതുകൊണ്ട് താൻ യാഗത്തിനു ചെല്ലുകയില്ലെന്നു, തനിക്ക് പക്ഷം നന്ദിയെ അയയ്ക്കാമെന്നും പറഞ്ഞു (പാ. 16. ചാണം. 4). അങ്ങനെ ബ്രഹ്മാവിലിന്റെ യാഗം സമാപ്തമായി. വിഷ്ണു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരും സനകാദി മഹർഷിമാരും അതിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. (ശ്ലോ. 21). ആ പേഗം ദക്ഷനു നല്ല സന്തോഷമായിത്തീർന്നു. അവിടെ ചെന്നുചേർന്ന തന്ദികേശന്റെ ദക്ഷൻ അവഹേളിച്ചുവരാനിട്ടു. (ശ്ലോ. 22). 'അസ്മിന്ദണ്ഡിത്താഭ കൃത്തിയുഭയതു കരതലമെടുത്തു കപലം' നിന്ദിച്ചെന്നു നഷ്ടപ്പെട്ടവന്റെ ഭൃത്യന്മാരല്ല നി? (പാ. 17. ചാണം. 1) എന്ന് ദക്ഷൻ ഭർത്സിച്ചതു കേട്ട നന്ദികേശൻ കോപത്തോടുകൂടി യാഗശാല വിട്ടുപോയി. (ശ്ലോ. 23). പിന്നെ ദക്ഷൻ തന്നെ ഒരു യാഗത്തിനു സമാപ്തമായി ശിവൻ മഹർഷിമാരാണ് ദക്ഷൻ എന്നു നേന്റുപറ്റിയപ്പോൾ വസിഷ്ഠാദി മഹർഷിമാർ ആ യാഗത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളാൻ വിസമ്മതിച്ചു. അങ്ങനെയിരിക്കെ ദധീചിമഹർഷി അവിടെ ചെന്നു (ശ്ലോ. 24). വസിഷ്ഠനും സനകനും മറ്റും യാഗത്തിനു വരാത്തത് എന്ത് എന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ ശിവനുമായുള്ള മത്സരകഥയെല്ലാം ദക്ഷൻ അറുപത്തെ അറിയിച്ചു രഹസ്യനെ ചാനിക്കുന്നതാണ് നല്ലതെന്ന് ദധീചിയും ദക്ഷനോടു പറഞ്ഞു (പാ. 20) എന്നാലും യുക്തിജ്ഞിയെ യജ്ഞാലം കൊടുക്കുകയില്ലെന്നുതന്നെ ദക്ഷൻ കരുതിത്തു (പാ. 20. ചാണം. 3). ശിവനെ അവരാനിക്കുന്ന ദക്ഷന്റെ യാഗം മുടങ്ങിപ്പോകുമെന്ന് ദധീചി ഭയന്നിയിട്ടുള്ളതുകൊണ്ടു (പാ. 20. ചാണം. 4). ഈ ഘട്ടത്തിൽ കലഹപിതനായ നാരദൻ കൈമാറസം പ്രാപിച്ച് ദക്ഷയാഗകഥയെപ്പറ്റി ശിവനോടു നിവേദനംചെയ്തു (പേം. 12. ശ്ലോ. 25). ദക്ഷൻ ശിവനെ മിക്കരിക്കുന്ന വാർത്ത അറിയിക്കാനാണ് താൻ അവിടെ ചെന്നതെന്ന് നാരദൻ ഉണർത്തിച്ചു (പാ. 21. ചാണം. 3). ദുഷ്ടന്മാർ ചെയ്യുന്ന കർമ്മത്തിന്റെ ഫലം അവർ പെട്ടെന്ന് അനുഭവിച്ചുകൊള്ളുമെന്നു പറഞ്ഞ് ശിവൻ അന്തർഗ്ഗതം വ്യക്തമാക്കി (പാ. 21. ചാണം. 4). ആ അവസരത്തിൽ ശിവന്റെ വികാരങ്ങളെ വിശ്വകൃഷ്ണിയോടു വേറൊരു സംഭവമുണ്ടായി സതിദേവി അറിയിച്ച മരപക്ഷമായിരുന്നു അത്. തന്റെ പിതാവു നഷ്ടപ്പെട്ട യാഗത്തിൽ സംബന്ധിക്കാൻ തനിക്കെന്നുവാദം നല്കണമെന്നും അവിടെ ചെന്നാൽ തന്റെ സഹോദരിമാരെയെല്ലാം കാണാമെന്നും അപഹരിവ് വിവേഷ്യത്തിനു കുറവു വരുമെന്നും ദേവി അറിയിച്ചു (പാ. 22). എങ്കിലും കണ്ടിരിക്കാത്തതുകൊണ്ടു പോയ്ക്കുടയെന്നായിരുന്നു ശിവന്റെ അഭിപ്രായം. (പാ.

22. ചരണം. 3). എന്നാലും, അച്ഛൻ നടത്തുന്ന യാഗത്തിൽ പങ്കെടുക്കുവാനുള്ള കൗതുകത്തോടുകൂടി സതിദേവി പിതൃഗൃഹത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു (ഭാഗം. 13 ശ്ലോ. 27) സതിയെ കണ്ടു ചുംബിക്കുന്നവൻ 'യാഗശാലയിൽനിന്നു പോക ജവാൻ ഭൃതശാലയിൽ' എന്ന് ആവുകയില്ല (പാ. 23) എതിർത്തു പറഞ്ഞ സതിയെ ഭൃതൃരാമൻമാരു പുറത്താക്കിയിട്ടുമാണ് ദക്ഷൻ പറഞ്ഞു (പാ. 23. ചരണം. 3). അങ്ങനെ നാണക്കമുണ്ട്. ഭീതി പുണ്ടും സതി അവിടെനിന്നും തിരിച്ചുവന്നു ഭക്താവിനോടു കൂടാപണം. അറിയിച്ചു (ഭാഗം. 14 ശ്ലോ. 26) ഭക്താവിനെ നിന്ദിച്ച ദക്ഷൻ ഇതിനാൽ നന്ദിതാൽ ആണെന്നു തലിമാന. തനിക്ക് ഇല്ലെന്നും, അയാളെ നിഗമിക്കണമെന്നും സതി ഉണർത്തിച്ചു ശിവൻ ദേവിയെ സമാധാനപ്പെടുത്തിയിട്ട് 'ധിക്കാരം ചെയ്യുന്ന ദക്ഷന്റെ ദുഷ്ടത, തീർപ്പാൽ ഇക്കാരം സംഗതിവന്നു' എന്ന് അറിയിച്ചു (പാ. 25 ചരണം. 3) ശിവന്റെ നന്ദിതാൽ അവിടെ അവിടെയെത്തിയതിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ടു വീരഭൃതും സതിദേവി സുഷിച്ഛ ഭദ്രകാളിയും പെട്ടെന്നു പതികാരവന്നതോടെ അവിടെ നിന്നു (ഭാഗം. 15 ശ്ലോ. 26) തമ്മിൽ എന്നാണു ചെയ്യണമെന്ന് അവിടേ പരമേശ്വരനോടു ചോദിച്ചു (പാ. 26) ദക്ഷൻ തലിത്തോൾ. തന്നില്ലെങ്കിൽ അയാളെ നിഗമിക്കണമെന്നായിരുന്നു ആജ്ഞ (പാ. 26 ചരണം. 4) ആമിടം. തലിയും. ദക്ഷാമിടം. കൈകളുമുള്ള മേകാരകാരായ വിഭഭൃതൻ ഭദ്രകാളിയോടും ഗണസമാഹരത്തോടും ചേർന്നു ദക്ഷപുത്രിയെ ആകർഷിച്ചു (ശ്ലോ. 30) വിഭഭൃതും. ഭദ്രകാളിയും ചേർന്ന് ദക്ഷനെ ആകർഷിക്കുന്നതിനും ദേവന്റെ വിഭഭൃതൻ കൈവശംകൊണ്ടു ദക്ഷന്റെ തല അറുത്തുവെക്കുവാൻ ദക്ഷന്റെ അഗ്നിയിൽ ചേർത്തിട്ട് പതികാര നടത്തുന്നതുകൊണ്ട് ആരംഭം സമാപിക്കുന്നു (ശ്ലോ. 31) ശിവൻ സതിസമേതനായി പര്യക്ഷപ്പെടുന്നതാണ് അടുത്ത ഭാഗം (ഭാഗം. 17 ശ്ലോ. 32). സുഭാഗം. ശിവനെ സുതിച്ചു പസാദിപ്പിച്ചു (പാ. 28) ദർപ്പശാലിയായ ദക്ഷനെ ശിക്ഷിച്ച ദേഹശാരണ അവിടേ പുകഴ്ത്തി. മുടങ്ങിപ്പോയ യാഗം പുർത്തിയാക്കണമെന്നും അതിലേക്ക് ദക്ഷനെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കണമെന്നും അവിടേ അഭ്യർത്ഥിച്ചു (പാ. 28 ചരണം. 3) ആട്ടിന്റെ തല വച്ചുചേർത്ത് ദക്ഷനെ പുനർജ്ജീവിപ്പിക്കാമെന്ന് ദേഹശാലൻ പ്രസാദിച്ച് അറിയിച്ചു (ശ്ലോ. 33) അപകാരം. ദേഹശാലന്റെ പ്രസാദത്താൽ ദക്ഷന്റെ കനായി പുനർജ്ജീവിതം. നേടിയ ദക്ഷൻ യാഗം പുർത്തിയാക്കി. ശീട്ടും. തിരിയെ ശിച്ഛ അയാൾ സാഷ്ടാംഗം പ്രണാമം ചെയ്ത് ദേഹശാലനെ സുതിക്കുകയും ചെയ്തു (ഭാഗം. 18 ശ്ലോ. 34) അങ്ങനെ ശിവസുതിക്കൊണ്ടു കഥ പരിസമാപിക്കാൻ സാധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു (പാ. 29) ദക്ഷന്റെ സുതിയിൽ പ്രസാദിച്ച് 'ആനന്ദന വസിക്ക നികാരം' എന്ന് ആശംസിച്ചിട്ട് ശിവൻ കൈവശത്തിലേക്കു തിരിച്ചപ്പോൾ ദക്ഷൻ സുഖമായി സന്തോഷിച്ച് വാണമുള 18 പാശങ്ങളിലായി 30 പാണമുള 30 ശ്ലോകങ്ങളും. ഉൾക്കൊള്ളുന്ന കൃതിയുടെ കഥാപരിഗമനം. ഇതാണ്

ഭാഗവതപുരാണത്തെ ആധാരമാക്കിയാണ് കഥയെങ്കിലും ചില അംശങ്ങളിൽ കവി സന്തതകല്പന നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. ശിവനും ദക്ഷനോടും മാതൃവ്യുണ്ടാകാനുള്ള കാരണം പറയുന്നില്ലെന്നും സതി ദക്ഷയാഗശാലയിൽ ചെയ്യുന്ന ഘട്ടത്തിലും ആണ് മുദ്രയായ ദൃതിയാണെന്ന് സതിയുടെ പാണിഗ്രഹണം കഴിഞ്ഞു പെട്ടെന്നു ശിവൻ ദൈവരൂപംകൊണ്ടത് കഥകളിയിലെ കല്പനയാണ് വിപര്യയം. ശാരദയെ പരിപോഷിപ്പിക്കാനുള്ള കല്പനയായിരിക്കണം. ഇത് പശ്ചാത്താദാർചയെ സന്തതിൽ ദക്ഷൻ ചെയ്യപ്പോൾ പരമേശ്വരൻ എന്തിന് ഉപചരിച്ചില്ല എന്നാണ് ദക്ഷന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തിന് ആദികാരണമായി ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നത് നാടകിയായ ആവിഷ്കരണത്തിനു തമ്പിയുടെ കല്പനകളിൽ സമാർത്ഥമാണെന്നു തോന്നുന്നു. കൈവശത്തിൽ ചെന്ന ദക്ഷനെ നന്ദികേശ്വരൻ തടുക്കുന്നതും. ഭാനും. കഥകളിപരത്തിനു കൊച്ചു കട്ടുന്നതിനു വേണ്ടി ചോദിച്ചതിന്റെ യാഗശാലയിൽ ചെന്ന സതി താതന്മാൻ അപമാനിയായപ്പോൾ യോഗാഗ്നിയിൽ സമഹരണ

പേര് മാക്കിയതായിട്ടാണു് പുറംതൊട്ടി. രോഗ-ശാധനകളായ ഭൂതഗണങ്ങളെ ദക്ഷാത്മാഗ്രാഹ്യ നശിപ്പിച്ചതായും; നാളെക്കുറേ കൈമാസത്തിൽ ചെന്നു വിവരം അറിയിച്ചപ്പോൾ മേഘം, ചന്ദ്രൻ, ജടാഭാരം, നിലത്തടിച്ചു വീരഭരതന സൂഷ്മിച്ചതായും; ശിവശക്തി നീർവേഗമെന്നു സഭിച്ച് വീരഭരത ഭൂതഗണങ്ങളുടേയിപ്പുറപ്പെട്ടുചെന്നു യാഗം നടപ്പിച്ചതായും; മേനോൻ കഥ പറയുകന്നത്. അപമാനിയായ സതീദേവീ തിരിച്ചുചെന്നു ഭർത്താവിനോടു സങ്കടമറിയിച്ചു വീരഭരതനെയും, ഭക്താളിയെയും അഞ്ചു ദക്ഷമനസ്സാക്കിയതായ കവിതയുടേതാണി.

ശിവാഹാരമുതൽ പകിർത്തുകൊണ്ടു വരുന്നതാണ് പുരാണത്തിൽ ഇതിന്റെ സ്ഥിതി. ആ അംശത്തെ പരിത്യജിക്കാത്തതന്നെ മുഖേനമാവുകയെന്നതാണ് ശാശ്വതൻ ജാതാവാസിനോടു തോന്നിയ ചൈവസ്യത്തെ നാടകീയമായി ആവിഷ്കരിക്കുന്ന ഒരു കഥയാക്കി ഇതിനെ പരിവർത്തനം ചെയ്തതാണ് നമ്പിയുടെ വിജയം. ആ ഭാവത്തെ ദൃഢമാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ് കവിതയുടെ കരുത്തേറ്റു. പ്രയാഗിപ്പിച്ചുള്ളതാണ് ഇതു പാടിപ്പോട്ടായും ആടിക്കൊണ്ടും ഉള്ളിൽ പതിച്ചും ഏതായാലും പുരാണകഥാപാത്രങ്ങളെ തനിക്ക് അഭിമതമായ രീതിയിൽ ചൈവസ്യത്തോടെ അവതരിപ്പിക്കാൻ കവിക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട് മനോഹരങ്ങളായ ഭാവനകളും മധ്യമോഹനമായ ചെന്നാടീതിയും മറ്റു കൃതികളിലെപ്പോലെ ഇതിലും പ്രകടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

കൃതികളുടെ പേര്

[illegible]

ഗണിക്കപ്പെടേണ്ടി. ഉദ്യാനത്തിൽ നാമികാനായകന്മാർ വന്നു പ്രകടപ്പെടുന്ന ശൃംഗാരം കഥകളിയുടെ ഭാഗമായ ഉദ്യയാണെന്നു പറയാം അങ്ങനെ സേവനസംഗ്രഹശൈലി ഗണിക്കപ്പെടുന്നില്ല. അതിലും ഉപരിയായി ശൃംഗാരമെന്നും വിഭവം, ഹസ്തം, ഭയാനകം മുതലായ സേവനങ്ങളും പുറത്തുവെക്കപ്പെട്ടതായതോടെ കവി മരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതും ശ്രദ്ധേയമാണ്. കീചകന്യം പാഞ്ചാലിയുദ്ധായുളള സന്ദർശനങ്ങൾ, രാജ്ഞിയുടെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചു കീചകസഭപരമേശ്വര പാഞ്ചാലിയുടെ മാതാ, കീചകവധം, അന്തഃപുരസ്ത്രവതികളുമായി ഉത്തരമെന്ന ശൃംഗാരമില്ലെന്നും, ഉത്തരമെന്ന വസ്തുപരിചിമലയും, തുണക്കുന്നി ചെന്നപ്പോൾ അമ്മയെ കാണപ്പെടുന്നെന്നും പറഞ്ഞു പിന്നീടിങ്ങനെ പരിഹാസമുദേശം, യുദ്ധശൈലിയിൽ അർജ്ജുനനോട് പരാക്രമം പാർവ്വതിപരിണയം, ദക്ഷമന്തൻ യാഗശാലയിൽ നന്ദിശാരദന്തൻ പരാഭവം, വിരഭദ്രകാളിമാരുടെ ദക്ഷയാഗധംസനം, തുടങ്ങിയ പ്രമേയങ്ങൾ കവിന്റെ സേവനങ്ങളെ ആവിഷ്കരിക്കാനുള്ള കഴിവു കാണിക്കാൻ വളരെമേയെ സന്ദർശങ്ങൾ അർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് കഥാപാത്രങ്ങളെ അവതരിപ്പിക്കുന്നതിലും അമ്പലം സമുദായം പിന്തുണയ്ക്കേണ്ട ചിന്തയും ചെയ്യുന്നതിലും കഥകളിയിൽ പ്രാരംഭം പുറത്തുവെക്കപ്പെട്ടതാണ് അനുസരിക്കുന്നത് എന്നാണ് ഈ വിഷയത്തിലും. തന്നിട്ടുള്ളതാ പരാഭാവംകര മരിക്കുമ്പോഴാണ് തന്നിട്ടിട്ടുള്ള കീചകവധത്തിൽ കീചകൻ, ഭീമൻ, മൈത്രിധീ, ഉത്തരാസനംവേഷത്തിലെ ഉത്തരാൻ, അർജ്ജുനൻ, ശ്രീകീർത്തിൻ, ദക്ഷയാഗത്തിലെ ദക്ഷൻ, ശിവൻ, സന്ദി, നന്ദികേശന്തൻ ഉൾപ്പെട്ടും തന്മയംകൊണ്ടും മൈത്രിധീപരിണയ വൃക്തിയാനന്തരം മരിക്കുകയും പുറത്തുവെക്കപ്പെട്ടതാണ് തന്നിയുടെ ആട്ടംകഥയിൽ സംഗീതമായുണ്ടായ കവിതകളെന്നവണ്ണം മായാലും, സമാഹരണങ്ങളായ വൃക്തികാവ്യശില്പങ്ങളെന്നവണ്ണം മായാലും അത്യുന്നത ഭംഗത്തിൽ സമുപ്തസംഗ്രഹമാണെന്നു നിസ്സംശതം അഭിപ്രായപ്പെടാം.

[illegible][illegible]

നമ്മുടെ കമ്പിൾഗതാഭ്യർക്കു നാനിപോഷിയിൽ ശോഭിക്കുന്ന തമ്പിത്തുടേ ശാശ്വതരസസ്സുപോലുള്ള ഈ മനോഹരകൃതികളിലേക്കു ചായകന്മാരുടെ ഗ്രാഹ സാദരം ക്ഷണിക്കുകയാണുമാണ് എന്റെ കൃത്യം. തികഞ്ഞ സന്തോഷത്തോടും ഛാരിതാർത്ഥ്യത്തോടും ഞാൻ ആ കൃത്യം നിഷ്പിന്നിച്ചുകൊണ്ട് ഈ ഗ്രാഹത്തെ സഹൃദയപ്രകടനത്തിനായി അവതരിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ശൃംഗനാട്ടു കുന്നത്തൻപിള്ള

ഇരയിമ്മൻ തമ്പിയുടെ ആട്ടക്കഥകൾ

1. കിംകരാശ.
2. ഉത്തരാസന്ധം.
3. ദക്ഷിണ.

വരനശ്ശോകങ്ങൾ

മനസ്സുരളിലഗണ്യം മൗലിശോഭിതവണ്യം.
 വിഹിതവിമതദണ്യം വിഹിതവിഹിതദണ്യം.
 വരമുരൂപിചണ്യം വ്യായാസപിനശണ്യം.
 നതസ്സുരൂപിചണ്യം നൗമി വേദണ്യതൃണ്യം.

1

ശ്രീകണ്ഠാബഹർമുഖ്യതിദശപരിവൃദ്ധ-
 സ്തൃതൃതാനാപദാനം.
 ശ്രീകണ്ഠാശ്ലേഷലഗ്നപ്രസൂതശ്ലേഷസുണാ-
 രൂഹാതാതിതാംഗം.
 കാരുണ്യാരോനിധാനം കരകവിതഗാ-
 ശംഖചകാരവിതം.
 രാജപ്രഭുരേതരാദ്രുതിമിഹ ഭജത
 രുശയസേ പത്മനാഭം

2

1. താൻ നിർമ്മിക്കാൻ തുടങ്ങുന്ന കൃതിയുടെ നിർവ്വഹണപരിസമാപ്തിക്കുവേണ്ടി കവി വിശ്വനാഥപുരനും നിർവ്വഹിക്കുന്നു.

മനസ്സുരളിലഗണ്യം = മനഃശാലംകൊണ്ടു സൗന്ദര്യപൂർവ്വം കവിശ്വനാഥന്റെ കൃതിയെന്നും, മൗലിശോഭിതവണ്യം = മൂലത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന ചന്ദ്രക്കലയോടു കൃതിയെന്നും, വിഹിതവിമതദണ്യം = വിരോധികൾക്കു ശിക്ഷ നൽകുന്നവനും, വിഹിതവിഹിതദണ്യം = വിഹിതങ്ങളെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന, ചെയ്യുന്നതിൽ സമർത്ഥനും, വരം = അഭിഷേകത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നവനും, ഉരൂപിചണ്യം = വലിയ വയസ്സുള്ളവനും, വ്യായാസപിനശണ്യം = നീണ്ടു തടിച്ച തൃന്വിതയോടുകൂടിയവനും, നതസ്സുരൂപിചണ്യം = ദേവമുനിസമൂഹങ്ങളാൽ നമസ്കരിക്കപ്പെടുന്നവനും ആയ, വേദണ്യതൃണ്യം = ഗരുഡമന - ഗണപതിയെ-നൗമി = (അൻ) സ്തുതിക്കുന്നു.

2. കവി തന്റെ ഇഷ്ടവേദന്തായ ശ്രീപത്മനാഭനെ അനുസ്മരിക്കുന്നു.

ശ്രീകണ്ഠാബഹർമുഖ്യതിദശപരിവൃദ്ധസ്തൃതൃതാനാപദാനം = ശിവൻ, ബ്രഹ്മാൻ മുതലായ ദേവദശാർത്ഥാർത്ഥാൽ പുകർത്തപ്പെടുന്ന സമ്പാദ്യങ്ങളോടുകൂടിയവനും, ശ്രീകണ്ഠാശ്ലേഷലഗ്നപ്രസൂതശ്ലേഷസുണാരൂഹാതാതിതാംഗം = ലക്ഷ്മീദേവി കണ്ഠാലിംഗം ചെയ്യപ്പെട്ട പറ്റിച്ചരണ കങ്കരംകൊണ്ട് ഇളംചുവപ്പാക്കിയ മുത്തുമാലകൾ അണിഞ്ഞ മാനിമയുള്ളവനും, കാരുണ്യാരോനിധാനം = കരുണക്കടമന്തവനും, കരകവിതഗാശംഖചകാരവിതം = കൈകളിൽ ഗദ്യ, ശാഖ, ചക്ര, പദ്മ എന്നിവ ധരിച്ചവനും, രാജപ്രഭുരേതരാദ്രുതിമിഹ = മിന്നുന്ന കാർമ്മാലാതിന്റെ നിറപുഞ്ചവനും ആയ, പത്മനാഭം = ശ്രീപത്മനാഭനെ, ഇഹ ദ്വേഷയസേ = ഇവിടെ അദ്വൈതമിന്നുവേണ്ടി, ഭജത = (നീങ്ങൽ) ഭജിക്കുവിൻ.

ഗംഗാതൃഗതരംഗസംഗവിദ്യയ്ക്കൽ-
 കോടിമകോടിസ്ഫുരതൽ-
 ബാലേന്ദ്രസ്തുതിഭാസമാനമുജഗ-
 രശ്രണികലാപോജലം
 അങ്കാരുവഗിമീന്ദ്രജാകുചതടി-
 പാടിപൊങ്കാതിതം.
 വരന്ത പാതൃശ്ചിന്ദ്രമന്ദിരഗതം.
 തേജഃ പരം പാവനം.

3

കാളാംഭോദകദംബധംബമിദീദാ-
 നിഷ്ണാതമുദീതതിഃ സദാ
 ബിഭ്രാണോ ലകൃടഃ ദമഃ കരയുഗ-
 നാംഭോരുഹശ്രീമുഷാ
 ദയാദംബരനിർമഗാനിമ്പസനാ
 ശ്രീവന്യമാലോജലഃ
 ശ്രീകൃഷ്ണദശിതലോകകൽപകതര്യഃ
 രുദ്രയാംസി ബുധാംസി വജ്ര

4

3. ഇന്ത്യയിൽനിന്നു തരുന്ന കൃഷ്ണപരവരയായ ശ്യാപിന്ദ്രപുരേശനെ വരികുന്നു :

ഗംഗാതൃഗതരംഗസംഗവിദ്യയ്ക്കൽ കോടിമ കോടിസ്ഫുരതൽ ബാലേന്ദ്രസ്തുതി
 ഭാസമാനമുജഗരശ്രണികലാപോജലം = ഗംഗയിലെ ഉരുത്തിന്ന നിരോജകൾ തട്ടിത്ത
 കർത്തുകോണിയിക്കുന്ന മുടിയിരുട്ടുകളിൽ വിളങ്ങുന്ന ബാലപുരന്തൻ നിരോജകോണു
 ശോഭിക്കുന്ന പാവനിർമിതകാളാകുന്ന ഭൃഷണങ്ങൾകോണുജ്ജ്വലിക്കുന്നതും,
 അങ്കാരുവഗിമീന്ദ്രജാകുചതടിപാടിപൊങ്കാതിതം = ഭട്ടിയിൽ കയറിയിരിക്കുന്ന
 പാടിസ്തുതിയുടെ കോങ്കൽത്തേതിലെ പരനപ്പാനു പുരണ്ടതും, ആയ, ശ്യാപിന്ദ്രമന്ദിരഗതം =
 ശ്യാപിന്ദ്രകേളതത്തിലെ പരം പാവനം തേജഃ = പരമപാവന തേജസ്സിമന, വരന്ത =
 (അന്തർ) വരികുന്നു.

ശ്യാപിന്ദ്രകേളതത്തിലെ പ്രതിഷ്ഠാമുദീതതിയായ പരമേശ്വരനെ വരികുന്നു
 വെണർത്തം.

4. പാർത്ഥസാമേന്ദ്രപുനായ അമ്പലമുറ്റമുഷ്ണന്റെ അനുഗ്രഹം പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു :

കാളാംഭോദകദംബധംബമിദീദാനിഷ്ണാതമുദീതതിഃ = കാർദ്ദേഹ
 സർപ്പരത്തിന്റെ അംഗകാരം കളയുവാൻ കെൽപ്പുള്ള ശരീരത്തോടുകൂടിയവനും,
 അംഭോരുഹശ്രീമുഷാ = താരകപ്പുവിന്റെ കാന്തി കവരുന്ന, കരയുഗന = ഇരു
 കരങ്ങൾകൊണ്ട്, ലകൃടഃ ദമഃ ബിഭ്രാണഃ = പാട്ടുവാറും ശംഭു ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനും,
 ശ്രീവന്യമാലോജലഃ = ശ്രീവനമാലകോണു ശോഭിക്കുന്നവനും, ശ്രീതരമാകകൽപ
 കതര്യഃ = ആശിതങ്ങൾക്കു കൽപവൃക്ഷമായിത്തുളളവനും, ആയ, അംബരനിർമ
 ഗാനിമ്പസനഃ = അമ്പലമുറ്റ വാണമുള്ളവനും, ശ്രീകൃഷ്ണഃ = ശ്രീകൃഷ്ണൻ, വജ്രാ =
 നിജയർക്ക് ഏന്തു, ബുധാംസി ഭൃഗുയാംസി = വളരെയേറെ ഭൃഗുസ്തൃകളെ, ദയാൽ =
 നൽകുമാറാകട്ടെ.

നവ്യാംദോരകരളഞ്ചരാം കമലജ്യ-
 പവ്യാതുയാഗ്നന്തക-
 ശ്രവ്യാദേശപോശപാണിപവന-
 ഗ്രവ്യാധിപാദ്യാനീതാം.
 സവ്യാസവ്യകരാഭിന്ദവിലസ-
 റ്റിവ്യാതുധോൽഡാമരാം.
 വേദ്യാം സിന്ധഗിരിസ്ഥിതാം ഗേവതീ-
 മവ്യാജമത്യാം ദേജ.

5

സർവ്വജ്ഞം ബുധപരിഷ്ഠി-
 സന്നുതഗുണധാമഗിരിജയോപേതം.
 മനോതമകനിദാനം.
 ശങ്കരസംജ്ഞം ഗുരും സദാ വന്ദത.

6

5. സിന്ധഗിരിയിൽ ഭാവ്യവുന്ന ഗേവതിയേയും കവി ജ്ഞിക്കുന്നു -

നവ്യാംദോരകരളഞ്ചരാം = പുതുകാർച്ചയിൽപോലുള്ള ശരീരത്തോടുകൂടി തവളും, കമലജപവ്യാതുയാഗ്നന്തകപവ്യാദേശപോശപാണിപവന ഗ്രവ്യാധിപാദ്യാനീതാം = ബ്രഹ്മാവി, ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി, തരൻ, നിത്യതി, വരുണൻ, വായു, കൃതബരൻ മുതലായവരോടുകൂടിയവളും, സവ്യാസവ്യ കരാഭിന്ദവിലസദ്വിവ്യാതുധോൽഡാമരാം = ഇന്ദ്രനും വലത്തുള്ള കരകമലങ്ങളിൽ ശോഭിക്കുന്ന ദിവ്യാതുധങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭീഷണയും, അവ്യാജമത്യാം = അകൃതിമനസ്സുവരിയ്ക്കും, വേദ്യാം = ജഗദ്ഗ്രന്ഥയും ആയ, സിന്ധഗിരിസ്ഥിതാം = സിന്ധഗിരിയിൽ ഭാവ്യവുന്ന, ഗേവതീ = ഗേവതിയെ, ദേജ = (ജാൻ) ജ്ഞിക്കുന്നു. സിന്ധഗിരി ചിതറാൽ ഗേവതിക്ഷേത്രമാണെന്നു സാഹിത്യ ചരിത്രത്തിൽ ഉള്ളൂർ പറയുന്നു.

6. ഗുരുവായ ശങ്കരനെയും കവി വന്ദിക്കുന്നു:

സർവ്വജ്ഞം = എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളും അറിയുന്നവനും, ബുധപരിഷ്ഠി സന്നുതഗുണധാമഗിരി = പണ്ഡിതസമൂഹത്താൽ പ്രശംസിക്കപ്പെടുന്ന ഗുണങ്ങൾ ഉൾപ്പെടാത്ത വാക്കിൽ, ജയോപേതം = വിജയം നേടിയവനും, മനോതമകനിദാനം = (ശരീരസൗന്ദര്യംകൊണ്ട്) കാമദോഷമുപോലും മനോദോഷമില്ലാത്തവനും, ആയ, ശങ്കരസംജ്ഞം = ശങ്കരനെന്നു പേരുള്ള, ഗുരും = ഗുരുവിനെ, സദാ വന്ദത = എല്ലായ്പ്പോഴും (ജാൻ) വന്ദിക്കുന്നു.

ഈ പദ്യത്തിൽ ശബ്ദാശ്ലേഷംകൊണ്ട് പരമേശ്വരപദമായ മേർത്തവളും കൂടി ഉണ്ട്. അതിപ്രകാരമാണ്.

സർവ്വജ്ഞം = സർവ്വവിദ്യാധിപനായും, ബുധപരിഷ്ഠിസന്നുതഗുണധാമഗിരി ജയോ ഉപേതം = ദേവവൃന്ദത്താൽ സ്തൂതിക്കപ്പെടുന്നവളും ഗുണങ്ങളുടെ ഉൾപ്പെടാത്ത പാർവ്വതീയോടുകൂടിയവനും, മനോതമകനിദാനം = കാമരഹിതനായും, ശങ്കരനെന്നും, ശങ്കരനെന്ന പേരുള്ളവനും, ആയ, ഗുരും = ജഗൽപിതാവിനെ, സദാ വന്ദത = എല്ലായ്പ്പോഴും (ജാൻ) വന്ദിക്കുന്നു.

ഈ വിധം പ്രമാണമായിത്തന്നെ ശിവനെപ്പോലുള്ള തന്റെ ശങ്കരഗുരുവിനെ വന്ദിക്കുന്നുവെന്നർത്ഥം ശബ്ദശക്തിയാൽ ലഭിക്കുന്നു.

മനഃശാക്തികണ്യകാമുഗ്ദ്ധാഃ സുധിപരിവിഹൃതം-
 അനുഗ്രഹപ്രകാശം-
 സന്തോഷസന്തോദകതാശ്ശാഹാഭരണചണ്ഡനശാ-
 മണ്ഡിതാശ്വാകാശം.
 കണ്ഠാഭരണാനിദ്രാഭയഭയമണിഗണകന-
 ദ്രീപിതിദീപ്യപതാപം.
 വരദാമാതാശംഭോ ഭഗവതപി രവിവർ-
 മോഭയം വഞ്ചിഭൂപം.

7

7 ഇന്ദ്രിയജ്ഞാനി തന്റെ അമ്മയുടെ അപമാനമായ ദാരിദ്ര്യജ്ഞാപനത്തെ വന്ദിക്കുന്നു

അമ്മയ്ക്കുനിധൗർദ്ധ്വം സുധിപരിവിഹൃതം. ഗ്രഹപ്രകാശം സന്തോഷ സന്തോദകതാശ്ശാഹാഭരണചണ്ഡനശാമണ്ഡിതാശ്വാകാശം. = മനുപർവ്വതം കൊണ്ടു കടന്ന പാറാടിയിൽ ചുറ്റും. ഏതുന്ന ഉയർന്ന നിരോധകളുടെ നിരയുടെ അന്ധകാരത്തിൽ കണ്യകാമുഗ്ദ്ധാഃ സുധിപരിവിഹൃതാഃ കിടന്നുകൊണ്ടു മിന്നാമുഴുവനും അമർച്ചിച്ചുളളവയും. കണ്ഠാഭരണാനിദ്രാഭയഭയമണിഗണകനദ്രീപിതിദീപ്യപതാപം. = ഹൃദയകാലത്തുവെച്ചു ഭയകാശമുദ്രയുദ്ധംകൊണ്ടിരുന്ന അമർച്ചിച്ചുളളവയെപ്പോലെ സമുദ്രത്തിൽ പതാപഭരണാഭയംകുടിയറവയും വഞ്ചിഭൂപം. = തിരുവിതാംകൂർ ദാരുവാട്ടാരം, ദാരിദ്ര്യജ്ഞാപനം. = ദാരിദ്ര്യജ്ഞാപനം പോലുള്ള മേ മാതാമഹം. = എന്റെ മുതലിടക്കര, വരദം = (താൻ) വന്ദിക്കുന്നു.

922 മുതൽ 923 വരെ തിരുവിതാംകൂർ ഭരിച്ചിരുന്ന കാർത്തികതിരുനാൾ മഹാരാജാവിന്റെ കണ്ഠാഭരണപോഷാർത്ഥം ദാരിദ്ര്യജ്ഞാപനത്തെപ്പറ്റി തന്റെ മാതാമഹനായി കാരി ഇവിടെ സ്മരിക്കുന്നത്. ദാരിദ്ര്യജ്ഞാപനത്തെപ്പറ്റി മഹർഷി പാർവ്വതിയിലുള്ളതെഴുതിയതിനാലാണ് ഇന്ദ്രിയജ്ഞാനിയുടെ മാതാവി ചുരുപുക്കൊണ്ടു കവിതയുടെ ഗദ്യരൂപം നോക്കുന്നതിനായിട്ടുള്ളതെന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നു.

മോഹാഭരണിയ ഏഴു മറ്റാകത്തലും ഒരു താളമോഹംകൊണ്ടായി കിടക്കുമ്പോൾ ആട്ടക്കഥയുടെ ആരംഭത്തിൽ ഉള്ളവരാണ് മുഖച്ചിട്ടുപുസ്തകങ്ങളിലൊന്നും ഇവ പേർത്തുകഴിയില്ല അധാരനാമമെന്നു ചുറ്റും പൂർണ്ണമായി ഉള്ളൂർ തന്റെ സാഹിത്യചരിത്രത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

കീചകവധം

പുറപ്പാട്

കളാകം 1. ശങ്കരാഭരണം.

ആസിംഹസീമഗുണവാരിനിധിരൂപോടി-
രാശാവകാശമനീശം വിശദം വിതനന്തീ
ബാഹാബലാനന്ദപുതാഹിതഭൂമിപാലോ
രാജാ വിഭാട ഇതി വിശ്രുതനാമധയഃ

പുറപ്പാടുപദം - ശങ്കരാഭരണം - ചെമ്പട.

ഭൂമിപാലശിഖാരണി ഭൂമിയരധിതൻ
ശ്രീമാൻ മാതൃകഹിപതി ധീമാൻ ധർമ്മശീലൻ
ശൗര്യശാലികളാം മന്ത്രിവര്യരോടു കൂടി
കാര്യചിന്തനവും ചെയ്തു വീര്യവാരിനിധി

പ്രാജ്യവിഭവങ്ങൾത്തന്നാൽ രാജമാനമാകും
രാജ്യപാലനവും ചെയ്തു പുണ്യപുഞ്ചപരൻ
മല്ലമിഴിമാരാഹിദവല്ലഭരോരോടു
മല്ലബാണരൂപൻ പൂരമ ഉല്ലാസേന വാന്നു.

കളാകം 1. നായകനിർദ്ദേശം.

അസിംഗുണവാരിനിധി - അതിമില്ലാത്ത ഗുണങ്ങൾക്കു സമുദായമുള്ളവനും,
യശോഭം - കീർത്തികളാൽ, ആശാവകാശം - റിക്കുകളുടെ ഉള്ളിൽ, അനീശം - എപ്പോഴും,
വിശദം - വെളുത്തനിറമുള്ളതാക്കി, വിതനന്തീ - ചെയ്യുന്നവനും, ബാഹാബലാന
ലഹുതാഹിതഭൂമിപാലം - ഭൂജപരാക്രമാകുന്ന അർന്നിയിൽ ശത്രുരാജാക്കന്മാരെ
ഹോമിച്ചവനും, വിഭാട ഇതി- വിഭാടൻ എന്ന്, വിശ്രുതനാമധയഃ - പ്രസിദ്ധമായ
പേരോടുകൂടിയവനും, ആയ. രാജാ - രാജാവ്, ആസിൻ - ഉണ്ടായിരുന്നു

സാദ. വിഭാടൻ എന്ന രാജാവു നാടു ഭരിക്കുന്നതിനുള്ളതും രാജാചരിത്രങ്ങളായ
ശൗര്യാസിംഗുണഗണങ്ങൾ നിറഞ്ഞവനായിരുന്നു ആ രാജാവ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ
വിഗ്നരാജങ്ങളെ വെല്ലുഴിച്ചിരുന്നു ബാഹുപരാക്രമത്താൽ ശത്രുരാജാക്കന്മാരെയാക്കെ
നശിപ്പിച്ചവനായിരുന്നു വിഭാടനപ്പതി.

പുറപ്പാട് പദം -

ഭൂമിപാലശിഖാരണി - രാജാക്കന്മാരുടെ ശിരോകർമ്മമായി വിളങ്ങുന്നവനും,
ഭൂമിയരധിതൻ - പര്യന്തരപോലെ സ്ഥിതിയുള്ളവനും, ശ്രീമാൻ - സമ്പത്തു നിറഞ്ഞ
വനും, ധീമാൻ - ബുദ്ധിയുള്ളവനും, ധർമ്മശീലൻ - സർവ്വവൃത്തികൾ ആചരിക്കുക
എന്ന സത്യാവ. മരകവന്നവനും, വീര്യവാരിനിധി - പരാക്രമത്തിന്നു സമുദായമുള്ളവ
നും, പുണ്യപുഞ്ചപരൻ - ബഹുമാനിക്കേണ്ടവരെ ബഹുമാനിക്കുന്നതിൽ അർത്ഥമുള്ള
വനും, മല്ലബാണരൂപൻ - മല്ലപ്പുവരുന്ന ബാണത്തോടുകൂടിയ കാരണവനപ്പോലെ
സുനമനും ആയ, മാതൃകഹിപതി - വിഭാടരാജാവ്, ശൗര്യശാലികളാം - ശൗര്യ.

[illegible]

ප්‍රක. 2. 07951

മാകനാരികാടത്ത് ജരിയുദ്ധം:-

അതാനുഷ്ഠാപനം.

ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരങ്ങൾ

കേളിപുരനും മോഹനനും

സ്വാച്ഛന്ദം വിഹിതം കുറച്ചിട്ടുണ്ട്.

ក្នុងកំរិត បរិយោជន៍អោយ។

പ്രാദേശിക പ്രശ്നാഭ്യുദയ നയത്തി-

ഭരണനിർവ്വഹണ വിഭാഗം:

[illegible]

അന്യമനു ദാമ്യത്തിന്റെ അധിപതിയായ വിരോധഭാവം ഉള്ളവർ
 ദാമ്യമെന്തെന്നും, അന്യമനുദാമ്യമെന്തെന്നും ഉൾക്കൊള്ള അമ്മയെക്കുറിച്ചും, സന്തതി,
 സുഖം, ധർമ്മം, ദാമ്യം എന്നിവയെക്കുറിച്ചും ആദ്യത്തിൽ സമർപ്പിച്ചിരുന്നു.

[illegible][illegible]

0.024. 2

[illegible]

പദ്യം 2 തോടി - ചെമ്പട
(വിരാടരാജാവ് പ്രേമസങ്കാശം)

പദ്യം

കാമിനിമാരേ! കേൾപ്പിൻ നിങ്ങൾ
മാതൃക വിചിത്രം.

അനുപദ്യം

യാമിനീകരനിതാ വിവസ്വന്നധികം
കാമസിതാത്മപാദരണം പോലെ.

ചുരുക്കങ്ങൾ

- 1 നല്ലൊരു വാപികാമിനിമാരുടെ
നളിനകരാഞ്ചലകലിലതിചടവം.
മല്ലികാക്ഷാവലിയായിടുമ്പൊരു
മരുപാദരണവും കാണുക.

മരണിയായിരുന്ന സാമന്തന്റെ ഉദ്യോഗം. അതിലെ തോടിമാരിൽ നിന്നൊന്നെങ്കിൽ പുരുഷന്റെ നിറഞ്ഞു വിളങ്ങുകയാണ് ആ പുരുഷന്റെ ശോഭയെന്നൊരു പുരുഷന്റെ വിളമ്പലാണ് അതാസംഭവിക്കുന്നതു പെർകൃതികളും മരുപാദരണവും കൊടു വിടർത്തുന്നു. പരമേശ്വരം പരമത്തുന്നു. ആ പുരുഷൻ നന്നുകൂടി മരണിയായിത്തീർന്നു അരന്നം. വിരാടരാജാവ് അവിടെ പ്രവേശിക്കുന്നു സുന്ദരികളായ പ്രേമസങ്കാശം സമീപത്തുതന്നെ ഉണ്ടായതും അമ്പലിയും പോലായി വിളങ്ങി രാജാവ് ആനന്ദപരവശനായി പ്രേമസങ്കാശം സമീപത്തിനു ചുറ്റിത്തു.

പദ്യം 2. ശൃംഗാരപാദം.

(വിരാടരാജാവ് ഭാര്യക്കാരെ നോക്കി പറയുന്നു)

പദ്യം

കാമിനിമാരേ! അനുരാഗത്തികളായ പ്രേമസങ്കാശം. മാതൃക, വചനം - അതി പറയുന്ന മാതൃക, നിങ്ങൾ കേൾപ്പിൻ - നിങ്ങൾ ചെവികൊണ്ടുളളുക.

അനുപദ്യം

യാമിനീകരൻ ഇതാ - ചുരുന്ന് ഇതാ, കാമസിതാത്മപാദരണം പോലെ - കാമദേവന്റെ പെർകൊടുക്കപ്പെട്ടപോലെ അധികം വിവസ്വന്നു - പുരുഷം, ചോദിക്കുന്നു. ചുരുക്കം.

നല്ലൊരു വാപികാമിനിമാരുടെ - മരണിയായ താമരപ്പൊയ്കകളാകുന്ന സ്ത്രീകളുടെ. നളിനകരാഞ്ചലകലിൽ - താമരപ്പൊയ്കകളാകുന്ന കൈത്തലങ്ങളിൽ, അതിചടവം - അധികം ചേരിയുള്ള, മല്ലികാക്ഷാവലിയായിടുമ്പൊരു - അനന്തങ്ങളുടെ നിറയാകുന്ന, മരുപാദരണവും - കാമദേവന്റെ പെർകൊടുക്കപ്പെട്ട സമീപത്തെ, കാണുക - കാണുക.

2 മലയസമീരണനായിട്ടുണ്ടെന്നാരു
മത്തേടേൻ പരിപാലിച്ചിട്ടു.
മലർശരൻതന്നുടെ ശസ്ത്രനിരകതം.
മരന്യ കൃത്യമിതമുദ്യുന്നമിതം.

3 വാരണഗാമിനിമാരേ കാഞ്ചിക
വാസന്തിനടനടന്നവിലാസം.
മാരമഹാത്മ്യവമാടീടുക നാം.
മനാക്ഷം ഹൃദി കരുതരുതധുനാ.

പാ. 1. എരിപ്പിലൊരാമോരി - ചന്ദ്ര
(പ്രേമസമീപം വിരോധമോഹിനനാട്)

പദ്യവി

വരഗുണനിയം കാഞ്ചിക
വചനമതി ശൃണു മര

അനുപദ്യവി

സ്തമനനമാരുവാൻ
സാമ്പ്രതം സാമ്പ്രതം. (വര)

ചരണം 2

മലയസമീരണനായിട്ടുണ്ടെന്നാരു - ചന്ദ്രനപരിപൂർണ്ണത്തിൽ തട്ടിവരുന്ന
മലയമുതന്നാകുന്ന, മത്തേടേൻ - ചിപ്പുപടയാളി, പരിപാലിച്ചിട്ടു. സംരക്ഷിച്ചുപോകുന്ന,
മലർശരൻതന്നുടെ - പുറമ്പന്തായ മലയമന്ദിര, ശസ്ത്രനിരകതം - ആയുധപ്പുരയാണ്.
കൃത്യമിതം ഇം. ഉദ്യമം. - പുഷ്പം. നിറഞ്ഞ ഈ ഉദ്യമനമെന്ന്. മരന്യം (തോൻ)
വിചാരിക്കുന്നതു

ചരണം 3

വാരണഗാമിനിമാരേ! ആനയെപ്പോലെ ചേരിയിൽ നടക്കുന്ന സുന്ദരിമാരേ,
വാസന്തിനടനടന്നവിലാസം. - മാധവീഭക്തയാകുന്ന നർത്തകിയുടെ നാട്യത്തിന്റെ
വിലാസം, കാഞ്ചിക - നിങ്ങൾ കാണുവിൻ നാം മാമരമഹാത്മ്യവ. ആടീടുക - നമുക്കു
കാമകേളി കൊണ്ടാടാം. അധുനാ ഹൃദി - ഇപ്പോൾ മനസ്സിൽ. മനാക്ഷം കരുതരുൻ -
മഞ്ജരി വിചാരിക്കരുത്.

വിരോധമോഹിനി പ്രേമവതികളായ മോളമാരെ അഭിസംബോധന ചെയ്തു
പറയുകയാണ്.

ഇതാ, കാമവേദൻ വെൺകൊറ്റക്കുടമോ എന്നു തോന്നുമാറ് അമ്പിളി
ഏറ്റവും വിളങ്ങുന്നു ഈ കേളിവനത്തിലെ വാപികളാകുന്ന കാമിനിമാരുടെ
നളിനങ്ങളാകുന്ന കരമാലങ്ങളിൽ അമയനങ്ങളാകുന്ന കാമരേഖകൾ
വെൺചാരങ്ങൾ വിളങ്ങുന്നു

മലയമാരുതനാകുന്ന മത്തേടേൻ പരിപാലനം ചെയ്യുന്ന പുഷ്പബാണന്റെ
ആയുധപ്പുരയാണ് പുഷ്പങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ഈ ഉദ്യമനമെന്നു തോൻ കരുതുന്നു.

ആനയെപ്പോലെ ചേരിയിൽ നടക്കുന്ന സുന്ദരിമാരേ! മാധവീഭക്തയാകുന്ന നി
പ്രകണ്ഠിക്കുന്ന നടനവിലാസം കാണുക. നമുക്കു കാമകേളിയാടുക. ഇപ്പോൾ മനസ്സിൽ
മട്ടു. മഞ്ജരി വിചാരിക്കരുത്.

പാ. 3. മോളമാർ വിരോധമോഹിനനാടു പറയുകയാണ്.

ചരണങ്ങൾ

- 1 പര്യേതവിലാസിനികൾ
പതികളൊടുമൊന്നിച്ചു
പരിചിരൊടു സഹകാര
പാദപേ വാഴുന്നു. (വര)
- 2 അധതിതസുധാമധുര-
മാകുന്ന നിന്നുടയ
അധരമധുപാനമതി-
ലാശ വളരുന്നു. (വര)
- 3 മലയാഗിരിപവനനിത
മന്ദമായ് വിശുന്നു
കലൗപാരിരഭണം
കനിവിരൊടു ഗാഢം. (വര)
- 4 വിശദതരമുചിരുചിര-
വിധുശിലാതളിമരതിൽ
ശശിവനനി പോകനാ-
സരസമിദാനി. (വര)

പല്ലവി, അനുപല്ലവി-

അതി വരഗുണനാഭ! കാന്ത! - അല്ലതോ, ദേശഭിന്നങ്ങളായ ഗുണങ്ങളുടെ
ഇരിപ്പിടമായ നാഥ, മേ വചനം ശൃണു - എന്റെ വാക്കു കേട്ടാലും, സ്വാസ്ഥം - ഈ
സന്ദർഭം, സ്വർണനാഭാടുവാൻ - തെളിയിച്ചുപോവാൻ, സ്വാസ്ഥം - മോളിച്ചതാണ്.
ചരണം 1:

പര്യേതവിലാസിനികൾ പതികളൊടു മണിച്ച് - കൂയിൽപ്പേടകൾ
കീഴത്താക്കിയ ആൺകുയിലുകളൊടു കൂടിപ്പൂർന്ന്, സഹകാരപാദ പരിചിരൊടു
വാഴുന്നു - തെൻമാവുമരത്തിൽ കൊമ്പുകൊമ്പി കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു.

ചരണം 2:

അധതിതസുധാമധുരമാകുന്ന - അധതിന്റെ മധുരസരസ അധരകവിച്ച
നിന്നുടയ അധരമധുപാനമതിൽ - അങ്ങയുടെ അധരമധുപാനചെയ്യുന്ന വിഷയത്തിൽ,
അശ വളരുന്നു - അഗാധം വർദ്ധിക്കുന്നു.

ചരണം 3:

മലയാഗിരിപവനൻ - മലയാഗിരിയിൽനിന്നു വരുന്ന കാറ്റ്, ഇതമരമായ്
വിശുന്നു - ഇതാ പന്തക്കെ വന്നണയുന്നു കനിവിരൊടു - മേവായി ഗാഢം പരിഭണം
- ഗാഢാഭിഗ്നം കലയ - അങ്ങമേന്താലും.

ചരണം 4:

ശശിവനന - ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ആഹ്ലാദമുവാക്കുന്ന മൃഗമാകുകയ്ക്കായ നാഥ,
ഇാനി-സരസം - ഇപ്പോൾ വേഗത്തിൽ, വിശദതരമുചിരുചിര വിധുശിലാതളിമരതിൽ
- ഏറ്റവും തെളിഞ്ഞ ശോഭയായി മനോഹരമായ ചന്ദ്രകാന്തക്കണ്ഠകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച
രണ്യപത്തിൽ, നാ-പോക - നട്ടുക്കു പോകാം.

വിഭാഗം രംഗം

(വിഭാഗരാജാവിന്റെ ആസ്ഥാനമണ്ഡപം)

ശ്ലോകം 4. കമ്ബാണി

ശാന്തം കമണ്ഡലുധരം കലിതത്രിദണ്ഡം
കാഷായചേലമല്ലികൊല്ലസദ്യുർദ്ധപുണ്ഡം
ഭാന്തം സഭാന്തമഗതം സ സുപോ നിതാന്തം
പ്രാഹ സ്മ വിസ്മിതമന്താ സ്മിതപൂർണ്ണമേവം.

പദം 4. കമ്ബാണി - ചേമ്പ

(വിഭാഗരാജാവു സന്യാസിവേഷത്തിൽ വന്ന ധർമ്മപുത്രരോട്)

പദ്യവി

സമാഗതം നേ യതിവര'
ഭോഗവതോത്തമ! വോൻ
ആഗമിച്ചതോർക്കിൽ മര
ഭോഗയയമല്ലോ.

സമീപത്തു ചെന്നു മറ്റൊരൊരുപത്തിലു. നാലത്തിലു. സഹോദരമാന ഭീമസേനൻ,
അർജ്ജുനൻ, നകുലൻ, സഹദേവൻ എന്നിവരും. ധർമ്മപതിനായ ചാണ്ടാലിയും.
ധർമ്മപുത്രരോടുകൂടി അവിടെ ആഗതമായി.

ശ്ലോകം 4.

ശാന്തം - മനോനിഗ്രഹം ചെയ്തവനും, കമണ്ഡലുധരം - ജലപാത്രമായ
കമണ്ഡലു ധരിച്ചവനും, കലിതത്രിദണ്ഡം - ത്രിദണ്ഡമെന്ന യോഗങ്ങളു ധരിച്ചവനും,
കാഷായചേലം - കാവിവസ്ത്രം ഉടുത്തവനും, അളികൊല്ലസദ്യുർദ്ധപുണ്ഡം - നെറ്റിയിൽ
ശോഭിക്കുന്ന ഗോപിക്കുറിയോടുകൂടിയവനും, ഭാന്തം - തേജസ്സുപൂണ്ടു
വിളങ്ങുന്നവനുമായി, സഭാന്തമഗതം - ആസ്ഥാനസാസ്സങ്ങളിൽ ആഗമിച്ച, തം - ആ
ധർമ്മപുത്രരോട്, നിതാന്തം വിസ്മിതമന്താ - ഏറ്റവും ആശ്ചര്യം നിറഞ്ഞ മനസ്സോടു
കൂടി, സ സുപ - ആ വിഭാഗരാജാവി, പുണ്ഡ - പ്രാഹ സ്മ - ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു

വിഭാഗരാജാവിന്റെ അടുത്തയിൽ പ്രവേശിച്ച ധർമ്മപുത്രരോട് സന്യാസിവേഷം
വിവരിച്ചു കാണിക്കുന്നു—

അകമേ ശാന്തി, പുറമേ കമണ്ഡലു, ത്രിദണ്ഡം, കാവിവസ്ത്രം, ഗോപിക്കുറി,
അസാധാരണമായ തേജസ് എന്നിവ ആ സന്യാസിനെ ആശ്ചര്യപ്പെടുത്തുന്നു.
നർക്കമോളത്തിൽ ഒരു ഉത്തമനായ യതിവരനാണെന്നു വിഭാഗരാജാവു ധരിച്ചു.
യതിജനസാധാരണമായ മുടയാളങ്ങൾക്കു പുറമേ അസാധാരണമായ തേജസ്സുകൂടി
ഈ സന്യാസിയ്ക്കിൽ തിളങ്ങുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ വിഭാഗരാജാവിന് ഏറ്റവും ആശ്ചര്യം
മുളവാതി സഭാന്തമഗതപരമായ എങ്ങിനെ പൊഴിച്ചുകൊണ്ട് വിഭാഗരാജാവി ആ
സന്യാസിനോട് ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

പദം 4. പദ്യവി—

ഭോഗവതോത്തമ - ഭോഗങ്ങളേതന്മാരിൽപോലും ഉത്തമനായ, യതിവര -

ചരണങ്ങൾ

1. സംഗ്രഹിതമാകാത്തതു
നിങ്ങളുടെ ദുർലഭമാം
സംഗമം കൊണ്ടല്ലോ ലോകം
മംഗളം വന്നിട്ടു. (സമാഗതം)
2. ഏതൊരു ദിക്കിനെ വോൻ
പാദമേണുപാതംകൊണ്ടു
പുതയാക്കിടുവാനിന്നു
ചേതസാ കാണുന്നു? (സമാഗതം)
3. എന്തൊരു കാംക്ഷിതംകൊണ്ടു
നിന്തിരുവടിയിന്നെന്റെ
അന്തികേ വന്നതു പൊലിക
ശാന്തിവാദിരായോ! (സമാഗതം)

സന്യാസിശേഷം, തെ സമാഗതം = അഞ്ചു തോൻ സമാഗതം പറയുന്നു. വോൻ ആഗമിച്ചത് = അഞ്ച് ഇവിടെ വന്നത്, മാർക്കിൽ = ആലോചിക്കുമ്പോൾ, മെ ഭാഗ്യമായല്ലോ = എന്റെ ഭാഗ്യം തന്നെയാണ്.

ചരണം 1:

സംഗ്രഹിതമാകാത്ത = ലോകദിനങ്ങളിൽ താൽപര്യമില്ലാത്ത, നിങ്ങളുടെ = അഞ്ചുതോണുവെച്ചുവെച്ചു, ദുർലഭമാം = ലഭിക്കുവാൻ പ്രയാസമുള്ള, സംഗമം കൊണ്ടല്ലോ = സമാഗതം കൊണ്ടുതന്നെയാണ്, ലോകം = ലോകത്തിൽ, മംഗളം വന്നിട്ടു = ശ്രേസ്ഠ്യമാകുന്നത്

ചരണം 2:

വോൻ ഇന്ന് = അഞ്ച് ഇപ്പോൾ, പാദമേണുപാതംകൊണ്ട് = കാലിന്തിന്നു വിഴുന്ന പൊലികൊണ്ട്, ഏതൊരു ദിക്കിനെ = എന്തു പ്രദേശത്തേ, പുതയാക്കിടുവാൻ = പരിശുദ്ധമാക്കുവാൻ, ചേതസാ കാണുന്നു = മനസ്സുകൊണ്ടു വിചാരിക്കുന്നു

ചരണം 3:

ശാന്തിവാദിരായോ = ശാഗുണത്തിന്റെ സമുദയം, നിന്തിരുവടി = പുണ്യമായ അഞ്ച്, എന്തൊരു കാംക്ഷിതംകൊണ്ട് = എന്തിനെ ആഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടാണ്, ഇന്ന് എന്റെ അന്തികേ = ഇപ്പോൾ എന്റെ സമീപത്ത് വന്നത് = വന്നിരിക്കുന്നത്, പൊലിക = പറയുക. സന്യാസിവേഷത്തിൽ ആഗമിച്ച യജ്ഞപുരുഷരോടു വിഭാടനപരം ബഹുമാനപൂർവ്വം പറയുകയാണ്—

മനോനിഗ്രഹം, സിദ്ധിച്ചുവന്നു, ഭാഗവതോത്തമനുമായ സന്യാസിവാദാ! അഞ്ചു തോന്നിട സമാഗതം പറയുന്നു. അഞ്ച് ഇപ്പോൾ ഇവിടെ എഴുന്നള്ളിയത് എന്റെ ഭാഗ്യംകൊണ്ടുതന്നെയാണെന്നു തോൻ വിശ്വസിക്കുന്നു വിഷയമാവേണ്ടതിൽ അഭിവാഷ്യമേ വോദശേഷമുള്ള ദുർലഭമായ സമാഗതംകൊണ്ടുതന്നെയാണ് ലോകവാസികൾക്കു മംഗളം വളരുന്നത്. ഏതു ദിക്കിനെയാണ് അവിടുന്ന് പാദധൂതി വിഴ്ത്തി പരിശുദ്ധമാക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. എന്തു കാര്യസാധ്യം ഉദ്ദേശിച്ചാണ് ഇപ്പോൾ അഞ്ച് എന്റെ സമീപത്തു വന്നത്? പറയുക.

പാഠം 3. കാമോന്മതി - അഭിജ്ഞാൻ
(ധർമ്മപുത്രൻ വിമോചനാഭാവമെന്നാൽ)

പദ്യവി

ഭാഗ്യപുരവസരത! ശൃണു മമ
വാക്യമിന്നു നൃപരത!

അനുപദ്യവി

ശ്ലാഘ്യതമഹീപാലകുലത്തിനു
യോഗ്യഗുണജലനിയേ! ശുഭാകൃതേ!

ചരണങ്ങൾ

- 1 അക്ഷയകീർത്തന! ഞാനക്ഷക്രിഡതന്നിൻ
അക്ഷമനായ് മൂന്നു പദ-
പക്ഷജിതനായി ഭിക്ഷുവായോരോരോ
ദിക്കു നടന്നിടുന്നു.
അക്ഷിണമോരന നിന്നെ കണ്ടിടുവാൻ
ഇക്ഷണകൃത വന്നു മഹാമതേ! (ഭാഗ്യ)
- 2 പക്ഷജസംഭവ ശങ്കരാദികൾക്കുള്ള
സങ്കടം തീർത്തു കാമം നല്കും.

പാഠം 3. പദ്യവി -

ഭാഗ്യപുരവസരത - ഭാഗ്യസമുപത്തിന്റെ പാർപ്പിടവും, ശ്ലാഘ്യതമ
ഹീപാലകുലത്തിനു യോഗ്യഗുണജലനിയേ = ഏറ്റവും ശ്ലാഘിക്കത്തക്ക
ഭാജ്യംഗത്തിനു യോജിക്കുന്ന ഗുണങ്ങളുടെ സമുപഗമം, ശുഭാകൃതേ = ശുഭമായ
ആകൃതിയാടുകയുണ്ടാവുന്നതായ, നൃപരത, രാജാവേ, ഇന്നു മമ - ഇപ്പോൾ എന്റെ,
വാക്യം ശൃണു = വാക്യത്തെ അങ്ങു കേട്ടാമോ.

ചരണം 1:

അക്ഷയകീർത്തന - നാശം സംഭവിക്കാത്ത കീർത്തിയോടുകൂടിയവന്നു.
മഹാമതേ - മറ്റൊരാൾ ബുദ്ധിയുള്ളവനായ രാജാവേ, മൂന്നു ഞാൻ - ചുരുക്കമു
സമയം. ഞാൻ, അക്ഷക്രിഡതന്നിൻ - ചുരുക്കത്തിൽ, അക്ഷമനായ് =
സാമർത്ഥ്യമില്ലാത്തവനായതായാൽ, പരപക്ഷജിതനായി = എതിർപക്ഷത്താൽ
തോൽവിക്കപ്പെട്ടവനായിത്തീർന്നിട്ട്, ഭിക്ഷുവായി - സമ്പ്രദായമായി, ഓരോരോ ദിക്കു
- ഓരോരോ ദിക്കുകളിൽ, നടന്നിടുന്നു - സഞ്ചരിക്കുകയാണ്. നിന്നെ കണ്ടിടുവാൻ -
വേഗമെന്നോണുവാൻ, അക്ഷിണമോരന = അധികമായ സമയമെടുത്തോടുകൂടി,
ഇക്ഷണം - ഈ സമയം, അത വന്നു - ഇവിടെ വന്നതാണ്

ചരണം 2

പക്ഷജസംഭവശങ്കരാദികൾക്കുള്ള - ഗ്രഹിതാൻ, ശിവൻ തുടങ്ങിയ ദൈവന്മാർക്കു
നേരിടുന്ന, സങ്കടം തീർത്ത് - ശ്ലേഷങ്ങൾ ഗാഢിപ്പിച്ച്, കാമം നല്കും. = അഭീഷ്ടം നല്കുന്ന,
പക്ഷജലോചനന്തൽ കൃപയാ - ശ്രീകൃഷ്ണഗോപാൽ കൃപകൊണ്ട്, ഗതശങ്കം അഹം
- ശങ്കയാതെ ഞാൻ, നികാമം - യഥേഷ്ടം, പക്ഷഹാജനോ, തീർത്തങ്ങളാടിനേർ -
പാപഹരങ്ങളായ തീർത്ഥങ്ങളിൽ സ്നാനം ചെയ്തു, കലഹനന്നല്ലോ - കലഹനന്നാണ്,
അധുനാ മമ നാമം = ഇപ്പോൾ എന്റെ പേര്.

പങ്കുജലോചനത്തിൽ കൃപയാ ഗതം
ശങ്കമഹം നികാരം.

പങ്കഹരങ്ങളാം തീർത്തങ്ങളാടിനേർ
കങ്കരനന്നല്ലോ നാമം മൊധുനാം.

(ഭാഗ്യ)

- 3 സന്തമന്മാരിൽവെച്ചുത്തമനാം നിന്റെ
പഞ്ചനംതന്നിലഹം ചിരം.
ചിത്തമോദത്തൊടു വാണിടുവനതി-
നെന്തയുമുണ്ടു മോഹം.
നിസ്തുലസൗജന്യരാശേ; നിനക്കിനി
സമ്പതി വരുമനഹരം അസംശയം.

(ഭാഗ്യ)

ച. 3. സന്തമന്മാരിൽവെച്ചു = സർജനങ്ങളിൽവെച്ചു. ഉത്തമനാം നിന്റെ, ശേഷം-നായ വോദൻ, പഞ്ചനം തന്നിൽ അഹം = അറമനയിൽ ഞാൻ, ചിരം = വളരെക്കാലം, ചിത്തമോദത്തൊടു = മനസ്സുതോഷത്തൊടുകൂടി, വാണിടുവൻ = വസിക്കാം, അതിൻ = അങ്ങനെ വസിക്കുന്നതിന്, എന്തയും മോഹമുണ്ട് = വളരെ ആഗ്രഹമുണ്ട്. നിസ്തുല സൗജന്യരാശേ = അത്യുല്പാദന സൗജന്യത്തിന്റെ പുണ്യമോ നിനക്ക് ഇനി = ഭവൻ ഇനി ചേരിൽ, അനഹം സമ്പതി വരും = എന്നും നന്മയുണ്ടാകും അസംശയം = സംശയമില്ല.

സന്യാസിവേഷത്തിൽ അദ്ധ്വാനമായ ധർമ്മപുരുഷ വിഭാടമോലാവിനൊടു പറയുകയാണ് അല്പമായ മോഹവേ അത് സകലഭാഗ്യവും തികഞ്ഞവൻ, ഉത്തമമായ മോക്ഷകൃപയിൽ യോജിക്കുന്ന സർഗ്ഗനന്മയൊക്കെയും ഇണങ്ങിയവൻ, സാമ്യദിവ്യമംഗലമായൊരു ആകൃതിയുള്ളവൻ, അഴിവില്ലാത്ത കീർത്തിയാർന്നവൻ, മഹാബുദ്ധിമന്ദൻ, അസാമാന്യമായ നാക്കിണ്ണത്തിന്റെ ഇരിപ്പിടം.

എന്റെ നില പഴയതും കേൾക്കുക മുമ്പാദിക്കൽ പുതുകളിൽ പ്രവേശിച്ച ഞാൻ അതിനു തക്ക വിരുന്നില്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ടാൻ എതിർപക്ഷക്കാർക്കൽ തോൽപിക്കപ്പെട്ടു. അതു നിമിത്തം ഞാൻ സത്യാസിയാതി ഓരോ ദിക്കിൽ സഞ്ചരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അങ്ങനെ കാണുവാൻ അധികമായ സന്തോഷം തോന്നിയതുകൊണ്ട് ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതാണ്. ബ്രഹ്മദാസ്, ശിവൻ തുടങ്ങിയ വേഷാർക്കുപോലും നേരിടുന്ന സങ്കടങ്ങൾ പരിഹരിച്ച അവരുടെ അഭിഷിടങ്ങൾ സഹജമാക്കി അനുഗ്രഹിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണഗേവാന്റെ കൃപകൊണ്ട് എനിക്ക് നിശ്ചിതമായി പാപഹരങ്ങളായ പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം സ്നാനം ചെയ്യാൻ സാധിച്ചു. എന്റെ പേർ ഇപ്പോൾ കങ്കർ എന്നാണ്. അത് സർജനങ്ങളിൽവെച്ചു ഉത്തമനാണല്ലോ അങ്ങനെയുടെ വേണത്തിൽ ഏറെക്കാലം സന്തോഷമായി വസിക്കുവാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. ഇനിമേൽ അഞ്ചു മേൽക്കുമേൽ നന്മ വരുമെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല.

ധർമ്മപുരുഷൻ ഈ വാക്കിൽ അസത്യമാണെന്നും വന്നിട്ടില്ലെന്നും എന്നാൽ തന്റെ യഥാർത്ഥസ്ഥിതി വെളിവാവാതെ നോക്കിപ്പോണെന്ന് പ്രാത്യകം ശ്രദ്ധിക്കുക.

ശ്ലോകം 5 പന്തുമരാളി

ഏവം ധർമ്മസുതേ സുഖം നരപതേ-
 രർദ്ധാസനാദ്ധ്യാസിതേ
 ഭീമാവണ്ഡലസുന്ദാരനയാ-
 പുത്രാർദ്ധ തുതാഗമൻ
 താൻ പൗരോഗവഷണ്ഡസാവിപശ്യാപാ-
 കാദാൻ നിമിഷധ്യാന്തികേ
 ഗാഢാരുദ്രകുതുഹലാകുലമനാ
 വാണീമഭാണീന്ത്യപ.

പാ. 6. പന്തുമരാളി - അന്തേ

(വിവാടരാജാവു വേഷം മാറിപ്പൊന്നു ഭീമാദികളോട്)

പദ്യവി

വിരരാതിടുന്ന നിങ്ങൾ
 ആരഹൊ ചൊല്ലുവിൻ രമ
 ചാരവേ വന്നതിനെന്തേ
 കാരണമെന്നതുമിപ്പൊൾ.

ശ്ലോകം 5.

ഏവം ധർമ്മസുതേ - ഇപ്രകാരം ധർമ്മപുത്രൻ, സുഖം - സുഖമാകുവണ്ണം, നരപതേ - വിവാടരാജാവിന്റെ, അർദ്ധാസനാദ്ധ്യാസിതേ - സിംഹാസനത്തിന്റെ പകുതിഭാഗത്ത് ഇരിപ്പായപ്പൊൾ, ഭീമാവണ്ഡലസുന്ദാരനയാപുത്രാർദ്ധ - ഭീമരസന്നി, അർദ്ധജനനീ, നകുലസഹവേഷത്തിൽ എന്നിവയെക്കൂടി ആഗമൻ - അവിടെ വന്നുചേർന്നു, പൗരോഗവഷണ്ഡസാവി പശ്യാപാകാദാൻ - പാചകൻ, നപ്യസകൻ, കുതിരക്കാരൻ, മാട്ടിടയൻ എന്നിവരുടെ ആകൃതികളുള്ള, താൻ - അവരെ, അന്തിമക നിമിഷേ - അരികിൽ കണ്ടിട്ട്, ഗാഢാരുദ്രകുതുഹലാകുലമനാ - ഏറ്റവും വളർന്ന കൗതുകത്താൽ പരവശമായ മനസ്സോടുകൂടിത്തന്നായിത്തീർന്ന, നൃപം - വിവാട രാജാവി, വാണീ, അഭാണീൽ - വാക്കിനെ പറഞ്ഞു.

വിവാടേന്ത്യപൻ ബഹുമാനിച്ച് ധർമ്മപുത്രനെ അർദ്ധാസനത്തിൽ ഉപരിഷ്കണക്കി ആ സമയം അവിടെപ്പോകാൻ വേഷത്തിൽ ഭീമരസന്നി, നപ്യസകന്റെ പുത്രന്മാർ അർദ്ധജനനിയും കുതിരകളെ കെഴിക്കുന്നവന്റെ വേഷത്തിൽ നകുലനും പശുക്കളെ മെയ്ക്കുന്നവന്റെ ആകൃതിയിൽ സഹവേഷനും അവിടെ ആഗമിച്ചു. അവരെക്കണ്ടു കൗതുകം വളർന്ന വിവാടേന്ത്യപൻ അവരോടു യോഗ്യമായ ഭീതിയിൽ സംസാരിച്ചു.

പാ. 6.

പദ്യവി-

അരഹൊ - ആൾ ചര്യം രമ ചാരവേ - എന്റെ അരികിൽ.

അനുപല്ലവി

ഏതൊരു ദിക്കിൽനിന്നിങ്ങു
സ്വാദരം വന്നിതു നിങ്ങൾ
ചേതസി മോഹമമെന്നു
വിതശങ്കം ചൊല്ലിടുവിൻ. (വിരോധിപ്പുന്നത്)
(ഭീഷസേനൻ വിരോധഭാവിനോട്)

പദ്യവി

പാർത്ഥിവേന്ദ്ര! കേശ്ക പര-
മാർത്ഥമിന്നു പറഞ്ഞിടം.
പാർത്ഥപുരം തന്നിൽ ഭൃന്നം.
പാർത്ഥിരുന്നു ഞങ്ങളെല്ലാം.

അനുപല്ലവി

കുന്തിനന്ദനന്മാർ കാട്ടിൽ
ഹന്ത! പോയശേഷം ഞങ്ങൾ
സ്വാന്തരമൊരോടും കൂടി
ജ്ഞാനികേ വന്നിതു തവ (പാർത്ഥിവേന്ദ്ര)

പാഠങ്ങൾ

സുഗന്ധാകു. വലമൻ ഞാൻ
സ്വാദ്യം ഭോജ്യങ്ങളെ വാറ്റ
സ്വാദരം നൽകുവൻ തവ
മോദമാശു വരുത്തുവൻ. (പാർത്ഥിവേന്ദ്ര)

അനുപല്ലവി —

സ്വാദരം - ആദരവോടുകൂടി ചേതസി മോഹം - മനസ്സിൽ ആഗ്രഹം, വിതശങ്കം - ഗതകൂടാതെ.

വിരോധഭാവിൻ ഭിമാദികളോട് ചോദിക്കുന്നു —

വിരോധമായ നിങ്ങൾ ജ്ഞാൻ? ഇപ്പോൾ എന്റെ സമീപത്തു വന്നതിനുള്ള കാരണം എന്താണെന്നതു പറയുവിൻ നിങ്ങൾ ഏവിയെന്നാണ് ആദരത്തോടുകൂടി ഇവിടെ വന്നത്? മനസ്സിൽ ആഗ്രഹമെന്താണെന്നുള്ളതു ശങ്കകൂടാതെ പറയുക.

പദ്യവി—

പാർത്ഥിവേന്ദ്ര - അല്ലയോ രാജശേഷൻ, പാർത്ഥപുരം തന്നിൽ - പാണ്ഡവന്മാരുടെ രാജധാനിയിൽ.

അനുപല്ലവി —

കുന്തിനന്ദനന്മാർ - പാണ്ഡവർ, ഹന്ത - കഷ്ടം, സ്വാന്തരമൊരോടും - മനസ്സിൽ സങ്കടത്തോടുകൂടി, തവ ഞാനികേ - അങ്ങനെയുടെ അടുക്കൽ.

ച. 1 സുഗന്ധ - അരിവെപ്പുകാരൻ, സ്വാദ്യഭോജ്യങ്ങളെ - ഭക്ഷിയേറിയ ഭക്ഷ്യപദാർത്ഥങ്ങളെ, തവ മോദം - ആശു വരുത്തുവൻ - വേഗത്തിൽ അങ്ങനെയു സന്തോഷം ജനിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം.

മോഹനം - ചെമ്പു

(അർജ്ജുനൻ വിരാടരാജാവിനോട്)

- 2 നൃത്തഗീതാദികളിലി-
ന്നത്രയും കൌശലമുള്ള
നർത്തകിയാ. ബൃഹന്നള
സമ്മത! കേളഹമല്ലോ.

പല്ലവി

രാജരാജവിദ്വത് ഹേ
രാജശൈല!

നൃദ്യം - ചെമ്പു

(നകുലൻ വിരാടരാജാവിനോട്)

- 3 രാജവംശജനാം ധർമ്മ-
രാജനന്ദനൻ തന്നുടെ
വാജിപാലൻ ദാമഗന്ധി
വ്യാജമല്ല താനെങ്കിലും

(രാജരാജ)

ഭീമസേനൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

അല്ലയോ രാജേന്ദ്ര! താനിപ്പോൾ പാർത്ഥം പാശം അടച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതല്ല. മന്യുപാണ്ഡ്യന്റെ രാജധാനിയിൽ പാർത്ഥനവരാണ് പാണ്ഡവന്മാർ കൂട്ടിൽ പോവാനിടയായി കഷ്ടതയെന്ന അറിയിപ്പിനെ തെളി മനോഭൂതനായൊരു കൂടി അങ്ങയുടെ അടുക്കൽ വന്നിരിക്കുന്നത് അറിവെപ്പുകാരനാണ് ഞാൻ വയലൻ എന്നാണ് എന്റെ പേര് ഞാൻ ആദാരത്തോടുകൂടി സ്വാമുള്ള കഷ്ട പാർത്ഥന്മാൾ പാകം ചെയ്തു തരാ. മേൽത്തിൽ അങ്ങക്കു സന്തോഷം ജനിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം.

ച 2 സന്തോഷം - സർവ്വമനോജനനും, രാജരാജവിദ്വത് - കൃതദൈവമല്ലാത്ത സമ്പന്നൻ വർദ്ധിച്ചവനും ആയ, രാജശൈല - രാജശൈലം, അഹം - ഞാൻ

അർജ്ജുനൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു - സർവ്വമനോജനനും കൃതദൈവമല്ലാത്ത ചെറുശയ്യസമ്പന്നനായ രാജശൈലം ഞാൻ നൃത്തം ഗീതം തുടങ്ങിയവയിൽ എത്രയും വിദഗ്ദ്ധനുള്ള നർത്തകിയാണ് ബൃഹന്നളയെന്നാണ് എന്റെ പേര്

ച 3. രാജവംശജനാം - രാജവംശത്തിൽ ജനിച്ച, ധർമ്മരാജനന്ദനൻ തന്നുടെ - ധർമ്മപുത്രന്റെ, വാജിപാലൻ - കുതികളെ കെൽക്കുന്നവൻ, വ്യാജമല്ല - അസത്യമല്ല നകുലൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു - രാജവംശത്തിൽ ജനിച്ച ധർമ്മപുത്രന്റെ കുതികളെ പാലിക്കുന്ന ദാമഗന്ധിയാണ് താനെന്നു മനസ്സിലാക്കുക വ്യാജമല്ല

വാജിപാലൻ ദാമഗന്ധി എന്നതു വ്യാജമാണ് ഞാൻ (വാജിപാലൻ) നല്ല എന്നും അർത്ഥം പാശംവയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് നകുലൻ അസത്യം പറഞ്ഞുവെന്ന് വശം നല്ല

ചെറുമാമ്പതി - ചെമ്പു

(സഹോദരൻ വിഭാഗത്തിൽ)

- 4 ചണ്ഡനാഹുവിയുമാതാ.
പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ
പൊന്മണ്ഡനം തന്നിലാലൻ. (കാലരാജ)

മൃന്നം മംഗം

(വിഭാഗത്തിൽ അന്തർവൃത്തം)

ശ്ലോകം 1. കാലരാജ

ഇതി കൃത്യവൃത്തം പ്രാപ്തമാകുന്നതോടുകൂടി
കവിതാഭരണനിയമസമാഹാരത്തിൽ
പ്രാപ്തമാകുന്നതോടുകൂടി
സമാഹാരമാകുന്നതോടുകൂടി

ച 4 ചണ്ഡനാഹുവിയുമാതാ. - അത്യുഗ്രമായ ചണ്ഡനാഹുവിയുമാതാകൂടി,
പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ - പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ - പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ

സഹോദരൻ വിഭാഗത്തിൽ പെട്ടതാണ് - അത്യുഗ്രമായ ചണ്ഡനാഹുവിയുമാതാകൂടി,
പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ - പാഞ്ചവന്താരുടെ പശു-
മണ്ഡലപാലനം തന്നിൽ

ഇങ്ങനെ പാഞ്ചവന്താർ അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
വിഭാഗത്തിൽ അന്തർവൃത്തം ചെന്ന് അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി

ശ്ലോകം 2.

പാഞ്ചവന്താർ വിഭാഗത്തിൽ പെട്ടതാണ് -

അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി

അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി
അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി - അന്തർവൃത്തം പൂരിയ പെട്ടുകൊണ്ടുകൂടി

പാ. 7. കാമോദിനി...ചേമ്പട

(സുരേഷ്ണ രസകൃഷ്ണിഭവജ്ഞാതീർ ചെന്ന പാഞ്ചാലീയോട്)

പദ്യവി

ശശിമുഖി; വരിക സുശീരലേ മമ
നിശ്ചയ ഗിരമതി ബാലേ

ചരണങ്ങൾ

ഗജഗമനം! പിക്വദാപേ!—കഷ-
വിജിതകലാപികലാപേ!
ആരഹോ നി സുകരപാലേ!—സാക്ഷാത്-
ചാര്യത വിലസുകരപാലേ (ശശിമുഖി)

2 ഇന്നിഹ നിന്നുടെ വേഷം—കണ്ടു-
വന്നിതു ഹൃദി മമ തോഷം
ഇനിരയോ രതിതാനോ—സുര-
സുന്ദരികളിലാമാനോ. (ശശിമുഖി)

3 മരുഗന്ധം കണ്ടിട്ടു—നേരം-
നിന്മലരടി പണിഞ്ഞിട്ടു.
കനിവൊടു വദ പരമാർത്ഥം—മമ-
മനമിഹ കവയ കൃതാർത്ഥം. (ശശിമുഖി)

പാ. 7. സുരേഷ്ണ പാഞ്ചാലീയോടു പറയുന്നു—

പദ്യവി—

ശശിമുഖി സുശീരല - ചന്ദനമപ്പൊരെ മുരളത്താടുകുടിവളും; ശോഭനമായ
സഭാവടുത്തുവളും. ആയ, ബാലാ വരിക - കുമാരി വരു. മമ ഗിര, നിശ്ചയ - എന്റെ
വാക്കു കേൾക്കു

പ. 1: ഗജഗമനം - ആനയുടെതുപോലെ ചേിതു, ഉള്ള ഗമനത്താടുകുടിവളും,
പിക്വദാപേ - കൃതിലിനമപ്പൊരെ മധുരമായി സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നവളും,
കലവിജിതകലാപികലാപേ - തലമുടികൊണ്ടു തെൻപിരിയിലെ തോലപിച്ചവളും,
സുകരപാലേ - ശോഭനമായ കവിശിരസ്സത്താടുകുടിവളുമായ ബാലേ, നി ആർ -
നി ആരാണു്, അഹോ - ആൾക്കും, സാക്ഷാത് ചാര്യത വിലസുകരപാലേ - സൗന്ദര്യം
പ്രത്യക്ഷമായി ശോഭിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും.

പ. 2: ഇന്നിഹ നിന്നുടെ വേഷം കണ്ടു് - ഇപ്പോൾ ഇവിടെ നിന്റെ വേഷം കണ്ടിട്ടു്,
മമ ഹൃദി തോഷം വന്നിതു - എന്റെ മനസ്സിൽ സന്തോഷം തോന്നുന്നു. ഇനിരയോ
രതിതാനോ - ലക്ഷ്മിദേവിയോ രതിദേവിതന്നെയോ, സുരസുന്ദരികളിൽ -
ദേവസ്ത്രീകളിൽ, ആരാനോ - മറ്റാരെങ്കിലുമാണോ.

പ. 3: മരുഗന്ധം കണ്ടിട്ടുനേരം - കാമദേവൻപോലും, നിന്നെ കാണുന്ന
തായാൽ, നിന്മലരടി പണിഞ്ഞിട്ടു - പുവ്വപൊലുള്ള നിന്റെ പാദം.

പാ. 2. ഇന്ദ്രിയം - അന്തരം
(പ്രാഞ്ചാലി സുരേഷ്ണയോട്)

പദ്യം

കേകയഭൂപതികന്യേ
കേൾക്കേ തേ ഗിരം.

അനുപദ്യം

നാകനിതംബിനികുല-
നന്ദനീയതരൂരൂപം

ചാണേയം

- 1 പ്രാജ്ഞാർക്കൗലിമാരികേ!
രാജ്ഞി! ഞാനിന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ
താജ്ഞസേവിതന്നുടയ
ആജ്ഞാകാരിണി മൈരേന്ധി. (കേകയ)
- 2 നീലവേണി! എനിക്കിന്നു
മാലിനിയെന്നല്ലോ നാമം.
കാലദേവകൊണ്ടിവിടെ
ചാലവേ വന്നിതു ഞാനും. (കേകയ)

നന്ദിക്കും കരിവൊടു പാർവ്വതം. വട = ഭയവുപേയതു വാസ്തവം പഴയ, മേ മനം. ഇഹ കൃതാർത്ഥം കേകയ = എന്റെ മനസ്സിലെ ഇപ്പോൾ കൃതാർത്ഥമാക്കിയിരിക്കുന്നു. പാ. 2. പ്രാഞ്ചാലി സുരേഷ്ണയോടു ചുവപ്പി പഴയന്നു - പദ്യം, അനുപദ്യം. നാകനിതംബിനികുല നന്ദനീയതരൂരൂപം = സ്വർഗ്ഗസുന്ദരിയർക്കുതൽക്കി എളുപ്പം നെഹുമാനിക്കാത്തതരൂരൂപം. കേകയഭൂപതികന്യേ = കേകയരാജപുത്രി. മേ ഗിരം കേൾക്കേ = എന്റെ വാക്കു കേൾക്കേ.

പ. 1. പ്രാജ്ഞാർക്കൗലിമാരികേ! രാജ്ഞി! ഞാനിന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ താജ്ഞസേവിതന്നുടയ = ഞാൻ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ പ്രാഞ്ചാലിയുടെ ആജ്ഞാകാരിണി മൈരേന്ധി = കലിപനയനുസരിക്കുന്ന മൈരേന്ധിയാണ്.

ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥത്തിൽ രാജ്ഞിയായ താജ്ഞസേവിയാണ് ഞാൻ സ്വന്തമായ ആജ്ഞയ്ക്കു വിധേയത വഹിക്കുന്ന മൈരേന്ധിയാണ് എന്നുള്ള വാസ്തവമായ രേഖയുടേയും ഇവിടെ വിവരണമാണ്.

പ. 2. നീലവേണി = നീലനിറമായ വേണിയോടുകൂടിയവളേ, എനിക്ക് ഇന്ന് = എനിക്ക് ഇപ്പോൾ, മാലിനിയെന്നല്ലോ നാമം = മാലിനി എന്നാണ് പേര്. കാലദേവകൊണ്ട് = കാലവ്യത്യസ്തംകൊണ്ട്, ഇവിടെ ചാലവേ = ഇവിടെ വേതിയുടെ സ്ഥലം, ഞാനും വന്നിതു = ഞാനും വന്നിരിക്കുന്നു.

മാലിനി എന്ന പേര് ഇപ്പോൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നും എന്റെ ഭർത്താക്കന്മാർ എന്നപോലെ ഞാനും ഇവിടെ അജ്ഞാതവാസകാലമായതുകൊണ്ടു വന്നുപോകത്താണെന്നും ഉള്ള സത്യാവസ്ഥയുടെ സൂചനയും ഇതിലുണ്ട്.

3. ചിത്രതരമായിട്ടു്ന
പുതലലൊരിക്കളിൽ ഞാൻ
ഏതയും നിപുണ, നിന്നോ-
ട്രതകുടി വാണിടുവൻ. (കേകയ)

പാ. 7 (തൃകൃച്ഛ) കാവോദി - ചെമ്പട

(സുദേഷണ പാഞ്ചാലിയോട്)

4. ആയതെന്നിക്കമ്പുവാദം അതി-
നായതമിഴി ന വിവാദം. (ശശിമുഖി)

നാലാം രംഗം

(വിവാദക്കാഴ്ചവിന്റെ പ്രശ്നശാല)

ശ്ലോകം 7. കമ്ലാണി

ഏവം തേഷു സ്ഥിതിതേഷു കചിദഥ സുഹൃ-
ത്വസേവ മാത്സ്യപുര്യം
പ്രകാരേണ മല്ലയുധേ കമപി പൃഥുബലം
പ്രാപ്തമാകർണ്ണ മല്ലം
തത്രത്യ മല്ലലോകേ യേതേതരമേ-
പ്യാസ്ഥിതോ മന്തശാലാം
കരോപേതം സശരോ നപേതീവദ-
ശ്ചിതം. മന്തവേദി.

ച. 3 ചിത്രതരമായിട്ടു്ന - ഏറ്റവും ആശ്ചര്യജനകമായ രീതിയിലുള്ള.
പുതലലൊരിക്കളിൽ - പന്തിക്കിററുതുകയുള്ളതായ കൃത്യങ്ങളിൽ, ഏതയും നിപുണ
ഞാൻ - വിദ്യയേറിയ ഞാൻ, ആയ നിന്നോടുകൂടി - ഇവിടെ വേതിയൊക്കെയും,
വാണിടുവൻ - വസിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.

പാ. 7.

ച. 4 സുദേഷണ പാഞ്ചാലിയോടു പറയുന്നു—

ആയത് എന്നിൽ അമ്പുവാദം = അത് എന്നിങ്ങനെ അർത്ഥമാണ്. ആയതമിഴി =
നിങ്ങളിരിക്കുമ്പോഴുകൂടി വിളങ്ങുന്നവരേ, അതിന്നു ന വിവാദം = അതിന്നു വിസമ്മതി ഇല്ല
ശ്ലോകം 7 ഏവം തേഷു = ഇപ്രകാരം ആധർമ്മപുരുഷന്മാർ, സ്ഥിതിതേഷു അഥ
= അത്സം തുടങ്ങിയതിന്നുപോലും, മാത്സ്യപുര്യം = വിവാദസമയത്തിൽ, കചിത് സുഹൃതി
ഉത്സവം = ഒരു ദഹോത്സവത്തിൽ, മല്ലയുധേ പ്രകാരേണ = മല്ലയുദ്ധം തുടങ്ങുകയും,
പൃഥുബലം = ഏറ്റവും ബലശാലിയായ, കമപി മല്ലം = ഒരു മല്ലൻ പ്രാപ്തം ആകർണ്ണം =
വന്നിടുവെന്നു കേട്ട്, തത്രത്യ മല്ലലോകം = അവിടെയുള്ള മല്ലന്മാരെല്ലാം, യേതേതരമേ-
അപി = വല്ലതെ പേടിച്ച് വിരട്ടിയെടുക്കയും ചെയ്തപ്പോൾ, കരോപേതം = കരണാടുകൂടി

- 2 അത്ര വാഴുന്ന ഒരുവൻ - ഇവിടെ ഉള്ള ഒരുവൻ, ഉടൻ അവനെ വെല്ലാട്കിൽ
നവനെ വെല്ലാട്കിലുടൻ
എത്രയുമകിർത്തി വരു-
മെന്നു ബോധിക്കണം.
അത്ര ബലമുള്ളവനി-
ങ്ങാരുള്ളു പറക നീ. (സചിവ)
- (മുന്നി വിരാടരാജാവിനോട്)

- 3 ശക്രസമവിഭവ! ഭയ
സാന്ദ്രതം ധരണീന്ദ്ര!
താൽകൃപയുണ്ടെങ്കിലിഹ
റുഷ്കരമെന്തധുനാ.
ഇക്കാലമിതിന്നൊരുവ-
നില്ലെന്നു വരുമോ? (ശക്രസമ)
- (കകൻ വിരാടരാജാവിനോട്)

പദ്യവീ

- 4 നൃപതിവര! ശൃണു വചനം.
നീതിഗുണവസതേ!
അലബ്ധമിതിന്നു പുന-
രധികൊണ്ടയി വീര!
വലലനിതിന്നുതയ്യും
തേിയെന്നതനിക.
ബലശാലികളിൽവെച്ചു
ബഹുമാന്യനല്ലോ. (നൃപതി)

ച.12 അത്ര വാഴുന്ന ഒരുവൻ - ഇവിടെ ഉള്ള ഒരുവൻ, ഉടൻ അവനെ വെല്ലാട്കിൽ
= ഉടനെ ആ മല്ലനെ തോല്പിക്കാഞ്ഞാൽ, എത്രയും അകിർത്തിവരും = ഏറ്റവും
റുഷ്കിർത്തി ഉണ്ടാവും എന്നു ബോധിക്കണം. = എന്ന് അങ്ങു ചെന്നുപോകണം. അത്ര
ബലമുള്ളവൻ = അത്രയ്ക്കു ശക്തിയുള്ള ആൾ, ഇന്ന് ആർ ഉള്ളു = ഇവിടെ ആരുണ്ട്,
നീ പറക = നീ പറയുക.

ച.13 മുന്നി വിരാടരാജാവിനോടു നേപടി പറയുന്നു—

ശക്രസമവിഭവ = ഇന്നത്തെപ്പോലെ സമ്പത്സമൃദ്ധിയുള്ള, ധരണീന്ദ്ര = രാജാവേ,
സാന്ദ്രതം ഭയ = ഇപ്പോൾ അവിടുന്ന് സർവ്വോൽക്കർഷണ വർത്തിച്ചാലും,
താൽകൃപയുണ്ടെങ്കിൽ = അവിടുത്തെ ദയ ഉണ്ടെങ്കിൽ, ഇഹ അധുനാ = ഇവിടെ
ഇപ്പോൾ, റുഷ്കരം എന്ത് = ചെറുതാൻ പ്രയാസമായി എന്തുണ്ട്. ഇക്കാലം ഇതിന്ന് =
ഇപ്പോൾ ഇക്കാലം നിർവ്വഹിപ്പാൻ, ഒരുവൻ ഇല്ലെന്നു = ഒരാൾ ഇല്ലെന്നു, വരുമോ? =
വരുകമോ, അതുണ്ടാവില്ല.

കകൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

പദ്യവീ — നീതിഗുണവസത = നന്മഗുണങ്ങൾക്കുതീർപ്പിടമായ, നൃപതിവര =
രാജാക്കന്മാർ, വചനം ശൃണു = വാക്കു കേട്ടാലും.

പണ്ടു ധർമ്മസ്വതന്ത്രവിധേ
പാർക്കുന്ന കാലമിവൻ
കുണ്ഠതയെന്നിയെ മല്ല-
കുലമേനകം ജയിച്ചാൻ.
കണ്ടിരിക്കുന്നിവനുമു
കരണലഭംഗം ഞാൻ.

(സൂചി)

ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଡି.ଏଲ୍.

(Signature)

പ്രൊഫ. എ. സത്യകുമാരി

[illegible]

214 അതിനിടെ - അല്പമൊ വിദ്യാഭ്യാസമായ തിരുവനന്തി, തൃശ്ശൂർ എന്നീ - ഇടയായതിന് തൃശ്ശൂർ, ആലപ്പുഴക്ക് അല്പം അല്പം - മേലേയ്ക്ക്, ആലപ്പുഴ വേണ്ട. വേണ്ട തൃശ്ശൂർ എ.ത.യു. - വേണ്ടതെങ്കിലും തൃശ്ശൂർ തികച്ചും, അതി എന്തിന് അതിക - മതിയായതാണെന്നു ധരിച്ചാൽ, ബഹുമാനപ്പെട്ടവർക്ക് (ആ വേണ്ടത്) ബഹുമാനപ്പെട്ടവർക്ക്, ബഹുമാനപ്പെട്ടവർക്ക് അല്പം - എ.ത.യു. അതിയായതാണെന്നാണ്

215 പണ്ടു ധാരാളം പുസ്തകങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. പണ്ടു ധാരാളം പുസ്തകങ്ങൾ അടുത്തായി പാർത്തിയിരുന്ന കാലം. പാർത്തിയിരുന്ന കാലത്ത്, ഇന്നു കുന്നിനടുത്തായിട്ടും ഈ വാലിൽ പാർത്തു. കൂടാതെ, അനേകം മദ്യകുലം - പല മദ്യമാത്രമായിട്ടും, അവിടെയും - അവിടെയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇവയെക്കുറിച്ചും - ഇവയെക്കുറിച്ചും കൂടുതൽ, അപ്പോ - അടുത്തായിട്ടും അവിടെ കണ്ടിരിക്കുന്നു. (അത്) അവിടെ കണ്ടിരിക്കുന്നു.

[illegible]

പാ. 10. മദ്ധ്യഭാവത്തി - ചെന്നു

(മറ്റൊരു പോയിന്റിനെക്കുറിച്ച്)

പദ്യം

ആരൊരു പുരുഷനോടൊ ഏതൊടു നേർപ്പാൻ
ആരൊരു പുരുഷനോടൊ.

അനുപദ്യം

പാരിലൊരുവനതിശ്ശരണെങ്കിലിപ്പോൾ
നേരിടേണമിഹ പോരിൽ വന്നു മേ
നിയുദ്യമത്തിൽ വിദഗ്ദ്ധതകളറിവതിനു. (ആരൊരു)

ചാണക്യൻ

- 1 പടയ്ക്കു നടുക്കൊരു മിടുക്കുണ്ടെന്നു ബത
നടിക്കുന്നുണ്ടു ചിലർ വ്യഥാവശ്യം
അടുക്കിലടുത്തുടൽനടുക്കുനവധി
പിടിക്കുമവർക്കിഹ യഥാവശ്യം
മിടുക്കില്ലാത്തവനെ തടുക്കുന്നതിന്നിതു
മടിക്കുന്നിതു മന. നമുക്കൊഹ.
മല്ലയുദ്യമം തന്നിലൊന്നാടിനൂ
തൃപ്തനായൊരുവൻ വന്നിടുകിൽ-
മതല്ലമിങ്ങു തടവില്ലവന്റെ മദ-
മേക്കി ലഘുതടക്കുമഹമയിടണം. (ആരൊരു)

ധർമ്മപുത്രൻ ആജ്ഞാപിച്ചു, വലയൻ അയ്യം തലയ്ക്കും മുറുക്കി നടുക്കൊരു
കാണുവാൻ ആളുകൾ വന്നുകൂടി. യുദ്ധമേ എന്നു പെരുമ്പറ മുഴങ്ങി
മുഷ്ടിതൃപ്തപടയാളം വലിയ മല്ലൻ ചെന്നു പ്രവേശിച്ചു, വന്നു കിട്ടി ആചരിച്ചു.
എന്നിട്ട് ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു

പാ. 10. മല്ലൻ പോയിട്ടു വിളിക്കുന്നു—

പദ്യം - അഹ - അന്യോ, ഏതൊടു നേർപ്പാൻ - ഏതൊടു നേരെ നിന്ന്
എതിർക്കാൻ, ആർ ഒരു പുരുഷൻ - ആരാണ് ഒരു പുരുഷൻ ഉള്ളത്. പാരിൽ ഒരുവൻ
അതിശ്ശരണെങ്കിൽ - മുമ്പിൽ അതിശ്ശരണായി ആരൊരു, ഒരുവൻ ഉണ്ടെങ്കിൽ,
ഇപ്പോൾ ഇഹ വന്നു - ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വന്ന്, പോരിൽ നേരിടണം - യുദ്ധത്തിൽ
എതിർക്കണം, നിയുദ്യമത്തിൽ - ബാഹ്യയുദ്ധത്തിൽ, മേ വിദഗ്ദ്ധതകൾ - എന്റെ
പാടവകരങ്ങൾ, അറിവതിനു - അറിയുവാൻ.

ച. 1. പടയ്ക്കു നടുക്കൊരു മിടുക്കുണ്ടെന്നു - യുദ്ധത്തിന് എതിരെ നല്ല
സാമർത്ഥ്യമുണ്ടെന്ന്, വ്യഥാവശ്യം ചിലർ നടക്കുന്നുണ്ട് മത - വെറുതെ ചിലർ അധന
തിക്കുന്നുണ്ട്. കഷ്ടം അടുക്കിൽ ഉടൻ - അടുത്തത്തിനായി ഉടനെ, അവർക്ക് ഇഹ
- അവർക്ക് ഇവിടെ, യഥാവശ്യം - വേണ്ടുവണ്ണം, അനവധി ഉടൻ നടുക്കും പിടിക്കും -
വല്ലാത്ത ശക്തിയും വിറയ്ക്കൽ സംഭവിക്കും. മിടുക്കില്ലാത്തവനെ - യുദ്ധ സാമർത്ഥ്യമില്ലാ
ത്തവനെ, തടുക്കുന്നതിന് ഇന്ന് - തടുക്കുവാൻ ഇപ്പോൾ, നമുക്കു മന. മടിക്കുന്നിതു -

(വലയൻ മല്ലനോട്)

- 2 സമർത്ഥനെന്നൊരു വികാരം അവ
കിമർത്ഥമിങ്ങനെ ജ്ഞപ്രദോ
തിമർത്ഥമദമെന്തിടുകിലഹ-
മമർത്ഥിപ്പവനമെങ്ങനെതിനാൽ.

താമ്ര വിരവൊടു വികർത്തനാൽമരു-
പുരത്തിലതിഥിയായ് വേിച്ചുടൻ
യുദ്ധകൗശലമിതെല്ലാം മര
ബദ്ധമോരങ്ങു ചൊല്ലിടേട!
ക്രൂരനാകൊല്ല നി യുദ്ധമര്യ ചെയ്തു
കരത്തിനുടെ കരുത്തറിക പരിചിരൊടു (ആരൊടു)

(മല്ലൻ വലയനോട്)

- 3 ചൊടിച്ചുനിന്നു പാരം കുച്ചിട്ടും കുക്കുരം
കടിച്ചിടുകയില്ലെന്ന സംശയം
മടിച്ചിടേണ്ട നമ്മെജ്ജയിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു
കൊതിച്ചിടുന്നതിൽ വന്നടുക്ക നി

എനിക്കു നെണ്ണിൻ മടി തോന്നുന്നു. അഹോ - കഷ്ടം മല്ലയുദ്ധം തന്നിൽ -
മല്ലയുദ്ധത്തിൽ, ഇന്ന് എന്തൊരു കൃത്യമായി വെച്ചു - ഇപ്പോൾ എനിക്കു സന്തോഷം
വെച്ചു, വന്നിടുകിൽ - വരുന്നതായാൽ, അഹ. അധിമം - ഞാൻ യുദ്ധത്തിൽ,
അവന്റെ മ. അടക്കി - അവന്റെ ഗർവ്വ ശമിപ്പിച്ചു, മലയ മേക്കും - വേഗത്തിൽ
തിരിച്ചുവരും. ഇങ്ങനെല്ലും - ഇങ്ങനെയായിട്ടും, തടവില്ല - തടസ്സം ഇല്ല.

ച. വലയൻ മല്ലനോടു പറയുന്നു—

ജ്ഞപ്രദോ - മഹാ മൃഗം, ഇങ്ങനെ, സമർത്ഥൻ എന്നൊരു തവ വികാരം. -
ജ്ഞപ്രദോ, ഞാൻ സമർത്ഥനാണ് എന്നുള്ള നിന്റെ ആത്മപ്രശംസ, കിമർത്ഥം -
എന്തിനാണ്, ഇഹ എന്തിനായിട്ടുകിൽ - ഇവിടെ എന്തിനെന്നതായാൽ, തിമർത്ഥ മദമേ,
- വർദ്ധിച്ചു പോകട്ടെ, അഹ. അമരണത്തിനാൽ അമർത്തിപ്പവൻ - ഞാൻ അ-
നിമിഷകൊണ്ട് അടക്കുന്നതാണ്, ത. അത്ര വിരവൊടു - നി ഇവിടെ വേഗത്തിൽ,
വികർത്തനാൽമരുപുരത്തിൽ - യമന്റെ ഗൃഹത്തിൽ, അതിഥിയായ് വേിച്ചുടൻ -
വിരുന്നുകാരനായിത്തീർന്നിട്ട്, മ. യുദ്ധകൗശലമിതെല്ലാം - എന്റെ ഈ
യുദ്ധസാമർത്ഥ്യം, മൃഗവൽ, എട - എടാ മല്ല, അങ്ങു ബദ്ധമോരം - അവിടെ
സന്തോഷത്തോടുകൂടി ചൊല്ലിട്ടു - പറയുക, നിക്രൂരനാകൊല്ല - നി കോപിക്കേണ്ട,
ആശു യുദ്ധം ചെയ്ത് - വേഗം യുദ്ധം ചെയ്ത്, പരിചിരൊടു കരത്തിനുടെ കരുത്ത് -
വേണ്ടതുപോലെ (എന്റെ) കട്ടിന്റെ ബലം, അറിക - മനസ്സിലാക്കുക.

ച. മല്ലൻ വലയനോടു പറയുന്നു—

ചൊടിച്ചുനിന്നു പാരം കുച്ചിട്ടും കുക്കുരം - കൊപിച്ചു നിന്നു വല്ലാതെ
കുരയ്ക്കുന്ന പട്ടി. കടിച്ചിടുക ഇല്ലെന്ന് - കടിക്കയില്ലെന്നുള്ളത്, അസ.

അടിച്ചു വിരവൊടു തടിച്ചു നിരന്തരമുടൽ
പൊടിച്ചിടുവെന്നു ധരിക്കണം.
വാടാ! വാടാ! രംഗമയ്യ എന്റെ
പാടവങ്ങൾ കാണുക യുദ്ധ ഉള്ളിൽ
പേടിയെങ്കിൽ നീയുമോടിടാതെ കാലിൽ
പിടിച്ചു വിദ്യ പഠിച്ചുകൊൾക ഭണമതിൻ

(ആരോര്യ)

(വലമുൾ മല്ലത്താഴ്)

- 4 കരിപകരമോരോപ്രശമപട്യം -
കരപ്രഹരമറിഞ്ഞിടാതെ പോയ്
ഹരിപ്രവരൻതന്നെ വനപ്രദേശം തന്നിൽ
ലര പ്രഥമനത്തിനു വിളിക്കുംപോൽ
കരപതാപം മേ ജഗൽപ്രസിദ്ധം മറ-
ന്നുരൂപതിലുമൊടുമെതിർക്കിലോ
മുഷ്ടിക്കൊണ്ടു നിന്റെ ഗാത്രം പരി-
വിഷ്ടരാക്കി ക്ഷണമാത്രംകൊണ്ടു
വിഷ്ടരപേരു കീർത്തിപ്പുഷ്ടി ചേർത്തു നൃപ
ഹൃദി പ്രമദമതിപ്രചുരം വരുത്തുവൻ.

(ആരോര്യ)

ശതം - തിടിച്ചതാണു, മടിച്ചിടേണ്ട - മടി വിചാരിച്ചാണു, നമ്മെ ജയിച്ചുകൊള്ളാം എന്നു കൊതിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ - എന്നെ ജയിക്കാൻ കഴിയുമെന്ന് ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, നീ വന്നടുക്ക - നീ (എന്നോടു) നേരിടുക. വിരവൊടു അടിച്ചു നിരന്തര തടിച്ച ഉടൽ പൊടിച്ചിടുവാൻ - വേഗത്തിൽ അടിച്ചു നിരന്തര തടിച്ച ശരണം തോൽ പൊടിച്ചുകളയുക എന്നു ധരിക്കണം. - എന്നു നീ മനസ്സിലാക്കുക. രംഗമയ്യ വാടാവാടാ - യുദ്ധരംഗത്തിന്റെ നടുവിലേക്കു വരികവരിക. യുദ്ധം എന്റെ പാടവങ്ങൾ കാണുക - യുദ്ധത്തിൽ എനിക്കുള്ള സാമർത്ഥ്യങ്ങൾ കാണുക. ഉള്ളിൽ പേടിയെങ്കിൽ - മനസ്സിൽ പേടി തോന്നുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, നീയും മോടിടാതെ - നീ മോടിപ്പോകാതെ, കാലിൽ പിടിച്ചു - (എന്റെ) കാൽ പിടിച്ചു, ഭണമതിൻ വിദ്യ പഠിച്ചുകൊൾക - യുദ്ധത്തെല്ലാം ബന്ധിച്ചു വിദ്യ അഭ്യസിച്ചുകൊള്ളുക.

ച.4: വലമുൾ മല്ലത്താഴ് പറയുന്നു -

കരിപകരമോരോപ്രശമപട്യം കരപ്രഹരം. - ആനക്കുട്ടങ്ങളുടെ വലിയ ഗർവ്വ തകർക്കുവാൻ തക്ക കൈകൊണ്ടുള്ള അടി (കൊള്ളുമെന്ന്), അറിഞ്ഞിടാതെ പോയ് - അറിയാതെ ചെന്നു, ലര - കഴുത, വനപ്രദേശം തന്നിൽ - കാട്ടുപ്രദേശത്ത്, ഹരിപ്രവ രാജ്ഞനെ - സിംഹരാജാക്കനെ, പ്രഥമനത്തിനു - യുദ്ധമതിനു, വിളിക്കുംപോൽ - വിളിക്കു ന്നതുപോലെ, ജഗൽപ്രസിദ്ധം - മോക്ഷപ്രസിദ്ധമായ മേ കരപതാപം മറന്ന് - എന്റെ കൈയുൾ മറിക്കാതെ, ഉരുപതിലുമൊടും - വലിയ കോപത്തോടുകൂടി, എതിർ

(ഇടപാടുകൾ)

പ്രശ്നം 1

മിത്രപുത്രസ്ഥിതി പുനരേകം
 ശത്രുസ്ഥി ഭൂവി മാസ്തു നാമാന്യം
 ഇതഥേവ കിമച്ഛേത ച ഭല്ലം
 മിത്രപുത്രസ്ഥിതിം വിദധേ സഃ.

കിമേവ - എന്തിനെന്നതായാൽ, ക്ഷണമേകംകൊണ്ട് - ഒരു മണാടിയിടകൊണ്ട്, നിന്റെ ശത്രു - നിന്റെ ശരീരം, ചുഷ്ടിക്കൊണ്ടു പരിപൂർണ്ണമാക്കി - കൈ മടക്കി ഇടിച്ചു തകർത്തു പോടിച്ച്, വിഷ്ടപേരേ - ലോകങ്ങളിൽ കിടന്നിപ്പോയിപ്പോയത് - കിടന്നി വർദ്ധിച്ചിട്ടു, നൃപഹൃദി - വിരാടരാജാവിന്റെ മനസ്സിൽ, അതിപ്രപഞ്ചം പ്രദം വരുത്തുവൻ - ഏറ്റവുമധികം സന്തോഷം തോൽ ജനിച്ചിരിക്കുന്നതാണ്

പ്രശ്നം 2 മിത്രപുത്രസ്ഥിതി - മിത്രന്റെ - സുര്യന്റെ - പുത്രനായ കർണ്ണനോടുകൂടി, ഏക ശത്രുപുന - ഒരു ശത്രു - ദുര്യോധനൻ - ആകട്ടെ, ഭൂവി അസ്തി - ഭൂമിയിൽ ഉണ്ട്. നാമം - അപകാരം - മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനായ - മിത്രങ്ങളോടും പുത്രന്മാരോടും കൂടി, അന്യം (ശത്രു) - വേറൊരു ശത്രു, മാ അസ്തു - ഉണ്ടാവരുത് ഇതഥഃ ഏവ - എന്നുതന്നെ വിചാരിച്ചിരിക്കുന്ന, സഃ - ആ ഭീമൻ, കിം - എന്തു ഹേതുവായിട്ട്, ഭല്ലം - (ശത്രുവായ) ഭല്ലമെ, അച്ഛേത ച - പരാധാകത്തിലും, മിത്രപുത്രസ്ഥിതിം - മിത്രന്റെ - സുര്യന്റെ - പുത്രനായ യമനോടുകൂടിയവനാക്കി, വിദധേ - ചെയ്തു?

എന്തിനു ഭൂമിയിൽ ഒരു ശത്രുവുണ്ട് ദുര്യോധനൻ അയാൾ മിത്രന്റെ - സുര്യന്റെ - പുത്രനായ കർണ്ണനോടുകൂടിയവനാണ് മേൽപ്പറഞ്ഞ യമപുത്രന്റെ യമജ്ഞിഷ്ഠിതോ വഴക്കങ്ങളിൽക്കിരിക്കുന്നതിനാൽ അയാൾ കുറച്ചു കാലത്തേക്കുകൂടി ഭൂമിയിൽ ജീവിച്ചുകൊള്ളട്ടെ എന്നു വെക്കാതെ നിവൃത്തിയുള്ള ഇപ്പോൾ വേറൊരു ശത്രുവുണ്ടായിരിക്കുന്നു ഭല്ലൻ അയാളും മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനാണ് - മിത്രങ്ങളോടും - സന്ധിക്കളോടും പുത്രന്മാരോടും മക്കളോടും - കൂടിയവനാണ്. അയാളെ അങ്ങനെ പൊറുപ്പിച്ചുകൂടാ എന്നു കരുതിയ ഭീമസേനൻ ആ ഭല്ലനെ പരാധാകത്തിലും മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനാക്കുകയാണ് ചെയ്തത് മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനായ ശത്രു ഉണ്ടാവരുത് എന്നു കരുതുന്ന ആൾ ശത്രുവിനെ മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനാക്കിത്തീർക്കുന്നതായാൽ അത് ഉദ്യേശ്യവിപരീതമായ പ്രവൃത്തിയാണല്ലോ. എന്തെ അങ്ങനെ ചെയ്യാൻ? എന്നിങ്ങനെ ആദ്യം വിദധേയം തോന്നുന്നു മിത്രപുത്രസ്ഥിതിനാക്കിത്തീർത്തു എന്നതിനു മിത്രന്റെ - സുര്യന്റെ - പുത്രനായ യമനോടുകൂടിയവനാക്കിത്തീർത്തു - വധിച്ചു - എന്നാണർത്ഥം. ബന്ധുപുത്രസ്ഥിതിനായ ഒരു ശത്രു ഭൂമിയിൽ വാഴരുതെന്നു വിചാരിച്ച ആ ഭല്ലനെ വധിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞാൽ വിദധേയമെന്നു മില്ലല്ലോ. കവി ഇവിടെ മിത്രപുത്ര ശബ്ദത്തിന്റെ രണ്ടർത്ഥത്തെ ആസ്പദമാക്കി ഒരു വിദധേയാഭാസാധകാരം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഭീമസേനൻ ഭല്ലനെ വധിച്ചു എന്നു മാത്രമാണ് ആശയം.

ആറാം രംഗം

(വിരാടരാജധാനി)

ശ്ലോകം 10 പാടി

വിരോചനാസേചനകാഹസൗഖ്യം
വിരോച്യ പാഞ്ചാലനരേന്ദ്രനനിനി.
വിരാടപത്നിസഹജാ മഹാബല
സ്തമരാത്യരോ വാചമുവാച കീചകഃ

പദ്യം 11. പാടി - ചേമ്പു

(കീചകൻ പാഞ്ചാലിയോട്)

പദ്യവി

മാലിനി! തുചിരഗുണ-
ശാലിനി! കേശിക്ക നി
മാലിനിയെൻ വരാ തവ
മാനിനിമാർക്കൊരേ!

ചരണങ്ങൾ

1 തണ്ടാർക്കശരനിര
കൊണ്ടു കൊണ്ടു മെ
കൊണ്ടെൻവേണി! മനതാരിൽ
ഇണ്ടൽ വളരുന്നു.

(മാലിനി)

ശ്ലോകം 10. വിരാടപത്നിസഹജാ - വിരാടപത്നിയുടെ സഹോദര്യം.
മഹാബല - മഹത്തായ ബലത്തോടുകൂടിയവനും. ആയ, കീചക - കീചകൻ.
വിരോചനാസേചനകാഹസൗഖ്യം - കണ്ണുകൾക്കു കണ്ടാലും കണ്ടാലും തൃപ്തി
സദാത്തരവായവസൗന്ദര്യത്തോടുകൂടിയ, പാഞ്ചാലനരേന്ദ്രനനിനി - പാഞ്ചാലിയെ,
വിരോച്യ - കണ്ടിട്ട്. സ്തമരാത്യം - കാമപിഡിതനായിത്തീർന്നിട്ട്, വാചം ഉവാച -
വാക്കു പറഞ്ഞു.

കീചകൻ പാഞ്ചാലിയെ കാണുവാൻ ഇടയായി തന്റെ സഹോദരിയായ
മാലിനി സുഹൃത്തയുടെ ആജ്ഞാകാരിണിയാണ് ആ സൈന്യസ്ഥി അവളുടെ മാതാ
അഗതിയും വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന സൗന്ദര്യം അതോ കണ്ണുകൾക്ക് ആസേചനകവും.
കീചകനോ മാലിനിയുടെ സഹോദരൻ, മഹാബലൻ. പാഞ്ചാലരാജ്യത്തിന്റെ
സൗന്ദര്യം ആ രാജസുവാമനെ കാമാർത്തനാക്കിത്തീർത്തു സൈന്യസ്ഥിയായ ആ
മാലിനിയെ നല്ലവക്കു പറഞ്ഞു വശിക്കുകയും എന്നു സങ്കല്പിച്ചു കാമാർത്തനായ ആ
കീചകൻ പറയാൻ തുടങ്ങി എന്നു വാചം.

പദ്യം 11. കീചകൻ പാഞ്ചാലിയോടു പറയുന്നു—

പദ്യവി - തുചിരഗുണശാലിനി - മനോഹരങ്ങളായ ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടു
ശോഭിക്കുന്നവളും, മാനിനിമാർക്കൊരേ - സുന്ദരിമാർക്കു ശിരോഭൂഷണമായി
വിളങ്ങുന്നവളും. ആയ, മാലിനി നി കേശിക്ക - മാലിനി (ഞാൻ പറയുന്നതു) നി
കേശിക്കുക, ഇനിയേൻ തവ - ഇന്നു മുതൽ നിനക്ക്, മാൻ വരാ - ദൂരം വരുകയില്ല.

- 2 മല്ലിശരവില്ലിനൊടു
മല്ലിപ്പുന്ന നിന്റെ
ചില്ലിയുഗം കൊണ്ടിന്നെന്നെ
തല്ലിടായ്ക ധന്യേ! (മാലിനി)
- 3 കുഷികുടം തൊഴും കുച-
കുഷേയുഗം തന്നിൽ
അമ്പോടു ചേർത്തുകൊൾക മാ.
ഭവഭാര്യ! വൈകാതെ. (മാലിനി)
- 4 പല്ലവാഹി! നീയിങ്ങനെ
തല്ലൽ തേടിടാതെ
മല്ലികാക്ഷഗതേ! മര
വല്ലഭയായ് വാഴ്ക. (മാലിനി)

പദ്യം 12 രചകൾ - മഹാഭാരതം
(പാഞ്ചരാത്രി കീഴകത്തോട്)

പദ്യവി

സാരമേ നീ ചൊന്നൊരു മൊഴിയിതു
സാധുവല്ല കുമതേ!

അനുപദ്യവി

ചോദതിനൃത്യേ വിവരമിതിക നീ
കേവലം പരനാരിയിൽ മോഹം. (സാദരം)

ച. 1. കൊണ്ടുവന്നിരിക്കും - കാടുകൾ, പാലങ്ങൾ, തുടങ്ങിയവയെക്കുറിച്ചുള്ള
തത്ത്വങ്ങൾക്കുപരിക - കാടുകൾക്കുപരിക അനുപദ്യയുടെ സമഗ്രം, കൊണ്ടുകൊണ്ട് -
പലതവണയും, ഏറ്റവും, മോദനത്തിൽ - ഏറ്റവും മനസ്സിൽ, ഇങ്ങനെയുള്ളതും - സന്തോഷം
വർദ്ധിക്കുന്നു.

ച. 2. ധന്യേ - അല്ലയോ ഭാഗ്യവതി, മല്ലിശരവില്ലിനൊടു - കാടുകൾ വില്ലിനൊടു,
മല്ലിപ്പുന്ന - മല്ലിക്കുന്ന, നിന്റെ ചില്ലിയുഗം കൊണ്ട് - നിന്റെ നേതൃ
പുരകങ്ങൾകൊണ്ട്, എന്നെ തല്ലിടായ്ക - എന്നെ തല്ലുക.

ച. 3. കുഷികുടം - വാഴപോലുള്ള തുടകളോടുകൂടിയവയെ, കുഷികുടം - തൊഴും
- ഗന്ധസന്തകം വർദ്ധിക്കുന്നു, കുചകുഷേയുഗം തന്നിൽ - കുടപോലുള്ള സ്ത്രീകളിൽ,
വൈകാതെ - വേഗത്തിൽ, അമ്പോടു മാ. - സ്നേഹത്തോടുകൂടി എന്നെ,
ചേർത്തുകൊൾക - ചേർത്തു പുണരുക.

ച. 4. പല്ലവാഹി - തല്ലിടാവാൻ അർഹനായവയെക്കുറിച്ചുള്ള, നീ ഇങ്ങനെ
- നീ ഇപ്രകാരം, തല്ലൽ തേടിടാതെ - മൃഗങ്ങൾക്കു മല്ലികാക്ഷഗതേ -
അയ്യോ! തേടിത്തന്നുപോലുള്ള ഗന്ധത്തോടുകൂടിയവയെ, മോദനത്തോടുകൂടി - (നീ) ഏറ്റവും
പ്രിയതമമായി, വാഴ്ക - ജീവിക്കുക.

പദ്യം 12. പാഞ്ചരാത്രി കീഴകത്തോട് പറയുന്നു.

പദ്യവി, അനുപദ്യവി - കുമതേ - അല്ലയോ ദുർബ്ബലേ, നിന്ദാശം - നിന്ദാശ
വോടുകൂടി, ചൊന്നൊരു മൊഴി ഇത് - പറഞ്ഞ ഈ വാക്ക്, സാധുവല്ല - യോഗ്യമായതല്ല,
പരനാരിയിൽ - അനുപദ്യയുടെ മൊഴിയിൽ, മോഹം, ഇത് - ഈ ആശയം, ചോദതിനൃത്യേ -
ദുർബ്ബലത്തിന്റെ, വിവരം, കേവലം - പരവശമാകത്തന്നെ. (എന്നി) നിന്ദാശം - നിന്ദാശക.

ചരണങ്ങൾ

- 1 പഞ്ച ജനകജനനം -
കണ്ടു കാമിച്ചൊരു ദശ-
കണ്ഠനവളെയും കൊണ്ടു ഗരിച്ചു - രാമൻ
ചതികൾ ഗ്രഹിച്ചു - ചാപം ധരിച്ചു -
ജന്മി തരിച്ചു - അവരോടവനെ പറിച്ചു. (സാദരം)
- 2 വഞ്ചനയല്ലിന്നു മേ
പഞ്ചബാണസമരാരാത്രി
അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരുണ്ടു പതികൾ - പാരം -
കുശലമതികൾ - ഗൃഹഗതികൾ
കളക കൊതികൾകരുതിടേങ്ങ ചതികൾ (സാദരം)
- 3 ദുർന്നയനായിടുന്ന നി-
യെന്നാടിന്നു ചൊന്നതവർ-
തന്നിലൊരുവനെനാലും ധരിച്ചു - നാകിൽ
കരുണയുറയ്ക്കും - കരുണ കുറയ്ക്കും.
കലശൽ ഭവിക്കും - കാണുക നിന്നെ വധിക്കും. (സാദരം)

ച. 1. പഞ്ച ജനകജനനം - പണ്ട് സീതാരാവിയെ, കണ്ടു കാമിച്ചൊരു - കണ്ടു കാമിച്ചതനായിടതിന്ന, ദശകണ്ഠൻ - രാവണൻ, അവളെയും കൊണ്ടു - ആ രാവിയെ അപഹരിച്ചു, ഗരിച്ചു - കൊണ്ടുപോയി, രാമൻ ചതികൾ - ശ്രീരാമൻ (രാവണന്റെ) ചതികൾ, ഗ്രഹിച്ചു - മനസ്സിലാക്കി, ചാപം ധരിച്ചു - വില്ലെടുത്തു, ജന്മിതരിച്ചു - കടൽ കടന്നു, അവരോട് അവനെ - വേഗത്തിൽ ആ രാവണനെ, വധിച്ചു - കൊന്നു

ച. 2. വഞ്ചനയല്ല - വ്യഭാജ്യ (ഞാൻ പറയുന്നത്) ഇന്നു മേ - ഇന്ന് എനിക്ക്, പഞ്ചബാണസമരാരാത്രി - കാമതൃപ്താരാത്രി, അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാർ പതികൾ ഉണ്ട് - അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാർ ദീപ്തമാക്കുമാരാതിട്ട് ഉണ്ട്, പാരം കുശലമതികൾ - (അവർ) ഏറ്റവും ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യമുള്ളവരാണ്, ഗൃഹഗതികൾ - മരഞ്ഞു സഞ്ചരിക്കുന്നവരാണ്, കൊതികൾ കളക - ദുർമ്മോഹങ്ങൾ ഉപേക്ഷിക്കുക, ചതികൾ - ചതിപ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുവാൻ, കരുതിടേങ്ങ - (നി) ചിന്തിക്കേണ്ട

ച. 3. ദുർന്നയനായിടുന്ന നി - ദുർബ്ബലമായ നി, എന്നാടി ഇന്നു ചൊന്നത് - എനോട് ഇന്നു പറഞ്ഞത്, അവർ തന്നിൽ - അവരിൽ, ഒരുവനെനാലും - ഒരാളെങ്കിലും, ധരിച്ചു നാകിൽ - അറിഞ്ഞുപോയാൽ, കലുഷം ഉറയ്ക്കും - തീർച്ചയായും കോധിക്കും, കരുണ കുറയ്ക്കും - ഞ ഉപേക്ഷിക്കുക, കലശൽ ഭവിക്കും - കലഹം ഉണ്ടാവും, നിന്നെ വധിക്കും - നിന്നെ കൊല്ലും, കാണുക - നി മനസ്സിലാക്കുക.

പദ്യം മംഗം

(സുരേഷ്ണയുടെ വേഷം)

പദ്യം 11. ഭാര്യനാശി

കൃശോദരീ. താമിനി ഭാഷമാണോ.
സാരസാരകീശാസനതൊ വിധേയാ.
വിധാതുകാമോ വിഗതതപോ ിസൗ
ജഗാദ താം സുതസ്യതഃ സുരേഷ്ണാം.

പദ്യം 12. ഭാര്യനാശി—അടങ്ങ

(കീചകൻ സുരേഷ്ണയോട്)

പദ്യം

സോദരി! രാജ്ഞീഭജനവിഭാലികേ താവകം.
പാദപങ്കജമിതാ വണങ്ങുന്നേൻ.

പദ്യം 11. ഇതി ഭാഷമാണോ. - ഇപ്രകാരം പറയുന്ന, താം കൃശോദരീ. - ആ സുന്ദരിയെ. പാശ്ചാലിയെ, സാരസാരകീശാസനതഃ - തന്റെ സഹോദരിയായ സുരേഷ്ണയുടെ പ്രേക്ഷണയാൽ, ദീഭയതാം. - സ്വാധീനത്താൽ, വിധാതുകാമഃ - ചെയ്തുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനായിട്ട്, വിഗതതപഃ - ലജ്ജയില്ലാത്ത, അസൗ സുതസ്യതഃ. - ആ കീചകൻ, താം സുരേഷ്ണാം. - ആ സുരേഷ്ണയോട്, ജഗാദ - പറഞ്ഞു.

തന്റെ അഭിവാഷത്തിനു വശത്തായ ഭാലിനിയെ വശപ്പെടുത്തുവാൻ കീചകൻ ഒരു യുക്തിപരയാഗിക്കുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. തന്റെ സഹോദരിയാണല്ലോ അവിടത്തെ രാജ്ഞിയായ സുരേഷ്ണ സുരേഷ്ണയോടു പ്രാർത്ഥിക്കാം. ആ രാജ്ഞിയെക്കൊണ്ട് ഭാലിനിയോടു പറയിക്കാം. രാജ്ഞിയുടെ ആജ്ഞ കേൾക്കേണ്ടവളാണല്ലോ സോദരിയായ ഭാലിനി അപകാരം ചെയ്യുവാൻ ആഗ്രഹിച്ച കീചകൻ ലജ്ജയില്ലാത്ത ആ സുരേഷ്ണയോടു പറഞ്ഞു.

ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ കല്പനയനു ജനിച്ച പുത്രന്റെ പേരാണ് സുതനെന്നത്, കേകയരാജവംശം അങ്ങനെ ഉണ്ടായതത്രെ. അതുകൊണ്ട് ആ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവരെല്ലാം സുതനാമാണ്. സുതനായ കേകയരാജാവിന് ഭാലുവിയെന്ന ജ്യേഷ്ഠപുത്രനിൽ നിന്നായിരുന്നു പുത്രന്മാരുണ്ടായി. മൂത്തപുത്രൻ കീചകൻ. ബാക്കി നൂറ്റമ്പതുപേർ ഉപകീചകന്മാർ കേകയൻ ജ്ഞാതമതപുത്രനിൽ ജനിച്ച മകളാണ് വിഭാടപുത്രിയായ സുരേഷ്ണ. കീചകൻ വിഭാടന്റെ സേനാപതിയാണി. ഉപകീചകന്മാർ സഹായഭൂതന്മാരും. സുതവംശത്തിൽ ജനിച്ച കേകയന്റെ പുത്രന്മാരുമകളാണെന്ന് കീചകനെ സുതസുതനെന്നു പറയുന്നത്.

പദ്യം 12. കീചകൻ സുരേഷ്ണയോടു പറയുന്നു—

പദ്യം 12. രാജ്ഞീഭജനവിഭാലികേ - രാജ്ഞിമാരുടെ ശിരോഭൂഷണമായി വിളങ്ങുന്ന, സോദരി - സഹോദരി, താവകം. പാദപങ്കജം. - വേലിത്തൂടെ പാദാവലിനും, ഇതാ വണങ്ങുന്നേൻ - ഇതാ ഞാൻ വണിക്കുന്നു.

ചരണങ്ങൾ

- 1 സുനദീമണിയാകും മേലിനിച്ചുലമായി
കുന്ദീപ്പനാലേ ഞാനോ ജിതനായി. (സോദരി)
- 2 പലനാളുമടിലാഷം പറഞ്ഞിട്ടുമവൾമനം
ശിലപോലെ മഹാറുക്ഷം ശിവ! ശിവ (സോദരി)

പദ്യം 14. ഏരിക്കിമക്കാരാമനാരി - അടങ്ങ

(സുരേഷ്ണ കീചകനോട്)

പദ്യവി

സോദരി ശൃണു മെ വചനം
മേരുശൃണു നയവേദികളുടെ മൗഢേ! (സോദരി)

ചരണങ്ങൾ

- 1 നല്ലതിനല്ല നിതാൻ തുടങ്ങുന്നു ധരിച്ചാലും
നിടല്ലജ്ജനായിട്ടേവം ചൊല്ലായ്ക മഹാമതേ! (സോദര)
- 2 ഗന്ധർവ്വന്മാരഞ്ചേരപേരവളുടെ മരണന്മാർ
അന്ധതംകൊണ്ടു നീയുമനർത്ഥങ്ങൾ വരുത്തൊല്ല
(സോദര)

ച 1. സുനദീമണിയാകും = സുനദീരത്നമാന, മേലിനിച്ചുലമായി = മേലിനിനിച്ചിത്തം, കുന്ദീപ്പനാലേ = കാമദേവനാൽ, ഞാനോ ജിതനായി = ഞാൻ തോൽപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ച 2. പല നാളും = പല ദിവസവും, അടിലാഷം = പാഞ്ഞിട്ടും = ആഗ്രഹം പാഞ്ഞുനോക്കിട്ടും, അവൾ മനം = ആ മേലിനിയുടെ മനസ്സ്, ശിലപോലെ = കല്ലുപോലെ, മഹാറുക്ഷം = വളരെ കഠിനമായിത്തന്നെയിരിക്കുന്നു ശിവശിവ = ദുസ്സഹം ദുസ്സഹം.

പദ്യം 14. സുരേഷ്ണ കീചകനോടു പറയുന്നു—

പദ്യവി - മേരുശൃണു = വർദ്ധിച്ച ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനും നയവേദികളുടെ മൗഢേ = നിതിജ്ഞാനാർത്ഥം ചേർന്നും, ആയ, സോദര = സഹോദര, മേവചനശൃണു = ഏതെങ്കിലും വാക്കുകൾ കേൾക്കുക.

ച 1: നീ തുടങ്ങുന്നു = നീ തുടങ്ങുന്നത്, നല്ലതിനല്ലതാൻ = നല്ലതിനല്ലതന്നെ, ധരിച്ചാലും = മനസ്സിലാക്കുക മഹാമതേ = മഹാബുദ്ധിമാനായ സോദര, നിടല്ലജ്ജനായിട്ട് = ലജ്ജയില്ലാതെ, ഏവം = ഇപ്രകാരം പറയേൻ.

ച 2: അവളുടെ മരണന്മാർ = അവളുടെ മർത്താക്കന്മാർ, അഞ്ചുപേർ ഗന്ധർവ്വന്മാർ = അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരാണ്, അന്ധതം കൊണ്ട് = അറിവില്ലായ്മകൊണ്ട്, നീയും അനർത്ഥങ്ങൾ = നീ ആപാത്യങ്ങൾ, വരുത്തൊല്ല = വലിച്ചുവയ്ക്കരുത്.

- 3 ദന്തശുകങ്ങളുടെ വൃന്ദവേഷ്ടിതയാകും
ചന്തവല്ലിപോലസ്സുതരിയറിഞ്ഞാലും. (സോദര)
മാരധനാശി
(കീചകൻ സുദേഷ്ണയോട്)
- 4 അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരെജ്ജയിപ്പാൻ പോരുമേകൻ ഞാൻ
പഞ്ചബാണനെ വെൽവാതെളുതല്ലേ. (സോദരി)
എരിശിഖരോരോശി
(സുദേഷ്ണ കീചകനോട്)
- 5 എന്നാൽ ഞാനൊരു ദിനമവളെ വല്ലവീധവും
നിന്നുടെ പുരംതന്നിലയച്ചിടാം. ഗമിച്ചാലും. (സോദര)

എട്ടാം ഭാഗം

(സുദേഷ്ണയുടെ വേഷം)

ശ്ലോകം 12. ഉശാനി

അഭ്യർത്ഥിതാ തേന മുഹുഃ സുദേഷ്ണാ
കൃഷ്ണാ കദാചിന്ധയാചനാർത്ഥം.
സമീപമാത്രിയസഹോദരസ്യ
നിനിഷ്ഠരക്ഷാ മധുരം ബഭോഷേ.

ച.3 ദന്തശുകങ്ങളുടെ - പാമ്പുകളുടെ, വൃന്ദവേഷ്ടിതയാകും - സമൂഹത്താൽ ചുറ്റപ്പെട്ട, ചന്തവല്ലിപോൽ - ചന്തവല്ലിപോലെയായാണ്, ആ സുന്ദരി അറിഞ്ഞാലും - ആ സുന്ദരി (എന്നു) ധരിച്ചുകൊള്ളുക

ച.4 കീചകൻ സുദേഷ്ണയോടു പറയുന്നു—

അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരെ - അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരെയും, ജയിപ്പാൻ - തോല്പിക്കുവാൻ, ഞാൻ ഏകൻ പോരും - ഞാൻ ഒരാൾ മതി (എന്നാൽ), പഞ്ചബാണനെ വെൽവാൻ - കാമദഹന ജയിക്കുവാൻ, എളുതല്ലേ - (എനിക്കു) ശക്തിയില്ലതെന്നു.

ച.5 സുദേഷ്ണ കീചകനോടു പറയുന്നു—

എന്നാൽ - അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ, ഞാൻ ഒരു ദിനം - ഞാൻ ഒരു ദിവസം, വല്ല വീധവും - വല്ല വിധത്തിലും, അവളെ നിന്നുടെ പുരംതന്നിൽ - അവളെ നിന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്ക്, അയച്ചിടാം - അയയ്ക്കാം, ഗമിച്ചാലും - നി പോയ്ക്കൊള്ളുക.

ശ്ലോകം 12. തേന - ആ കീചകനാൽ, മുഹുഃ അഭ്യർത്ഥിതാ - പിന്നെയും പിന്നെയും അഭ്യർത്ഥിക്കപ്പെട്ട, പൂഷാ സുദേഷ്ണാ - ഈ സുദേഷ്ണ, കദാചിത് - ഒരിക്കൽ, മധുരയാചനാർത്ഥം - ഒരു ചോദിക്കുവാനായി കൃഷ്ണാം - പാഞ്ചാലിയെ, അത്രിയസഹോദരസ്യ - തന്റെ സഹോദരനായ കീചകന്റെ സമീപം, നിനിഷ്ഠഃ - അടുക്കുമേക്ക് അയയ്ക്കുവാൻവേണ്ടി, മധുരം - മധുരമായി, ബഭോഷേ - പറഞ്ഞു.

പാ. 15. ഇശാനി - ചെമ്പട
(സുരേഷ്ണ പാഞ്ചാലിയോട്)

പല്ലവി

മാനിനിമാർമൊഴലിമണേ!
മാലിനി! നീ വരികരിക്കിട്ട്.

അനുപല്ലവി

ആനനനിനിതചരേന്ദ്ര!
അയി സഖി! നീ ശൃണു വചനം.

ചരണങ്ങൾ

- 1 പരിപൊട്ടു നീ മര സവിധേ
പകലിമവു. വാഴുകയാൽ
ഒരു ദിവസം ക്ഷണമനുപോ-
ലുരുസുഖമേ തീർന്നിതു മേ. (മാനിനി)
- 2 ഇന്നിഹ ഞാനൊരു കാര്യം
ഹിതമൊടു ചൊല്ലിടുനേൻ
വിന്നതായിത്തന്നെയും
കിളിമൊഴി! നീ കരുതരുതേ. (മാനിനി)

പാ. 15. സുരേഷ്ണ പാഞ്ചാലിയോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - മാനിനിമാർ മൊഴലിമണേ - സുനരിമാരുടെ ശിരോ
ഭർണമായിവിളങ്ങുന്ന, മാലിനിനി അരികിൽ വരിക - മാലിനിനി സമീപത്തു വന്നാലും,
അയി ആനനനിനിതചരേന്ദ്ര സഖി - അല്ലയോ മുമ്പുകൊണ്ടു ചന്ദനം നിറച്ച സഖി നീ
വചനം ശൃണു - നീ വരക്കു കേൾക്കുക.

ച. 1 പരിപൊട്ടുനീ - യഥാർത്ഥമായി നീ മരസവിധം - ഏതെങ്കിലും സമീപത്തിൽ,
പകലിമവു. = പകലും, രാത്രിയും, വാഴുകയാൽ - പാർക്കുന്നതുമായിത്തന്നെ, ഒരു ദിവസം
ക്ഷണമനുപോൽ = ഒരു ദിവസം, ഒരു ക്ഷണമെന്നപോലെ, മേ ഉരു സുഖമേ - എനിക്ക്
ഏറ്റവും സുഖപ്രദമായിത്തന്നെ, തീർന്നിതു - കഴിഞ്ഞു വരുന്നു

ച. 2 കിളിമൊഴി - കിളിമനഃപാലെ സംസാരിക്കുന്നവരേ, ഇന്ന് ഇഹ ഞാൻ -
ഇന്ന് ഇവിടെ ഞാൻ, ഒരു കാര്യം ഹിതമൊടു ചൊല്ലിടുനേൻ - ഒരു കാര്യം
സ്വന്തപരമായൊക്കെയും പറയുന്നു. ഇഞ്ച് അതിന് ഏതു. = ഇവിടെ അതിന് മട്ടു, നീ
വിന്നത - നീ മോശം, കരുതരുതേ - വിചാരിക്കരുതേ.

3 സോദമനിക്കെതിൽ നി
സ്വഭാവികമായി ചെന്നുവന്ന
മാനവവും മധ്യവൃക്കകൊ-
ണ്ടുണ്ടായ വലിയ ദുരവസ്ഥ.
(മാനവി)
(ദണ്ഡം)

A3.1.1

കോണിന്റുപന്തിയുടെ
വാണി. നിശ്ചയ പുന-
രണിവിശേഷന നടുങ്ങി
മിഴിയിന്ന കവണി
വിവശതയിൽ മൂങ്ങി
പല തടവുമതിനു പുന-
രവളൊടു പാഞ്ഞുവു
പര്യഷടൊഴി കേട്ടനടങ്ങി.

பகுதி 2

നാസ്യം, സമസ്തജന-
ഹാസ്യം, നിനച്ചു നിജ-
മാസ്യം, നമിച്ചു പൂനമഹാ
വിജിതസ്യമഹാ
വിജിതപരിതോഷാ
ശ്രദ്ധാവിവരണഹൃദ്യത-
നയനജലമതിലുടന
മൃഷ്ടി ബന്ധ മലിനതരംഗം.

ച. 3 സൂക്ഷ്മരേഖ അതിസൂക്ഷ്മ നിരവധിതം - നിളാപ്പൂർ, സോമനാമിനാമിൻ - സോമനാമിൻ ഗൃഹത്തിൽ പെന്ന്, ഉദിച്ചുവോ - സോമി വർദ്ധിച്ചു സന്തോഷത്തോടെ, മാനസ്യം മധ്യവും - ചോദ്യം മധ്യവും, കൊണ്ടു അവർ - വാണി ഗൃഹത്തിൽ, വരിക - വന്നാലും.

ഇവിടെ സുരക്ഷിത മോശം ചെയ്യും എന്നു പറഞ്ഞത് അഭിരുചിയാണ് നീ
ചെയ്ത എന്റെ സഹോദരനായ കിഷകന്റെ പ്രീതി സമ്പാദിക്കുന്നപക്ഷം നിനക്ക് ഈ
ജീവിതത്തിൽ എന്തെന്നും സുരക്ഷിതമാണു കഴിഞ്ഞു ജീവിക്കുവാനും യോഗ്യനാകും ആസ
പ്രിയാ എന്നതിലുപരിയും ഇടവഴിയെന്നാണ് സുരക്ഷിതത്വമെടുക്കേണ്ടതായ അഭിപ്രായം.

ദണ്ഡകം. ൧൦൨. ക്ഷോണീനപന്തിയുടെ - വിദാപന്തിയായ
 സുരേഷ്ണയുടെ, വാണീ, നിത്യ പുന - വാക്കു കേട്ടിട്ടുകൂടെ, ഏണിവിശാലന -
 പെടാൻതിയായ പാതാലി നടുങ്ങി - പെട്ടിച്ചിവിട്ടു, ദിയിനി കലങ്ങി - രണ്ടു
 കണ്ണു, കലങ്ങി, വിവശനയിൽ ഇങ്ങി - തളിച്ചിയിൽ മൃഗുകി, പുന അതിനു - പിന്നെ
 അങ്ങി, പല തടവു - പല തടവുവു, പറങ്ങളി - പറങ്ങപ്പോലി, പര്യഭരോ -
 (സുരേഷ്ണയുടെ കടുത്ത വാക്കു), കേട്ടുന്തി അങ്ങി - കേട്ടു ചിന്താതെ നിന്നു

പാഠ. 2 ഭാഗ്യം. - ഭാഗ്യവാദിയില്ലാത്തതാണ്. സമസ്തജനഹാഗ്യം. - സമസ്തജനങ്ങളാലും. പരിഹസിക്കത്തക്കതാണെന്നും, നിന്മധ്യം - വിചാരിച്ചു.

പാദം 3.

ഗാത്രം വിറച്ചിതതി-
മാത്രം കരത്തിലഥ
പാത്രം ധരിച്ചവീടെ നിന്നു
പരിചൊടു നടന്നു
പഥി കിടപി നിന്നു
ഹരിണമിപുവരസഹിത-
ദരിയിലിഹ പോകുമൊരു
ഹരിണിയുടെ വിവരത കലർന്നു.

പാദം 4

നിശംസ്യ ദീർഘശ്വര
വിശംസ്യ നാഥപി
വിശംസ്യ ചേതസി സുജാതാ
ധൃതിഹിതചേതാ
ധൃതപുളകജാതാ
സുതസുതനുടെ മണിനി-
കേതമതിലവൾ ചെന്നു
ഭീതിപരിതാപപരിഭൂതാ.

നിജം ആസ്യം നമിച്ചു - തന്റെ ചുവടം കുനിച്ചു വിജിതസുരയോഹരം - വേമ്പനീക്കുള
തോല്പിക്കത്തക്ക സൗന്ദര്യമുള്ള, ഏഷാ പുനഃ - ഈ പാഞ്ചാലി പിന്നെ,
വിശതംശിതോഷാ - സന്തോഷം ഇല്ലാത്തവളായി ശരസലിഖണഹൃദയനന്ദന
ജലമതിൽ - വിചിത്രവെള്ളത്തിലും, അധികമായ കണ്ണിലില്ല, ഉടനെ മുഴുകി -
ഉടൻതന്നെ മുങ്ങി. ബന്ധം - കഷ്ടം, മലിനതവേഷാ - ഏറ്റവും മുഷിഞ്ഞ
വേഷത്തോടുകൂടിയവളായി

പാദം 3 : ഗാത്രം അതിമാന്ദ്യം - ശരീരം ഏറ്റവും വിറച്ചിൽ - വിറച്ചു. അഥ
കരത്തിൽ - അനന്തരം കയ്യിൽ, പാത്രം ധരിച്ച് - പാത്രമെടുത്ത്, അവിടെനിന്നു പാരിചൊടു
നടന്നു - അവിടെനിന്നു പന്തളക്കു പുറപ്പെട്ടു. പഥി കിടപി നിന്നു - വഴിയിൽ കുറച്ചു
നിന്നു ഇഹ - ഇവിടെ (വഴിയിൽ), ഹരിണമിപുവരസഹിതാദിയിൽ - സിംഹത്താനുള്ള
ഗുഹയിൽ, പോകുമൊരു ഹരിണിയുടെ - പോകുന്ന മാൻപേടയുടെ, വിവരത കലർന്നു
- യൗ. പുണ്യ.

പാദം 4. അഥ ദീർഘം നിശംസ്യ - അനന്തരം, നെടുവിട്ടപ്പിട്ട്, വിശംസ്യ നാഥം
അപി - മോകനാഥനെയും, ചേതസി വിശംസ്യ - മനസ്സിൽ വിശ്വസിച്ചിട്ട്, സുജാതാ
അവൾ - കൗർവ്വനായ ആ പാഞ്ചാലി, ധൃതിഹിതചേതാ - മയ്യെളില്ലാത്ത
മനസ്സോടുകൂടിയവളായി, ധൃതപുളക ജാതാ - കോരിത്തരിച്ചുകൊണ്ട്,
ഭീതിപരിതാപപരിഭൂതാ - മന്ദസ്വഭാവവശമായിട്ട്, സുതസുതനുടെ - കിഷകന്റെ,
മണിനികേതമതിൽ - മണിഗുഹത്തിൽ, ചെന്നു - ചെന്നുപോന്നു.

ചാണണ്ഡീ

- 1 ധന്യേ! മാതിനി! നി മേ സദനേ
താമേ വന്നതിനാൽ ശശിവദനേ'
മന്യേ മാമതിധന്യം ഭുവനേ
മറകളകളഹസ്താഞ്ചിതഗമനേ' (ഹാരിണാ)
- 2 മയിമിതു മേ മഹിതമാത് വന്യ
മാമകജന്മവ്യം സഹലമായിന്നു
സുന്ദരി! മഞ്ജരികളിരുന്നു
സുഖമാടൂ മെച്ചിടുവതിന്നു (ഹാരിണാ)

ശങ്കരാഭരണം - ചേമ്പു

(ഹാഞ്ചാലി കീചകനോട്)

- 3 സുതകുലായതി നിന്നൊടിദാനി.
ചോദിക്കുന്നു സുരേഷ്ണാ ഭഗിനി
കാദംബരി തരികെന്നു, മൂദാ നി
കനിവിനൊടതു തന്നിടണമധുനാ.

പല്ലവി

അമൃതമൃതസുചിതവചനം കുമരതേ!
ഹന്ത ഹന്ത വെറുതേ.

ച 1 ധന്യേ - ഭാഗ്യവതിയും, ശശിവദനേ - ചന്ദ്രമുഖിയും, മറകളകളഹസ്താഞ്ചിതഗമനേ മാലിനി - മരിച്ച ശരണിന്റെയും അരണത്തിന്റെയും, എന്നപോലെ മനോഹരമായ നടത്തത്തോടുകൂടിയവളായ മാലിനി, നി മേ സദനേ - നി എന്റെ ഗൃഹത്തിൽ, താമേ വന്നതിനാൽ - സ്വന്തം വന്നതുകൊണ്ട്, ഭുവനേ മാ - മോകത്തിൽ എന്നെ അതിധന്യം - അതിഭാഗ്യവാണെന്നു, മന്യേ - ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു

ച 2 ഇന്നു മേ മതിദം ഇതു - ഇത് എന്റെ ഈ ഗൃഹം, മഹിതമാത് വന്യ - ശേഷമായാൽ അതിന്നു മാമകജന്മവ്യം - എന്റെ ജന്മവ്യം, സഹലമായി - ഹൃദയത്തായി വേിച്ചു സുന്ദരി - സാധുരോ സുന്ദരി ഇന്നു മഞ്ജരികൾ - ഇപ്പോൾ കട്ടിലിൽ, ഇരുന്നു സുഖമാടൂ - ഇരുന്നു സുഖമായി, മെച്ചിടുവത് - ദർശിക്കാം.

ച 3 ഹാഞ്ചാലി കീചകനോടു പറയുന്നു-

സുതകുലായതി - സുതവംശത്തിൽപ്പെട്ട അധമനായ, കുമരതേ - നൃദിണ്യമേല, ഭഗിനി സുരേഷ്ണാ - സഹോദരിയായ സുരേഷ്ണ, കാദംബരി തരിക എന്നു - മന്യം തരണം, ഹന്ത, നിന്നോട് ഇദാനി - നിന്നോടിപ്പോൾ, ചോദിക്കുന്നു - ആവശ്യപ്പെടുന്നു, നി അധുനാ മൂദാ - നി ഇപ്പോൾ സന്തോഷമെന്നോടുകൂടി അതു കനിവിനൊടു - അതു നയവായി, തന്നിടണം - തരണം.

പല്ലവി- വെറുതേ അനുചിതവചനം - വെറുതെന്നായല്ലോത വാക്ക്, അമൃതമൃതം - തീരെ പറയരുത്, ഹന്ത ഹന്ത = കഷ്ടം കഷ്ടം.

പാഠം 17. കോടാഹ്വരം - പഞ്ചമം.

(കീചകൻ പാഞ്ചാലിത്തോടു)

കണ്ടുകൊൾക എങ്കിലിന്നു
കുണ്ഠശീരലേ നിന്നെ
രണ്ടുപക്ഷമില്ലെന്നു.
പുഞ്ചിടുവനിപ്പോൾ.

ശ്ലോകം 14. സാമം.

ധരാധരാധിപാകൃതിദീപനാവനൈതാലഗർഭജിത-
സ്തന്ദാ നിദാഹ്വദീധിതിപ്രചോദിതോ മരോൽക്കടഃ
പൃഥാവധുപരോധിനഃ മണോരണ്ടസ്ത കീചകഃ
ക്രൂധാ സമേത്യ സന്ദാരം ദുരോധ കോപി രാക്ഷസഃ

പാഠം 18. സാമം - മൂന്നാമതം

(രാക്ഷസൻ കീചകത്തോടു)

പല്ലവി

നീച! കീചക! രേ നരായണ! നീച!

അനുപല്ലവി

ആചാരമല്ലാത്ത കൃത്യങ്ങൾ കണ്ടാൽ വി-
രോധനമേറേ നിന്ദാശകരാരി നി-
ശാപമേന്ദ്രനടഞ്ഞുമോ ബന്ധ.

(നീച)

പാഠം 17. കീചകൻ പാഞ്ചാലിത്തോടു പറയുന്നു—

കുണ്ഠശീരലേ - ദുഷ്ടരേ, എങ്കിൽ ഇന്ന് - എന്നാൽ ഇപ്പോൾ, കണ്ടുകൊൾക - നോക്കിക്കൊ, ബാഹ്യം, നിന്നെ ഇപ്പോൾ - ഞാൻ നിന്നെ ഇപ്പോൾ, പുഞ്ചിടുവൻ - നല്ലാൽക്കാഴ്ചമാർപ്പിക്കുന്നു, നീയ്ക്ക് രണ്ടുപക്ഷമില്ല - സഹമില്ല

ശ്ലോകം 14. ധരാധരാധിപാകൃതി - പർവ്വതപോലുള്ള ശരീരത്തോടു കൂടിയവനും, ധനാധനൈതാലഗർഭജിത - കാർമ്മാലസാഹസപോലെ ഗർഭജിക്കുന്നവനും, നിദാഹ്വദീധിതിപ്രചോദിതഃ - സൂര്യോദനാൽ പറഞ്ഞതർത്ഥപ്പെടുവന്നു മണോരണ്ടായുദ്ധമെന്നും, ആയ മരോൽക്കടഃ - മരോൽക്കടൻ എന്ന, സംഭോധിരാക്ഷസഃ - ആ രാക്ഷസൻ, സാമനര, സമേത്യ - അപ്പോൾ വേഗത്തിൽ വന്നിട്ട്, പൃഥാവധുപരോധിനഃ - പാഞ്ചാലിയെ ആകർഷിക്കുവാൻ വേണ്ടുന്ന, കീചകഃ - കീചകനെ, ദുഷ്ടാ ദുരോധ - കോടാഹ്വരോടുകൂടി തടുത്തു

പാഠം 18. മരോൽക്കടൻ കീചകത്തോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — രേ നരായണ നീച കീചക - എന്താ മനുഷ്യായെന്നും നീചനായായ കീചക, ആചാരമല്ലാത്ത കർമ്മങ്ങൾ കണ്ടാൽ - ധർമ്മമല്ലാത്ത പ്രവൃത്തികൾ കണ്ടാൽ, വിരോധനമേറേ നിന്ദാശകരാരി - സൂര്യന്റെ കിരണമായ, നിശാചരന്ദ്രൻ - രാക്ഷസസമൂഹത്തിൽ (ഞാൻ), അടഞ്ഞുമോ - വെറുനെ ഇരിക്കുമോ? ബന്ധം - കർമ്മം.

ചരണങ്ങൾ

- 1 കഷ്ടമിത്തരുന്നിനെ വിടുന്നതി-
ന്നൊട്ടുമേ മടിക്കൊല്ലാ
പുഷ്പഗർവ്വമിതു ചെർത്തിടാൻകിലോ നി
ദൃഷ്ടി നിഷ്ഠുരമുഷ്ടി ഘട്ടന-
നഷ്ടചേഷ്ടനതായ് വരും ശഠ!

(കീചകൻ രാക്ഷസനോട്)

- 2 യാതുകാമനകീടക! യേതേനി-
കേതുമുളളിലിളെടാ!
വിതശകമിഹ പോരിലിന്നു നിന്നെ
പ്രേതനാഥനികേതനത്തിന്നു
ദൂതനാക്കുവനില്ല സംശയം.

പദ്യവി

ഏഹി മുദ്രമേതേ! വിരനെകി-
ലേഹി മുദ്രമേതേ!

(രാക്ഷസൻ കീചകനോട്)

- 3 ഡംഭമോശു താവകം മമ ഭൂത-
സ്തംഭമേവ തീർത്തീടു.
വൻപനെങ്കിൽ മമ മുൻപിൽ നിൽക്ക നര-
ഡിംഭ! സംപ്രതി കിം ഫലം അവ
ദംഭവൃത്തികൾകൊണ്ടുഹോ ജള!

(നീച)

ച. 1. കഷ്ടം - മോഹമാണ് (നിന്റെ പവൃത്തി), ഇത്തരുന്നിനെ വിടുന്നതിന് ഒട്ടുമേ മടിക്കൊല്ല - ഈ യുദ്ധത്തിനെ വിടാൻ തീരെ മടിക്കരുത്, ശഠ ദൃഷ്ടി - കപടം നിറഞ്ഞ ദൃഷ്ടി, നിപുഷ്പഗർവ്വം, ഇതു ചെർത്തിടാൻകിലോ - നിഗർവ്വം വർദ്ധിച്ച് ഇതു ചെട്ടുതിരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, നിഷ്ഠുരമുഷ്ടിഘട്ടനനഷ്ടചേഷ്ടനതായ് വരും - കടുത്ത മുഷ്ടികൊണ്ടുളള ഇടിയാൽ ചേഷ്ടയറ്റുനായിത്തീരുന്നതാണ്

ച. 2: കീചകൻ മറോൽക്കടന്നോടു പറയുന്നു—

ഏതാ യാതുകാമനകീടക - ഏതാ രാക്ഷസകീടമേ, എനിക്ക് ഇളളിൽ - എനിക്കു മനസ്സിൽ, യേ. ഏതും ഇല്ല - പേടി ഒട്ടും ഇല്ല, വിതശകം - ശക്തനാകാതെ, ഇഹ പോരിൽ ഇന്നു നിന്നെ - ഇവിടെ യുദ്ധത്തിൽ ഇന്നു നിന്നെ, പ്രേതനാഥനികേതനത്തിന്നു - യാതൊരു ഗൃഹത്തിലേക്ക്, ദൂതൻ ആക്കുവൻ, സംശയം ഇല്ല - തോൻ ദൂതനായി അയയ്ക്കുന്നുണ്ട്, സംശയമില്ല

പദ്യവി—മുദ്രമേതേ - ബുദ്ധി കുറഞ്ഞവനെ, വിരനെങ്കിൽ - നിവിരനാണെങ്കിൽ, ഏഹി - തേളിട്ടു വര.

ച. 3: മറോൽക്കടൻ കീചകനോടു പറയുന്നു—

ജള നരഡിംഭ - ബുദ്ധിയില്ലാത്ത മനുഷ്യക്കുട്ടി, താവകം ഡംഭം - നിന്റെ അഹങ്കാരമെ, ആശു മമ ഭൂതസ്തംഭം - ഏവ തീർത്തീടു. - വേഗത്തിൽ എന്റെ തുണുപോലുള്ള കൈതന്നെ ശമിപ്പിക്കുന്നതാണ് വമ്പനെങ്കിൽ സമ്പ്രതി മമ മുൻപിൽ നിൽക്ക - ശക്തനാണെങ്കിൽ ഇപ്പോൾ എന്റെ മുൻപിൽ നിൽക്കുക, അവ ദംഭവൃത്തികൾകൊണ്ട്, നിന്റെ ചതിപവൃത്തികൾകൊണ്ട്, കിം ഫലം - എന്താണ് ഫലം അഹോ - കഷ്ടം.

(കീഴകൻ രാക്ഷസനോട്)

- 4 ദക്ഷരെന്ന ദുർമ്മൂഢ തീർത്ഥാടക-
നിക്ഷരെന്ന താവകം.
പക്ഷമറ്റ മലരപാലെ നിന്റെ ദേഹം.
പക്ഷിസമുദയക്ഷരണത്തിന-
ക്ഷരെന്ന നണക്കിതിയിൽ വിഴും. (ഏഹി)
- ശ്ലോകം 15. സാരംഗം (ഇടശ്ശേഖരം)

വ്യപ്തന രാക്ഷസശൃണ
ക്ഷിപ്തോ ദുര്യോധ കീഴക
നിതാനം. ഹൃദിതോ ക്ഷണോ
നിശാനം. പ്രാപ ദുർമ്മൂഢ.

പിന്നീടും മംഗം

(വിഭാടരാജാവിന്റെ സഭ)

ശ്ലോകം 16. ഘണ്ടാരം

തൃഷ്ണാലൈവഹൃദ്യശല്യപ്രലിതമനസ്-
സ്തസ്യ പാദപഹാരൈഃ
കൃഷ്ണാ വക്ത്രാന്തവാന്തക്ഷതഭവപുനരു-
ക്തായശ്ശിരണന്താ.
ചിന്താമന്തർവ്വഹന്തി മുഹൂരപി ച പത-
ന്തി മുഹൂരീ നിതാനം.
കുന്തിപുത്രാദിപുർണ്ണ സദസി നരപതി.
പാർഷ്വതിസാ ബഭാഷേ

ച 4 : കീഴകൻ മോൽക്കടന്നോടു പറയുന്നു—

താവകം ദക്ഷരെന്ന ദുർമ്മൂഢം = നിന്റെ സമർത്ഥനാണെന്നുള്ള ദുഹകാരം, ഇക്ഷരെന്ന തീർത്ഥാടകൻ = ഈ കടന്നത്തിൽ ഞാൻ തീർത്തതൊക്കെ നിന്റെ ദേഹം = നിന്റെ ശരീരം, അക്ഷരണ = അന്നിമിഷംകൊണ്ട്, നണക്കിതിയിൽ = യുദ്ധഭൂമിയിൽ, പക്ഷിസമുദയക്ഷരണത്തിനു = പക്ഷി സമൂഹത്തിനു കേൾപ്പാൻ, പക്ഷമറ്റ മലരപാലെ വിഴും = ചികുറ്റപറ്റിയതപോലെ വിഴുന്നതാണ്.

ശ്ലോകം 15. അഥ = അനന്തരം, വ്യപ്തന രാക്ഷസശൃണ = അഹങ്കാരിയായ രാക്ഷസശൃണനാൽ, ദുര്യോ ക്ഷിപ്തം കീഴകം = ദുര്യോധനിൽ എറിഞ്ഞപ്പട്ട കീഴകൻ, ക്ഷണ = അഗമം നേരിട്ടവനായിട്ട്, നിതാനം. ഹൃദിതം = ഏറ്റവും ലജ്ജിതനായി, ദുർമ്മൂഢം = മനോവേഗമയൊഴെ, നിശാനം പ്രാപ = ശൂഹരനെ പ്രാപിച്ചു.

ശ്ലോകം 16. തൃഷ്ണാലൈവഹൃദ്യശല്യപ്രലിതമനസ് = ആഗ്രഹം പാലിച്ചില്ലെന്ന ശല്യത്താൽ മനസ്സിനു മുറിവേറ്റ, തസ്യ പാദപഹാരൈഃ = ആ കീഴകന്റെ ചവിട്ടുകളാൽ, വക്ത്രാന്തവാന്തക്ഷതഭവപുനരുക്തായശ്ശിര = വായിൽനിന്നൊഴുകുന്ന കേതംകൊണ്ട്

പാ. 19. പാഞ്ചാലം - അടത്ത

(പാഞ്ചാലി വിവാടാഭാവാവിനോക്)

പല്ലവി

ഹാ ഹാ! മഹാഭാരത! കേൾക്ക ഹേ വിര!
ഹാ ഹാ! ഭവാനെന്റെ ഭക്ഷിതം

അനുപല്ലവി

പാഹി മാം പാഹി മാം കീഴകനുടെ
സാഹസകൊണ്ടു വമ്പത്തു ഞാൻ (ഹാഹാ)

ചരണങ്ങൾ

1 നിന്നുടെ വല്ലഭ ചൊൽകയാലവൻ-
തന്നുടെ മന്ദിരംതന്നിൽ ഞാൻ
ചെന്നു മധ്യ കൊണ്ടുപോതുവാനപ്പൊൾ
വന്നു പിടിച്ചുതിന്നത്തിരേ (ഹാഹാ)

2 കണ്ഠീഭവത്തിനെക്കണ്ടുടൻ ഭീതി
പുഞ്ചോരു മാൻപേടപോലെ ഞാൻ
മങ്ങിയിരുന്നതു കണ്ടവൻ കൃതം-
കൊണ്ടു പിടിച്ചു താഡിച്ചു മാം- (ഹാഹാ)

ചുരുക്കിപ്പറയുന്ന ചുരുപ്പിട്ടുള്ള പാട്ടിന്റെ സാരം - പാഞ്ചാലരാജപുത്രനായ ആ പാഞ്ചാലി, അമ്മ അമ്മത്താ. ചിന്താ. വഹിതം - മനസ്സിൽ അളവു ചിന്തയെ വഹിച്ചുകൊണ്ടും, മൂഹ്യം അധി ച പത്തതി - കൂടക്കൂടെ വീണുകൊണ്ടും നിതാന്തം ഭുജിതം - വല്ലഭനെ കരഞ്ഞുകൊണ്ടും, കൃത്തിപുത്താദിപുർണ്ണ സന്ധി - പാണ്ഡവന്മാർ തുടങ്ങിയ പലരും നിറഞ്ഞ സന്ധിയിൽ പെട്ടു. നപേതി, ബോധം - വിവാടാഭാവാവിനോടു പറഞ്ഞു

പാ. 19 പാഞ്ചാലി വിവാടാഭാവാവിനോക് ആശ്വാതി തോഡിപ്പിക്കുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി— ഹാ ഹാ ഹേ വിര മഹാഭാരത! അയ്യോ അയ്യോവിനോത മഹാഭാരതവേ, ഹാഹാ ഭവൻ - അയ്യോ അയ്യോ, ഭവാൻ, എന്റെ ഭാഷിതം, കേൾക്ക - എന്റെ വാക്കു കേൾക്കണ മാ, പാഹി മാ, പാഹി - എന്തെ ഭക്ഷിക്കണ എന്നെ ഭക്ഷിക്കണ, കീഴകനുടെ സാഹസകൊണ്ട് - കീഴകന്റെ ദുഷ്ടപദ്ധതികൊണ്ട്, ഞാൻ വമ്പത്തു - ഞാൻ കഷ്ടതയിലായി.

ച 1 നിന്നുടെ വല്ലഭ ചൊൽകയാൽ - അമ്മയുടെ ഭാര്യ പറഞ്ഞതനുസരിച്ചു, മധ്യ കൊണ്ടുപോതുവാൻ - മധ്യ, കൊണ്ടുപോകുന്നതിന്, അവൻ തന്നുടെ മന്ദിരം തന്നിൽ ഞാൻ ചെന്നു - അവന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഞാൻ ചെന്നു അപ്പൊൾ പിടിച്ചതിന് അതിരേ വന്നു - അപ്പൊൾ (അവൻ) പിടിക്കുവാൻ (എന്റെ) സമീപത്തിൽ വന്നു.

ച 2 കണ്ഠീഭവത്തിനെ കണ്ടുടൻ ഭീതിപുഞ്ചോരു മാൻപേടപോലെ - സിഹത്താ കണ്ടു പേടിച്ച് മാൻപേടയെപ്പോലെ ഞാൻ മങ്ങിനോർ - ഞാൻ ഓടി, അതുകണ്ട് അവൻ കൃതംകൊണ്ട് - അതു കണ്ടിട്ട് അവൻ കൃതിച്ചൊടിവന്നു, മാ, പിടിച്ചു താഡിച്ചു - എന്തെ പിടിച്ചു അടിച്ചു

- 3 പാർത്ഥിവന്മാർക്കു കൃലധർമ്മം പര-
മാർത്തജനാവനമല്ലയോ?
ആർത്തികളാകവേ ഭൂപതി! മെ
തിർത്തിടുക ഭവാൻ വൈകാതേ. (ഹാഹാ)

ശ്ലോകം 17 ഇതിശ (ആട്ടത്തിനുള്ള ഇഷ്ടശ്ലോകം)
(സന്യാസിയായ ധർമ്മപുത്രർ പാണ്ഡവരിതോട്)

ഗന്ധർവ്വന്മാരേ സന്തി കാന്താസ്തവ വലു ന ചിരാ-
ദേവ സന്താപമേതേ
ശാന്തി. നേഷ്യന്തി ദേവ! കതിപന്തസമയാൻ
മീലിതാക്ഷി സഹേമാഃ
വരേ! സൈരന്ധി! മാ മൈരേനീതിരതം.
വത്സലേ സുലാലോകേ
തന്മദാസ്മതേ ഹി തുഷ്ണി. നന്യ വിധിവിഹിതം.
സർവ്വലോകൈരലംബ്യം

പ 3 പാർത്ഥിവന്മാർക്കു കൃലധർമ്മം - രാജാക്കന്മാർക്ക് കൃലമന്ത്രാഴിച്ച്. പര-
മാർത്തജനാവന. അല്ലയോ - ദേവലം. ദുഃഖിതജനങ്ങളെ കൈക്കൽ ആണല്ലോ,
ദുഃഖത, ഭവാൻ - രാജാവേ, അവിടുന്ന്, 22 ആർത്തികൾ ആകവേ - എന്റെ ദുഃഖങ്ങൾ
എല്ലാം, വൈകാതെ തീർത്തിടുക - ഉടനെ തീർത്തുതരണേ

ശ്ലോകം 17 സന്യാസിയവേഷത്തിൽ സന്തോഷം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ധർമ്മപുത്രർ
പാണ്ഡവരിതെ ആശംസിക്കുന്നു -

ദേവ - അല്ലയോ മഹേശ്വരീയേ തവ - നിനക്ക്, ഗന്ധർവ്വന്മാരേ കാന്താഃ സന്തി വലു
• ഗന്ധർവ്വന്മാരായ ഭക്തന്മാക്കുമാർ ഉണ്ടല്ലോ, പുറമെ ന ചിരാദേവ - ഇവർ
താമസിച്ചാതെതന്നെ, സന്താപം - (നിന്റെ) ദുഃഖമേതെ, ശാന്തി. നേഷ്യന്തി - ശല്യപ്പെടു
കതിപന്തസമയാൻ - ക്ലിപ്തകാലം, മീലിതാക്ഷി സഹേമാഃ - (നി) കണ്ണടച്ചു
സഹിച്ചിരിക്കുക വരേ! സൈരന്ധി - അല്ലയോ ബാലേ സൈരന്ധി, മാ മൈ - നി
യേപ്പെടേണ്ട, അത. അവനിപതി - ഈ രാജാവി, സുലാലോകേ - രാജാ
സഹോദരന്മാരുടെ ചേരിൽ, വത്സലം - പുത്ര്യം. മന്ദേനഹമുളളവനാണ് തന്മദാസ്മി -
അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ്, തുഷ്ണി. ആസ്മതേ - മൈതേതേ ഇരിക്കുന്നത്, വിധിവിഹിതം
• വൈ. വിധിപുൻ, സർവ്വലോകൈഃ - എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും, അലംബ്യം. നന്യ -
ലംബിക്കാൻ വഴുതത്താണല്ലോ

പതിനൊന്നാം രംഗം

(പാകശാല)

ശ്ലോകം 18. ഗോപികാവസന്തം

ഇന്ദ്രിം തെന്നാനുനീതാ മുഹൂരപി കുഹനാ-
 മസ്കരീശ്വരണ ഭീശ്വരതാ
 ചിത്തേ പാദപഹാരം കന്തകലുഷിതേ
 സുതസുതോ സ്മരണി
 പാകസ്മാരണ ശയാനം പവനസുതമുപേ-
 ത്യാഥ ദിനാ നിശായാ.
 ശോകോദ്യൽബാഷ്പപൂരസ്തപിതത്തനുലതാ
 പാർഷ്വതി സാ മുരോദ.
 പദ്. 28. ഗോപികാവസന്തം - അഭയ
 (പാഞ്ചാലീ ഭീമസേനനോട്)

പല്ലവി

കാന്ത! കൃപാലോ! കാന്തതുകാശിക
 കാന്ത! കൃപാലോ!

ചരണങ്ങൾ

1 കാന്താമാന്തരം തന്നിൽ വാണീടുമ്പോൾ
 കാന്തമുഖി നിൻ കാരുണ്യംകൊണ്ടല്ലോ
 സ്വാന്തര്യമുണ്ടായതശേഷവും
 ശാന്തമാത് വന്നതൊർത്താൽ (കാന്ത)

ശ്ലോകം 18. കുഹനാമസ്കരീശ്വരണ = കപടസന്നാസിശേഷമാനായ, തെന്ന
 ഭീശ്വരതാ = ആ ഭീശ്വരവിനാൽ, ഇന്ദ്രം = ഇന്ദ്രപ്രകാശം വീണ്ടും വീണ്ടും, അനുനീതാ
 അപി = സമാധാനിപ്പിക്കപ്പെട്ടവർ ആയതിലും, സാ പാർഷ്വതി = ഈ പാഞ്ചാലി,
 കാനകമുഷിതേ = ദുഃഖംകൊണ്ട് അസന്തപ്തമായ, ചിത്തേ = മനസ്സിൽ, സുതസുതനാ =
 = കീഴകന്റെ, പാദപഹാരം = ചവിട്ടിനെ, സ്മരണി ദിനാ = ഓർമ്മിച്ചു സങ്കടം പുഞ്ചി,
 ശോകോദ്യൽ ബാഷ്പപൂരസ്തപിതത്തനുലതാ = ശോകത്താൽ പൊങ്ങുന്ന
 കണ്ണിപ്പൊഹരത്തിൽ കുളിച്ചുകൊള്ളുകൊത്തൊഴുകുവെളിച്ചം, അഥനിശായാ =
 = പിന്നെ രാത്രിയിൽ, പാകസ്മാരണ = അടുക്കളയിൽ, ശയാനം = കിടന്നുറങ്ങുന്ന,
 പവനസുതം ഉപേത്യ = ഭീമസേനന്റെ അടുത്തു ചെന്നു, മുരോദ = കരഞ്ഞു.

പദ്. 28. പാഞ്ചാലീ ഭീമസേനനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി - കൃപാലോ കാന്ത = ദയാമുഖനായ നാഥ, കാന്തതുകാശിക = (എന്നെ)
 കഷ്ടിക്കരുത്.

ചുരുക്കം: ഓർത്താൽ, കാന്താമാന്തരം, തന്നിൽ വാണീടുമ്പോൾ = ആലോചിച്ചു
 നോക്കുമ്പോൾ, കാട്ടിനുള്ളിൽ പാർത്തിരുന്ന കാലത്ത്, കാന്ത രൂപം = അല്ലയോ
 സുന്ദരശോഭ, നിൻകാരുണ്യംകൊണ്ടല്ലോ = അങ്ങയുടെ ദയയെക്കൊണ്ടല്ലോ,
 സ്വാന്തര്യം, ഉണ്ടായത് അശേഷവും = മനോഹരം, ഉണ്ടായതു മുഴുവനും, ശാന്തമാത്
 വന്നത് = തീർന്നുപോയത്.

2. ദുഷ്ടനായൊരു കീചകനീചന്റെ
ജ്ഞപ്രകാരം വരുത്തായ്കകൊണ്ടെന്ന
മുഷ്ടിപാദങ്ങൾകൊണ്ടു താഡിച്ചവൻ
വിട്ടു വിധിബലത്താൽ. (കാന്ത)
3. ദുർമ്മതിയായ ദുശ്ശാസനൻ ചെയ്ത
നിർമ്മതിയാകകർമ്മത്തൊക്കൾ ഭജ
ധർമ്മജാനുജി സുതജൻ ചെയ്തൊരു
കർമ്മസംഗ്രഹത്താൽ. (കാന്ത)
4. പ്രാണനായക വിചരം ജഗൽ-
പ്രാണനന്തം നിയവനെയിനി
പ്രാണശാലിവാം ഹനിച്ചിടുവാൻ
കാണിയും വൈകിടൊല്ല. (കാന്ത)

പട്ട. 21. ബുദ്ധനാഭി - മൂലനാഭ

(ഭിക്ഷുനന്മാർ പാഠശാലയിൽ)

الم

മതിമതി മതിയല്ല! പരിതാപം (മതി)

ကမ္ဘာကျ ပညာရှိ

മതിയതിലതിയൂതി ചേർക്കേ നിയവനങ്ങളെ
ഹതി ബത വിരഹവാട്യ ചെയ്തിട്ടുനേൻ. (മതി)

ച: ദൃഷ്ടാന്തമായി - ദൃഷ്ടാന്തമായി. കിഷകനിലനിർത്തി - കിഷകനെന്ന നിലയിൽ, ഇഷ്ടപുരസ്കാരം പരമമായിരിക്കട്ടെ - ആഗ്രഹം. നിരവധിയാക്കുകയോ, എന്തെങ്കിലും ചുമട്ടുവിലയിലായിരിക്കട്ടെ - അവിധി. എന്തെങ്കിലും ചുമട്ടുവിലയിലായിരിക്കട്ടെ. കാര്യമായിരിക്കട്ടെ. പ്രകാശിപ്പിച്ചു. വിവിധങ്ങളായി വിട്ടു - ഒരവസ്ഥയിലായി വിട്ടു.

ചക: പ്രാണനായകം = പ്രാണനാഥ, വർദ്ധരം = വിരോധം, അധർ = പ്രാണനാഥന
= വായുവുപുഷ്പം, പ്രാണശാഖിവരം = ബലശാഖികളിൽ അംഗസര, നി ഇനി അമ്പനെ
ഹനിച്ചിട്ടുവാൻ = അത് ഇനി ആ കീചകനെ വധിക്കുവാൻ, കാണിയു. വൈകിപ്പോലു-
ണ്ടു്. താമസിക്കരുതേ.

പാ. 21. ഭിക്ഷുക്കന്മാർക്ക് പാത്രം വിതരണം നടത്താനിഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ—

പണ്ഡി, അന്യപണ്ഡി — തിരിച്ചറിയ പരിപാടി തിരി തിരി = ചന്ദ്രനുമായി ദൃഢിച്ചതും തിരി തിരി. നീ തിരിയതിൽ അതിയുതി ചേർക്കും = നീ ബുദ്ധിയിൽ അതിയെയും, വഹിച്ചുകൊള്ളുക. അനുസരണ ഹതി = അനുസരണ വധം, വിഭവമെടു ചെൽക്കിട്ടുനേനി = വേഗത്തിൽ അതിൽ ചെയ്യുന്നതാണ്, ബന്ധം = കെട്ടം.

ചരണങ്ങൾ

- 1 ഘോരജടാസുരനാദിയെ വെണൊരു
മാരുതസുതനിതിനെന്തൊരു വിഷമം. (മതി)
- 2 സാലസിപാതം ചെയ്യും പവനനു
തൃപ്തിയാകണം. ദുഷ്കരമോ. (മതി)
- 3 എങ്കിലുമിന്നിഹ ധർമ്മജവചനം
ലഘനമേതു ചെയ്യരുതല്ലോ മേ. (മതി)
- 4 ഉണ്ടൊരുപായമതിന്നുരചെയ്യാം.
വഞ്ചാർകൃഴലികളുണിഞ്ചെങ്കതികമേ. (മതി)
- 5 സങ്കേതം കില നൃത്താനിരേകം
ശങ്കേതമവനൊടു വദ യേദതേ! (മതി)

ച. 1: ഘോരജടാസുരനാദിയെ = മേരുനായ ജടാസുരൻ മൃതയാഗവരം, വെണൊരു മാരുതസുതൻ = കൊന്ന ഭീമസേനൻ, ഇതിന് എന്തൊരു വിഷമം = ഇതിന് എന്തു പ്രയാസമാണുള്ളത്.

ച. 2: സാലസിപാതം ചെയ്യും പവനനു = രണ്ടായി പുഴക്കിവിടത്തുന്ന കാറ്റിന്, തൃപ്തിയാകണം. ദുഷ്കരമോ = പന്തി പറപ്പിക്കുക പ്രയാസമുള്ളതാണോ?

ച. 3: എങ്കിലും ഇന്ന് ഇഹ = ഇപകാരമാണെങ്കിലും ഇന്ന് ഇവിടെ, ധർമ്മജവചനം മേ ലഘനമേതു ചെയ്യരുതല്ലോ = ധർമ്മപുരുഷന്റെ വാക്ക് എനിക്കു ലഘിക്കാവുന്നതല്ലല്ലോ.

ച. 4: വഞ്ചാർകൃഴലികളുണിഞ്ചെങ്കതികമേ = വഞ്ചപോലെതലമുടിയുള്ളവർക്കു ഭുജിക്കുന്നതിട്ടുള്ള നരകത്തേ, അതിന് ഒരു ഉപായം ഉണ്ട് = അതിന് ഒരു വഴി ഉണ്ട്, ഉരചെയ്യാം = (അത്) പറയാം.

ച. 5: മയിതേ = അല്ലയോ പ്രിയതമേ, നൃത്താനിരേകം = നാട്യശാലയെ, സങ്കേതം = സമാഗമസ്ഥാനമെന്നു, ശങ്കേതം അവനൊടു വദ = ശങ്കയുടനതേ നൂ കീഴകനോട് (നി) പറയുക.

ഘോരജടാതയിൽ സൗഗന്ധികാഹരണമിന്നു ജടാസുരൻ എന്തൊരു അസുരൻ കപടബാഹ്യാഭരണവേഷത്തിൽ യുദ്ധിഷ്ഠിരാജികളുടെ അടുക്കൽ വന്നു താഴസമാക്കുകയും ഭീമസേനൻ നായാട്ടിനുപോയ ദൈവസഭയിൽ യുദ്ധിഷ്ഠിരാജികളെ ബലാൽക്കാരമായി പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോവാൻ തുടങ്ങുകയും വഴിക്കു യുദ്ധിഷ്ഠയാ ഭീമസേനൻ കണ്ടു യുദ്ധം ചെയ്തു ജടാസുരനെ വധിക്കുകയും ചെയ്തതുകൊണ്ടാണ്. കൊട്ടത്തുതസുരന്റെ കല്യാണസൗഗന്ധികം ആട്ടക്കഥയിൽ ജടാസുരവധം നിബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ കഥയാണ് 'ഘോരജടാസുരനാദിയെ' എന്ന ചരണത്തിൽ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്.

പ്രതിജ്ഞാ ഭാഗം

(ആത്മശാല)

ശ്ലോകം 19 മെരുവി

ഇന്ദ്രം വാതാൻമജാതഃ സമയമനുനയ-
 ന്നാത്മകാന്താം നിശാം താം
 നീതാം പശ്ചാദ്വിനാശേ തമസി തമഹിതം
 പ്രത്യവേക്ഷ്യാഭ്യവാത്സീൻ
 സുതാഗാതം മൃഗാരിദിപമിവ നിഭൃതം,
 സുതസുതുമിന്നിദശാൽ
 കൃഷ്ണാകാമാന്തകാന്തം തദനു തദുപഗ-
 മ്യാത്മാശാലം ജഗദ്

പദം 22 മെരുവി - മെരുവ

(കീചകൻ പാഞ്ചാലിയോട്)

പല്ലവി

കണ്ടിവാർകൃഷ്ണീയെന്ന-
 കണ്ടിലയോ ബാലേ

അനുപല്ലവി

മിണ്ടിടാത്തതെന്നെ നിന്ദ
 പുണ്ടിടുകകൊണ്ടോ

(കണ്ടിവാർ)

ശ്ലോകം 19 ഇന്ദ്രം വാതാൻമജാതഃ ഇപകാരം മിമേസനൻ, സമയം ആത്മകാന്താം - ദത്താത്മകൃഷ്ണീ തന്റെ ഭാര്യയെ, അനുനയൻ - സമാധാനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് താം നിശാം നീതാം ആരാതി കഴിച്ചുകൂട്ടിയിട്ട് പശ്ചാത്ത് വിനാശം പിന്നെ പകൽ കണ്ടിത്താപ്പാൾ തമസി - ഇരുട്ടത്ത്, തം തമഹിതം - ആശ്വതാമ കീചകനെ, മൃഗാരിദി ദിപം ഇവ - സിംഹം ഗജത്തെത്തന്നപ്പോലെ, പ്രത്യവേക്ഷ്യം - പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്, നിഭൃതം - അന്ധനായെ, സുതാഗാതം അഭ്യവാത്സീൻ - സുതാശാലയിൽ വസിച്ച അനുസുതസുന്ദരം - അതിനുശേഷം കീചകൻ, കൃഷ്ണാകാമാന്തകാന്തം നിശാം - പാഞ്ചാലിയുടെയും കാമരീനിയുടെയും പ്രേമണയാൽ തൽ ഉപഗമ്യ - ആ സുതാശാലയെ പ്രാപിച്ച്, ആത്മാശാലം ജഗദ് - സർവ്വതാമസത്തോടെ പറഞ്ഞു.

പദം 22 കീചകൻ പാഞ്ചാലിയോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - കണ്ടിവാർകൃഷ്ണീ ബാലേ - കാമരീനിയോടൊത്ത് യോജിച്ച ബാലേ, എന്നെ കണ്ടിലയോ - എന്നെ (നി) കണ്ടില്ലേ! മിണ്ടിടാത്തത് എന്തെ - (എന്തോടു) മിണ്ടാത്തത് എന്തുകൊണ്ട്, നിന്ദപുണ്ടിടുകകൊണ്ടോ - ഇറങ്ങിപ്പോയതുകൊണ്ടോണോ?

ചരണങ്ങൾ

- 1 പേരുകൊപം കൊണ്ടു തരി
കാമിനി! വാഴുകയോ
കാമകേളി ചെയ്വതിന്നു
താമസിപ്പിടൊല്ല (കണ്ടിവാൾ)
- 2 വല്ലാതെ ഞാൻ ചെയ്ത പിഴ-
യെല്ലാം സ്ഥിക്ക നി
സല്ലാപം ചെയ്തിടുകെന്നോ-
ടുല്ലാസേന സുരതി (കണ്ടിവാൾ)
- 3 പല്ലവകൊള്ളത്തനു-
തല്ലജമൊത്തഹോ
കല്പിനോടുതൂല്യം നിതാ-
നല്ലല്ലി മാലിനി (കണ്ടിവാൾ)

പാ. 22 പറയുവോളി - ഏകതാളം.

(ഭീമൻ കീഴകനോട്)

പല്ലവി

വരിക വരിക വിരവിരവികെ
നിമയം മുൾ മുൾ (വരിക)

ച 1 കാമിനി - അല്ലതോ അനുരാഗത്തി മതിരേപരകൊപം കൊണ്ടു വാഴുകയോ
• എന്നിൽ പ്രണയകണ്ഡം വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഇരിക്കുകയാണോ? കാമകേളി ചെയ്വതിന്നു
താമസിപ്പിടൊല്ല • കാമകീഡം ചെയ്യുവാൻ താമസിക്കരുതെ

ച 2 ഞാൻ വല്ലാതെ ചെയ്ത പിഴ എല്ലാം നി സ്ഥിക്ക • ഞാൻ ശക്തിയാടി
ചെയ്ത തെറ്റ് ഒക്കെ നി ക്ഷമിക്കണമെ സുരതി • നല്ല പല്ലകളോടുകൂടിയവരേ, ഏതൊരു
ഉല്ലാസേന • എന്തൊരു സന്തോഷത്തോടുകൂടി സല്ലാപം ചെയ്തിടുക • സംഭാഷണം
ചെയ്താലും.

ച 3 മെല്ലെ തൊട്ടുമോക്കിയതിന്നു ശേഷം—

അഹോ • അന്യേതം പല്ലവകൊള്ളത്തനുതൂല്യം • നളിനാപോരള മുദ്രപ്രകാശ
പ്രസംഗപാദിതം, എന്ത് കല്പിനോടു തൂല്യം • എന്താണ് കല്പപോഷിപ്പിക്കുന്നത്, നി
മാലിനിയാൽ അല്ലല്ലി • നി മാലിനിതന്നെ അല്ലതോ?

പാ. 22. ഭീമൻ കീഴകനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി — ഏട മുൾമാ • ഏട മുൾമെ, നി വിരവിൽ അരികെ വരിക വരിക • നി
വേഗം അടുത്തു വരിക വരിക.

- 5 ചോരനായ നിന്നെയിന്നു
ഘോരമാം ഭദ്രിയബാഹു-
സാരപാപകന്റെ ജര-
പുരണായ ചെയ്തിട്ടു.

പതിമൂന്നാം രംഗം

(ഉപകീഴകന്മാരുടെ വാസസ്ഥലം)

ശ്ലോകം 20 ആഹരി

വ്യാതജാതമിതം നിരീക്ഷ്യ തം
സുതജാതമഥ രംഗപാലകഃ
ജാതശോകമേവവിസ്മയാകുലോ
വ്യാജഹാര തരസോപകീചകാൻ.

പദം 24 ആഹരി - ഭുവിതജന

(സുതശാലയുടെ കാവൽക്കാരൻ ഉപകീഴകന്മാരോട്)

പദ്യവി

കഷ്ടം ചിന്തമയ്യോ! ഇതേത്രയം കഷ്ടം

ച. ഭീമസേനൻ കീഴകനോടു പറയുന്നു—

ചോരനായ നിന്നെ ഇന്ന് = (ഭൂമിയിൽ) കക്കാൻ വന്ന നിന്നെ ഇപ്പോൾ,
ഘോരമാം ഭദ്രിയ ബാഹുസാരപാപകന്റെ = ഭയങ്കരനായ എന്റെ ബാഹുബലമാകുന്ന
സംഗീനിയുടെ, ജാപ്യമോനായ ചെയ്തിട്ടു. = വയറു നിറയ്ക്കുവാൻ ആക്കി
തരികിക്കുന്നുണ്ട്.

നിന്നെ ഞാൻ തെക്കിക്കൊല്ലുമെന്നർത്ഥം. ഭൂവിൽ ഭീമസേനൻ കീഴകനെ
തെക്കിക്കൊല്ലുകയും ചെയ്യുന്നു.

ശ്ലോകം 20 അഥ = അന്നന്ദം, വ്യാതജാതമിതം = ഭീമസേനനാൽ വധിക്കപ്പെട്ട,
തം സുതജാതം = ആ കീഴകനെ, നിരീക്ഷ്യ = കണ്ടിട്ട്, രംഗപാലകഃ = നാടുശാലയുടെ
കാവൽക്കാരൻ, ജാതശോകമേവവിസ്മയാകുലഃ = ദുഃഖവും, യേവം, ആശ്ചര്യവും, പുണു
പരിഭ്രാന്തനായിട്ട്, തരസാ ഉപകീചകാൻ = വേഗത്തിൽ (നാടിപ്പൊന്നു) ഉപകീചകന്മാരോട്,
വ്യാജഹാരം = പറഞ്ഞു.

പദം 24 രംഗപാലകൻ ഉപകീചകന്മാരോടു പറയുന്നു—

പദ്യവി — കഷ്ടം = ഹോ കഷ്ടം തന്നെ, ഇൻ എത്രയും ചിന്തം = ഇൻ ഏറ്റവും
അത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു.

ചരണങ്ങൾ

- 1 വിഷ്ണുവിശ്വതനാകിയ വിരന്റെ
കഷ്ടദശകളെ ഏതുതിയാതെ
പുഷ്പഗർവ്വം വസിച്ചിടുന്ന നിങ്ങളും
മദ്യോദ്യം വാണികളും ദൈവില്ലാഹാ! (കഷ്ടം)
- 2 മരണഭാഗിനിമാരോടുമൊന്നിച്ചു
മരണത്തോട് നിങ്ങളെത്തിക്കുന്നു?
നൃത്തശാലയിലി രാത്രിയിലുണ്ടായ
വൃത്താന്തമെന്തായിത്തീർത്താ ഹാ. (കഷ്ടം)
- 3 ചണ്ഡപരാക്രമനാകിയ കീചകൻ
പിണ്ഡിതഗാത്രനായ്ത്തീർന്നു വിരന്മാരോ
അർജ്ജുനരോചന മാലിനി നർത്തന-
മണ്ഡപത്തിലിരുന്നു കേഴുന്നു ഹാ. (കഷ്ടം)
- 4 ഭീതി വെടിഞ്ഞിതു ചെയ്തതു സുന്ദരി
ഭൃതമോ ഗന്ധർവ്വനോ മറ്റാരാനുമോ
ഏതുതിത്തീവ ഞാനോ പാമാർത്ഥം
സാരമില്ലെ പൊല്ലുവാൻ വന്നു ഹാ. (കഷ്ടം)

ച. 1 വിഷ്ണുവിശ്വതനാകിയ വിരന്റെ = ലോകപ്രസിദ്ധനായ വിരൻ
കീചകൻ, കഷ്ടദശകളെ ഏതു. അറിയാതെ = കഷ്ടാവസ്ഥകളെ മൂലം.
മരണഭാഗിനിമാരോടുമൊന്നിച്ചു വസിച്ചിടുന്ന നിങ്ങളും = വർദ്ധിച്ച ഗർവ്വമോടെ വസിക്കുന്ന
നിങ്ങളും. മദ്യോദ്യം വാണികളും = സ്ത്രീകളും തമ്മിൽ കോലാഹലം = തമ്മിൽ വ്യത്യാസമില്ല
ഹാ = കഷ്ടം.

ച. 2 മരണഭാഗിനിമാരോടു. ഒന്നിച്ചു = തുറന്നിടത്തോടു കൂടിച്ചേർന്നു.
മരണത്തോട് = മരിച്ചുകൊണ്ട്, നിങ്ങൾ എന്തിന് ഇരിക്കുന്നു = നിങ്ങൾ എന്തിനാണ്
മരിച്ചിരിക്കുന്നത് നൃത്തശാലയിൽ ഈ രാത്രിയിൽ ഉണ്ടായ = നൃത്തശാലയിൽ ഈ
രാത്രിയിൽ സംഭവിച്ച വൃത്താന്തം. ഏതു. അറിഞ്ഞിട്ടുമോ = വർത്തമാനമൊന്നും.
(നിങ്ങൾ) അറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? ഹാ = കഷ്ടം.

ച. 3 വിരന്മാരും = അല്ലമോ വിദ്യശാലികളെ, ചണ്ഡപരാക്രമനാകിയ കീചകൻ
= വർദ്ധിച്ച പരാക്രമത്തോടുകൂടിയ കീചകൻ, പിണ്ഡിതഗാത്രനായ്ത്തീർന്നു =
ഉദ്വേഗത്തോടെ ശരീരത്തോടുകൂടിയവനായി പരിചരിക്കുന്നു, അർജ്ജുനരോചന
മാലിനി = താമരപ്പോലെയെ കണ്ണുകളോടുകൂടിയ മാലിനി, നർത്തനമണ്ഡപം തന്നിൽ
ഇരുന്നു കേഴുന്നു = നൃത്തമണ്ഡപത്തിൽ ഇരുന്നു കേഴുന്നു. ഹാ കഷ്ടം.

ച. 4 സുന്ദരി = ഇപ്പോൾ, ഭീതി വെടിഞ്ഞ് ഇതു ചെയ്തത് = പെടുകയാതെ
ഇതു ചെയ്തത്. ഭൃതമോ ഗന്ധർവ്വനോ മറ്റാരാനുമോ = ഭൃതമോണോ ഗന്ധർവ്വനോണോ,
മറ്റാരാനും ആണോ? പാമാർത്ഥമേതു. ഞാനോ അറിഞ്ഞിട്ട = യഥാർത്ഥസ്ഥിതി
ഒന്നും എനിക്കു മനസ്സിലായില്ല ഇക്കാര്യം സാരം പൊല്ലുവാൻ വന്നു = ഈ വർത്തമാനം
സവിനയം (നിങ്ങളോടു) പറയുവാൻ വന്നതാണ് (ഞാൻ), ഹാ = കഷ്ടം.

പാ. 21 പന്തുവരാളി - അടനെ

(ഉപകീചകന്മാർ കാവൽക്കാക്കുന്നത്)

പല്ലവി

സങ്കടമുതമുതെ ബത കിങ്കര!
സങ്കടമുതമുതെ.

അനുപല്ലവി

ശങ്ക വെടിഞ്ഞതിനുള്ളൊരു നിഷ്കൃതി
സമ്പ്രതി ചെയ്തുമഹോ. (സങ്കട)

ചരണങ്ങൾ

- 1 പത്തുസഹസ്രമുരത്തഗജത്തിനൊ-
ടൊത്തവനെക്കൊല ചെയ്യാനിഹ
ശക്തനൊരുത്തനുമിപ്പതു പാർത്താ-
മെത്ര വിചിത്രമഹോ. (സങ്കട)
- 2 തെങ്ങൊളൊളമൊരമ്പതുചമ്പതു-
മിങ്ങു വസിച്ചിട്ടുനേരം
തിങ്ങിന ശർപ്പമൊടിഞ്ഞനെ ചെയ്തവ-
നെങ്ങു പറഞ്ഞിട്ടുക. (സങ്കട)
- 3 ശക്തമുഖാമരചക്രമന്തേജിമു-
തഗജനുടെ ഹതി ചെയ്തിട്ടുകിൽ
വിക്രമവഹ്നിയിലാഹുതനായ് വരു-
മുകമകാരി ദുരൂഹം. (സങ്കട)

പാ. 22 ഉപകീചകന്മാർ കാവൽക്കാക്കുന്നു പറയുന്നു—

പല്ലവി അനുപല്ലവി - കിങ്കര - അല്ലയോ മൃത്യു, സങ്കടം അമൃതമുതെ - സങ്കടം വെണ്ട വെണ്ട ബത - കഷ്ടം, ശങ്ക വെടിഞ്ഞത് - സംശയം കൂടാതെ, സമ്പ്രതി അതിനുള്ളൊരു നിഷ്കൃതി ചെയ്തും - ഇപ്പോൾ (തെങ്ങൾ) അതിനു പകരം വിട്ടുനൂങ്ങി, അഹോ = ആശ്ചര്യം.

ച. 1 പത്തു സഹസ്രം ഉറപ്പാ ഗജത്തിനൊട് ഒത്തവനെ - പതിനായിരം തമ്പരോന്നരുനകളൊടുതുല്യബലനായ കീചകനെ, കൊല ചെയ്യാൻ ഇഹശക്തൻ ഒരുത്തൻ - കൊല്ലുവാൻ ഇവിടെ ശക്തനായിരുന്നവൻ, ഉറച്ചുതുപാർത്താൻ - ഉറപ്പായത് ആരാലാലിപ്പാൽ, എത്ര വിചിത്രം - എന്തൊരു അത്ഭുതമാണ്, അഹോ = ആശ്ചര്യം.

ച. 2 തെങ്ങൾ ഒരു അങ്ങും ഒരു അമ്പതും അമ്പതും ഇങ്ങു വസിച്ചിട്ടുനേരം - തെങ്ങൾ ഒരുനൂറ്റമ്പേഴ് ഇവിടെ ഉള്ളപ്പോൾ, തിങ്ങിന ശർപ്പമൊട് ഇങ്ങനെ ചെയ്തവൻ - ശർപ്പ വളർന്ന ഇങ്ങനെ പ്രവർത്തിച്ചവൻ, എങ്ങു? പറഞ്ഞിട്ടുക - എവിടെയാണ്, തി പറയുക.

ച. 3 ശക്തമുഖാമരചക്രമന്തേജിമു - ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരുടെ സമുഹമാണ് അത് എന്നു വന്നാലും അഗജനുടെ ഹതി ചെയ്തിട്ടുകിൽ - മേയ്ക്കുപറമ്പ് വധം ചെയ്താൽ, മുകമകാരി - ആ അകരം ചെയ്തവൻ, വിക്രമവഹ്നിയിൽ ആഹുതനായ് വരും ദുരൂഹം - പരമാകരത്തിൽ ഹോമിക്കപ്പെടുകതന്നെ ചെയ്തും തീർച്ചയാണ്.

(ഉപകീചകന്മാർ ഭീമനോട്)

- 2 നാരി നിമിത്തം പോരിനു വന്നവ-
നാരിഹ നി സ്വഹസാ — യുധി-
ധരിക്ക പൃഷ്ഠക്കുനിരയ്ക്കു ലാക്കാത്
ഭവിക്കുമിന്നു ദൃഢം.

(ഭീമൻ ഉപകീചകന്മാരോട്)

- 3 ഇന്ദ്രമനേകവികത്വമനമിന്നു നി-
രീതമകമെന്നറിവിൻ — യുധി-
പടുതമടുത്തു തടുത്തുകൊള്ളുക
കടുത്ത മരീഗ്രഹരം.

പതിനഞ്ചാം രംഗം

(പാഞ്ചാലിയുടെ ഭാസസ്ഥലം)

ശ്ലോകം 21. മഹേന്ദ്ര

സ്വപി സ്ഥിതി താൻ നിഹത്യ ശത്രുൻ
ദിരസപന്നപരാക്രമാമ ഭീമ
ദരളഭവിതസുന്ദരാക്ഷി,
ഗ്രഹണമായിപ നന്ദിനി. ജഗദാ.

ച. 1: ഉപകീചകന്മാർ ഭീമനോടു പറയുന്നു:-

നാരിനിമിത്തം ഇഹ പോരിനു വന്നവൻ ആർ - സ്ത്രീ കാരണമായി ഇവിടെ യുദ്ധത്തിനു വന്നവൻ ആരാണു്, നി സ്വഹസാ = നി ഉടനെ, യുധി ഇന്ന് = യുദ്ധത്തിൽ ഇന്ന്. പൃഷ്ഠക്കുനിരയ്ക്കു = ഗരസമുഹത്തിന്ന്, ലാക്കാത് ഭവിക്കും. = ലക്ഷ്യമായിത്തീരും, ദൃഢം, ധരിക്ക = തീർച്ചയാണ്, മനസ്സിലാക്കുക.

ച. 2: ഭീമൻ കിഷകന്മാരോടു പറയുന്നു:-

ഇന്ന് ഇന്ദ്രം അനേക വികാരം = ഇന്ന് ഇപകാ. മറ്റേതെ ആർജ്വശംസാ വചനം, നിരീതമകം എന്ന് അറിവിൻ = നിഷ്പലമാണെന്ന് മനസ്സിലാക്കുവിൻ. യുധി പടുതം. = സാമർത്ഥ്യമുണ്ടെങ്കിൽ, കടുത്ത മരീഗ്രഹരം തടുത്തുകൊള്ളുക = ശക്തിയേറിയ എന്റെ അടി തടുക്കുക.

പോരാമായ യുദ്ധത്തിൽ നൂറുപതി ഉപകീചകന്മാരായു. ഭീമസേനൻ വധിക്കുന്നു.

ശ്ലോകം 21. അഥ = അനന്തരം, ദിരസപന്നപരാക്രമം = സിംഹപരാക്രമമായ, ഭീമ = ഭീമസേനൻ, സ്വപി സ്ഥിതി = ഉടനെ യുദ്ധത്തിൽ, താൻ ശത്രുൻ നിഹത്യ = ആ ശത്രുക്കളെ വധിച്ചിട്ട്, ദരളഭവിത സുന്ദരാക്ഷി. = മൈലൂ വീടുന്ന അമര്യപോലെ സുന്ദരനായ കണ്ണുകൾക്കുടനീളം ഗ്രഹണമായിപ നന്ദിനി = പാഞ്ചാലിയോട്, ജഗദാ = പറഞ്ഞു.

പാ. 28. മേഘം - മേഘം
(മേഘം പാശാലിയാട്)

പശ്ചിമ

വരുകുക മേ വരുന്നതുമേ!
സുര്യചിത്രകലാസുവിജിതലലാലാ!

പാശാലി

- 1 ആകർണ്ണായതചാരുവിലോപന!
ആകർണ്ണായ മേ വചനം ദയംതേ!
മാ കരു ഭയമിനി വെന്തേ ഹൃദി തേ
പോകതി സുര്യമി! സുരേഷ്ണസവിധേ. (വരിക)
- 2 താർത്താൻമോഴിയൊരു ഗന്ധർവ്വേനൻ
നേർത്താഹ വിരവൊടു കീചകനിയനം.
ചിർത്ത മോത്തൊടു ചെർത്താനെന്നൊരു
വാർത്ത പുലർത്തീടുക പുലർക്കാലേ.
(പാശാലി മേഘസന്തോട്)
- 3 പശുലോപന! ജിഹ്വസംഹാരം!
സങ്കടമെല്ലാം തീർപ്പുതിന്നിനിയും.
നിൻകരുണാ മേ ശരണം. തവ പാ-
ശാലിമിത വരേ ശുഭമുദരേ!

പാ. 28 മേഘം പാശാലിയാട് പശ്ചിമ—

പശ്ചിമ - സുര്യചിത്രകലാസുവിജിതലലാലാ! - അത്യന്തം മനോഹരമായ കേശഭാരത്താൽ കാർഷ്വലത്തെ തൊലിപ്പിച്ചു. വരുന്നതുമേ! - സുര്യചിത്രകലാസുവിജിതലലാലാ! മേ അവിക വരിക - എന്റെ അവികിൽ വന്നാലോ.

ച.1 ആകർണ്ണായതചാരുവിലോപന - ചെവിവരെ നിങ്ങളെ മനോഹരമായ നന്മകളോടുകൂടിയ പ്രിയതമ. മേ വചനം ആകർണ്ണായ - എന്റെ വാക്കു കേട്ടാലോ. അതി സുര്യമി! - അല്ലയോ സുര്യമി! തേ ഹൃദി - നിന്റെ മനസ്സിൽ. ഇനി വെന്തേ തേ. മാ കരു - ഇനി വെന്തേ തേ. വേണ്ട, സുരേഷ്ണസവിധേ. പോക - സുരേഷ്ണയുടെ അടുക്കലേക്കു പോയാലോ.

ച.2 താർത്താൻമോഴി - അല്ലയോ എന്തെങ്കിലും, ഒരു ഗന്ധർവ്വേനൻ - ഒരു ഗന്ധർവ്വേനന്റെ, ഇഹ ചിർത്ത മോത്തൊടു - ഇവിടെ ഗർവ്വ വർദ്ധിച്ച്, വിരവൊടു കീചകനിയനം ചെർത്താൻ - പെട്ടെന്നു കീചകവധം ചെയ്തു. എന്തൊരു വാർത്ത പുലർത്താലേ പുലർത്തീടുക - എന്ന വർത്തമാനം. വാരിലെ പറഞ്ഞു പറഞ്ഞുക.

ച.3: പാശാലി മേഘസന്തോട് പശ്ചിമ—

പശുലോപന - താമസപ്പോലെ കണ്ണുകൾ ഉള്ള. ജിഹ്വസംഹാരം - അർത്ഥസംഹാരം. ഇനിയും, സങ്കടം എല്ലാം, തീർപ്പുതിൻ - ഇനി മേലിലും, ദുഃഖങ്ങൾ എല്ലാം, തീർക്കുവാൻ, നിൻ കരുണാ മേ ശരണം. - അങ്ങനെയുടെ നന്മകളെയാണ് എനിക്കു ശരണമായിട്ടുള്ളത്. ശുഭമുദരേ - അല്ലയോ മേഘസന്തോട്, തവ പാശാലി. ഇത വരേ - അങ്ങനെയുടെ പാശാലി. ഇതാ തോൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

പല്ലവി

നാഥാ! കൃപാലയ! പരിപാലയ ഭാ.

ശ്ലോകം 24

ഭീമപ്രവേഷ്ടവിടപോതിതതേജസേവ
ദർശ്യേതു കീചകമഹാവിപിനേ ജവേന
നിഷ്കണ്ടഭേ കില വിരാടപുരേ വിരേന്യ-
രജ്ഞാതവാസമഥ പാണ്ഡുസുതാഃ സുഖേന.

ശ്ലോകം 25 (സമാപ്തി മംഗളം)

ഗുരുസിദ്ധസച്ചാര്യ-
തുളസിദാമഭൃഷണം
വ്രജസിമന്തിനിജാര-
മതസിമേചകം ഭജേ.

കീചകവധം സമാപ്തം.

പല്ലവി — കൃപാലയ നാഥം = ദയയുടെ ഇരുപ്പിടമായ ഭക്താവേ, ഭാ. പരിപാലയ = എന്തെ കെടിക്കൊണ്ടേ.

ശ്ലോകം 24. ഭീമപ്രവേഷ്ടവിടപോതിതതേജസേവ = ഭീമസേനന്റെ മേകകളാകുന്ന മേക്കോമ്പുകൾ കൂട്ടിവുരഞ്ഞുണ്ടായ തീകൊണ്ടു തന്നെ, കീചകമഹാവിപിനേ ജവേന ദർശ്യേ അഥ = കീചകക്കൊടുക്കാടു വേഗത്തിൽ ഹരിച്ചതിനുശേഷം, നിഷ്കണ്ടഭേ = ശത്രുഹിതമായിത്തീർന്ന, വിരാടപുരേ = വിരാടപുരത്തിൽ, പാണ്ഡുസുതാഃ = പാണ്ഡവന്മാർ, സുഖേന അജ്ഞാതവാസം വിരേന്യഃ കില = സുഖമായി അജ്ഞാതവാസം ചെയ്തുപോയി.

ശ്ലോകം 25. കവി മംഗളാന്തമായി കീചകവധം കഥ അവസാനിപ്പിക്കുന്നു—

ഗുരുസിദ്ധസച്ചാര്യ തുളസിദാമഭൃഷണം = കണ്ഠാസ്ഥലത്തു ഗോഭിഷേകനാഹാരമായതുളസിദാലയാകുന്ന അലങ്കാരത്തൊടു കൂടിയവനും, അതസിമേചകം = കായസ്വരൂപാലയ നിഖവർണ്ണനും, ആമ. വ്രജസിമന്തി നിജാര. ഭജേ = ഗോപ സ്തൂതികാമകനെ ജാൻ സേവിക്കുന്നു.

ഗുരു.

ഉത്തരാസന്ധ്യ.വര.

(പ്രാരംഭം)

ഘോഷം 1

നിശമ്യ വാർത്താമഥ കീചകാനാം
നിശമ്യ വാർത്താമപി മാലിനി. താം
ഗന്ധർവ്വശരീ ദതിതാം പ്രിയോക്ത്യാ
സ സാന്തായൻ മാന്യസ്യപോ നൃവാസവിൽ

ഒന്നാം രംഗം

(പുരോട്ടം)

ഘോഷം 2 ശങ്കരാഭരണം

സുരതരൂപിതമുച്ചൈന്നന്ദന. നിന്ദയന്തി.
സുരഭിഖതരുവല്ലിമണ്ഡിതാം. പുഷ്പവദി.
സുരതരൂപിതചിത്തം പ്രാപ്യ രാജാ ക്വാചിത്
സുരൂപിതനവല്ലി. പ്രേയസിതേവമുപേ.

ഘോഷം 1 അടുത്തു മുസ്യ കഴിഞ്ഞ കീചകവധ. കഥയെ കവി അനുസ്മരിക്കുന്നു—

അഥ സ മാന്യസ്യപഃ - കീചകവധാനന്തരം ആ വിരാടരാജാവി, കീചകാനാം വാർത്താം. നിശമ്യ - കീചകന്മാരുടെ മരണവൃത്താന്തം കേൾക്കുകയും, താം മാലിനി. വാർത്താം. അപി നിശമ്യ - ആ മാലിനിയെ കീചകനായത്ത് നിന്നു ക്ഷേപ്യത്തായി കാണുകയും ചെയ്തിട്ട്. ഗന്ധർവ്വ ശരീ - ഗന്ധർവ്വന്മാരും മേല്പെട്ടുകൊണ്ടും, ദതിതാം. പ്രിയോക്ത്യാ സാന്തായൻ - പ്രിയതമയായ സുരഭിണിയെ പ്രിയവചനംകൊണ്ടു സമാശ്വസിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും, നൃവാസവിൽ - വാണു.

കീചകനെയും നൂറ്റഞ്ച് ഇപകീചകന്മാരെയും മാലിനിയുടെ ഭർത്താക്കന്മാരായ അഞ്ചു ഗന്ധർവ്വന്മാരിൽ ഒരാൾ വധിച്ചുവെന്നു വിരാടരാജാവി കേട്ടു മാലിനി കീചകവധയുടൻനിന്നു ക്ഷേപ്യത്തായി കാണുകയും ചെയ്തു അതോടുകൂടി ആ ഗന്ധർവ്വന്മാരെക്കുറിച്ചു വിരാടരാജാവിനു വലിയ പേടി തോന്നി സഹനാശന്മാരുടെ മരണം. നിമിത്തം സുരഭിണി ഏറ്റവും ദുഃഖിതയായിരിക്കുകയാണ്. വിരാടരാജാവി ദുഃഖിതയായ ആ പ്രിയതമയെ പ്രിയവചനങ്ങൾ പറഞ്ഞു സമാധാനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

നിശമ്യ എന്നതിനു കണ്ടിട്ട് എന്നും രണ്ടാമത്തെ വാർത്താശബ്ദത്തിന് അപരത്തിൽനിന്നു ക്ഷേപ്യവശം എന്നുമാണ് അർത്ഥം. വാർത്താം നിശമയ്തം കല്പ്യം എന്നാൽ.

ഘോഷം 2 ക്വാചിത് - ഒരിക്കൽ, രാജാ - വിരാടരാജാവി, ഉച്ചൈസ്സുരതരൂപിതം. നന്ദനം - ഉയർന്ന കല്പവൃക്ഷങ്ങൾ നിറഞ്ഞ നന്ദനോദ്യാനത്തെ, നിന്ദയന്തി. - നിന്ദിക്കുന്നതും, സുരഭിഖതരുവല്ലിമണ്ഡിതാം - സൗരഭ്യം പുണ്ട വൃക്ഷങ്ങളാലും വല്ലികളാലും അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതുമായ, പുഷ്പവദി. - പുരാവിനെ, പ്രാപ്യ - പ്രാപിച്ചിട്ട്, സുരത - രൂപിത - ചിത്തം - കഥകളിയിൽ അഭിനയിക്കുന്ന മനസ്സോടുകൂടിയവനായിട്ട്, സുരൂപിത - തനൂവല്ലി, പ്രേയസി. - അതിസുന്ദരശരീരത്തോടുകൂടിയവളായ പ്രിയതമയോട്, ഏവ ഉപേ - ഇപകാരം പറഞ്ഞു

പാഠം 1. ശങ്കരാഭരണം - ചെമ്പട
(വീരഭടരാജാവിന്റെ സ്മരണയ്ക്കായാണ്)

പദ്യവി

സമയമതിമോഹനം മേ
സമീപമതിൽ വന്നിടുക നി-- നല്ല-- (സമയം)

അനുപദ്യവി

മെണിയരു കലരും മലർവാടിയിൽ
തെനായകകളിയാടുവതിന്നു-- നല്ല (സമയം)

ചരണങ്ങൾ

- 1 നന്മയൊട്ടുവരാശയതാകും
പെൺമണിതന്നുടെ മുഖമിടയുന്നാ
വെണ്മതി രാഗമിയുന്നതിവേലം
ചു-ബതി, കാണുക നിത-ബിനിയെഴുവേ
അ-ബുജമിഴി ശശിബി-ബുജവി വിജിത-
ബി-ബയരമവിളംബം തരിക (സമയം)
- 2 കോകിലകാമിനി പാടിടുന്നു
കോകികൾ വിരഹാൽ വാടിടുന്നു
കോകനാവാലി മുടിടുന്നു
കേകികളുടേകിനൊടാടിടുന്നു
മാകന്തവിശിഖനാകും നരപതി
തുകുന്നതവധി താമകണനികരം (സമയം)

പാഠം 1. വീരഭടരാജാവിന്റെ സ്മരണയ്ക്കായാണ് പറയുന്നു--

പദ്യവി, അനുപദ്യവി -- സമയം അതിമോഹനം - കാലം അതിമോഹനമാണ്. നിമിമ സമീപമതിൽ വന്നിടുക - നി എന്റെ അരികിൽ വന്നാലും, നല്ല സമയം - ഇതു നല്ല സമയമാണ്, മെണിയരു കലരും മലർവാടിയിൽ - അഴകുള്ള പുരയിൽ, തെനായക കളി ആടുവതിന്നു - കാക്കകളി ചെയ്യുവാൻ, നല്ല സമയം - ഇതു നല്ല സമയമാണ്.

ച. 1. നിത-ബിനിയെഴുവേ - സുന്ദരിമാരുടെ ശിരോമുഖത്തോടു വിളങ്ങുന്നവരേ, ഇന്ദ്രവരാശയതാകും - പെൺമണിതന്നുടെ - കിഴക്കേ ദിക്കാകുന്ന സ്ത്രീയെന്നതിന്റെ, ചുവ-ഇ. അയുന്ന - മുമ്പത്തെ ഇതാ ഇപ്പോൾ, വെണ്മതി - ചന്ദ്രൻ, അതിവേലം രാഗം ഇയന്ന - ഏറ്റവും അനുരാഗം പുണ്യ, നന്മയൊട്ടു ചു-ബതി - നന്നായി ചു-ബിക്കുന്നു, കാണുക - കണ്ടാലും, അ-ബുജമിഴി - താമരപ്പൂവോലുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയവരേ, ശശിബി-ബുജവി - ചന്ദ്രബിംബപോലുള്ള മുഖത്തോടുകൂടിയവരേ, വിജിതബി-ബം അധരം - തൊണ്ടിപ്പുറത്തേ ജയിച്ച അധരത്തെ, അവിളംബം തരിക - താമസംകൂടാതെ നൽകുക.

ച. 2. കോകിലകാമിനി പാടിടുന്നു - പെൺകുയിൽ പാടുന്നു, കോകികൾ വിരഹാൽ വാടിടുന്നു - ചകുവാകപ്പിടകൾ ദേന്ത്യവിരഹത്താൽ തളരുന്നു, കോകനാവാലി മുടിടുന്നു - ചെന്താമരപ്പൂവിനെ കുമ്പുന്നു, കേകികൾ അഴകിനോട് ആടിടുന്നു - മയിലുകൾ ചേരിയിൽ നൃത്തംവെക്കുന്നു, മാകന്ത വിശിഖനാകും നരപതി - പുരുഷനാകുന്ന രാജാവി, അനവധിതാമകണനികരം തുകുന്നു - വളരെ പുറമ്പിൻനിര പോഴിക്കുന്നു.

3 ഇണ്ടൽ തീർന്നു കൂട്ടാങ്ങൾ വിരിഞ്ഞു
 കണ്ടതു ബന്ധനാമരകൾ വെടിഞ്ഞു
 വണ്ടുകൾ വിരവൊടു തമ്മിലിടഞ്ഞു.-
 കൊണ്ടു കുമ്പുറനികത്തുന്നിടത്തു
 ഉണ്ടു മാനമകുണ്ഠകരന മൃ-
 ളെടു വിരണ്ടിടുന്നതു കാണുക. (സമയം)

പാ. 2. കാമോദി - അഭയ
 (സുരേഷ്ണ വിരോധാഭാവിനോടു)

പല്ലവി

പ്രണയവാദിയെ കേൾക്ക മേ വചനങ്ങൾ
 പ്രാണനായക! സാമ്പ്രതം.

അനുപല്ലവി

കണവ! നി മേ ശരണമയ്യോ
 വരിക സവിധേ.
 കരുണയെന്നിയെ മലർശരൻ മയി
 കണകൾ ബന്ധ ചൊരിയുന്നു നിമവധി (പ്രണയ)

ച.1 ഇണ്ടൽ തീർന്നു കൂട്ടാങ്ങൾ വിരിഞ്ഞു - തുടങ്ങി തീർന്നു ആമ്പൽപ്പുറങ്ങൾ വിടർന്നു. വണ്ടുകൾ അതു കണ്ട് ബന്ധ - വണ്ടുകൾ ആമ്പൽപ്പുറങ്ങൾ വിരിഞ്ഞതു കണ്ടിട്ട്, കഷ്ടം, താമരകൾ വെടിഞ്ഞു - താമരപ്പുറങ്ങൾ ഉപേക്ഷിച്ച്, വിരവൊടു തമ്മിലിടഞ്ഞു. കൊണ്ട് - വേഗത്തിൽ തമ്മിൽ തിക്കിത്തിക്കിക്കൊണ്ട്, കുമ്പുറനികത്തുന്നിടത്തു അണുണൽ - ആമ്പൽപ്പുറനിയെൻ ചെന്ന്, മരണം ഉണ്ട് - ദേവൻ കൂടിട്ടു, അകുണ്ഠകരന - വർദ്ധിച്ച മാനോടുകൂടി, മൃഗങ്ങളുവിരണ്ടിടുന്നതു കാണുക - മൃഗങ്ങളു പാറിച്ചിറക്കുന്നതു കണ്ടാലും.

ഈ ചരണാഭാസത്തിൽ കിടക്കെ നിശ്ചിത നാമകമായും, ചരണ നായകനായും, കലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സമ്പദ്യക്കു താമര കുമ്പു. ആമ്പൽ വിരിയു. ചക്രവാക്യങ്ങൾ ഇന്നകളോടു വേർപിരിയു. എന്നും മറുപുറത്തു സമയത്തേയും, കവി അധികരിച്ചിരിക്കുന്നു. വണ്ടുകളിൽ കളുക്യദിതരായ വിടരായുടെ പ്രതിതിയും അതിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്, ശൃംഗാരോപകാര മരല്ലൊരു വർണ്ണനം.

പാ. 2 സുരേഷ്ണ വിരോധാഭാവിനോടു പറയുന്നു:-

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - പ്രണയവാദിയെ പ്രാണനായക - പ്രേമസമുദായ പ്രാണനാഥ, സാമ്പ്രതം, മേ വചനങ്ങൾ കേൾക്ക - ഇപ്പോൾ ഏതൊരു വാക്കുകൾ കേട്ടാലും, കണവ നി മേ ശരണം, - ഭക്താവേ അണുണു എന്നിങ്ങനെ മഹിമവാചിത്തുള്ളത്, അയ്യോ സവിധേ വരിക - അയ്യോ അടുത്തു വന്നാലും, കരുണ എന്നിയെ മലർശരൻ - നയയില്ലാതെ പുറമ്പൻ, മയി കണകൾ നിമവധി ചൊരിയുന്നു, ബന്ധ - എന്നിൽ അമ്പുകൾ വളരെ വർദ്ധിക്കുന്നു, കഷ്ടം.

ചാണന്ദി

- 1 ജാതിമൃഗം, പതാജാതിയിതാ - സ്വര-
ചരകിസലയപരിശോഭിതാ
ചുരുട്ടുവെക്കുസംഗതാ — വില്പ-
സ്സന്നു ഭൂമിപലനതാ — സം-
ജാതസുഖമൊടു മെതു കൂലകല-
ശാകപാളികൾ ചെങ്കു വിരവൊടു (പ്രണയ)
- 2 മേപവനനിത വിശിടുന്നു—അതി-
മധുരം കോകിലനാദം കേൾക്കുന്നു
ഇന്ദുസമുഖ! സുമധുരം ദ്രുത-
മിന്നു തരിക തവായരം — അര-
വിരസുരതനന്ദന! നരവര-
രൂതവനിതചരണ! പരിചൊടു. (പ്രണയ)

ദിവിതാം ദിഗം

(ദുര്യോധനന്റെ ഉദ്യാനം)

ശ്ലോകം 2 കളോണി

ഉന്മീലിപ്പുനവല്ലി, പൂമുല്ലകുചമൊ.

രാജമാനാദിരാജി.

സാമ്രാജ്യം മായാഭിരാജാ, സഹസ്രരസകുസുമ-
ക്ഷാത്തഗന്ധം നിതാന്തം.

ആരാദാരാമലക്ഷ്മിമഹി നിജയ്യിതാ.

വികല്പ വിഭ്രാജമാനാ.

കാലേ തസ്മിൻ കൗരൂണാ, പതിവിതി മുറിതാ

പ്രാഹ ദുര്യോധനാമുദി.

ച.1. ജാതിമൃഗം, പതാജാതി - പിച്ഛക, ചുരുലായ വളനികളുടെ നിര, സുചലചരകിസലയ പരിശോഭിതാ - പുഷ്പപാദികളാലും, തളിരുകളാലും, വളരെ ശോഭയുള്ളവയൊക്കെയും, ചുരുട്ടുവെക്കുസംഗതാ - മാവ് തുടങ്ങിയ വൃക്ഷങ്ങളൊടു ചേർന്നുപോകുമ്പോഴും, ധാരാളം പലങ്ങളാൽ കുന്നിത്തുള, ഇതാ വില്പസ്സന്നു - ഇതാ ശോഭിക്കുന്നു, സഞ്ജാതസുഖമൊടു - വളർന്ന സുഖമൊത്തൊടു കൂടുംപണ്ണ, മെ കൂലകലശാകപാളികൾതു - ഏന്റെ കൂലകുലോലിംഗങ്ങളൊക്കെ, വിരവൊടു ചെങ്ക - വേഗത്തിൽ ചെർത്താലും.

ച.2. മേപവനൻ ഈ വിശിടുന്നു - ഇളംകാറ്റ് ഇതാ വിശ്വന്നു അതിമധുരം കോകിലനാദം കേൾക്കുന്നു - ഏറ്റവും മധുരമായ കുന്നിരിന്റെ ഗതിദം കേൾക്കുന്നു ഇന്ദുസമുഖ - ചന്ദനവൃഷാല, അരവിന്ദസുരതനന്ദന - നാദാപോലെ അഴകാർന്ന കണ്ണുകളൊടുകൂടിയവനെ, നവവര്യനവനിത ചരണ - രാജസമുഹത്താൽ വന്നിരിക്കപ്പെട്ട കാലുകളൊടുകൂടിയവനെ, സുമധുരം തവ അധരം - ഏറ്റവും മധുരമായ അഞ്ചുതട അധരത്തെ, ദ്രുത, ഇന്നു പരിചൊടു തരിക - വേഗത്തിൽ ഇന്നു വേണുപണ്ണ, തന്നാമു.

ശ്ലോകം 3. തസ്മിൻ കാലേ - ആ കാലത്ത്, ദുര്യോധനാമുദി - ദുര്യോധനൻ എന്നു പേരായ, കൗരൂണാ, പതി - കൊമ്പരരാജാവി, ഉന്മീലിപ്പുനവല്ലി - വളർന്നു

പദം 3. കല്യാണി - അന്ന

(ദ്വയാധനൻ ഭാഗ്യമതിയോട്)

പല്ലവി

കല്യാണി കാണുക മമ വല്ലഭേ മാമകം
നല്ലൊരുദ്യാനമിദം.

അനുപല്ലവി

മല്ലിസാമകമേകളി ചെയ്തതിനതിരോധം.
ഉല്ലാസമകതാരിൽ വളരുന്നു സാമ്പതം. (കല്യാണി)

പടർന്ന ഇലകളോടും, ലതകളോടും കൂടിയതും, പൂവും - ലക്ഷ്യമുമാ. - വളിയ
അയന്നിറുകുണളുടെ സമൃദ്ധിയുള്ളതും, രാജമാന ദിഖാളി. - ശോഭയേറിയ
പക്ഷിസമൃഹങ്ങളോടുകൂടിയതും, സാന്ധ്യാമാതാജാമാ. - ഇടനിഞ്ഞ നിഴൽകൊണ്ട്
മനോഹരമായിട്ടുള്ളതും, ദർശ്യശ്രവ്യസുരേഷു ആനന്ദഗന്ധം. - ദേവർ നിറഞ്ഞ
പൂക്കളിൽ പുകഴാക്കുന്ന ഗന്ധത്തോടുകൂടിയതും, ആമി വിഭാജമാനം. - ശോഭിക്കുന്ന,
ആരാമലക്ഷ്മി. - ഉദ്യാനസമൃദ്ധിയെയും, ഉന്മിളൽ-പുതവല്ലി. - തെളിഞ്ഞ
പത്തിക്കിറ്റോടുകൂടിയവളും, പൂമധുര ക്വച ഭോ. - പുഷ്പിയേറിയ സ്നേഹഭോ
ത്തോടുകൂടിയാളി. രാജമാന ദിഖാളി. - ശോഭിക്കുന്ന നന്മപക്തിയോടുകൂടിയവളും,
സാന്ധ്യാമാതാജാമാ. - വർദ്ധിച്ചൊരിക്കലകാണുമാനഹാരിണിയും, സർവ്വശര
കൃത്യമേഷാത്മഗന്ധം. - വ്യക്തമായ അഭിപ്രായത്തോടുകൂടിയ പുസ്തകമായ്
ആകരിക്കപ്പെട്ടവളും, ആമി വിഭാജമാനം. - ശോഭിക്കുന്ന, നിജാമിതം, അപി - തന്റെ
പ്രിയതമയെയും, ആരാൽ വീക്ഷ്യം. - സമീപത്തുചെന്നു നോക്കിക്കണ്ടു്, നിതാനം.
മുനിതം. - ഏറ്റവും, സാന്മാനം, പുണ്യം, ഇതിപാഹം - ഇപ്രകാരം, പാശ്വത്യം

മിമസന്തർ ക്ഷിപ്തനേരം, ഉപക്ഷിപ്തമാനായും, വധിച്ചു. അർജ്ജുനാശസ
ത്തിന്റെ അവസാനഘട്ടത്തിൽ ധർമ്മപുത്രർ തുടങ്ങിയ പാണ്ഡവന്മാരും, പാണ്ഡവിയും,
വിരാടരാജാവിന്റെ മന്ത്രികളിൽ വസിക്കുകയാൽ അക്കാലത്ത് കൗശലധർമ്മനായ
ദ്വയാധനൻ അതിരോണിയമാന ഉദ്യാനത്തിൽ പരവശിക്കുന്ന സമീപത്തുതന്നെ
വർത്തിക്കുന്ന പ്രിയതമയെക്കണ്ട് ദ്വയാധനൻ താഴെ പറയുംപ്രകാരം സല്ലാപം
തുടങ്ങുന്നു. ഈ പദ്യത്തിൽ ഉദ്യാനലക്ഷ്മിയുടെയും, ദമിയുടെയും,
വിശേഷണങ്ങളിലുള്ള മറ്റുപുരുഷൻ ഉദ്യാനലക്ഷ്മിക്കും, ദമിയ്ക്കും രോവിധം
കാരോദ്യംപ്രകാരമുണ്ടെന്നു കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

പദം 1. ദ്വയാധനൻ ഭാഗ്യമതിയോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി— കല്യാണി - മഹേശ്വരീയേ മമ വല്ലഭേ - എന്റെ പ്രിയതമേ
മാമകം. ഇം. നല്ലൊരു ഉദ്യാനം. - എന്റെ ഈ നല്ല പുത്തോട്ട്, കാണുക - കണ്ടാലും,
മല്ലിസാമക മേകളിലെയ്തതിന്നു - കാലദൈവം ചെയ്യുവാൻ, അതിവേഗം, ഉല്ലാസം. -
ഏറ്റവും, ഉത്സാഹം, സാമ്പതം. - ഇപ്പോൾ, അകതാരിൽ വളരുന്നു - മേന്മയിൽ
വർദ്ധിക്കുന്നു.

ചാണഞ്ചരി

- 1 ചൊല്ലാൻ നരഃപാലമല്ലാ, പുഷ്പിതമായി ഉല്ലസിപ്പിച്ചു വല്ലികളും മെല്ലെ മാതുതലോലപല്ലവാംഗുലികളാൽ കല്ലോലചില്ലി നമ്മെ വിളിക്കുന്നു കാണുക നീ (കല്യാണി)
- 2 വിഭ്രമമെഴും വിരഹ കൃഷ്ണിതകുംഭോ- രുദ്ധോരണമേദം കാണുകയാൽ അദ്ധോഹനൻ നിന്റെ സന്തോഷം ലഭിച്ചാന്നായ് സൂര്യ രത്നമേ! തന്ന നന്മനന്മനതാനോ? (കല്യാണി)
- 3 കോകി നിത്യമം കണ്ടു ചന്ദനെന്നു ചിന്തിച്ചു ഏകാന്തം വിരഹത്തെ ശങ്കിച്ചിതാ ഏകലോചനംകൊണ്ടു കോപമോടു നിന്നെയും ശോകമോടപരണ നോക്കുന്നു പതിയെയും (കല്യാണി)

ച 1 കല്ലോലചില്ലി - നിമോലകൾപോലെത്തുളള പുരികക്കൊടികളോടു കൂടിയവയല്ല, ചൊല്ലാൻ നരഃപാലം എല്ലാം - കേളിമകുട്ട വൃക്-ഭംസമുഹം എല്ലാം, പുഷ്പിതമായി ഉല്ലസിപ്പിച്ചു - പുത്തു ശോഭിക്കുന്നു വല്ലികളും - വളളികളും (പുത്തു ശോഭിക്കുന്നു), (അവ) മെല്ലെ മാതുതലോല പല്ലവാംഗുലികളാൽ - (അവ) മെല്ലെ കാട്ടാൻ ഇളകുന്ന തളിറുകളാകുന്ന വിടരുകൾകൊണ്ട്, നമ്മെ വിളിക്കുന്നു - നമ്മളെ മാടി വിളിക്കുന്നു. നീ കാണുക - നീ നോക്കൂ

ച 2 സൂര്യ രത്നമേ വിഭ്രമമെഴും വിരഹ - സൂര്യരാത്നമേ വിരഹം നിറഞ്ഞ നിന്റെ, കൃഷ്ണിതകുംഭോ, രുദ്ധോരണമേദം - സന്താനങ്ങളാൽ തോല്പിക്കപ്പെട്ട മസ്തകങ്ങളോടുകൂടിയ ഐരാവതത്തിന്റെ ദൂരം കാണുകയാൽ - കാണുക നിമിത്തം അദ്ധോഹനൻ നിന്റെ സന്തോഷം ലഭിച്ചാന്നായ് - ദേവന്ദ്രൻ നിന്റെ സന്തോഷം ലഭിക്കാൻവേണ്ടി, തന്ന നന്മനന്മന താനോ - തന്നിട്ടുള്ള നന്മനന്മന, തന്നതോ (ഇത്).

ച 3 കോകി - ചക്രവാകപ്പിട, നിത്യമം കണ്ടു - നിന്റെ മുമ്പം കണ്ട്, ചന്ദൻ എന്നു ചിന്തിച്ചു - ചന്ദനാണെന്നു വിചാരിച്ചു, ഏകാന്തം വിരഹത്തെ ശങ്കിച്ചു - കടുത്ത ഭക്ത്യവിരഹം അടുത്തുവെന്നു സംശയിച്ചിട്ട്, ഏകലോചനം കൊണ്ട് - ഒരു കണ്ണുകൊണ്ടു, കോപമോടു നിന്നെയും - കോപമോടുകൂടി നിന്നെയും, അപാരണ - മറ്റേക്കണ്ണുകൊണ്ട്, ശോകമോടു പതിയെയും - ഇതാ നോക്കുന്നു - സകടമോടുകൂടി ഭക്താവർണനയും ഇതാ നോക്കുന്നു

ഈ ചാണഞ്ചരി അഭിനയിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുവാൻ കഥകളിനടൻ അസാധാരണമായ ഫടനം വേണം. ഒരു കണ്ണ് കോപം സ്പന്ദിക്കുമാറ് മെടത്തും മറ്റേക്കണ്ണ് ശോകം വെളിപ്പെടുമാറ് മറ്റൊരിടത്തും പതിപ്പിക്കണം. പിന്മുറ, വിരഹശക്തം തെളിയിക്കുകയും വേണം.

ചക്രവാകപ്പിടകൾക്ക് മാത്രമേ ഭക്ത്യവിരഹം അനുഭവിച്ചു കഴിയൂ എന്നാണ് കവിസങ്കേതം. ചന്ദൻ മാത്രമില്ലാത്തല്ലോ ശോഭിക്കുക

4 കേകികളിതാ നിന്റെ കേശഭംഗിനെക്കണ്ടു;
 കാർകൊണ്ടലിതി മോദാലാടീടുന്നു;
 മാകന്മാരുജ്ജ്വലമാസവിച്ചുതിമോദം.
 കോകിലന്മുളകുവുമായ് പാടീടുന്നു (കല്യാണി)

പദം 4. എരിക്കിലക്കോമോദം - ചെമ്പട
 (ചേന്ദ്രമതി ദുര്യോധനനോട്)

പദ്യവി

സുന്ദരി ശൃണു കാന്ത! മാമകവാചം
 നിന്ദിതരതികാന്ത!

അനുപദ്യവി

മന്ദപവനനാകും സുന്ദനമതിലേറി
 കുമ്പിൾശിഖനുമകുമരിക്കിലിതാ
 വന്നു കണകൾ ചൊരിയുന്നു മുതിർന്നു (സുന്ദര)

ചേന്ദ്രമതിയുടെ ചുവം കണ്ടപ്പോൾ ചകുവകുളിർത്തു തോന്നി, അതു ചെന്നാണെന്നു. ഈ ചന്ദ്രൻ മാന്ദിമയ വരുത്തുവാൻ ചാലിക്കുന്നതല്ലാ ദുഷ്ടൻ! എന്ന് ചന്ദ്രന്റെ നേരെ കോപം നമുക്കു ഇപ്പോഴേ പിൽമനസ്സിലാക്കേണ്ടതല്ലാ എന്നു കാട്ടി ആദ്യചകുവകത്തിന്റെ നേരെ ശോകവും ഈ രണ്ടു ഭാവവും ഇടവും വലവും തെരുതെരെ മാറിമാറി അടിക്കുമ്പോൾ ഹൃദിപ്പിച്ചാൻ ജന്മസിദ്ധമായ വാസനയും ദീർഘകാലത്തെ അയ്യോസവും കൂടിയെ കഴിതു.

ച. 4: കേകികൾ ഇതാ - മതിവുകൾ ഇതാ, നിന്റെ കേശഭംഗിയെ കണ്ട് - നിന്റെ തലമുടിയിലെ ഭംഗി കണ്ടിട്ട്, കാർകൊണ്ടലി ഇതി - കാർമോദമെന്നു വിചാരിച്ചു മോദാൽ ആടീടുന്നു - സന്തോഷിച്ചു നൃത്തം ചെയ്യുന്നു; മാകന്മാരുജ്ജ്വലം - മാവിൻതളിർന്നിടം, ആസവിച്ചു - സാമോടെ കേൾവിച്ചു, അതിമോദം - ഏറ്റവും സന്തോഷമത്താമം, കോകിലന്മുളം, അനുകൂലമായ് പാടീടുന്നു - കുമ്പിളുകളും ആനന്ദത്തിലുമാനു പാട്ടു പാടുന്നു.

'കല്യാണി' എന്ന പദ്യവിയിലുടനീളം ഈ പാട്ടിലെ പാദം കല്യാണിയായെന്നു ചുറ്റാലങ്കാരമിട്ടു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

പദം 4. ചേന്ദ്രമതി ദുര്യോധനനോട് പറയുന്നു—

പദ്യവി, അനുപദ്യവി - നിന്ദിതരതികാന്ത - കാമദോഷനെ അധികരിച്ചു, സുന്ദരകാന്തം - സുന്ദനായ ഭർത്താവേ, മേ വാചം ശൃണു - ഏതാ വാക്കു കേട്ടാലും, മന്ദപവനനാകും - ഇളങ്കാറ്റാകുന്ന, സുന്ദനമതിലേറി - തേരിൽ കയറി, കുമ്പിൾശിഖനും, - കാമദോഷനും, അരികിൽ വന്നു - അടുത്തു വന്നിട്ട്, മുതിർന്നു - മുതിർന്നത്, ഇതാ അമ്മം - ഇതാ ശക്തിയോടു കൂടി, കണകൾ ചൊരിയുന്നു - അസുഖം വർദ്ധിക്കുന്നു.

ചരണങ്ങൾ

- 1 നിർദ്ദിഷ്ടനായി വിധിനം, നിന്നെയെന്ന്-
 നിർദ്ദിഷ്ടനെന്നു നന്നം.
 നിർദ്ദിഷ്ടനായിപ്പോയി നിർദ്ദിഷ്ടനായവരോട്
 സജ്ജരോസി ജഗദ്ദിനായി മന്ദ്രം-
 ന്യായമേയ്ക്കുന്നതി മേ സംഭവമേയ്ക്കും. (സുന്ദര)

- 2 നൽപരിമളസഹിതം ദൈവീതം -
 പുഷ്പനികരമേതം.
 കല്പനയെഴുതിയതും കെല്പൊടു കാണുന്നതും.
 സല്പരപി മേയ് കൂടിപ്പുതിരിയ്ക്ക വാ
 ക്ഷേത്രമേയ്ക്കുന്നതി മേ സംഭവമേയ്ക്കും? (സുന്ദര)

- 3 പരിചിന്നാടതിരുച്ചിരം വൈകാതെ തവ
 തരിക മേയ്ക്കുന്നതും.
 കൂടുതലെന്നതും കൂടുതലെന്നതും.
 സ്മരണയുടെ കളികളിലൂടെ സ്മരണയുടെ തവ
 പാപവശങ്ങൾ കാണാൻ കൊതി പെടുകുന്നൂ. (സുന്ദര)

ച 1 ഈ വിധിനം - ഈ ഉറവിടം, നിർദ്ദിഷ്ടനം - ജനകഹിതമായിരിക്കുന്നു.
 ഉദ്ദേശം - ഈ ജാതി. നിന്നെയെന്ന് അധികം എന്ന് നന്നം - അങ്ങനെയെന്ന് അധികമാണ്
 എന്നതിൽ ചിലർ നിർദ്ദിഷ്ടനായിപ്പോയി. ശത്രുക്കളെ നന്നായി നോക്കിപ്പോയി. നിർദ്ദിഷ്ടനായവരോട്
 സജ്ജരോസി - വിധിയിൽ ജാതിയെ നോക്കിപ്പോയി. ജഗദ്ദിനായി - ജഗദ്ദിനായി
 - മേയ്ക്കുന്നതും. ന്യായം, മന്ദ്രം - കാണി, മേ സംഭവം - എന്തിനാ
 സന്തോഷം, അധികം ഉദ്ദേശം വെച്ചിരിക്കുന്നു

ച 2 നൽ പരിമളസഹിതം - നല്ല സുഗന്ധത്തോടുകൂടിയതും,
 ദൈവീതപുഷ്പനികരമേതം - അല്പം വിടർന്ന പുഷ്പസമൂഹത്തോൽ പൂർണ്ണവും, ആന,
 കല്പനയെഴുതിയതും - കല്പനയ്ക്ക് അതിന്റെ അംശം, കെല്പൊടു കാണുന്നതും -
 നന്നായി കണ്ടാൽ, ഇവിടേ കൂടിപ്പുതിരി - ഇതിലെ പുഷ്പങ്ങൾ കൂടിയാൽ, ക്ഷേത്രമേയ്ക്കുന്നതി
 - വെളിയിൽ ചാർത്തി, സല്പരപി മെട്രാക്കുന്നതോ - അല്പമേയ്ക്കുന്നതി മേ സംഭവമേയ്ക്കും?
 വാ - പറയൂ.

ച 3 കൂടുതലെന്നതും - കൂടുതലെന്നതും, അതിരുച്ചിരം - എല്ലാം മേയ്ക്കും
 മേയ്ക്കും - ആസ്വാദ്യവുമായ, തവ അധരം - അങ്ങനെയുടെ അധരം, വൈകാതെ -
 താമസം കൂടാതെ, പരിചിന്നാടതിരുച്ചിരം - വേണ്ടപോലുള്ള തന്നെയും, പരിമളം കൂടു -
 ആലിപ്പനം ചെർത്താലും, ഉറവിടമേയ്ക്കുന്നതി - വെളിയിൽ സ്മരണയോടുകൂടി സ്മരണയുടെ
 കളികളിൽ - കാമലിനകളിൽ, തവ പരവശതകൾ കാണാൻ - അങ്ങനെയുടെ
 പാപവശങ്ങൾ കാണുന്നതി, കൊതി പെടുകുന്നൂ - ആഗ്രഹം വെച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂന്നാം ഭാഗം

(ദ്വയാധാരം ആത്മീയം)

ശ്ലോകം 4. കാമോദം

ഗാന്ധാർകീണ്ഡസുരസിന്ധുജസിന്ധുരാജ-
ശാസ്ത്രാദികല്പതരബന്ധുജരണഃ പരീതം
അഥാ കരാചന സുയോധനമച്ഛേപേത്യ
ബദ്ധാൻജലിഃ സുരസി കോപി ജഗാദ് ദൃതം

പാ. 1. കാമോദം - ചേമ്പ
(ദ്വയാധാരം ആത്മീയം)

പദ്യം

ജയ ജയ! നാഗകേതന! ജഗതിപതേ!
ജയ ജയ! നാഗകേതന!

അനുപദ്യം

നന്ദവിനയജലധേ!
നമാമി നിൻപദസരോവരം. (ജയ ജയ)

പദനാമം

1 സാദരം നിന്നുടെ നിദേശം കൈക്കൊണ്ടെല്ലാം.
ചേരിനിന്നിപ്പോരോ ദേശംതോറുമധികം.
മോരേന വാണിടുന്നതിൽ ഉള്ളിലാർക്കുമേ
ചോരില്ലൊരു പദമേൽ അത്യന്തമല്ല.
കൃത്യപ്രവരണിഹ സുയോധനൻ
രീപ്യപകരമാവിനാശനൻ
ഹരിപതിമനതിയശോധനൻ
ഇതി പ്രശംസതി മഹാജനം. (ജയ ജയ)

ശ്ലോകം 4 കോപി ദൃതം - ദൃതം, കരാചന - കരാചൻ, സുരസി - സുരസി,
ഗാന്ധാർകീണ്ഡ സുരസിന്ധുജസിന്ധുരാജശാസ്ത്രാദികല്പതരബന്ധു ജരണഃ പരീതം -
ശക്തി, കീണ്ഡ, കീണ്ഡ, ജയ, മന്ദ, മന്ദ, തുടങ്ങിയ അതിനവലാലികളായ
ബന്ധുജരണങ്ങളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട, സുയോധനം - ദ്വയാധാരം, അച്ഛേപേത്യ - സമീപിച്ചിട്ട്,
ബദ്ധാൻജലിഃ കൈകുപ്പിയെത്താഴ്ത്തുകൊണ്ട്, അഥാ ജഗാദ് - സത്യമായി പറഞ്ഞു.

പാ. 1. ദൃതൻ ദ്വയാധാരം ആത്മീയം പറയുന്നു—

പദ്യം, അനുപദ്യം — നാഗകേതന ജഗതിപതേ - ദ്വയാധാരം ആത്മീയം, ജയ ജയ - ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും നന്ദവിനയജലധേ - നന്ദ, വിനയം, എന്നിവയുടെ
ഇരിപ്പിടമേ, നിൻപദസരോവരം. നമാമി - അവിടുത്തെ പാദവിന്ദനത്തെ അർപ്പിക്കുന്നു.

പാ. 1. സാദരം - ആദരവോടെ, നിന്നുടെ നിദേശം കൈക്കൊണ്ട് എല്ലാം. - അവിടുത്തെ കല്പനസരിക്കൽ എല്ലാവരും ചേരിനിന്നിൽ - ചേരിയിൽ, തോര ദേശംതോറും - എല്ലാ ദിക്കിലും, അതിൽ - എല്ലാപ്പോഴും, അധികം മോരേന - വളരെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി, വാണിടുന്നു - വസിക്കുന്നു, ഉള്ളിൽ ആർക്കുമേ - മനസ്സിൽ

- 2 പാർലമെന്റ! ഞാനിവിടെനിന്നു തിരിച്ചു വേഗം പാർലമെന്റ, തന്നിൽ സൈതമിരുന്നു ഗുഡ്മായിട്ടു പാർലമെന്റാണു മരുവുന്നു എന്നുള്ള പര-മാർത്ഥമറിഞ്ഞിട്ടുവരിന്നു, അവരെ നന്നായ് വിമർശനം മൂർദ്ധ്വപുരത്തിലും ചില ജലനിധികൾ തടത്തിലും തിമർത്തു ബഹുജനപാത്തിലും തിരിഞ്ഞതില്ലൊരു വിധത്തിലും. (ജയ ജയ)
- 3 പിന്നെയും മറുതെയനേഷിച്ചു വിമാടകപരി-തന്നുടെ രാജ്യത്തിൽ ഗമിച്ചു, അവിടെയൊരു കുന്നൽമിഴിതന്നെക്കുറിച്ചു കീചകവിരൻ-തന്നുള്ളിനാഗഹരണിച്ചു, ഗന്ധർവ്വന്മാരിൽ ഒരുത്തനവനെയും ഹനിച്ചുപോയി. തരത്തിലന്നുജരും ധരിച്ചുപോയി പെരുത്ത മണമതു വേിച്ചുപോയി കരുത്തനവനെയും വധിച്ചുപോയി. (ജയ ജയ)

കൊൾക്കും, ലവലേശം മോചിപ്പും - അർദ്ധപോലും, ന്യായമില്ല, അതുമില്ല - അതുമില്ല, ഇഹ - ഇരുമിയിലുള്ള, മഹാജനം - സകല ജനങ്ങളും, കൂടുപുറം സുതന്ത്രനാൽ - കൗതുകപരമായൊരു രാജാവാൽ, മറ്റൊരു രാജാവിനാൽ - ശത്രുസമൂഹത്തിന്റെ ഗർവ്വത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനും, ഹരിപ്രതിഭാർ - ഇന്നുതന്നെയും അതിയശയനാൽ - വളർന്ന കീർത്തിയാകുന്ന ധനമേന്മാക്കുകയും ചെയ്യും, ആണ്, ഇതി പ്രശംസയിൽ - എന്തിനെന്നു ചിന്തയില്ലെന്നു

പ. 2 പാർലമെന്റ - രാജ്യം, ഞാൻ ഇവിടെനിന്നു വേഗം തിരിച്ചു - ഞാൻ ഇവിടെനിന്നു വേഗം തിരിച്ചുവരിട്ടു, പാർലമെന്റ, തന്നിൽ സൈതം, ഇരുമിയിൽ സുതന്ത്ര പാർലമെന്റ, പാർലമെന്റ ഗുഡ്മായിട്ടു എങ്ങും മരുവുന്നു - പാർലമെന്റ, ആരും അറിയാത്ത മട്ടിൽ എവിടെ താമസിക്കുന്നു, എന്നുള്ള പരമാർത്ഥം അറിഞ്ഞിട്ടുവരിന്നു - എന്നു വാസ്തവം, അറിയാൻ, അവരെ വിമർശനം - അവരെ വേഗത്തിൽ, മൂർദ്ധ്വപുരത്തിലും - ദാഹകയിലും, ജലനിധികൾ തടത്തിലും - സമുദ്രത്തിലുള്ളും, ബഹുജനപാത്തിലും - പരമാജനങ്ങളിലും ചില നന്നായ് തിമർത്തും - വളർത്താൻ, നല്ലപോലെ അനേകിച്ചു, ഒരു വിധത്തിലും, തിരിഞ്ഞതിലും - ഒരു പ്രകാരത്തിലും വിവരം ലഭിച്ചില്ല

പ. 3 പിന്നെയും അവരെ അനേകിച്ചു - വിമർശനം, പാർലമെന്റ അനേകിച്ചു, വിമാടകപരിതന്നുടെ രാജ്യത്തിൽ ഗമിച്ചു - വിമാടകപരിതന്നുടെ രാജ്യത്തിൽ ചെന്നു അവിടെ ഒരു കുന്നൽമിഴിതന്നെക്കുറിച്ചു - അവിടെ എന്തൊരു സുന്ദരമായൊരു കീചകവിരൻ തന്നുള്ളിൽ ആഗ്രഹം ഉണ്ടു - വിമർശനം കീചകവിരൻ മനസ്സിൽ ആഗ്രഹിക്കുകയും, ഗന്ധർവ്വന്മാരിലൊരുത്തൻ അവനെയും ഹനിച്ചുപോയി - ഒരു ഗന്ധർവ്വൻ അവനെ കൊല്ലുകയും, ഉണ്ടായതും, തരത്തിൽ അന്നുജരും ധരിച്ചുപോയി - എങ്ങനെയോ അന്നുജരും, മരത്തിൽത്തന്നെയും, പെരുത്ത മണമതു വേിച്ചുപോയി - വധിയ യുദ്ധം നടന്നുവരും, കരുത്തനവനെയും വധിച്ചുപോയി - കരുത്തനവനെയും ആ ഗന്ധർവ്വൻ ആ അന്നുജരായെയും കൊന്നുവരും.

പ്ര. 6. എങ്ങനെ - അങ്ങനെ

(മുദ്യോഗസ്ഥൻ രാജാക്കന്മാരോട്)

പ്രശ്നം

മേരിനിപാലവീരന്മാരേ! കേൾപ്പിൻ
സാദരമെന്നുടെ ഭാഷിതം.

അനുപ്രശ്നം

സുതസുതൻതന്റെ വൃത്താന്തം ഇന്നു
മുതൽ പറഞ്ഞതു കേട്ടില്ലേ?

ചരണങ്ങൾ

- 1 വൃദ്ധവിരാടപുരം തന്നിൽ ഗൃഹം.
മുഗ്ധന്മാരൊക്കെയു പാർത്തതാർ
ബദ്ധമോരം നിവസിച്ചിട്ടുനന്നു
ബുദ്ധിയിൽ സംശയമുണ്ടു മേ (മേരിനി)

(മുദ്യോഗസ്ഥൻ ഭീഷ്മരോട്)

- 2 സിന്ധുവൈവിധ്യമാർന്ന സുര-
സിന്ധുതന്നു ചഹാദതെ
ബന്ധുക്കളൊക്കെയു നിങ്ങളുളിതു
ചിന്തിച്ചു വൈകാതെ ചൊല്ലുവിൻ. (മേരിനി)

പ്ര. 6. മുദ്യോഗസ്ഥൻ രാജാക്കന്മാരോടു പറയുന്നു—

പ്രശ്നം. അനുപ്രശ്നം — മേരിനിപാലവീരന്മാരേ - അല്ലയോ വീരന്മാരായ രാജാക്കന്മാരേ, സാദരം എന്നുടെ ഭാഷിതം കേൾപ്പിൻ - ആരോടൊടുക്കു ഏന്റെ വാക്കു കേൾക്കുവിൻ. സുതസുതൻ തന്റെ വൃത്താന്തം - കീചകന്റെ വർത്തമാനം, ഇന്നു മുതൽ പറഞ്ഞതു കേട്ടില്ലേ? - ഇപ്പോൾ മുതൽ പറഞ്ഞതു നിങ്ങൾ കേട്ടില്ലേ?

ച.1: വൃദ്ധവിരാടപുരം തന്നിൽ - വൃദ്ധനായ വിരാടന്റെ രാജധാനിയിൽ, മുഗ്ധന്മാരൊക്കെയു പാർത്തതാർ - ബുദ്ധഹീനന്മാരായ പാണ്ഡവന്മാർ, ഗൃഹം ബദ്ധമോരം നിവസിച്ചിട്ടുനന്നു - ആകുലനായ ഒരു സന്താപത്തോടെ പാർക്കുന്നുണ്ടോ, എന്നു മേ ബുദ്ധിയിൽ സംശയമുണ്ട് - എന്ന് എനിക്കു മനസ്സിൽ ഒരു സംശയമുണ്ട്

ച.2: മുദ്യോഗസ്ഥൻ ഭീഷ്മരോടു ചോദിക്കുന്നു—

സിന്ധുവൈവിധ്യമാർന്ന സുര - സിന്ധുവൈവിധ്യം, ചഹാദതെ - ആത്മദാനം, ബന്ധുക്കളൊക്കെയു നിങ്ങളു - ബന്ധുക്കളായ നിങ്ങളും, ഇതു ചിന്തിച്ചു - ഇക്കാര്യം ആലോചിച്ചു, വൈകാതെ ചൊല്ലുവിൻ - വേഗം പറയുവിൻ.

പാ. 7. കാണക്കുറിഞ്ഞി - ചെന്നു

(ഭീഷ്മർ ദുര്യോധനനോട്)

പല്ലവി

സാരവേദിയായ നിന്റെ വാക്കു പാർത്തുകാണുകിലിന്നു
ചേരുമിങ്ങതിന്നു തെല്ലുമില്ല സംശയം.

പരണങ്ങൾ

- 1 ഭീമബാഹുവീര്യനായ കീചകനെക്കൊൽവതിന്നു
ഭീമസേനനെന്നിയെ മറ്റാരു ഭൂതലേ?
- 2 മരണവാതമേന്മകു-ഭക്യത്തനം നിനയ്ക്കിലിന്നു
ശക്തനായ ഹരിവാരനാണെന്നുകൂടുമോ?
- 3 നാരിമൗലിയായിട്ടു നായാർത്തസേനിയെന്നതിന്നു
കാരണം, ധരിച്ചുകൊൾക നിപുണതമമതേ! (സാരവേദി)

പാ. 8. (ആർച്ച)

(ദുര്യോധനൻ രാജാക്കന്മാരോട്)

എന്നാൽ വിഭാടന്റെ ഗോധനം ഇന്നു
മെന്നാഴിയാതെ ഹരിക്കേണം.
സ്നാനദ്ധരായവർ വന്നിടുന്നാകിൽ
ഇന്നിയ്യും കാട്ടിലയച്ചിടാം.

(മേദിനി)

പാ. 9. ഭീഷ്മർ ദുര്യോധനനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി - സാരവേദിയായ നിന്റെ = കാമ്യത്തിന്റെ കാര്യം അറിയാത്ത
അന്യരുടെ, വാക്കു പാർത്തുകാണുകിൽ - വാക്ക് ആലോചിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ, ഇന്നു
ചേരും = ഇപ്പോൾ യുക്തംതന്നെ, അതിന്നു തെല്ലും സംശയമില്ല = അറിഞ്ഞാട്ടും
സംശയമില്ല.

ച. 1. ഭീമബാഹുവീര്യനായ = മേൽമുഖം ബാഹുവനാകമാലിയായ, കീചകനെ
കൊൽവതിന്നു = കീചകനെ കൊല്ലുവാൻ, ഭീമസേനനെന്നിയെ = ഭീമസേനനല്ലാതെ,
മറ്റാരു മറ്റാർ = മേൽമുഖം വേറെ ആരുണ്ട്

ച. 2. ഇന്നു നിനയ്ക്കിൽ = ഇപ്പോൾ ആലോചിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ,
മരണവാതമേന്മകു-ഭക്യത്തനം = മരിച്ച ഗതശേഷംതന്റെ മസ്തിഷകം പിളർക്കാൻ,
ശക്തനും, ഹരിവരൻ മേലിൽ കൂടുമോ = ശക്തനായ സിംഹശേഷംതല്ലാതെ
സാധിക്കുമോ?

ച. 3. നിപുണതമമതേ = ഏറ്റവും സമർത്ഥമായ ബുദ്ധിയോടുകൂടിയവരേ,
നാരിമൗലിയായിട്ടു ന = സ്ത്രീകളുടെ ശിരോമുഖങ്ങളായ, യാർത്തസേനിയെന്ന =
പാശ്ചാത്യ ഭരണന്മാർ, അതിന്നു കാരണം = ആ കീചകവധത്തിന്നു കാരണം,
ധരിച്ചുകൊൾക = നീ അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക.

പാ. 8. (ആർച്ച) ദുര്യോധനൻ രാജാക്കന്മാരോടു പറയുന്നു—

ച. 1. എന്നാൽ = അങ്ങനെയൊക്കെയായി, വിഭാടന്റെ ഗോധനം =
വിഭാടരാജാവിന്റെ പശുക്കളുടെ സമൂഹത്തെ, ഇന്ന് മെന്നാഴിയാതെ ഹരി
ക്കണം = ഇന്നുതന്നെ മുഴുവനും അപഹരിക്കണം, അവർ സ്നാനദ്ധരായി

നാലാം ഭാഗം

(ദുര്യോധനന്റെ ആസ്പദാനന്ദം)

ശ്ലോകം 5. സാക്ഷം

നിശ്ചിതൈവ സുഹൃന്ദി സഹ ക്യാവുഷഭഃ
 സോഥ സപിതാർണ്ണവാനന്ദഃ
 ഗോത്രപാലോപി ഗോത്രാഹരണകൃതനാ
 യാവദാബ്ധ ഗന്തുഃ
 തത്രാഭ്യുത്തസ്വിഗർഭതപഭൂമിതബലൈ
 സാക്ഷഭൂർണ്ണമേത്യ
 സ്പഷ്ടം വ്യാപഷ്ടം ദുര്യോധനകലിതയന-
 പ്രാപിതശരീരം സുശരീരം.

വന്നിടുന്നാകിൽ - പാണ്ഡവന്മാർ യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറായി വന്നുവെങ്കിൽ, ഇന്നിതും കാട്ടിൽ അയച്ചിടം - ഇന്നിതും കാട്ടിലേക്കുതന്നെ അയയ്ക്കാം.

അർത്ഥാത്ഥാസകാലാൽ അവന്റെ വിവരം മറ്റുള്ളവർ അറിഞ്ഞുപോയാൽ വീണ്ടും വന്നാസം ചെയ്യണമെന്നാണല്ലോ ആദ്യത്തെ വ്യവസ്ഥ. വിവാദന്റെ പശ്ചാത്തേ നമ്മുടെ ഭടന്മാർ അപഹരിക്കുന്നപക്ഷം ആ പശ്ചാത്തേ കെങ്കിലൊൻ വേണ്ടി അവിടെ വേരും മാറിത്താങ്ങിക്കുന്ന പാണ്ഡവന്മാർ യുദ്ധംകൊണ്ടു വരാതിരിക്കുകയല്ല അപ്പോൾ അവരെ കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ നമുക്കു സാധിക്കും. അപ്പോൾ ആദ്യത്തെ വ്യവസ്ഥയനുസരിച്ചു പാണ്ഡവന്മാരെ വീണ്ടും കാട്ടിലേക്കുതന്നെ അയയ്ക്കാൻ സാധിക്കുകയും ചെയ്യും എന്നാണ് ദുര്യോധനവാക്യത്തിന്റെ താൽപര്യം.

ശ്ലോകം 5. സഃ ക്യാവുഷഭഃ - ആ ദുര്യോധനൻ, സുഹൃന്ദി സഹ - സുഹൃത്തുക്കളോടുകൂടി ഏവം നിശ്ചിതം - ഇപ്രകാരം ആരോചിച്ചുറപ്പിച്ച്, അഥ - അനന്തരം, സപിതാർണ്ണവാനന്ദഗോത്രപാലഃ അപി - ഏവ സമുദാനന്ദാൽ ച്യവേപ്പു ഗോത്രയുടെ - ഭൂമിയുടെ - നാഥനാണെന്നിങ്ങിനെ ഗോത്രാഹരണകൃതനാ - ഗോത്രത്തെ - പശ്യസദ്യഹതൈ - അപഹരിക്കുവാൻ ആഗ്രഹമുള്ളവനായിട്ട്, ഗന്തുഃ യാവത് - പോവാൻ എപ്പോൾ, ആബ്ധ - ആരംഭിച്ചുവോ, (താവത്) - അപ്പോൾ, ദുര്യോധനകലിതയനപ്രാപിതശരീരം - ദുര്യോധനൻ കൊടുത്ത യനത്താൽ സുഖം പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ളവനും, ഉദ്യുതഃ - അഹങ്കാരിയും, ത്രിഗർഭതപഭൂഃ - ത്രിഗർഭതാബ്ധത്തിന്റെ അധിപതിയും, ആയ, സുശരീരം - സുശരീരം, അമിതബലൈ സാക്ഷം - അളവു വൈകുണ്ഠോടുകൂടി, തത്ര അഭ്യർണ്ണ - അവിടെ സമീപത്തിൽ, ഏത്യ - വന്നിട്ട്, സ്പഷ്ടം വ്യാപഷ്ടം - സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞു.

വിസ്തൃതമായ ഗോത്രയുടെ അധിപതിയായിട്ടും ഗോത്രത്തെ അപഹരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ആദ്യം വിരോധം തോന്നും. ആദ്യത്തെ ഗോത്രാശബ്ദത്തിനു ഭൂമിയെന്നും പിന്നത്തേതിനു പശ്യസദ്യഹമെന്നുമാണ് അർത്ഥമെന്നു മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ വിരോധം തീരുകയും ചെയ്യും.

АВТ. А. МОСК. УН-В. 805/100

(നിലനിർത്തിയ ഉദ്യോഗസ്ഥനാകട്ടെ)

പട്ടാമ്പി

കൈരവ്യന്! നമോസ്തു തേ സുപരത്!
കകവാമ കി. വദ
കൈരവ്യപ്രിയകുലമണ്ണ! സുരതോ!

Abstract

- 1 വൈദികാമതീവ തവ ഭൃജ-
ഗൗരവാൽ ഭയമോടു ഗിരിതട-
മൈവോടവിതീർച്ചയെന്നാ
സൈരവാസം ചെയ്വതില്ലിഹ. (കൊരവേന)
- 2 മത്സരം കലർന്ന പാണ്ഡവർ
മത്സരമെന്നൊളിച്ചു സമ്പ്രതി
രസ്യമാജപുരം അയാദഗ-
വത്സരത്തെ നയിച്ചിടുന്നതിതു

အသံ

കേൾക്കുമെന്നു വചനം. ത്രിഗുണരൂപത്തിൽ
പോകുമെന്നു സാരം-
ശാക്തമതമെന്നാണു് വരിക. ഭവാൻ.

പരം : ത്രിശക്തിയുടെ ദൃഷ്ടിയിലുള്ളതാണ് പരമം—

[illegible]

ച. 1. വൈവിധ്യം - ശത്രുസമൂഹം, നവ ഉൽഭവനഗരങ്ങൾ - അഞ്ചുതരം ബാഹ്യപരാക്രമത്തിന്തിന്ന്, അതിവ യോഗ്യം - ഏതുമ്പും, യോഗ്യമാകുമ്പോൾ, ഗിരിതരംവൈവിധ്യം - പക്ഷികളുടെയെല്ലാമുള്ള യോഗ്യതയ്ക്കായിപ്പോലും, അധ്വാനം ഇവ - ഇപ്പോൾ ഇവിടെ, വൈവിധ്യം, ചെറിയതിലും - സമാധാനമായി പരിചരിക്കുന്നു.

ച. 1. ഉദ്യോഗസ്ഥൻ തിരികെത്തന്നെ; പറയുന്നു—

[illegible]

பயிற்சி — துரிதப்படுத்தல் - துரிதப்படுத்தவேண்டிய தேவையான கேள்விகள் - ஹைஸ்கூலில் கேட்கக்கூடியவை. வேறான போன்ற - ஹைஸ்கூலில் கேட்கக்கூடியவை. வேறான போன்ற - ஹைஸ்கூலில் கேட்கக்கூடியவை. வேறான போன்ற - ஹைஸ்கூலில் கேட்கக்கூடியவை.

- 3 തൽക്ഷണം പ്രതിപക്ഷരവർ നൃപ-
പക്ഷപാതമിയന്നു ഗോധന
രക്ഷണത്തിനു വരികിലിഹ വിപി-
നക്ഷിതൗ പോകേണമിനിയും. (കേശിക്ക)

- 4 ആന തെർ തുഗ്ഗാനിമേദുരേ-
സേനയോടു സമേതനായഥ
താനുമൊരു വഴി വന്നു ഗോക്കളെ-
യാനയിച്ചിടുവൻ വിരവൊടു. (കേശിക്ക)
(തൃഗർത്തൻ ദുര്യോധനനോട്)

- 5 പോർക്കളത്തിൽ മരിച്ചു നമ്മോടു
നേർക്കുമരിക്കളയാകവേ ശിത-
ഗോക്കളയ്തു ജയിച്ചു വിരവൊടു
ഗോക്കളക്കൊണ്ടുവന്നിടുവൻ. (കൌരവേന്ദ്ര)

അദ്ധ്യായം മംഗം

(രാജ്യമദ്ധ്യം)

ശ്ലോകം ൨. ശങ്കരാജം.

സുയോധനനിയോഗത്താ നിശി
സുയോധനാഥോ യദാ
വിരാടനൃപഗോധനം കില
മഹായനം നിതവാൻ

ച. 3. തൽക്ഷണം. = ആ സമയത്ത്, പ്രതിപക്ഷരവർ = ശത്രുക്കളായ ആ പാണ്ഡവർ, നൃപപക്ഷപാതമിയന്നു = വിരാടരാജാവിന്റെ ഭാഗത്തു ചേർന്ന്, ഇഹ ഗോധനരക്ഷണത്തിനുവരികിൽ = ഇവിടെ പശുവൃന്തത്തെ രക്ഷിക്കാൻ വരുന്നതായാൽ, ഇനിയും. = വീണ്ടും, വിപിനക്ഷിതൗ = കാട്ടിലേക്ക്, പോകണം = പോകേണ്ടിവരും.

ച. 4. അഥ താനും. = അന്നതരം താനും, ആന തെർ തുഗ്ഗാനിമേദുരേസേനയോട് = ആന, തെർ, കുതിച്ചെഴുന്നേൽക്കുന്ന, വലിയ സൈന്യത്തോടു, സമേതനായ് = കൂടിയവനായിട്ട്, ഒരുവഴി വന്നു = ഒരു വഴിക്കു വന്നു, വിരവൊടു ഗോക്കളെ = വേഗത്തിൽ പശുക്കളെ, ആനയിച്ചിടുവൻ = കൊണ്ടുപോരുന്നതാണ്.

ച. 5. തൃഗർത്തൻ ദുര്യോധനനോടു പറയുന്നു—

പോർക്കളത്തിൽ = യുദ്ധമുഖത്തിൽ, മരിച്ചു നമ്മോടു = അഹങ്കരിച്ചു നമ്മോടു, നേർക്കും അരികളെ = എതിർക്കുന്ന ശത്രുക്കളെ, ആകവേ = മുമ്പുവൻ, ശിതഗോക്കൾ = കൂർത്ത ശരങ്ങൾ, എന്തു ജയിച്ചു = പ്രയാഗിച്ചു ജയിച്ചു, വിരവൊടു = വേഗത്തിൽ, ഗോക്കളെ = പശുക്കളെ, കൊണ്ടുവന്നിടുവൻ = ഞാൻ കൊണ്ടുവരുന്നുണ്ട്.

ശ്ലോകം 6. സുയോധനനിയോഗം = ദുര്യോധന്റെ നിയോഗത്താൽ, സുയോധനാഥം = സമർത്ഥനായ സേനാനായകൻ — തൃഗർത്തൻ,

തദാകലിതസാധനോ ഭട-
 ജനൈഃ സഹായേധന
 രുരോധ സ ഭഹിപതിഃ പഥി
 വിരോധിനഃ സായരൈഃ
 പാ. ൧. ശങ്കരാഭരണം - അന്ത
 (വിരാടരാജാവി :തിഗർത്തനോട്)

പല്ലവി

കല്യണകീൽ നില്ലെടാ - ഗോകുലചോരി
 കല്യണകീൽ നില്ലെടാ

അനുപല്ലവി

തെല്ലുതിഹ മര മനസി ശൃണു യേ-
 മില്ല തവ പതികൾകൊണ്ടയി ജള (കല്യ)

പരണങ്ങൾ

- 1 മണ്ഡലാഗ്രം കൊണ്ടു ഞാൻ —നിന്റെ ഗള-
 ഖണ്ഡനം ചെയ്തധുനാ
 ദണ്ഡപാണിപുരം തന്നിലാക്കിടുവേൻ.
 ചണ്ഡവിപുരാമണ്ഡന ഭൃജ-
 ദണ്ഡമിതു ശൌണ്ഡതരമിഹ നി. (കല്യ)

നീതിയാകില - രാജിമ്മിത് ഏറ്റോരോന്നോ, വിരാടന്യപരോധനം - വിരാടരാജാവിന്റെ പശുസമുഹമാകുന്ന, ഹോധനം നിതവാൻ - വലിയ സമ്പത്തിനെ അപഹരിച്ചത്, തദാ സ ഭഹിപതിഃ - അപ്പോൾ ആ വിരാടരാജാവി, കലിതസാധനം - യുദ്ധസാമഗ്രി കളവാടുകുടിതവനായി, ഭടജനൈഃ സഹ - ഭടജനങ്ങളോടുകൂടെ, ആയോധനം - യുദ്ധത്തിൽ, സായരൈഃ - അന്യകളെക്കൊണ്ടു വിരോധിനം - ശത്രുവിനെ, രുരോധ - തടയ്ക്കു.

പാദ. ൧. വിരാടരാജാവു :തിഗർത്തനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി അനുപല്ലവി — എടാ ഗോകുലചോര - എടാ പശുസമുഹത്തെ ചോരണം ചെയ്യുന്ന ചോഷ്ഠാവ, കല്യൻ എങ്കിൽ - (യുദ്ധത്തിനു) യുവാന്മുളുവനാണെങ്കിൽ, നില്ല - അവിടെ നില്പ. അയി ജള - അല്ലയോ മൂലം, തവ പതികൾകൊണ്ട് - നിന്റെ വരണകൾകൊണ്ട്, ഇഹ മമ മനസി - ഇവിടെ എന്റെ മനസ്സിൽ, തെല്ലും യേ - ഇല്ല - ഒട്ടും പേരിയില്ല ശൃണു - നി കേട്ടുകൊള്ളുക.

പാ. 1: മണ്ഡലാഗ്രംകൊണ്ട് - വാളുകൊണ്ട്, ഞാൻ നിന്റെ ഗളഖണ്ഡനം ചെയ്ത് - ഞാൻ നിന്റെ കഴുത്തു ഖണ്ഡിച്ചി. അധുനാ - ഇപ്പോൾ, ദണ്ഡപാണിപുരംതന്നിൽ ആക്കിടുവേൻ - താപുരിയിൽ അയയ്ക്കുന്നതാണ്. ചണ്ഡവിപുരാമണ്ഡനം - അതികൊപികളായ ശത്രുക്കളുടെ ഗർവ്വിന് അറുതിവരുത്തുന്ന കാര്യത്തിൽ, ഭൃജാണ്ഡം ഇതു - ഈ നിങ്ങള കയ്യിൽ, ശൌണ്ഡതരം - ഏറ്റവും സമർത്ഥമാണ്. നി അനിക - നി മനസ്സിലാക്കുക.

(ശ്രീഗർത്തൻ വിരാടരാജാവിനോട്)

- 2 ഭീഷണികൾ കേൾക്കുമ്പോൾ — യേമുള്ള
രോഷനല്ല ഞാനെടോ!
ഭാഷണത്തിലുള്ള ശക്തി പോരിൽ വേണം.
ഈ രാജാക്കന്മാരിൽ നിന്നെ യുധി സുര—
യോഷമാരുടെ പതിയത്താക്കുവൻ.

പദ്യവി

വാടാ! ഭൂപതികീടക - വിരണെങ്കിൽ
വാടാ! ഭൂപതികീടക!

(വിരാടരാജാവ് ശ്രീഗർത്തനോട്)

- 3 ജീവിതത്തിലാഗ്രഹം മുണ്ടാകിലോ
കേവലമിതു കേളെടോ!
സാവധാനം വന്നു ഗോധനങ്ങൾ തന്നു
ചേർത്തിരുന്നവർ തൊഴുതാൻ
സേവകോ വേ യാടിതി മെ യുധി (കല്യ)

ച. 2: ശ്രീഗർത്തൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

എടാ ഞാൻ - എടാ ദുഷ്ടാ ഞാൻ, ഭീഷണികൾ കേൾക്കുമ്പോൾ -
പേടിപ്പെടുത്തുന്ന വാക്കുകൾ കേട്ടാൽ, യേമുള്ള രോഷനല്ല - പേടിക്കുന്ന നിസ്സാരനല്ല.
ഭാഷണത്തിലുള്ള ശക്തി പോരിൽ വേണം - വാക്കിലുള്ള സാർവ്വത്വം യുദ്ധത്തിലാണ്
വേണ്ടത്. ഈശൻ എന്നിയെ - സംശയം കൂടാതെ, നിന്നെ യുധി - നിന്നെ യുദ്ധത്തിൽ
(വധിച്ചു), സുരയോഷമാരുടെ - ദേവസ്ത്രീകളുടെ, പതിയത്താക്കുവൻ -
ഭർത്താവായിത്തീർക്കുന്നുണ്ട്

പദ്യവി : ഭൂപതികീടക - കൂടിയെപ്പോലുള്ള രാജാവേ, വിരണെങ്കിൽ - നിവിര
മുള്ളവനാണെങ്കിൽ, വാടാ - യുദ്ധത്തിനു വരിക എടാ.

ച. 3: വിരാടരാജാവ് ശ്രീഗർത്തനോടു പറയുന്നു—

എടാ ജീവിതത്തിൽ ആഗ്രഹം ഉണ്ടാകിലോ കേവലം ഇതു കേൾ - എടാ
ജീവിക്കുവാൻ മോഹമുണ്ടെങ്കിൽമാത്രം ഈ പറയുന്നതു കേൾക്കുക. സാവധാനം
വന്നു - പ്രയാഹുദ്യം വന്നു, ഗോധനങ്ങൾ തന്നു - പശുസമൂഹത്തെ എനിക്കു തന്നു,
ചേർത്തിരുന്നവർ - എന്റെ ബന്ധുക്കൾക്കായും തൊഴുത്ത് ഭരതം വെട്ടിത്തന്നതും,
യുധി യാടിതി - യുദ്ധത്തിൽ വേദം മെ സേവക വേ - എന്റെ സേവകനായി
വേർക്കുക.

ശ്ലോകം 7. കോശംഗാധം (ഇടശ്ശേഖരം)

മദ്ധ്യ യുദ്ധമഥ ശ്രീഗർഭതപസിനാ
 (കുര്യേണ ബദ്ധേ നൃപേ
 ബന്ധു. ത. വിമതം ച മോഹിതുമചിതാൽ
 ബന്ധു. ച സഞ്ചിനന്തൻ
 സന്ധാവൻ പരിപന്നിസിന്ധുരഹിതീ-
 ദ്രാഗ്ധവവാഹാൻമജ
 സ്കന്ധാവായുരന്ധരഃ പഥി രിപു.
 രുന്ധൻ ബഭോഷ രുഷാ.

പാ. 10. കോശംഗാധം - ചെമ്പട

(ഭീമൻ ശ്രീഗർഭതപനോട്)

പല്ലവി

മുഗ്ദ്ധമതേ! രണനാടകമാടുക
 പാടച്ചരകിട!

അനുപല്ലവി

കൂടകർമ്മങ്ങൾ ഫലിച്ചിട്ടുളളരണനാടത്തിടാതെ
 പാടവമുണ്ടെങ്കിൽ വന്നടുത്തിടുക. (മുഗ്ദ്ധ)

ശ്ലോകം 7. മഥ മദ്ധ്യ യുദ്ധം - മന്നന്തരം യുദ്ധമദ്ധ്യത്തിൽ പ്രവേശന ശ്രീഗർഭതപസിനാ - കൂടുന്നതായ ശ്രീഗർഭതപാവിനാൽ, നൃപേ ബദ്ധേ - വിരാടരാജാവു ബന്ധിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ, ത. ബന്ധു. - നു ബന്ധുവിനെ, അചിതാൽ മോഹിതം - ഗേഹത്തിൽ മോഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക, വിമതം ബന്ധു. ച - ശത്രുവിനെ ബന്ധിക്കുവാനും, സഞ്ചിനന്തൻ - വിചാരിക്കുന്നവനായിട്ട്, പരിപന്നിസിന്ധുരഹിതഃ - ശത്രുക്കളാകുന്ന ഗജന്ധികയെ സിംഹമായിട്ടുള്ളവനും, സ്കന്ധാവായുരന്ധരഃ - മൈസൂരത്തിന്റെ ചുരുക്കവേഷം വഹിക്കുന്നവനും, ആ. ഗന്ധവാഹാൻമജ - ഭീമസേനൻ, ദ്രാഗ്ധവവാഹൻ - പെട്ടെന്ന് മാടിച്ചെന്ന്, പഥി - വഴിയിൽപെച്ച്, രുഷാ രിപു. രുന്ധൻ - കോപമുണ്ടാക്കുകയും ശത്രുവിനെ തടുത്തുകൊണ്ടു, ബഭോഷ - പറഞ്ഞു.

പാ. 10. ഭീമസേനൻ ശ്രീഗർഭതപനോടു പറയുന്നു:-

പല്ലവി, അനുപല്ലവി -- മുഗ്ദ്ധമതേ - അല്പബുദ്ധിയായ, പാടച്ചരകിട - കൂടിയതൊക്കെയുള്ള കളി, രണനാടകം ആടുക - യുദ്ധമാകുന്ന നാടകം കളിക്കുക. കൂടകർമ്മങ്ങൾ - കലാപ്രവൃത്തികൾ, ഫലിച്ചിട്ടു, എന്ന് - ഫലിക്കുക, എന്ന്, മാടത്തിടാതെ - ആരാധിക്കാതെ, പാടവം ഉണ്ടെങ്കിൽ - സാമർത്ഥ്യമുണ്ടെങ്കിൽ, വന്നടുത്തിടുക - വന്നു നേരിടുക.

പക്ഷങ്ങൾ

- 1 മെല്ലെ വന്നു ഗോക്കളെത്തെളിച്ചുകൊണ്ടുപോകാതെ വെളിച്ചത്തു വാടാ! പോവാതെയച്ചിടുമോ? കളിച്ചിടേണമെന്നടർക്കളത്തിൽ നമുക്കതിനു വിളിച്ചിടുത്തിതാ നിന്നെ വലലനഹം. (മൃഡ) (ശിശിരതൻ ചീമനോട്)
- 2 ശിശിരതനാഥന്റെ ഭൃഷഹനാമിങ്ങിടാതെ തിമിരത മരത്തൊടു വന്നെതിർത്ത നിന്നെ വികർത്തനാത്മജന്തന്റെ പുരത്തിലയച്ചിടുവൻ കിമർതം വികന്തനങ്ങൾ നിരർത്ഥഹോ!

പല്ലവി

കുടിലമരത! പടപൊരുവതിനുമുമ്പാ-
ടടർനിവൃത്തിൽ വാടാ!

(ചേർ ശിശിരതനോട്)

- 3 കരികളും കിരികളും ഹരിണങ്ങൾ ജംബുകങ്ങൾ ശിശികളിൽ നിരവധി തുരുതുരനെ പൊരുവതിനൊരുമിച്ചു വരികിലുമൊരു ഭയം ഹരിവാനുദിക്കുമോ കരുതുക നീ (മൃഡ)

പ. 1 മെല്ലെവന്നു - ആദ്യം കാണാതെ വന്ന്, ഗോക്കളെ തെളിച്ചുകൊണ്ടു പോകാതെ - പശുക്കളെ തെളിച്ചുകൊണ്ടുപോകാതെ, വെളിച്ചത്തു വാടാ - വെളിവിൽ വാടാ, പോവാൻ അയച്ചിടുമോ - പോവാൻ നിന്നെ ഞാൻ അയയ്ക്കുകയല്ല നമുക്ക് - നമുക്കു രണ്ടാൾക്കും അടർക്കളത്തിൽ - പൊടിക്കളത്തിൽ, ഒന്നു കളിച്ചിടേണം - ഒന്നു കളിക്കണം, അതിന് - ആ കളിക്ക്, വലലൻ അഹം - വലലനായ ഞാൻ, നിന്നെ ഇതാ വിളിച്ചിടുന്നു - നിന്നെ ഇതാ വിളിക്കുന്നു.

പ. 2: ശിശിരതൻ ചീമസനനോടു പറയുന്നു—

ശിശിരതനാഥന്റെ - ശിശിരതനേക്കാൾപരമായ ഏതെങ്കിലും ഭൃഷഹനാമം - ബാഹുപദ്യംകൂട, അറിഞ്ഞിടാതെ - മനസ്സിലാക്കാതെ, തിമിരത മരത്തൊടു - വർദ്ധിച്ച ശർവ്വോടുകൂടി, വന്നെതിർത്ത നിന്നെ - വന്നു യുദ്ധത്തിനു നേരിട്ട നിന്നെ, വികർത്തനാത്മജൻ തന്റെ പുരത്തിലയച്ചിടുവൻ - യമന്റെ ഗൃഹത്തിലയക്കു ഞാൻ അയയ്ക്കുന്നുണ്ട്. നിരർത്ഥം, വികന്തനങ്ങൾ - അർത്ഥമില്ലാത്ത ഈ വംശപുഷ്പിത, കിമർതം അഹോ - ഏതിനാണ്, കഷ്ടം.

പല്ലവി— കുടിലമരതേ - കപടബുദ്ധിയായിട്ടുള്ളവരേ! ഉടമയാട് - അധികാരത്തൊടു കൂടി, പടപൊരുവതിന് - യുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ, അടർനിവൃത്തിൽ - പൊടിക്കളത്തിൽ, വാടാ - വരിക. ഏടാ.

പ. 3: ചീമസനൻ ശിശിരതനോടു പറയുന്നു—

ശിശികളിൽ നിരവധി - പട്ടണങ്ങളിൽ വളരെ കരികളും കിരികളും ഹരിണങ്ങൾ ജംബുകങ്ങൾ തുരുതുരനെ - ആനകളും പന്നികളും മാതൃകളും കുറുക്കന്മാരും കൂട്ടംകൂട്ടമായി പൊരുതുവതിന് - യുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ, ഓമിച്ചു വരികിലും - ഒന്നിച്ചു വന്നാലും ഹരിവരൻ - സ്വപന്തലവൻ, ഒരു ഭയം ഉറിക്കുമോ - ഒരു പെടിയുണ്ടാവുമോ, നീ കരുതുക - നീ ആലോചിച്ചു നോക്കുക.

(നിഗിർത്തൻ ഭീമനോട്)

- 4 മരിച്ചു വെട്ടുവാൻ വന്ന മഹിഷത്തിനൊടു സാമം
വരിച്ചാലതുകൊണ്ടേതും ഹരിച്ചിട്ടുമോ?
ഉരിച്ചു ഗർവ്വമൊടേവം കഥിച്ച നിന്നുടെ മഹം
പതിച്ചിട്ടും ശരണശീകൊണ്ടവനിതലേ. (കുടില)

ശ്ലോകം 2 കോടശതസം.

ഭീമപ്രഭാവന വിരാടഭൂപ
സ മൃക്തബന്ധ പ്രഥമം ബഭൂവ
ബന്ധം സുശർമ്മാഥ യുധിഷ്ഠിരോക്ത്യാ
മൃക്തോ യയൗ ഹന്താ യഥാർത്ഥനാമ.

(ആനാം മംഗം)

(അന്തപുരം)

ശ്ലോകം 3 നവരസം.

അന്താനന്ദേ കില വിരാടപരസ്മന്നുജ
ശൃദ്ധാന്തയൗവനവൃതഃ സുഖഭൃത്താഖ്യഃ
നാളികസായകശരാളിവിധേയചേതഃ
കേളിരസേന വനിതാജനമേവമുചേ.

പ. 6: നിഗിർത്തൻ ഭീമനേനോടു പറയുന്നു:-

മരിച്ചുവെട്ടുവാൻ വന്ന മഹിഷത്തിനോടു - അഹങ്കരിച്ചു വെട്ടുന്നതിനു വന്ന
പോത്തിനോട്, സാമം വരിച്ചാൽ - നല്ല വാക്കു പറഞ്ഞാൽ, അതുകൊണ്ട് പുതും -
അതുകൊണ്ട് എന്തെങ്കിലും, ഹരിച്ചിട്ടുമോ - ഹലം ഉണ്ടാക്കുമോ? ഉരിച്ചു ഗർവ്വമോട് -
വർദ്ധിച്ചു ഗർവ്വമോടുകൂടി, ഭൂപം കഥിച്ച - ഇപകാരം പറഞ്ഞ, നിന്നുടെ മഹം - നിന്റെ
ശക്തി, ശരണശീകൊണ്ട് - അന്യകൾ എറ്റിട്ട്, അവനിതലേ - ഭൂമിയിൽ, പതിച്ചിട്ടും -
വീഴ്ച.

ശ്ലോകം 2 പ്രഥമം - ആദ്യമായി. സഃ വിരാടഭൂപ - ആ വിരാടരാജാവ്,
ഭീമപ്രഭാവന - ഭീമനേനാന്റെ പരാക്രമത്താൽ, മൃക്തബന്ധം ബഭൂവ -
ബന്ധനത്തിൽനിന്നു വേർപെടുന്നതായി വേിച്ചു, അഥ ബന്ധം - അന്തരം ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു,
സുശർമ്മാ - സുശർമ്മാ - നിഗിർത്തൻ, യുധിഷ്ഠിരോക്ത്യാ - യശ്ശമഹത്തരൻ
വാക്കിനാൽ, മൃക്തം - ബന്ധനത്തിൽനിന്നു മോചിക്കപ്പെട്ടവനായിട്ട്, യഥാർത്ഥനാമം -
ശരിയായ പേരോടുകൂടിയവനായിട്ട് - സുശർമ്മാ - നല്ല സുഖഭൃത്താടുകൂടിയവൻ -
ആയിട്ട്, യയൗ - പോയി.

ശ്ലോകം 3 അന്താനന്ദേ കില - ഈ സമയത്താകട്ടെ, ഉത്തരാമുട്ടി - ഉത്തരൻ
എന്നു പേരുള്ള വിരാടപരസ്മന്നുജ - വിരാടരാജാവിന്റെ പുത്രൻ സുഖം - സുഖമായി
ശൃദ്ധാന്തയൗവനവൃതഃ - അന്തപുരത്തിലെ യുവതിജനങ്ങളോടുകൂടിയവനും,
നാളികസായകശരാളിവിധേയചേതഃ - കാമന്റെ ശരസമുഹത്തിന് അടിക്കപ്പെട്ട
നേരത്തോടുകൂടിയവനും, ആയിട്ട്, കേളിരസേന - കേളിയിൽ ആസക്തിയോടുകൂടി
വനിതാജനം - സ്ത്രീജനങ്ങളോട്, പുവം ഉതപേ - ഇപകാരം പറഞ്ഞു.

പാ. 11. നവംസം - അഞ്ചു
(ഉത്തരൻ അന്തഃപുരസ്കൃതരിമാരോട്)

പല്ലവി

അഭിനയിച്ചിമാരോ! ഗിരമിന്നു കേൾക്ക മേ
ശരണിതുമ്പിമാരോ! സാദരം.

അനുപല്ലവി

കുരുവിനന്ദിതമാരോ! പരിചിൽ ക്രിഡകൾ ചെയ്തു;
പെരുകുന്ന സുഖമേ നാം മരുവിക്കേണമിന്നേനം. (അഭിനയി)

പാണങ്ങൾ

- 1 കടുത്ത ഭാവേന വില്ലുമെടുത്തു ബാണങ്ങളെല്ലാം
തൊടുത്തു ചൊരിഞ്ഞു; മാറനടുത്തിടുന്ന;
തടുത്തുകൊള്ളുവാനേതും പടുതാമില്ല മേ കൊങ്ക-
ത്തടത്താണേ, പൊളിയല്ല മടുത്തുകുംമൊഴിമാരോ!
(അഭിനയി)
- 2 ഏണാങ്കനീളകാറ്റും വീണാവേണുനാദവും,
ചേണാർന്ന കുമ്പുമാരിയിതുകളെല്ലാം,
പ്രാണവല്ലഭമാരോ! കാണിനേനം നിങ്ങളെ
കാണാഞ്ഞാൽ പരിതാപം വളർക്കുന്നു; സുഖമിപ്പോൾ
(അഭിനയി)

പാ. 11. ഉത്തരൻ അന്തഃപുരസ്കൃതരിമാരോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി അനുപല്ലവി—അഭിനയിച്ചിമാരോ! താദരപോലുള്ള കണ്ണോടുകൂടിയ
വരേ, ശരണിതുമ്പിമാരോ! ശരണിക്കാലത്തെ ചന്ദനമപ്പോലുള്ള മൃഗമന്താടുകുടിയവരോ,
സാദരം. ഇന്നു മേ = ആദരവോടുകൂടി ഇപ്പോൾ എന്റെ, ഗിരം, കേൾക്ക = വാക്കു
കേൾക്കുവിൻ, കുരുവിനന്ദിതമാരോ! കുരുക്കുന്തിമല്ലപ്പോലുള്ള പല്ലുകളോടുകൂടിയ
വരേ, നാം ഇന്നേനം = നമ്മൾ ഇപ്പോൾ, പരിചിൽ ക്രിഡകൾ ചെയ്തു = നല്ലപോലെ
കളിയാടി, പെരുകുന്ന സുഖമേ = വർദ്ധിച്ചുവന്ന സുഖമന്താടുകൂടി, മാവിക്കേണം =
കഴിഞ്ഞുകൂടണം.

പ. 1 മടുത്തുകുംമൊഴിമാരോ! തേൻ തുവുന്ന വാടക്കാടുകുടിയവരേ, മാറൻ =
കാരോവൻ, കടുത്ത ഭാവേന = കടുത്തൊടുകൂടി, വില്ലും, ഏടുത്തു ബാണങ്ങൾ എല്ലാം,
തൊടുത്തു ചൊരിഞ്ഞു = വില്ലുമെടുത്തു ശരണൻ എല്ലാം, തൊടുത്തു വർഷിച്ചുകൊണ്ട്,
അടുത്തിടുന്ന = അടുത്തടുത്തു വരുന്നു. മേ തടുത്തുകൊള്ളുവാൻ = എനിക്കു;
തടുക്കുവാൻ, ഏതും പടുതാമില്ല = ഒട്ടും ശക്തിയില്ല കൊങ്കത്തടത്താണേ = ഞാൻ
നിങ്ങളുടെ കളിപ്പോലത്തങ്ങൾ തൊട്ടാണയിടുന്നു, പൊളിയല്ല = (ഇതു) സത്യമാണ്

പ. 2. പ്രാണവല്ലഭമാരോ! അല്ലയോ പ്രാണപിതമാരോ, ഏണാങ്കൻ = ചന്ദനം,
ഇളകാറ്റും = മേമാറുതനും, വീണാവേണുനാദവും = വീണ, വേണു എന്നിവയുടെ
നാദവും, ചേണാർന്ന കുമ്പുമാരി = കേരിയുള്ള പുഷ്പം തുന്താമന്തവും, ഇതുകളെല്ലാം
= എന്നിവയൊക്കെയും, കാണിനേനം = കഴിഞ്ഞേനംപോലും, നിങ്ങളെ കാണാഞ്ഞാൽ =
നിങ്ങളെ കാണാതിരുന്നാൽ, പരിതാപം വളർക്കുന്നു = സന്താപം വർദ്ധിക്കുന്നു;
ഇപ്പോൾ = നിങ്ങളോടുകൂടെയിരിക്കുന്ന ഈ സമയത്ത് (ആകട്ടെ). സുഖം = സുഖം,
(വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു)

പ്രശ്നം 12. കുടുംബം

(continued)

Methods

വിര! വിരക്തകൃമാര! വിരോ!
 ചാര്യതരൂണസാഹര മോ!
 മാരലാവണ്യ!— നാമിമനോ-
 ഹാരിതാരൂണ്യ! — ജയ ജയ-
 ഭൂരികാരൂണ്യ!— വനീടക
 ചാരത്തിഹ, പാരിവ്യാതവ
 നേരൊത്തവരാരൂത്തര!
 സാരസ്യസാരമിവിതിനും —നല്ല-
 മാരസ്യ ലീലകൾ ചെയ്തവതിനും.

(*התאחדות הסטודנטים העבריים בארצות הברית*)

2 നാളികരോചനമാരേ! നാ-
 സ്വിത കളഞ്ഞു വിവിധമോരോ
 കേളികളാടി — മൃഗാ നാഗ-
 നാലുകൾ പാടി — കര. കൊട്ടി-
 ച്ചാലവേ പാടി - ത്തിരുമുന്മിത
 താളത്തൊടു മേളത്തൊടു
 മേളിച്ചുനൃത്യത്തൊടു -
 മാളികളേ! നടന. ചെമ്പുണ്ണ. — നല്ല -
 കേളി! ഭഗത്തിൽ വളർത്തിടേണ.

א"כ, ה' א"ת

[illegible]

ഉത്തരം : അതാവശ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട് തമ്മിൽ തമ്മിൽ പറയുന്നു...

നാളികേടാചാനകാരം ആളികളെ - നാളികേടാചാനകാരം കണ്ണികളോടുകൂടിയ സമീപാരം, നാ. ഗുളികളെ - നമ്മൾ നന്നം വെടിഞ്ഞ്, വിവിധം ഓരോ കേളികൾ ആടി - പലതരം ഓരോ കേളികൾ കളിച്ച്, മറ്റാ ചോലാലകൾ പാടി - സന്തോഷത്തോടെ പല ചോലങ്ങളും പാടി, കരകൊട്ടി ചാലവേ ചാടി - കൈകൊട്ടി നന്നായി ചാടി, തിരുച്ചമ്പിൻ - രാജകുമാരന്റെ ചമ്പിൻ, താളത്തോടും മേളത്തോടും മേളിച്ച് - താളത്തോടും മേളത്തോടുംകൂടി അനുകൂലത്തോടും, നടനം ചെയ്യണം - സന്തോഷം വരുമാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടണം, നല്ല കേളി - നല്ല കീഴ്ത്തി, ജഗത്തിൽ വളർത്താതെണം - ലോകത്തിൽ വർദ്ധിപ്പിക്കണം.

- 3 ഹൃദ്യതരമെന്നു പാടിപ്പുവാ-
ന്നുദ്യോഗമേതും കുറയ്ക്കരുതേ.
വിദ്യുല്ലതാഹി — ചൊല്ലിപ്പുക
ഗന്യങ്ങൾ ഭേദി — കലർന്നു നി
സംഗ്രാ മാതാഹി ധനം തക
തന്മിമിത്തമെന്നതു
തന്മോം തന്മോമെന്നു
മറ്റും വാദയ പന്മേലേവേ — നല്ല-
പദ്യങ്ങൾ ചൊൽക നി രത്നമേലേവേ!
- 4 പാണിവളുകൾ കിളുങ്ങിടവേ — പാർ.
ചേണുറ്റ കൊങ്ക കുലുങ്ങിടവേ
വേണിയഴിഞ്ഞും നവസുര-
മശ്രണി പൊഴിഞ്ഞും. — കളഭുദ്യ-
വാണിമൊഴിഞ്ഞും. — സഖി! ഹേ ക-
ല്യാണി! ഘനവേണി ശുക-
വാണി! സുശ്രോണി! നാ-
മിണങ്ങിക്കുഞ്ചിയിച്ചിടേണം. - നന്നായ്
വണങ്ങിക്കുഞ്ചിയിച്ചിടേണം.

ഭാഗ്യം 3. വിദ്യുല്ലതാഹി - മിന്നൽക്കൊടിപോലെ അഗ്നിക്കൊടുക്കുടിയ വിദ്യുല്ലതാഹി എന്നു പോയ സഖി, ഹൃദ്യതരമെന്നു പാടിപ്പുവാൻ - ഏറ്റവും മധുരമായി എന്നു പാടിപ്പാൻ, ഉദ്യോഗം എട്ടും കുറയ്ക്കരുതേ - ഉത്സാഹം ഒട്ടും കുറയ്ക്കരുതേ, മാതാഹി - അല്ലെങ്കിൽ മാതാഹി, നി സന്ധി - നി ദേഹത്തിൽ, ഗന്യങ്ങൾ ഭേദിക്കലർന്നു ചൊല്ലിപ്പുക - ഗന്യങ്ങൾ ഭേദിയാതി ചൊല്ലുക. പന്മേലേവേ - അല്ലെങ്കിൽ പന്മേലേവേ, ധനം തകതന്മിമിത്തമെന്നതുതന്മോം തന്മോം എന്നു മറ്റും വാദയ - ധനം തകതന്മിമിത്തമെന്നതുതന്മോം തന്മോം എന്നു മറ്റും വാദയ. രത്നമേലേവേ നി നല്ല പദ്യങ്ങൾ ചൊൽക - അല്ലെങ്കിൽ രത്നമേലേവേ നി നല്ല പദ്യങ്ങൾ ചൊല്ലുക.

ഭാഗ്യം 4. സഖി ഹേ കല്യാണി ഘനവേണി ശുകവാണി സുശ്രോണി നാ - അല്ലെങ്കിൽ കല്യാണി ഘനവേണി ശുകവാണി സുശ്രോണി എന്നു പേരുള്ള സഖികളേ നമ്മൾ, പാണിവളുകൾ കിളുങ്ങിടവേ - കൈവളുകൾ കിളുങ്ങുമാറും, പാർ ചേണുറ്റ കൊങ്ക കുലുങ്ങിടവേ - ഏറ്റവും അകത്തുള്ള കൊങ്കുകൾ കുലുങ്ങുമാറും, വേണി അഴിഞ്ഞും - തലച്ചുടി കെട്ടിടത്തും, നവസുരമശ്രണി പൊഴിഞ്ഞും - പുതുചെടിയിൽ താഴെ കൊഴിഞ്ഞും, കളഭുദ്യവാണി മൊഴിഞ്ഞും - മധുരവും മൃദുവും ആയ വാക്ക് പറഞ്ഞും, ഇണങ്ങി കൂടി അടിച്ചിടേണം - ഇണക്കൊത്തൊടുക്കുടി കൂടിയിരിക്കണം, നന്നായ് വണങ്ങി കൂടിയിരിക്കണം - നല്ലപോലെ താണു കൂടിയിരിക്കണം.

വിദ്യുല്ലതാഹി, മാതാഹി, പന്മേലേവേ, രത്നമേലേവേ, കല്യാണി, ഘനവേണി, ശുകവാണി, സുശ്രോണി എന്നിവ എട്ടും അന്തഃപുര സുന്ദരിമാരുടെ പേരുകളാണ്. ഈ കംഗത്തിൽ എട്ടു സ്ത്രീവേഷങ്ങളും ഉത്തരനും വേണമെന്നാണ് കവിയുടെ അഭിപ്രായമെന്നു തോന്നുന്നു.

പ്രതിപദം രണ്ടാം

(അനുബന്ധം)

ശ്ലോകം 10. നാഗ്നാമകിയ

ബാഹാബലേന പശുപാലകൃലം വിജിത്യം
മാഹാകൃലേ നിശി ഹൃതേ കൃത്യപുഷ്പരേണ
ഹാഹേതി താവദമൃതമേതേന നാമി-
വ്യുഹാന്തരസ്മിതമിതി സ്മരണേതി ഗോപാ.

പദം 12. നാഗ്നാമകിയ - അഭി

(ഗോപന്മാർ ഉത്തരമോട്)

പദപരിഭാഷ

1. മാനവേന്ദ്രകൃമാല പാലയ
ദീനമാകിയ തങ്ങളെ
മാനനീയഗുണാംബുധേ മണി-
സാന്യധീര മരോസ്മൃതേ.
2. മുഷ്കന്മാരായ കൗരവർ
തക്കമൊഴു ധരിച്ചുണ്ട്
തസ്കമാകൃതി പുണ്യ ഗോകൃല-
മൊക്കെയും ബ്രഹ്മ കൊണ്ടുപോയ്.

ശ്ലോകം 10. കൃത്യപുഷ്പരേണ - ദുര്യോധനനാൽ, നിശി ബാഹാബലേന -
രാത്രിയിൽ ബാഹുബലംകൊണ്ട്, പശുപാലകൃലം - ഗോപസംഘത്തെ, വിജിത്യം -
തോല്പിച്ചു, മാഹാകൃലേഹൃതേ - പശുക്കൂട്ടം അപഹരിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ ഗോപന്മാരായ
- ഗോപന്മാരോടൊത്ത്, ഹാ ഹാ ഇതി - അയ്യോ ഏന്നു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട്,
നാമി വ്യുഹാന്തരസ്മിതം - സ്ത്രീസമൂഹത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ സ്മിതിപ്പെടുന്ന, അമൃ-
തമേ - ഏതും - ആ ഉത്തരമേൻ അടുക്കൽ വന്നു, ഇതി വദന്തി സ്മര - ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു

പദം 12. ഗോപന്മാർ ഉത്തരമോടു പറയുന്നു—

പ. 1. മാനവേന്ദ്രകൃമാല - അല്ലായ മാനവകൃമാല, ദീനമാകിയ തങ്ങളെ -
മുഷ്കന്മാരായ തങ്ങളെ, പാലയ = കെടിക്കളയ, മാനനീയഗുണാംബുധേ = ബഹു
മാനഗുണങ്ങൾക്കു സമുദായമായിത്തുല്യവരേ, മണിസാന്യധീര = ഹോമമുറവിണപ്പോലെ,
മരോശ്മൃതമായിത്തുല്യവരേ, തേ നമഃ അസ്മത്യം - അങ്ങയ്ക്കു നമസ്കാരം. വേരിക്കളെ.

പ. 2. മുഷ്കന്മാരായ = ശത്രുക്കന്മാരായ, കൗരവർ = ദുര്യോധനാദികൾ,
ആശ്രയിതം ധരിച്ചു ഉണ്ട് - വേലത്തിൽ തക്കം കണ്ടറിഞ്ഞ് ഉടനെത്തന്നെ, തസ്കമാകൃതി
പുണ്യ = കള്ളന്മാരുടെ പേരും ധരിച്ചു, ഗോകൃലം മൊക്കെയും - പശുസമൂഹത്തെ മുഴുവനും,
കൊണ്ടുപോയ് ബ്രഹ്മ = കൊണ്ടുപോയി കഷ്ടം.

3 ക്രുദ്ധനായഥ ഞങ്ങളും ദ്രുത-
മർദ്ദകാശിയിലേതയും
തൃശ്ശരേണിത തോറ്റു പോന്നിതു
ബദ്ധമൊരുവേഹി മോ:

4 ജന്യസിമനി നീയുമരിവര-
സൈന്യമാശു ജയിച്ചുടൻ
ധന്യശീല! പശുക്കളെത്തവ
ചെന്നു വീണ്ടുവരേണമേ

പാ. 14 (ഉത്തരൻ ഗോപന്മാരോട്)

ചരണങ്ങൾ

- 1 ഗോപാലകന്മാരേ! പരിതാപമുള്ളിലരുതേതു.
ചാപപാണിവരനാകും ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു വന്നോ-
രാപദരശേഷം പോക്കുവൻ.
- 2 കണ്ടുകൊൾക മെ വീര്യം രണ്ടുനാഴികയ്ക്കുള്ളിൽ ഞാൻ
കണ്ടകനിഗ്രഹം ചെയ്തുടൻ ഗോകുലം വീണ്ടു
കൊണ്ടുപോരുന്നുണ്ടു നിർണ്ണയം. (ഗോപാലക)

ച. 3: അഥ ഞങ്ങളും = അനന്തരം ഞങ്ങളും ദ്രുതം മർദ്ദകാശിയിൽ = ഉടനെ പാതിയ്ക്ക്, ഏതയും തൃശ്ശരേണി = ഏറ്റവും തൃശ്ശരേണി, തോറ്റ് ബദ്ധമോ = തോറ്റ് നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടുകൂടി, ഇഹ പോന്നിതു = ഇങ്ങോട്ടു പോന്നു. മോ = അല്ലയോ രാജകുമാര, അവേഹി = അറിഞ്ഞാലും.

ച. 4: ധന്യശീല = നല്ല സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയ കുമാര, ജന്യസിമനി = തൃശ്ശരശതത്തിൽ, നീയും ചെന്നു = അവിടുന്നു ചെന്ന്, അശു അരിവരസൈന്യം = വേഗത്തിൽ ശത്രുസൈന്യത്തെ, ജയിച്ച് ഉടൻ = തോല്പിച്ച് ഉടനെ, പശുക്കളെ വീണ്ടു വരേണമേ = പശുക്കളെ വീണ്ടെടുത്ത് കൊണ്ടുപോരേണമേ.

പാ. 14, ഉത്തരൻ ഗോപന്മാരോടു പറയുന്നു—

ച. 1: ഗോപാലകന്മാരേ = അല്ലയോ ഗോപന്മാരേ, ഉള്ളിൽ പരിതാപം = മനസ്സിൽ ദുഃഖം, ഏതും അരുത് = ഒട്ടും വേണ്ട. ചാപപാണിവരനാകും ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു = വീല്ലാളിവിനായ ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു, വന്നോരാപദം = വന്നിട്ടുള്ള അപാതിനെ, അശേഷം പോക്കുവൻ = മുഴുവൻ ശരിപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്.

ച. 2: മെ വീര്യം കണ്ടുകൊൾക = ഏതെങ്കിലും പര്യായ നിങ്ങൾ കണ്ടുകൊള്ളുവൻ. ഞാൻ രണ്ടു നാഴികയ്ക്കുള്ളിൽ = ഞാൻ രണ്ടു നാഴികയ്ക്കകത്ത്, കണ്ടകനിഗ്രഹം ചെയ്ത് = ശത്രുക്കളെ നിഗ്രഹിച്ച്, ഉടൻ ഗോകുലം = ഉടനെ പശുക്കളെത്ത, വീണ്ടു കൊണ്ടുപോരുന്നുണ്ട് = വീണ്ടെടുത്തു കൊണ്ടുപോയും, നിർണ്ണയം = തീർച്ചയാണ്.

- 3 ശക്തനായിത്തീരുകയും ദൈവചക്രമിന്നു വഴികിലും വികസിച്ചുവെക്കുന്നതിനു സഹായകമായി നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്യുക. (ഗോപാലക)
- 4 ഭീരുതകൂടാതെ മരു തേരത്തു തെളിപ്പാൻ ഒരു സാഹസികതയുണ്ടാകുന്നതിന്നു തോൽ വൈരിസഞ്ചയം പരാജയം ജയിച്ചുവരുവാൻ. (ഗോപാലക)
- 5 കൃഷ്ണസാഹസികതയ്ക്കു മുന്നെ അഭിഷിന്നു മാനുഷവർഗ്ഗത്തിൽ അഭിഷിന്നതന്നെ വെറുത്തുപോലെ സംഗമം ചെയ്തു അഭിഷിന്ന തോൽ ജയിച്ചു വരുവാൻ.

എട്ടാം ഭാഗം

(അഭിഷിന്നതോടു വാസം)

ശ്ലോകം 11. ഇന്ദ്രൻ

ഇന്ദ്രൻ ഭീരുതയെക്കുറിച്ചു വാചനം തന്നെ നിശ്ചയിച്ചുവെക്കുന്നു
സുപ്രസംഗം സുതാ കിരീടം
പതിമാസാദൃശം അഗ്രം സാദൃശം

3. ശക്തനായിത്തീരുകയും ദൈവചക്രമിന്നു വഴികിലും വികസിച്ചുവെക്കുന്നതിനു സഹായകമായി നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്യുക - യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെടാതെ എതിർ നേരിട്ടു നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്യുക എന്ന് - അർത്ഥമെന്താണ്?

4. ഭീരുത കൂടാതെ - ഭീരുതകൂടാതെ, മരു തേരത്തു തെളിപ്പാൻ ഒരു സാഹസികതയുണ്ടാകുന്നതിന്നു തോൽ വൈരിസഞ്ചയം - ഇന്നു തോൽ ശത്രുസമൂഹത്തെ പരാജയം ജയിച്ചു വരുവാൻ - താമസം കൂടാതെ തോൽപ്പിച്ചുവരുന്നതാണ്.

5. മുന്നെ, മാനുഷവർഗ്ഗത്തിൽ - പണ്ടു മാനുഷവർഗ്ഗം രൂപപ്പെട്ടപ്പോൾ, കൃഷ്ണസാഹസികതയ്ക്കു മുന്നെ അഭിഷിന്നതെന്ന സാഹസികതയെക്കൂടി, അഭിഷിന്നതോടു തോൽ വെറുത്തുപോലെ - ദൈവത്തോടു തോൽപ്പിച്ചുപോലെ, അഭിഷിന്ന തോൽ - ശത്രുക്കളെ ജയിക്കുക എന്ന സാഹസികതയെ തോൽ, സാഹസികതയെ ജയിച്ചുവരുവാൻ - യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ചു വരുന്നതാണ്.

ശ്ലോകം 11. ഇന്ദ്രൻ ഭീരുതയെക്കുറിച്ചു വാചനം - ഇപ്രകാരം ഭീരുതയായ അഭിഷിന്നതെന്ന സാഹസികതയെക്കൂടി, തന്നെ വാചനം - ആ ഉത്തരത്തിൽ വാചനം, നിശ്ചയിച്ചുവെക്കുന്നു - മനസ്സിലാക്കുന്നതിന്നു, സുപ്രസംഗം സുതാ - പാശ്ചാത്യർ പതി - കിരീടം - ഭീരുതയായ അഭിഷിന്നതെ, അഗ്രം - സമീപിച്ചിട്ട്, സാദൃശം - അപരവർഗ്ഗത്തിൽ, അഗ്രം - പരമം.

പാഠം 15. ഉശാനി - അടന്ത

(പാഞ്ചാലി അർജ്ജുനനോട്)

പല്ലവി

വല്ലഭ! ശൃണു വചനം വാസവസുനോ!
മല്ലിസായകസുന്ദര!

അനുപല്ലവി

വില്ലാളിപ്രവരന്മാരെല്ലാവരും ചുട്ടും
നല്ല ഭക്തരേ! വീര! കല്യാണഗുണസിന്ധോ! (വല്ലഭ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 മല്ലാമിയുടെ ബന്ധുക്കൾ പാണ്ഡവർ നിങ്ങൾ
വല്ലഭയാകുമെന്നോടും
അല്ലെ പകലുമ്പൂൻ ചൊല്ലും വേലകൾ ചെയ്തു
അല്ലാലോടു വാഴ്വാനല്ലോ സംഗതി ഹാ ഹാ. (വല്ലഭ)
- 2 ധാർത്തരാഷ്ട്രനും സേനയും ഗോഗ്രഹം ചെയ്ത
വാർത്ത കേട്ടതികൊപേന
ധൂർത്തനുള്ളതൻ നാരിസാർത്തരം കേൾക്കവേ ചൊന്ന-
തോർത്തു കോപവുമുള്ളിവാർത്തിയും വളർന്നു. (വല്ലഭ)

പാഠം 15. പാഞ്ചാലി അർജ്ജുനനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - വാസവസുനോ = ഇന്ദ്രപുത്ര, മല്ലിസായക സുന്ദര = കാമസുന്ദര, വല്ലഭ = ഭക്തന്മാരേ, വില്ലാളിപ്രവരന്മാർ എല്ലാവരും ചുട്ടും നല്ല ഭക്തന്മാരേ വീര = വില്ലാളിപ്രവരന്മാർ എല്ലാവരും അണിയുന്ന വിശിഷ്ടഭക്തന്മാരേ, വീര, കല്യാണഗുണസിന്ധോ = ശുഭഗുണങ്ങൾക്കു സമുദ്രമായുള്ളവരേ വചനം ശൃണു = വാക്കു കേട്ടാലും.

ച. 1. മല്ലാമിയുടെ ബന്ധുക്കൾ പാണ്ഡവർ നിങ്ങൾ = ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ബന്ധുക്കളായിട്ടുള്ള പാണ്ഡവരായ നിങ്ങൾ, വല്ലഭയാകും എന്നോടും = ഭാഗ്യമായ എന്നോടുകൂടി അല്ലെ പകലും = ഭാഗ്യം പകരും അമ്പൂൻ ചൊല്ലും വേലകൾ ചെയ്തു = മറ്റുള്ളവർ പറയുന്ന പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്തുകൊണ്ട്, അല്ലാലോടു വാഴ്വാനല്ലോ = ദുഃഖാന്തരമില്ലാതെ വീരീകൾവാനാണല്ലോ, സംഗതി = ഇടവന്നത്. ഹാഹാ = കഷ്ടം കഷ്ടം.

ച. 2 ധാർത്തരാഷ്ട്രനും = ദുര്യോധനനും, സേനയും = സൈന്യവും ഗോഗ്രഹം ചെയ്ത വാർത്ത കേട്ട് = പശ്ചാത്താപം അപഹരിച്ച വൃത്താന്തം കേട്ടിട്ട്, അതികൊപേന = വലിയ കോപത്തോടുകൂടി, ധൂർത്തൻ ഉത്തരൻ = മുൻപറഞ്ഞ ഉത്തരൻ, നാരിസാർത്തരം കേൾക്കവേ = സ്ത്രീസമൂഹം കേൾക്കുമ്പോൾ, ചൊന്നത് മാർത്ത = പറഞ്ഞ വാക്കു വിചാരിച്ചിട്ട്, ഉള്ളിൽ കോപവും ആർത്തിയും = മനസ്സിൽ കോപവും സന്തോഷവും വളർന്നു = വർദ്ധിക്കുന്നു.

- 3 തേരതു തെളിച്ചിടുവാൻ ദക്ഷനായോരു സാമ്രാജ്യത്തെപ്പോലെ വീര നീയെന്നപോലെ വൈദിസഞ്ചയം തന്നെ പോരിൽ വെല്ലുമെന്നോരോ വീരവാദങ്ങൾ ചൊന്നാൻ. (വല്ലഭ)

(അർജ്ജുനൻ പാഞ്ചാലിയോട്)

- 4 താരിൽത്തേൽമൊഴിമാർമന്നെ! ഉത്തരൻ തന്റെ ചാരത്തു ചെന്നു ചൊരിക നീ. സാമ്രാജ്യം ബുഹന്നള പോരും ചെയ്വതിനെന്നു ചാരുസ്തനി! നീ താപഭാരത്തെ തൃപ്തിച്ചാലും.

പല്ലവി

പാർവ്വണശശിവാദനേ! കേൾക്ക മേ വാചം പാഞ്ചാലരാജകന്യേ.

ദമ്പതാം ദിഗം

(ഉത്തരന്റെ ദാസസ്ഥലം)

ശ്ലോകം 12. സൂര്യദി

സാമ്രാജ്യകർമ്മണി തവാസ്തി ബുഹന്നളേതി കൃഷ്ണോവചഃ ശ്രുതവതാ പുനരുത്തരേണ ദ്രാഗ്ധത്താ സമുദിതാഭിമതാർജ്ജുനേന സാകം സമേത്യ ച ജഗാദ സഹോദരം തം.

ച 3: തേരതു തെളിച്ചിടുവാൻ - തേർ തെളിക്കുവാൻ, ദക്ഷനായോരു സാമ്രാജ്യത്തെപ്പോലെ - സമർത്ഥനായ ഒരു സാമ്രാജ്യം ഉണ്ടെങ്കിൽ, വീര നീയെന്നപോലെ - അല്ലയോ വീര! അങ്ങനെയൊക്കെ വൈദിസഞ്ചയംതന്നെ - ശത്രുസമൂഹത്തെ, പോരിൽ വെല്ലും. - യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കൂ! എന്നോരോ - എന്നിങ്ങനെ ഓരോ, വീരവാദങ്ങൾ ചൊന്നാൻ - വീരവാദങ്ങൾ പറഞ്ഞു.

ച 4: അർജ്ജുനൻ പാഞ്ചാലിയോടു പറയുന്നു:-

താരിൽത്തേൽമൊഴിമാർമന്നെ - പുറേൻ വാണിമാരിൽ മതിനായവരേ, നീ ഉത്തരൻതന്റെ ചാരത്തു ചെന്നു - നീ ഉത്തരന്റെ അടുത്തു ചെന്നിട്ട്, ബുഹന്നള സാമ്രാജ്യം ചെയ്വതിന്നു പോരും. - ബുഹന്നള തേർ തെളിക്കുവാൻ സമർത്ഥനാണ്, (അങ്ങനെയൊക്കെ) പോരുകയും ചെയ്യും എന്നു ചൊരിക - എന്നു പറയുക ചാരുസ്തനി - സുരകസ്തനായോളാടുകൂടിയവരേ, നിന്ദാപരാമർശം തൃപ്തിച്ചാലും. - നീ അതിവുമെന്തെ ഉപേക്ഷിച്ചാലും.

പല്ലവി - പാർവ്വണശശിവാദനേ - പൂർണ്ണചന്ദ്രവരി, പാഞ്ചാലരാജകന്യേ - പാഞ്ചാലി, മേ വാചം കേൾക്ക - ഏന്റെ വാക്കു കേൾക്കുക.

ശ്ലോകം 12 തവ സാമ്രാജ്യകർമ്മണി - അങ്ങനെയോ തേർ തെളിക്കുവാൻ, ബുഹന്നള അസ്തി - ബുഹന്നളയുണ്ട്, ഇതി കൃഷ്ണോ വചഃ - എന്ന പാഞ്ചാലിയുടെ വാക്ക്, ശ്രുതവതാ ഉത്തരേണ ഏന - കേട്ട ഉത്തരനാൽ ആകട്ടെ, ദ്രാക് സത്യന്താ അഭിമതാ ഉത്തര - ബഹുതരിൽ പറയപ്പെട്ട സമ്മതമായ ഉത്തര, അർജ്ജുനേന സാകം - അർജ്ജുനനോടുകൂടെ, സമേത്യ - ചെന്നിട്ട്, തം സഹോദരം ജഗാദ ച - നു സഹോദരനോടു പറയുകയും ചെയ്തു.

പദ്യം 16. സൂര്യന്ദി - ചെമ്പരം

(അർദ്ധജനനോടുകൂടിയുള്ള ഉത്തര ഉത്തരനോട്)

പദ്യവി

വീര! സോമൻ! സൂര്യന്ദി! കേൾക്ക മേ വാചം.
വീര! സോമൻ! സൂര്യന്ദി!

അനുപദ്യവി

സാരഥി ബൃഹന്നജ സാരഥിത വന്നു. (വീര)

ചാണസ്യർ

- 1 തേരതിലേറിപ്പൊന്നു വൈരികളെയും വെന്ന്
പാശം കീർത്തി കൈക്കൊണ്ടു പാശാതെ വന്നിടുക. (വീര)
(ഉത്തരൻ അർദ്ധജനനോട്)
- 2 ചാതുര്യമോടു മര സുതകർമ്മം ചെയ്യാമോ?
ഭീതി വേണ്ടോ, സവിധേം നീമാൻ തൊന്നുണ്ടല്ലോ.

പദ്യവി

കേൾക്ക മാമകവചനം ഹേ ബൃഹന്നജേ!
കേൾക്ക മാമകവചനം.

(അർദ്ധജനൻ ഉത്തരനോട്)

- 3 ആജി ശീലമില്ല. വ്യാജമെന്നിയെ മര-
വാജി തെളിപ്പൻ. തേരിൽ നീ ജവേന കേറുക.

പദ്യം 16. അർദ്ധജനനോടുകൂടി ചെന്ന ഉത്തര ഉത്തരനോടു പറയുന്നു—

പദ്യവി അനുപദ്യവി— വീര സൂര്യന്ദി സോമൻ = വീരനും ബൃഹന്നജനുമായ
രജ്യം, മേ വാചം കേൾക്ക = ഏതെങ്കിലും വാക്കു കേൾക്കുക, സാരഥി ബൃഹന്നജ = തേർ
തെളിക്കാൻ തയ്യാറായിട്ട് ബൃഹന്നജ, സാരഥം ഇത വന്നു = ആരമത്തോടുകൂടി ഇതാ
വന്നിരിക്കുന്നു.

ച. 1. തേരതിൽ ഏറിപ്പൊന്നു = തേരിൽ കയറിപ്പൊന്നു, വൈരികളെയും വെന്ന് =
ശത്രുക്കളെയും ജയിച്ചു, പാശം കീർത്തി കൈക്കൊണ്ട് = ഏറ്റവും കീർത്തിനേടി പാശാതെ
വന്നിടുക = വേഗം വന്നാളോ.

ച. 2. ഉത്തരൻ അർദ്ധജനനോടു പറയുന്നു—

ചാതുര്യമോടു മര = സാമർത്ഥ്യമോടുകൂടി എന്തിൽ, സുതകർമ്മം ചെയ്യാമോ
= തേർ തെളിക്കാമോ? ഭീതി വേണ്ടോ = പേടിവേണ്ടോ, സവിധേം = അടുക്കൽ, ഹേതാൻ
തൊൻ ഉണ്ടല്ലോ = ആയുധപാണിയായ തൊൻ ഉണ്ടല്ലോ.

പദ്യവി — ഹേ ബൃഹന്നജേ! = അല്ലയോ ബൃഹന്നജേ, മാമകവചനം കേൾക്ക =
ഏതെങ്കിലും വാക്കു കേൾക്കുക.

ച. 3. അർദ്ധജനൻ ഉത്തരനോടു പറയുന്നു—

ആജി ഏറ. ശീലമില്ല = യുദ്ധം നല്ല ശീലമില്ല, വ്യാജം എന്നിയെ =
വ്യാജം, കൂടാതെ, മരവാജി തെളിപ്പൻ = തേർക്കുതികളെ തൊൻ തെളിക്കാം.
തേരിൽ നീ ജവേന കേറുക = തേരിൽ അങ്ങു വേഗം കയറിയാലും,

പുസ്തകം

രാജനന്ദന സ്മരണ കേൾക്ക മേ വാചം
രാജനന്ദന സ്മരണ

ശ്ലോകം 13. സുര്യദി (ഇഷ്ടോക്തം)

പ്രമാദകുലം കുരുവരാംബരാർത്തി തൽ
പ്രമാദകുലോഥ പരിഭൂ നീർഭരം
സഹസ്രാമി രണജിഗീഷയാത്തരഃ
സഹസ്രാ മി നിജപുരാൻ പ്രതസ്ഥിവാൻ.

പ്രതിപാദം

(ഇഷ്ടോക്തം)

ശ്ലോകം 14. ആനന്ദരേഖ

ഉത്തരംഗജലരാശിഭിഷണാ-
മുത്തരം കുരുവരൂമിനി. തദാ
സതരം സമവലോക്യ സാധ്യസാ-
ദസ്തരേയരൂപികം ഭൂമോദ സ

പുസ്തകം - സ്മരണ രാജനന്ദന - ബുദ്ധിമാനായ രാജകുമാര, മേ വാചം കേൾക്ക
= എന്റെ വാക്കു കേൾക്കുക.

ഈ അർത്ഥത്തിന്റെ വാക്കിൽ, ഉത്തരംഗ യുദ്ധം നല്ല ശിഖരിച്ചു എന്നും അർത്ഥം.
വരാവുന്നതുകൊണ്ട് അസത്യം വന്നുചേർന്നിട്ടില്ലെന്നു കാണാം.

ശ്ലോകം 13. അഥ ഉത്തരം - അനന്ദരം ഉത്തരൻ, പ്രമാദകുലം - സന്തോഷപ
രേഖനായ്ക്കു, കുരുവരാംബരാർത്തി - കൗവേയുടെ വസ്ത്രങ്ങളെ ആഗ്രഹിക്കുന്ന, തൽ
പ്രമാദകുലം = ആ സുന്ദരിവൃന്ദത്തെ, നീർഭരം പരിഭൂ - ഗാഢമായി പുണർന്നിട്ട്,
സഹസ്രാമി - സാമരിയായ ബുഹന്നുളയോടുകൂടി, മി - തേരിലേറി, രണജിഗീഷയാ
= യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുവാനുള്ള ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി, സഹസ്രാ നിജപുരാൻ -
വേഗത്തിൽ തന്റെ പുറത്തിൽനിന്നും, പ്രതസ്ഥിവാൻ = പുറപ്പെട്ടു.

ഉത്തരൻ യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ അന്തഃപുരത്തിലെ സുന്ദരിമാർ
ഉത്തരനോട്, ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചു വരുമ്പോൾ അവരുടെ നല്ല വസ്ത്രങ്ങൾ
കൊണ്ടുവരണമെന്നു പറഞ്ഞതായി മഹാഭാരതത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനെയാണ്
'കുരുവരാംബരാർത്തി' എന്ന പദംകൊണ്ടു കാണിച്ചിട്ടുള്ളത്.

ശ്ലോകം 14. തദാ = അപ്പോൾ, ഉത്തരംഗജലരാശിഭിഷണാ - പൊങ്ങിരിക്കുന്ന
തിരോളകളോടുകൂടിയ സമുദ്രം പോലെ യേകുമായ, കുരുവരൂമിനി. -
കൗവേയൈന്ദ്രനെ, സമവലോക്യ - കണ്ടിട്ട്, സതരം = പെട്ടെന്നു, സാധ്യസാ-
ദയത്താൽ, സ ഉത്തരം = ആ ഉത്തരൻ, അസ്തരേയരൂപികം = മേയരൂപ്ത, അധികം ഭൂമോദ
= വല്ലാതെ കരഞ്ഞു.

പാഠം 17 ആനന്ദമൈത്രി - ചൈവ

(ഉത്തരൻ അർജ്ജുനനോട്)

പല്ലവി

പാഹി മാം വിര! പാഹി മാം.

അനുപല്ലവി

ഹാ ഹന്ത! ബാലനാകും ഞാ-
നാഹവധിരന്മാരായോ-
മരികളുടെ നിരകളോടെതിർത്തുട-
ന്നൊരുവനിന്നു പൊരുതിടുന്നതെങ്ങനെ? (പാഹി മാം)

ചരണങ്ങൾ

- 1 ഓരോരേ ചെന്നു നേരത്തെ
 പാരാതെ കണ്ടിന്നു നീയു.
 തേരിതു തിരിച്ചിടുക.
 ശകുനങ്ങൾ വരുവതിന്നു മുന്നേ
 പരിചിഹ്നാടു പുരവര ഗതിക്ക നാം (പാഹി മാം)
- 2 ഗോകുലം കൊണ്ടുപോകിലു.
 ആകുലമിപ്പിന്നു മേ
 പോക നാമിനി വൈകാതെ
 ഉദ്യനങ്ങൾ തരുവതിന്നു ഞാൻ തവ
 കരുണ ചെയ്ക ശരണമില്ലഹോ മേ. (പാഹി മാം)

പാഠം 17. ഉത്തരൻ അർജ്ജുനനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — വിര മാം, പാഹി - അല്ലയോ വിര എന്ന ക്ഷേപാലോ,
ഹാ ഹന്ത - അയ്യോ കഷ്ടം ബാലനാകും ഞാൻ ഒരുവൻ - കൂട്ടിയായ ഞാൻ ഒറ്റയ്ക്ക്,
ഉടൻ ഇന്ന് - ഉടനെ ഇപ്പോൾ, ആഹവധിരന്മാരായോ അരികളുടെ - യുദ്ധവിരന്മാരായ
ശത്രുക്കളുടെ, നിരകളോട് - സമൂഹത്തോട്, എതിർത്തു പൊരുതിടുന്നതെങ്ങനെ -
എതിർത്തു മുമ്പം ചെയ്യുന്നത് എങ്ങനെയാണി?

ച. 1 ഓരോരേ - ആലോചന കൂടാതെ, ചെന്നു നേരത്തെ - ചെന്നെത്തിക്കൊണ്ട്,
നീയു, ഇന്നു - നീയു, ഇപ്പോൾ, പാരാതെകണ്ട് - താമസിക്കാതെകണ്ട്, തേരിതു
തിരിച്ചിടുക - ഈ തെറ്റി പിന്നിടിക്കുക, ശകുനങ്ങൾ - അമ്പിൻ ചാർത്തുകൾ,
വരുവതിന്നു മുന്നേ - വരുന്നതിന്നു മുമ്പേ, നാം പരിചിഹ്നാടു - നാം വേഗത്തിൽ,
പുരവര ഗതിക്ക - പുരയിടങ്ങളെ പോവുക.

ച. 2: ഗോകുലം കൊണ്ടുപോകിലു. - പശുക്കളെ കൊണ്ടുപോയാലും ഇന്നു
മേ - ഇപ്പോൾ എന്നിങ്ങനെ, ആകുലം, ഇല്ല - സങ്കടമില്ല, നാം ഇനി വൈകാതെ പോക -
തയ്ക്ക് ഇനി ഉടനെ മടങ്ങിപ്പോകുക, ഞാൻ ഇന്നു തവ - ഞാൻ ഇന്നു നിനക്ക്,
ഉദ്യനങ്ങൾ - വളരെ സ്വത്തുക്കൾ, തരുവൻ - തരാം, കരുണ ചെയ്ക - ഒരു ചെയ്യുക,
അഹോ - അയ്യോ, മേ ശരണം, ഇല്ല - എനിക്കു കൈയില്ല.

- 3 നന്മയോടെയൊന്നുമായെ
ചെയ്ത കാണ്മതിന്നു പാമ.
മന്മയുഴന്നിടുന്നു.
വിവശലോകവനമാശു ചെയ്തിടു-
മവനു സുകൃതനിവഹമുണ്ടു വിരവൊടു (പാഹി മാ.)

പാ. 12 കോടാരവം - ചെമ്പ

(അർജ്ജുനൻ ഉത്തരനോട്)

പല്ലവി

മേമിത്തമുതൽ തവ പാർത്ഥിവകുമാരി (യേ)

അനുപല്ലവി

നന്മ വിമതനികരമതിൽ
നലമൊടിമധുനം. (യേ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 ധാണിപതികുലജാത-
പുരുഷനിഹ ബത ഭീതി
പരിഹാസകാരണം.
പരമമന്നതരിക നി (യേ)
- 2 നാരിമാരുടെ സദസി
വിരവാം ചൊന്ന
വിരവു വന്നിന്നുടയ
ധീരതയെത്തങ്ങു പോയ് (യേ)

ച. 3 നന്മയോട് എന്താ അമ്മയെ ചെയ്ത കാണ്മതിന്നു - അപരതാന്നു.
കൂടാതെ എന്താ അമ്മയെ നേരിട്ടു കാണാൻ. മന്മ. പാ. ഉഴന്നിടുന്നു - എന്താ മനസ്സ്
ഏറ്റവും കൃതിക്കുന്നു. വിരവൊടു - വെണ്ടുവെണ്ണം. വിവശലോകം - ദുഃഖിതജനങ്ങൾ.
ആശു - വേഗത്തിൽ. അപനം ചെയ്തിടുവൻ - കഷ്ടിക്കുന്നവൻ. സുകൃതനിവഹമുണ്ട്
- വളരെ പുണ്യമുണ്ട്

പാ. 12 അർജ്ജുനൻ ഉത്തരനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി—പാർത്ഥിവകുമാര - രാജകുമാര. തവ യേ. ഇത് അയ്യർ
അയ്യർ - അമ്മയ്ക്ക് ഈ യേ. പാടില്ല, പാടില്ല. ഇന്ദ്ര. അയ്യനാ - ഈ പേരിയെ ഇപ്പോൾ.
വിമതനികരമതിൽ - ശത്രുസമൂഹത്തിൽ. നലമൊടു നന്മ - നല്ലപോലെ അറിയിക്കുക.

ച. 1. ബത - കഷ്ടം. ധാണിപതികുലജാതപുരുഷൻ - രാജവംശത്തിൽ ജനിച്ച
പുരുഷൻ. ഇഹഭീതി - ഇവിടെ പേടി. പരം. പരിഹാസകാരണം. - ഏറ്റവും പരിഹാസത്തിന്നു
കാരണമാണ്. എന്നു നി അറിക - എന്നു നി മനസ്സിലാക്കുക

ച. 2. നാരിമാരുടെ സദസി - സ്ത്രീകളുടെ സഭയിൽ. വിരവാം. ചൊന്ന വിര -
വിരവാം. പറഞ്ഞ വിര. നിന്നുടെ ധീരത അത് എങ്ങു പോയ് - നിന്റെ ആ മെയ്യെ.
ഏവിടെ പോയി, വര - പറയു

- 3 അതിനികരമാകുമ്പോൾ
വിരമവാടു ജയിച്ചു നി
വരതരുണിമാർക്കു ബഹു-
വസനങ്ങൾ നൽകുകയോ. (യെ)

ശ്ലോകം 15. കോകേണവം (ഇടശ്ശേലം)

ഇത്യാശാസ്വയാത്തരം തം ബഹുവിധവചനൈഃ
സൗത്യമസ്മിൻ വിതനന്തി
ഗതാ യുതാ ശമീകാടതെനഹിതം
ശസ്ത്രജാലം കിരീടി
വ്യാഹൃത്യാത്ഭീയതതാ. ഹിപുജനവിജയേ-
നോത്സുകം സാത്മകേതോഃ
സസ്മാദോദ്യാമവേഗാകലിതജലനിധേ-
രത്ജനാനന്ദനസ്യ.

ച. 3: അതിനികരം ആകുമ്പോൾ = ശത്രുവർഗ്ഗത്തെ മുഴുവൻ, വിരമവാടു ജയിച്ചു =
വേഗത്തിൽ ജയിച്ചിട്ട്, എടോ നി വരതരുണിമാർക്ക് = എടോ നി മാനുഷവതികൾക്ക്,
ബഹുവസനങ്ങൾ നൽകുക = വളരെ വസ്ത്രങ്ങൾ കൊടുക്കുക.

ശ്ലോകം 15. കിരീടി ഇതി = അർജ്ജുനൻ ഇപ്രകാരം, ബഹുവിധ വചനൈഃ =
പലതരം വാക്കുകൾകൊണ്ട്, തം ഉത്തരം = ആ ഉത്തരനെ, ആശാസ്വ =
സമാധാനപ്പെടുത്തിട്ട്, അസ്മിൻ സൗത്യം, വിതനന്തി = ആ ഉത്തരൻ സാക്ഷ്യം
ചെയ്തുകൊണ്ട്, ഗതാ = പോയിട്ട്, ശമീകാടതെനഹിതം = വഹ്നിവ്യക്തത്തിന്റെ
പൊത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചിരുന്ന, ശസ്ത്രജാലം, യുതാ = ആയുധങ്ങൾ എടുത്തിട്ട്,
ആത്ഭീയതതം വ്യാഹൃത്യം = തന്റെയും യുദ്ധമുഹൂർത്തങ്ങളുടെയും, വാസ്തവം തന്നെ
പറഞ്ഞിട്ട്, ഹിപുജനവിജയേന ഉത്സുകം = ശത്രുക്കളെ ജയിക്കാൻ ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി,
സാത്മകേതോഃ = തന്റെ കൊടിയടയാളവും, ഉദ്യാമവേഗാകലിതജലനിധേഃ =
ശക്തിയേറിയ വേഗത്താൽ സമുദ്രലഹനം ചെയ്തവനും ആയ, അർജ്ജുനാനന്ദനസ്യ
= ശ്രീഹനുമാനെ, സസ്മാദം = ധ്യാനിച്ചു.

- 2 ദേവദേവനായിട്ടു് നവണാരിയെ
സേവചെയ്തുള്ളവിലേവമേവനാൽ കൃതം. (രാമ)
- 3 പാകവൈരിശാസനന നാകനാരിമാ-
രാകെ വന്നു നിന്മഹാനി ചെയ്കയോ മ? (രാമ)
- 4 വൃത്രവൈരിതനയനായ പാർത്ഥനന്നു മാ-
സതരം നിനച്ചിട്ടു് തൃത പോകണം. (രാമ)

പ്രതിജ്ഞാ ഭാഗം

(തുദ്ധരംഗത്തിനു സമീപം)

ശ്ലോകം 17. ശങ്കരഭരണം.

തപനീയശൈലകമനിയവിഗ്രഹം
പുരതസ്സമീക്ഷ്യ മരുതം സുതം തതഃ
ചരണേ നിഹിന്ധ്യ ച രമണ ജിഗീഷയാ
സ ജഗാദ് ഭഗ്നജഗാദരഹസം.

ച 2: ദേവദേവനായിട്ടു് = ദേവന്മാരുടേയും ദേവനായ, നവണാരിയെ = ശ്രീരാമനെ, സേവ ചെയ്തുള്ളവരിൽ = ധ്യാനിക്കുന്ന സമയത്ത്, ഏവനാൽ ഏവം കൃതം = ഏതൊരുത്തനാണു് ഇങ്ങനെ ചെയ്തത്

ച 3: പാകവൈരിശാസനന = ദേവന്മാരുടെ നിന്മഹത്വത്തിൽ, നാകനാരിമാർ ആകെ വന്നു = ദേവസ്വതീകൾ ഏല്പാവാൻ വന്നു, മേ നിന്മഹാനി ചെയ്കയോ = ഏതെങ്കിലും ധ്യാനത്തിനു ഭംഗം വരുത്തിയതായിരിക്കുമോ?

ച 4 ധ്യാനസ്ഥിതിയിലായിട്ടു് കാഴ്ച, മനസ്സിലാക്കിയതിനു ശേഷം വിചാരിക്കുന്നു—

വൃത്രവൈരിതനയനായ പാർത്ഥൻ = ഇന്ദ്രപുത്രനായ അർജ്ജുനൻ, ഇന്നു മാ- സതരം നിനച്ചിട്ടു് = ഇപ്പോൾ എങ്ങനെ പെട്ടെന്നു വിചാരിക്കുന്നു, തൃത പോകണം = അവിടെ പോകണം.

ശ്ലോകം 17. തതഃ സ = അനന്തരം, ആ അർജ്ജുനൻ, തപനീയശൈലകമനിയ വിഗ്രഹം = മഹാമേരുപർവ്വതപോലെയ കാത്തിരു്ത്ത ശക്തിരേന്ദ്രാഭ്യുക്തിയവനും, ഭഗ്നജഗാദരഹസം = ഗദ്യവദഗ്ദ്ധരായ ജയിക്കുന്നവനും, മരുതം, മരുതം സുതം = ശ്രീഹനുമാനെ, പുരതം സമീക്ഷ്യ = മുമ്പിൽ കണ്ടിട്ട്, ചരണേ നിഹിന്ധ്യ ച = കാൽക്കൽ തറസ്കരിക്കുകയും, ചെയ്തിട്ട്, രമണ ജിഗീഷയാ = തൃപ്തിയിൽ ജയിക്കുവാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ, ജഗാദ് = പറഞ്ഞു.

പാ. 20. ശരീരമാണു - അത്ഭുതം

(അർത്ഥജ്ഞൻ പറയുന്നതാണ്)

പദ്യവി

അത്ഭുതമാണത്ര കേൾക്ക ഹേ മിഹു-
ഭൗതികം മഹാമഹാ-കൃത്യം.

അനുപദ്യവി

അത്ഭുതം വേദാനുമാണത്ര കേൾക്ക മഹാ-
പദ്യം അത്ഭുതം വളരുന്ന മേ. (അത്ഭുതം)

പാണിനീ

- 1 ഇന്നു മാതൃസന്താനം തന്നുടെ പശു-
വൃന്ദഹാരി കരുണയലും.
വെണിട്ടുവരിക സഹൃദ കേതു-
തന്നിൽ നീ മേ വസിക്കണം. (അത്ഭുതം)

- 2 ഉന്നതന്മാരും ജനങ്ങളുടെ നല്ല
സന്നിധാനംകൊണ്ടു കേവലം
വന്നുകൂടും ജയമേവനും നൂന-
മെന്നു പാരിലായിരുന്നതും. (അത്ഭുതം)

പാ. 20. അർത്ഥജ്ഞൻ പറയുന്നതാണ് പറയുന്നതും

പദ്യവി, അനുപദ്യവി—ഹേ മിഹുഭൗതികം - അത്ഭുതം ശരീരത്തെ സംബന്ധിച്ചതും.
അത്ഭുതമാണത്ര - പറയുന്നതും, മഹാമഹാ-കൃത്യം കേൾക്ക - എന്റെ വാക്കു കേൾക്കുക.
അത്ഭുതം വേദാനുമാണത്ര കേൾക്ക മഹാ - പെട്ടെന്ന് അവിടുത്തെ കണ്ടുകൊണ്ട്, ഇന്നു മേ
- ഇപ്പോൾ എനിക്ക്. മഹാപദ്യം വളരുന്ന - സമതാപനമുദ്രയി വർദ്ധിക്കുന്നു.

പ 1: ഇന്നു മാതൃസന്താനം തന്നുടെ - ഇപ്പോൾ വിവാഹമോഷ്ടത്തിന്റെ.
പശുവൃന്ദഹാരി - പശുക്കളെ അപഹരിച്ചു, കരുണയലും സഹൃദ വെണിട്ടുവരിക -
കാവേസപദ്ധതിയെ യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുവാൻ നീ മേ കേതു തന്നിൽ - അവിടുന്ന്
എന്റെ കൊടിയെത്തിയെൻ വസിക്കണം - സ്ഥിതിചെയ്യണം.

പ 2: ഉന്നതന്മാരും ജനങ്ങളുടെ - ഉന്നതന്മാരായ ജനങ്ങളുടെ, നല്ല
സന്നിധാനംകൊണ്ടു കേവലം - നല്ല സാന്നിധ്യംകൊണ്ടുതന്നെ, എവനും ജയം വന്നുകൂടും
നൂനം - ഏതൊരാൾക്കും. ജയം, സിദ്ധിക്കും, നിർദ്ധയം, എന്നു പാരിൽ - എന്നു
മോക്ഷത്തിൽ, അതി സമ്മതം - ഏറ്റവും സമ്മതമായ കാര്യമാണ്.

പാഠം 21. മദ്ധ്യമാവതി - ചൈവേദം
(ഹനുമാൻ അർജ്ജുനോദ്ദേശം)

പല്ലവി

അമരാധീശാനന്തനാ കേശികേ നി-
യധുനാ മദ വചനം.

അനുപല്ലവി

സമരാജണമതിലതിവരനികരം.
സപതി ജയ വിജയ! ഹൃതപശുനിചയം.

ചാണക്യം

- 1 ക്ഷത്രിയവംശവാന്മാർക്കിഹ നിജ-
മിത്രജനാവനമല്ലോ ധർമ്മം.
മിത്രനഹോ ബത! വിര! ജഗതി ശത-
പുത്രവികാസപരായണനല്ലോ. (അമരാ)
- 2 ശങ്കരൈശ്വര്യം കൃത്തിയെടുത്തൊരു
ലങ്കാധിപനാം രാക്ഷസവരനെ
ശങ്കവെടിഞ്ഞു വധിച്ചൊരു രാജപുത്രി-
തരികഴലോർത്തു രണായ ഗമിക്ക നി. (അമരാ)

പാ. 21. ഹനുമാൻ അർജ്ജുനോദ്ദേശം പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — അമരാധീശാനന്തനാ - ഇരുപുത്രനായ അർജ്ജുനനാ, നി
യധുനാ - നി ഇപ്പോൾ, മദ വചം കേശികേ - എന്റെ വാക്കു കേശിക്കുക വിജയ -
അല്ലയോ വിജയ, ഹൃതപശുനിചയം - പശുക്കളെ അപഹരിച്ചു, അവിവരനികരം -
പഞ്ചവശ്യസുഹൃഹരന്ത, സമരാജണമതിൽ - യുദ്ധരംഗത്തിൽ, സപതി ജയ -
വേഗത്തിൽ നി ജയിച്ചാരു.

ച.1: ക്ഷത്രിയവംശവാന്മാർക്ക് - ശേഷമാനന്ദമായ ക്ഷത്രിയന്മാർക്ക്, ഇഹ
നിജമിത്രജനാവനം അല്ലോ ധർമ്മം. - ഈ ലോകത്തിൽ തന്റെ ബന്ധുജനങ്ങളുടെ
സംരക്ഷണമാണല്ലോ ധർമ്മം. വിര - അല്ലയോ പരാക്രമശാലിൻ, ജഗതി മിത്രൻ -
ലോകത്തിൽ സുര്യൻ, ശതപുത്രവികാസപരായണനല്ലോ - താരതമ്യക്കളെ
വിടർത്തുന്നതിൽ തൽപരനാണല്ലോ. അഹോ ബത - ആശ്ചര്യം, ആശ്ചര്യം.

ച.2: ശങ്കരൈശ്വര്യം - കൈലാസപർവ്വതമെന്ത, കൃത്തിയെടുത്തൊരു -
പരിച്ഛേദിച്ചുപോക്കിയ, ലങ്കാധിപനാം രാക്ഷസവരനെ - ലങ്കാധിപതിയായ രാവണനെ,
ശങ്ക വെടിഞ്ഞു വധിച്ചൊരു - സംശയം കൂടാതെ കൊന്ന, രാജപുത്രിതരികഴൽ മാർത്തം
- ശ്രീരാമന്റെ പാദങ്ങളെ സ്പർശിച്ചു, നി രണായ ഗമിക്ക - നി യുദ്ധത്തിനു പോവുക.

- 3 പണ്ടു പരയാധിയെ ലംഘിച്ചു നശ-
കണ്ഠപുര തോൽ ജനകിരവിനെ
കണ്ടു ശിരോമണി വാണി ജയം ബത
പുണ്ടിഹ പോന്നതു. തൻ കൃപയല്ലോ (അമാ)

പതിമൂന്നാം രംഗം

(തുച്ഛരംഗം)

ശ്ലോകം 10. ശങ്കരാഭരണം

താവൻ കർപാത്തകാരോൽക്കടഹവനലുറൽ-
പുഷ്കലാവർത്തകാഭ-
പ്രധാനാഖർവ്വഗർവ്വതുടനപടുതര-
സ്ഫാദവിഷ്ഠാരനാദ-
അഥാ ലാലാടദേശപ്രവികടകുടില-
ഭൂ കൂടിവർത്തിനീദിക്കാ
ബദ്ധാടാപം കിരീടി പ്രതിഭടപടരി-
മാഹവായാജുഹാവ

11 പണ്ടു പരയാധിയെ ലംഘിച്ച് - പണ്ടു സമുദ്രം ചാടിത്തന്നി, അന്തരകണ്ഠപുരം - അന്തരം വാണപുറത്തിൽ, തോൽ ജനകിരവിനെ കണ്ട് - തോൽ സന്താപത്തിനെ കണ്ട്, ശിരോമണി വാണി ഇഹ പോന്നതു. - ശിരോമണി, വാണി ഇങ്ങു പോന്നതു. തൻ കൃപയല്ലോ - ആ ശിരോമണി നമകൊണ്ടാണല്ലോ ബത - ആശ്ചര്യം

ഇക്കഴിഞ്ഞ പന്ത്രണ്ടാം രണ്ടു രംഗങ്ങളും ചോദാപുരത്തിൽ ഇല്ല കഥകളിൽ പെട്ടതൊക്കെ പ്രദർശിപ്പിക്കാൻ വാണികവി മനോഹരമായി കർപിച്ചിട്ടുള്ളവയാണ്

ശ്ലോകം 10 താവൻ - അപ്പോൾ, കർപാത്തകാരോൽക്കടഹവനലുറൽ പുഷ്കലാവർത്തകാഭപ്രധാനാഖർവ്വഗർവ്വതുടനപടുതരസ്ഫാദവിഷ്ഠാരനാദ - പ്രളയകാലത്തെ ശക്തിമെന്തെ കാറ്റിനാൽ ഇളകിപ്പിന്തുന്ന പുഷ്കലാവർത്തകളെ തെളിഞ്ഞുവരുന്ന ചുഴലോരംഗിപ്പുള്ള വർഷിച്ച ഗർവ്വ ചുടിക്കുന്നതിൽ അതിസമർത്ഥങ്ങളായ വലിയ തോണോലികളോടുകൂടിയവനും, ലാലാടദേശപ്രവികട കൂടിലഭൂ കൂടിവർത്തിനീദിക്കും - തെറ്റിത്തടത്തിൽ പ്രസ്ഥാപമായ വളഞ്ഞ പുരികക്കാടിക്കൊണ്ട് (ആർക്കും) നോക്കാൻ വയ്യാത്തവനും, ആയ, കിരീടി - അർത്ഥമുന്തൻ, അഥാ ബദ്ധാടാപം - സമ്പ്രദായം അഹങ്കാരത്തോടുകൂടിയവണ്ണം, പ്രതിഭടപടരി - ശത്രുസമൂഹത്തെ, ആഹവായ - തുച്ഛത്തിന്നു, ആജുഹാവ - വിളിച്ചു

പാ. 22. ശങ്കരാചാര്യൻ - ചെമ്പട

(അർത്ഥജ്ഞാനൻ പോയിന്റുവിളി)

പദ്യവി

മാഹാചാര്യന്മാരാരോഹാ

വരിക പോയിനായ്

(മാഹാ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 സാഹസകർമ്മത്തിങ്ങനെ ചെയ്തതി-
നാഹവസീമനി വിരവൊടു നിങ്ങളുടെ
ദേഹദശേഷം പശ്ചിമഗണങ്ങൾ-
ക്കാഹാരമതാക്കീടുവനയുന്നാ (മാഹാ)
- 2 കരിമെത്തുഗുഹാതികളാകവേ
ലരതരമാമകകണ്ഡലാഹരണ
നിരവധി ശലഭദശാം പ്രാപിപ്പതു
വിരവൊടു കണ്ടീടുക രണ്ടുരമൗ (മാഹാ)
- 3 ശാക്കരളാളിച്ചു കടന്നു ഹവിസ്സിനെ -
യാക്കമൊടിന്നു കവർന്നതുപോലെ
ഗോക്കളെ വന്നു കവർന്നൊരു ദക്ഷത
പോർക്കളത്തിലിറയണമയുന്നാ മേ. (മാഹാ)

പാ. 22 അർത്ഥജ്ഞാനൻ കളുയാരെ പോയിന്റു വിളിക്കുന്നു.

പദ്യവി - മാഹാചാര്യന്മാർ ആർ അഹാ - പശ്ചാത്തമ മോക്ഷിച്ചവർ ആരാണ്.
കഷ്ടം പോയിനായ് വരിക - തുടങ്ങിപ്പോയി വരുവിൻ

ച. 1 ഇങ്ങനെ സാഹസകർമ്മത്തിൽ ചെയ്തതിൻ - ഇങ്ങനെ ഈ
സാഹസപദ്ധതി ചെയ്തതിൻ, അയുന്നാ വിരവൊടു - ഇപ്പോൾ വേഗത്തിൽ,
നാഹവസീമനി - തുടങ്ങിയിട്ട്, നിങ്ങളുടെ ദേഹം, അദശേഷം - നിങ്ങളുടെ ശരീരം,
മുഴുവൻ, പശ്ചിമഗണങ്ങൾ - പക്ഷിസമൂഹങ്ങൾ, കാഹാരമത് ആക്കീടുവൻ -
കേവലമാക്കിത്തീർക്കുന്നതാണ് (അത്)

ച. 2 കരിമെത്തുഗുഹാതികൾ ആകവേ - ആന, തേട്, കുതിര, കാലാൾ
എന്നിവ മുഴുവൻ, രണ്ടുരമൗ ലരതരമാമക കണ്ഡലാഹരണ - തുടങ്ങിയിട്ട് ഏറ്റവും
കടുത്ത ഏതെങ്കിലും പരാക്രമത്തിൽ, നിരവധി - അതിരില്ലാതെ, ശലഭദശാം -
ഈതാത്മ്യമുള്ള അവസ്ഥയെ, പ്രാപിപ്പുൻ - പ്രാപിക്കുന്നത്, വിരവൊടു കണ്ടീടുക -
വേഗത്തിൽ കണ്ടുകൊള്ളുക.

ച. 3 ശാക്കൾ ദളിച്ചുകടന്നു - നായ്ക്കൾ ആരും കാണാതെ കടന്നു വന്ന്,
ഹവിസ്സിനെ ആക്കൊടു കവർന്നതുപോലെ - ഹോമദൃവ്യത്തെ സാമർത്ഥ്യത്തോടെ
കട്ടുതുപോലെ, ഇന്നു വന്നു ഗോക്കളെ കവർന്നൊരു ദക്ഷത - ഇന്നു വന്നു പശ്ചാത്തമ
കടുതിലുള്ള സാമർത്ഥ്യം, അയുന്നാ മേ പോർക്കളത്തിൽവെച്ചു - ഇന്നെനിക്ക്
പോർക്കളത്തിൽവെച്ച്, അറിയാത്ത, - മനസ്സിലാക്കണം.

പതിനാലാം ഭാഗം

(മാർഗ്ഗശാസ്ത്രം)

ശ്ലോകം 19. സാക്ഷാത്കാരം

പാണ്ഡവജ്ഞാനോദയഃ

ഗാന്ധർവ്വകോദയഃ

നൃകർണ്ണകർണ്ണമുദയഃ

വാചം ദൃശ്യായനഃ സദീഷ്വകൃപഃ

പദ്യം 23. സാക്ഷാത്കാരം - ചൈതന്യം

(ദൃശ്യായനഃ കർണ്ണമുദയഃ)

പദ്യം

കർണ്ണ! സമതോ മേ സമേ! സാക്ഷാത്കാരം

കർണ്ണയ ഗുണൈശ്ചൈതന്യം

അനുപദ്യം

കർണ്ണകരണം വിജ്ഞാതം ഗാന്ധർവ്വകരണം

അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം

(കർണ്ണ)

ചൈതന്യം

1

കുന്തിസുതനീതി സമോ വരും

യെന്തിന വിധേയമുദയം

അന്തകപുരത്തിലോ ഹന്ത! വിപിനത്തിലോ

ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലുക, പരിപാഠിക്കുവാൻ

ശ്ലോകം 19 പാണ്ഡവജ്ഞാനോദയഃ ഗാന്ധർവ്വകോദയഃ

പാണ്ഡവജ്ഞാനോദയഃ - അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം ഗാന്ധർവ്വകോദയഃ - നൃകർണ്ണകർണ്ണമുദയഃ വാചം ദൃശ്യായനഃ - സദീഷ്വകൃപഃ - ചൈതന്യം, കൃപാദയഃ, കൃപ, ദൃശ്യായനഃ - ദൃശ്യായനഃ, കർണ്ണം - കർണ്ണമുദയഃ, വാചം, ദൃശ്യായനഃ - വാചം, പദ്യം

പദ്യം 23. ദൃശ്യായനഃ കർണ്ണമുദയഃ പദ്യം

പദ്യം, അനുപദ്യം

സമതോ മേ സമേ! - സമതോ മേ സമേ! സമതോ മേ സമേ!

കർണ്ണ - ഗുണൈശ്ചൈതന്യം ഇതിഹാസം കർണ്ണ, സാക്ഷാത്കാരം - ഇതിഹാസം, അർണ്ണവം -

ചൈതന്യം, കർണ്ണകരണം - വിജ്ഞാതം ഗാന്ധർവ്വകരണം - ചൈതന്യം

നൃകർണ്ണകരണം - അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം - സമതോ മേ സമേ! - സമതോ മേ സമേ!

അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം - സമതോ മേ സമേ! - സമതോ മേ സമേ!

ഇതിഹാസം - കർണ്ണകരണം

പദ്യം 1. കുന്തിസുതനീതി ഇതിഹാസം - അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം, സമതോ മേ സമേ!

യെന്തിന വിധേയമുദയം - ഇതിഹാസം ഇതിഹാസം - ഇതിഹാസം

ചൈതന്യം? പരിപാഠിക്കുവാൻ - ഗുണൈശ്ചൈതന്യം, അന്തകപുരത്തിലോ വിപിനത്തിലോ

അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം - സമതോ മേ സമേ! - സമതോ മേ സമേ!

ചൈതന്യം - അർണ്ണവപരീതമഹിമണ്ഡലവുമുദയം, സമതോ മേ സമേ!

(കർണ്ണൻ ദുര്യോധനനോട്)

- 2 നിന്നുടയ മന്നിലവരേ വാഴിച്ച-
തിന്നുചിതമല്ല നിയതം-
നിന്യനാം ഫൽഗുനൻ മൂന്നിൽ മമ വന്നാകിൽ
കൊന്നു വരുവൻ അതിനു സന്തപ്തനായില്ല മേ.

പല്ലവി

സുപതികുലവന്ദ്യചരണ! കുരുവീര!
നിശമയ മറിയവചനം.

പദം 24. വൃന്ദാവനസാരംഗം - ചെമ്പട

(കൃപൻ കർണ്ണനോട്)

പല്ലവി

കർണ്ണ! പാർത്ഥസന്യശനാമിഹ
കാർമ്മുകപാണികളിൽ?

അനുപല്ലവി

നിർണ്ണയമിതു വാക്കിൽ മാത്രമല്ലോ
നിന്റെ വീര്യമെല്ലാം മഹാജയ! (കർണ്ണ)

ച. 2 കർണ്ണൻ ദുര്യോധനനോടു മറുപടി പറയുന്നു—

നിന്നുടയ മന്നിൽ - അഞ്ചുതട്ടെ ഭാര്യയ്ക്ക്, അവരേ - ആ പാണ്ഡവന്മാരെ, ഇന്നു
വാഴിച്ചത് - ഇപ്പോൾ പാർപ്പിക്കുന്നത്, ഉചിതമല്ല - ശരിയല്ല, നിയതം - തീർച്ചയെന്ന,
നിന്യനാം ഫൽഗുനൻ - നീചനായ അർജ്ജുനൻ, മമ മൂന്നിൽ വന്നാകിൽ - എന്റെ
മുമ്പിൽ വരുന്നതായാൽ, കൊന്നു വരുവൻ - ഞാൻ കൊന്നുവരാം. അതിനു മേ
സന്തപ്തനാം ഇല്ല - അക്കാലത്തിൽ എനിക്കു സംശയമില്ല.

പല്ലവി — സുപതികുലവന്ദ്യചരണ - രാജസമൂഹത്താൽ വന്ദിക്കത്തക്ക
കാലുകൾക്കുടനീളം, കുരുവീര - കൗരവശ്രേഷ്ഠ, മറിയ വചനം - എന്റെ വാക്ക്,
നിശമയം = കേട്ടുകൊണ്ടാടുന്നു.

പദം 24 കൃപൻ കർണ്ണനെ ആക്ഷേപിക്കുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — കർണ്ണ - അല്ലയോ കർണ്ണാ, കാർമ്മുകപാണികളിൽ -
കൈയിൽ വിരല്യുത്തവയിൽ, ഇഹ - ഈ ലോകത്തിൽ, പാർത്ഥസന്യശൻ ആർ -
അർജ്ജുനനു തുല്യൻ ആരുണ്ട്. മഹാജയ - മഹാ മൂലം, നിന്റെ വീര്യമെല്ലാം - നിന്റെ
പരാക്രമമൊക്കെ, വാക്കിൽ മാത്രമല്ലോ - വാക്കിൽ മാത്രമാണ്, ഇതു നിർണ്ണയം - ഇതു
നിശ്ചയം.

പാണിനികൾ

- 1 അന്യരാലംകൃതോയത്നം -
മാശു മുറിച്ചില്ലേ? നൃപ-
കന്യകാം നിങ്ങൾ കണ്ടിരിക്കവേ
കയ്ക്കലാക്കിയില്ലേ?
ഇന്ത്യശ്ശന്യന്തരകൃതോയത്നം
ജവരോടു വെണിമല്ലേ, ശത-
മന്യുതന്നെ സമരോപി മടക്കിയ
വിരതമല്ലേ കിരീടി? (കർണ്ണ)
- 2 അഷ്ടമുരത്തി പാർത്ഥവിക്രമങ്ങളെ
അഴകൊടു കണ്ടല്ലേ, പരി-
ഹൃഷ്ടനായ് കൊടുത്തു പാശുപതായു-
ഹൃദി തവ നിനവില്ലേ?
വിഷ്ടപേഷ്യ രോഷാശ്ചയാത്രയുടെ കഥ
വിശ്വതതയെല്ലേ? ഹാ
കഷ്ടമിന്നിതൊക്കെയും മറന്നു വി-
കരതന്മയമല്ലോ, വൃദ്ധൈവ (കർണ്ണ)

ച 1 കിരീടി - അർജ്ജുനൻ, അന്യരാൽ അലംകൃതോയത്നം - മറ്റാർക്കും മുറിക്കാൻ കഴിയാത്ത യത്നം. ആശു മുറിച്ചില്ലേ - വേഗത്തിൽ മുറിച്ചില്ലേ? നിങ്ങൾ കണ്ടിരിക്കവേ - നിങ്ങൾ നോക്കിയിരിക്കുമ്പോൾ, നൃപകന്യകാം കയ്ക്കലാക്കിയില്ലേ - രാജകന്യകയെ - പാശാലിയെ - പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തില്ലേ? ഇന്ത്യശ്ശന്യൻ - യുദ്ധവിരോധ ആ അർജ്ജുനൻ, ഉത്തരകൃതോയത്നം ജവരോടു വെണിമല്ലേ - ഉത്തരകൃതോയത്നത്തെ വേഗത്തിൽ ജ്വരിച്ചില്ലേ? സമരോപി - യുദ്ധഭൂമിയിൽവെച്ചു, ശതമന്യുതന്നെ - ദേവേന്ദ്രനെക്കൂടി മടക്കിയ - (രാജാവ്യാഹരത്തിൽ) പിൻമടക്കിയ, മന്യുവിദ്യനല്ലേ - ഹോവിരതമല്ലേ?

ച 2 അഷ്ടമുരത്തി - ശ്രീപരമേശ്വരൻ, പാർത്ഥവിക്രമങ്ങളെ - അർജ്ജുനപരാക്രമങ്ങളെ, അഴകൊടു കണ്ടല്ലേ - നല്ലപോലെ കണ്ടിട്ടല്ലേ, പരിഹൃഷ്ടനായ് - സന്തോഷിച്ച്, പാശുപതം കൊടുത്തു - പാശുപതാസ്ത്രം കൊടുത്തത്, അതു ഹൃദി തവ നിനവില്ലേ - അതു മനസ്സിൽ നിനക്ക് ഓർമ്മയില്ലേ? രോഷാശ്ചയാത്രയുടെ കഥ - രോഷാശ്ചയാത്രയിലുണ്ടായ കഥകൾ, വിഷ്ടപേഷ്യ വിശ്വതതയെല്ലേ - ലോകങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രസിദ്ധമല്ലേ? ഹാ കഷ്ടം - കഷ്ടം കഷ്ടം ഇന്ന് ഇതൊക്കെയും മറന്ന് - ഇന്ന് ഇതെല്ലാം മറന്നിട്ട്, വികരതന്മയം എല്ലാം - ആത്മപശംസകൾ പറഞ്ഞതെല്ലാം, വൃദ്ധാ ഏവ - വെറുതെത്തന്നെ.

- 3 വിജയനഗര കീർത്തി പാരിവാകവേ
വിലസിടുന്നു, സതതം യുധി
ഭുജബലേന നമ്മെ വെന്നു വിരവൊടു
പൊകുമവൻ നിയതം.
അജഗജങ്ങൾപോലെ നിയുമവന്നു.
ഹന്ത! സർവ്വവിദിതം സ-
ന്തുജ നിജപ്രശംസകളറിവൻ
തൃക്തലജ്ജ! ചരിതം താഴിയ. (കർണ്ണ)
- പാ. 23 (തൃഭൂജ) സാഹസം ചെമ്പ

(കർണ്ണൻ കൃപനോട്)

- 3 ശത്രുജനപക്ഷപാതി നിയമിഹ
ശത്രുതാനെന്നു നിയതം.
നിസ്ത്രപ ദിജഹതക! ശസ്ത്രമുപേക്ഷിച്ചു
കൃതാപി പിതൃസമ്പന്നഭൃക്തിക്കു പോകെടോ.

പണ്ഡി

കി. കിമുരചെയ്തു കൃപ! നി നിന്നുടയ
ഹുംകൃതികൾ തീർപ്പുനയുന്നാ

പ. 1 വിജയനഗര കീർത്തി - അർജ്ജുനന്റെ കീർത്തി, പാരിൽ ആകവേ - മോകത്തിൽ മുഴുവന്നു, സതതം വിലസിടുന്നു - എപ്പോഴും ശോഭിക്കുന്നു. യുധി - അറൻ ഭുജബലേന - യുദ്ധത്തിൽ ആ അർജ്ജുനൻ ബാഹുപാശാക്രമംകൊണ്ട്, വിരവൊടു നമ്മെ വെന്നു - വേഗത്തിൽ നമ്മളെ ജയിച്ചു പോകും, നിയതം - പോവട്ടെ, തീർച്ചയാണ്. നിയം, അവന്നും - നിയം, അവന്നും, അമ്മിൽ, അജഗജങ്ങൾപോലെ - ആടു, ആനയും അമ്മിഞ്ഞപോലെ വ്യത്യാസമുണ്ട്. ഹന്ത - കഷ്ടം, സർവ്വവിദിതം - എല്ലാവർക്കും അറിവുള്ളതാണിത്. നിജപ്രശംസകൾ - ആത്മപ്രശംസകൾ, സന്തുജ - നി ഉപേക്ഷിക്കുക. തൃക്തലജ്ജ - നാണമില്ലാത്തവനെ, താഴിയ. ചരിതം - നിന്റെ കഥ മുഴുകെ, അറിവൻ - എനിക്ക് അറിയാം.

പാ. 23 (തൃഭൂജ) കർണ്ണൻ കൃപനോടു മറുപടി പറയുന്നു—

പ. 2: ശത്രുജനപക്ഷപാതി നിയം, ഇഹ - ശത്രുക്കളുമായോം പറയുന്ന അങ്ങനെയൊരു, ശത്രുതാൻ എന്നു നിയതം - ശത്രുതനെന്നയാണെന്ന് തീർച്ചയാണ്. എടോ നിസ്ത്രപദിജഹതക - എടോ ലജ്ജയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണനായ, ശസ്ത്രവ്യം ഉപേക്ഷിച്ച് - ആയുധവും വേടിതൻ, കൃതാപി - എവിടെയെങ്കിലും പത്തു സമ്പന്നഭൃക്തിക്കു പോക - ചാത്തമണ്ണുവൻ പോയിക്കൊള്ളുക, കൃപ കി - ഹേ കൃപ എന്ത്? നി കി ഉര ചെയ്തു - നി എന്തു പറഞ്ഞു, നിന്നുടയ ഹുംകൃതികൾ - നിന്റെ അഹങ്കാരങ്ങൾ, അയുന്നാ തീർപ്പൻ - ഇപ്പോൾ ഞാൻ തീർക്കുന്നുണ്ട്.

പാ. 24 (തുടർച്ച) വൃന്ദാവനസംഭാഷണം

(ഭീഷ്മർ കർണ്ണകൃപന്മാരോട്)

- 4 വന്ദസ്! രാധയെ കർണ്ണ! ശൃണു കൃപ!
മാന്യശീല! സുരത! സം-
വത്സരം പതിമൂന്നു കഴിഞ്ഞതിനു
വന്നു വൈരി സവിധേ.
മത്സരങ്ങൾ നിങ്ങൾ തമ്മിലിങ്ങനെ
മനസി പോലുമുണ്ടാകരുത് ഹാ!
സത്സമാജനിയുമാകു രണത്തിനു
സഹി പോക, വെറുതേ വിളംബം.

പല്ലവി

രോ രോ നിങ്ങളുടെ ശൗഭ്യം
പോരിൽ വേണമവിവം.

പതിനഞ്ചാം ശ്ലോകം

(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം 28 കോവിലുവെണ്മ

പ്രത്യുദ്യമപ്രദനോത്തമപ്രതിഭ-
പ്രാഗ്ഭാമോലാഭാദവി-
സദ്യോലസ്മരഹേതിമുൽക്കടന്ത-
രൂപാദാനന്തരോത്തമ

പാ. 24 (തുടർച്ച) ഭീഷ്മർ കർണ്ണകൃപന്മാരെ സമാധാനിപ്പിക്കുന്നു—

പ. 4. വന്ദസ്, രാധയെ കർണ്ണ - ഉണ്ണി രാധാപുത്ര കർണ്ണ, മാന്യശീല സുരത കൃപ - സുസമാവനം, സൽബുദ്ധിയുടായ കൃപ, പതിമൂന്നു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞതിനു - പതിമൂന്നു കൊല്ലം കഴിഞ്ഞു, വൈരി സവിധ വന്നു - ശത്രു അടുക്കൽ വന്നിരിക്കുന്നു, നിങ്ങൾ തമ്മിൽ ഇങ്ങനെ മത്സരങ്ങൾ - നിങ്ങൾ തമ്മിൽ ഇപ്രകാരം വിരോധങ്ങൾ, മനസി പോലും അകൃതം - മനസ്സിൽപോലും അകൃതമാകരുത്. ഹാ - കഷ്ടം, ഇതു സത്സമാജനിയും - ഇതു സർവ്വജനങ്ങൾ നിന്നിരിക്കുന്ന കാര്യമാണ്. സഹി രണത്തിനു പോക - വേഗത്തിൽ യുദ്ധത്തിനു പോയാലും, വിളംബം വെറുതേ - താമസം വെറുതേയാണ്. രോ രോ - അല്ലയോ കർണ്ണകൃപന്മാരേ, നിങ്ങളുടെ ശൗഭ്യം അവിവം - നിങ്ങളുടെ പാപമല്ലാത്ത, പോരിൽ വേണം - യുദ്ധത്തിലാണ് വേണ്ടത്

ശ്ലോകം 28. പ്രത്യുദ്യമപ്രദനോത്തമപ്രതിഭപ്രാഗ്ഭാമോലാഭാദവിസദ്യോലസ്മരഹേതി - എതിർത്തുവരുന്നവരും, യുദ്ധവിദ്യയുടായ ശത്രുവുമാകുന്ന

തത്സാധ്യ ധനഞ്ജയോപി ഘനവ-
 ത്താനീ ധാർത്തരാഷ്ട്രൻ ജവാൽ
 കൂർവ്വാണഃ ശരവ്യഷ്ടിസങ്കുലധിയഃ
 പ്രോചേ ച ദുര്യോധനഃ

പദ്. 25. കോകിലഗാനം - ചേമ്പട

(അർജ്ജുനൻ ദുര്യോധനനോട്)

പശ്ചാദ്

രേ! രേ! ഗോകുലഭാരം നേരേ നില്ക്കൂടാ
 രേ! രേ! ഗോകുലഭാരം

കൊടുങ്കാടിനെ നന്നിച്ചു വിഴുങ്ങുന്ന, ഹേതി - ആയുധം ആകുന്ന, ഹേതിയോടു - ജാലയോടുകൂടിയവനും, ഉൽക്കടന്തപ്രാറ്റാക്കത്തൊക്കെ - ഏറ്റുവുമധികം വർദ്ധിച്ച നേരമോരും - പരാകമാതിരിയെ ആകുന്ന നേരമോരോത്തോട് - പ്രകാശാതിരിയെ തോടുകൂടിയവനും ആയ, ധനഞ്ജയം അപി - ധനഞ്ജയനാകുന്ന - അർജ്ജുനനാകുന്ന ധനഞ്ജയനും - അഗ്നിയിലും, മൃതാസാധ്യ - അവിടെ ചെന്നിട്ട്, താനീ ധാർത്തരാഷ്ട്രൻ - ആധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരാകുന്ന - ആകൗരവന്മാരുന്ന, ധാർത്തരാഷ്ട്രന്മാരളെ - അന്യനാണല്ല, ഘനവൽ - ചേലത്തെപ്പോലെ, ജവാൽ - വേഗത്തിൽ, ശരവ്യഷ്ടി സങ്കുല ധിയഃ കൂർവ്വാണഃ - ശരവർഷാകുന്ന മഴകൊണ്ടു ദുഃഖിതനെന്നുകൂട്ടാക്കി ചെയ്യുന്നവനായിട്ട്, ദുര്യോധനം - ദുര്യോധനനോടു, പ്രോചേ ച - പറയും, ചേർത്തു,

വർകാടുകളെ കേൾക്കുന്ന കാട്ടുതീപോലെ ശത്രുക്കളെ നശിപ്പിക്കുവാൻ കരുത്തുവന്നാണ് അർജ്ജുനൻ അർജ്ജുനന്റെ ആയുധം അഗ്നിജാലപോലെയാണ്. മേലും മഴകൊണ്ട് അന്യനാണല്ല സങ്കടപ്പെടുത്തുന്നു. അതുപോലെ അർജ്ജുനൻ ശരവർഷം കൊണ്ട് കൗരവന്മാരെ സങ്കടപ്പെടുത്തുന്നു; അഗ്നിയെപ്പോലുള്ള അർജ്ജുനൻ ചേലത്തെപ്പോലെ പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അർദ്ദഭയമാണല്ലോ. ശ്ലേഷം വിരോധാഭാസം രൂപകം ഉപമ എന്നീ അലങ്കാരങ്ങൾ കൊണ്ട് അത്യന്തമനോഹരമായ ഒരു പദ്യമാണ് ഇത്. ഹേതി ശബ്ദത്തിന് ആയുധം, ജാല എന്നു രണ്ടർത്ഥം. തെജസ്വിയെത്തിന്, പരാകമം, പ്രകാശം എന്നു രണ്ടർത്ഥം. ധനഞ്ജയ ശബ്ദത്തിന് അർജ്ജുനൻ, അപി എന്നു രണ്ടർത്ഥം. ധാർത്തരാഷ്ട്രശബ്ദത്തിന് കൗരവന്മാർ, അന്യനാണല്ല എന്നും, രണ്ടർത്ഥം. അവയിലാണ് ശ്ലേഷം. അഗ്നിപോലും ചേലത്തെപ്പോലെ പ്രവർത്തിച്ചു എന്നതിൽ വിരോധാഭാസം. ശത്രുക്കളെ കാടായും ആയുധത്തെ അഗ്നിജാലമായും പരാകമത്തെ പ്രകാശമായും അർജ്ജുനനെ നാഗ്നിമായും ശാപനത്തെ മഴമായും കൗരവന്മാരെ അന്യനാണല്ലായും കല്പിച്ചതിൽ രൂപകം. അർജ്ജുനനെ മേലത്തോടു സാദൃശ്യപ്പെടുത്തിയതിൽ ഉപമയും.

പദ്. 25. അർജ്ജുനൻ ദുര്യോധനനോടു പറയുന്നു:-

പശ്ചാദ് - രേ രേ - എടാ എടാ. ഗോകുലഭാരം - പശുക്കളെ കട്ട കല്ലുമാ, എടാ നേരമെ നില്ക്കൂ - എടാ നേരിട്ടു നിൽക്കൂ.

- 1 പോരിൽ ഭിരുതകൊണ്ടോ പോരുകയോ ചെയ്യുന്നു?
പുരുവംശകലശം ബുദ്ധാശിരസ്-
ശാലാമകാളുകൂടി നിയ്യമോടും
സേനയോടുമിന്നു വിരവൊടു. (രേ രേ)

(ദുര്യോധനൻ അർജ്ജുനനോട്)

- 2 കുന്തിനന്ദന! ദേശം പിന്തിരിഞ്ഞുപോക നി
ഹന്ത! കിംഫലമഹന്തകൊണ്ടു പുന-
രന്തകന്റെ നഗരമേ യാഹി സമരേ
ബാണനികരമേറ്റു സമ്പ്രതി

പല്ലവി

പോടാര്യപ! ദുരന്തേ പോടാ നി ദുർമ്മതേ!
പോടാര്യപ! ദുരന്തേ പോടാ.

(അർജ്ജുനൻ ദുര്യോധനനോട്)

- 3 .പോരും പോരുമിന്നോരോ വിരവാരം ചെയ്ന്നതു
പോരിൽ നിങ്ങളുടെ ശരീരചോരയുടെ
ധാരകൊണ്ടു വേണം വിരപാണം
മെ കൃപാണമിന്നു ചെയ്വതു. (രേ രേ)

ച. 1 പോരിൽ ഭിരുതകൊണ്ടോ പോരുകയോ ചെയ്യുന്നു - യുദ്ധത്തിനുള്ള പേരികൊണ്ടാണോ കലശൽ വരുന്നത്. പുരുവംശകലശം ബുദ്ധാശിരസ്ശാലാമകാളുകൂടും - പുരുവംശമാകുന്ന പാലാശിരിയുണ്ടായ യൗതവ കാളുകൂടവിലാഭം, നിയ്യം ഇന്നു വിരവൊടു - നിയ്യം ഇപ്പോൾ വേഗത്തിൽ, സേനയോടു, ഓടും, - സൈന്യത്തോടുകൂടി ഓടും.

ച. 2: ദുര്യോധനൻ അർജ്ജുനനോടു പറയുന്നു:-

കുന്തിനന്ദന - കുന്തിപുത്ര അർജ്ജുന നി ദേശം - നി ദേശത്തിൽ, പിന്തിരിഞ്ഞു പോക - പിന്മാറിപ്പോവുക. ഹന്ത - കഷ്ടം, അഹന്തകൊണ്ടു പുന - അഹങ്കാരപക്ഷനകൊണ്ട് ഇനി, ഫലം കി? - ഫലം എന്ത്? സമരം - യുദ്ധത്തിൽ, ബാണനികരം എറ്റ - ശക്തിയേറേ, സമ്പ്രതി - ഇപ്പോൾ, നന്തകന്റെ നഗരം - യമന്റെ നഗരത്തിലേക്കു, യാഹി - നി പോവുക.

പല്ലവി —പോടാര്യപ ദുർമ്മതേ - ആണിന്റെയും, പെണ്ണിന്റെയും രൂപമുള്ള ദുർബ്ബദ്ധം, നി ദുരന്തേ പോടാ - നി ദുരം പോടാ.

ച. 3: അർജ്ജുനൻ ദുര്യോധനനോടു പറയുന്നു:-

ഇന്ന് ഓരോ വിരവാരം ചെയ്ന്നതു - ഇപ്പോൾ ഓരോ വിരവാരം പാഞ്ഞത്, പോരും പോരും - തിരി, തിരി, പോരിൽ നിങ്ങളുടെ - യുദ്ധത്തിൽ നിങ്ങളുടെ, ശരീരചോരയുടെ ധാരകൊണ്ടുവേണം - ശരീരത്തിലെ ചോരയുടെ ധാരകൊണ്ടുവേണം, മെ കൃപാണം ഇന്നു വിരപാണം, ചെയ്വത് - എന്റെ വാളിന് ഇന്നു യുദ്ധാനന്തമുള്ള മൃഗപാണം ചെയ്യുവാൻ.

(ദുര്യോധനൻ അർജുനനോട്)

4 പഞ്ചാനനങ്ങളുടെ സഞ്ചയം തന്നിലൊരു
 വഞ്ചകം വരികിലഞ്ചുരോ പറക
 കിഞ്ചനാപി കുമരതേ! മോഹമിതു തേ
 ഹന്ത! വെറുതെയെന്നതരിക നി. (പോടാ)

ശ്ലോകം 21. കേദാരഗൗഡം (ഇടശ്ശേകം)

ഭീഷ്മദോണപ്രധാനം കൂരുവരപുത്രനാം
 സാപനാസ്യേണ കൃതാ
 നിദ്രാണാം താം കൂരുണാം സിദ്ധയചയയം
 ഹാരയന്നുത്തരേണ
 പ്രത്യാഹൃത്യാസ്മദസ്യോഃ പിതൃവനവിടപി-
 ന്യസ്തശസ്ത്രം പുരേവ
 ക്ഷത്രുതാം പ്രാപ്യ പശ്ചാദ്ഭൂതമഥ വിജയോ
 മാത്സ്യഭൂമിം പ്രതസ്ഥേ

പ. 4. ദുര്യോധനൻ അർജുനനോടു നേപ്പടി പറയുന്നു—

പഞ്ചാനനങ്ങളുടെ - സിംഹങ്ങളുടെ, സഞ്ചയം കുന്നിൽ - സമൂഹത്തിൽ. ഒരു
 വഞ്ചകം വരികിൽ - ഒരു കുറ്റത്തി വന്നാൽ, കിഞ്ചന അപി - സമീപമെങ്കിലും
 അഞ്ചുരോ പറക - യെപ്പൊഴുതോ പറയുക, കുമരതേ - ദുർബ്ബലേ, തേ മോഹം ഇതു -
 റിഹർ ഈ മോഹം, വെറുതെ എന്നത് - വൃദ്ധനാണെന്ന്, നി അരിക - നി
 മനസ്സിലാക്കുക ഹന്ത = കഷ്ടം.

ശ്ലോകം 21 അഥ അയം വിജയം - അനന്തം. ഈ അർജുനൻ, ഭീഷ്മ
 ദോണപ്രധാനം - ഭീഷ്മർ, ദോണർ എന്ന പ്രമുഖന്മാരോടുകൂടിയ, താം കൂരുവര
 പുത്രനാം - ആ കൗരവസേനയെ, സാപനാസ്യേണ - സജോഹനാസ്ത്രംകൊണ്ട്,
 നിദ്രാണാം കൃതാം - ഉറക്കിട്ട്, കൂരുണാം സിദ്ധയ ചയം - കൗരവന്മാരുടെ
 വസ്ത്രശുഹരത്തെ, ഉത്തരേണ ഹാരയൻ - ഉത്തരനെക്കൊണ്ട് എടുപ്പിച്ചു, അസ്മദി-
 ന്നു സൈന്യത്തിൽനിന്ന്, അസ്ത്രം പ്രത്യാഹൃത്യം - അസ്ത്രം പിൻവലിച്ചിട്ട്, പുരാ ഇവ
 - മുമ്പിലുണ്ടായിരുന്ന പിതൃവനവിടപിന്യസ്തശസ്ത്രം - ശക്താനത്തിലെ വൃക്ഷത്തിന്മേൽ
 ആയുധം വെച്ചിട്ട്, പശ്ചാൽ - പിന്നീട്, ക്ഷത്രുതാം പ്രാപ്യ - തെരാളിയുടെ നില
 കൈക്കൊണ്ട്, ദ്വതം മാത്സ്യഭൂമിം പ്രതസ്ഥേ - വേഗത്തിൽ വിദാഭോജ്യന്മാരെക്കു
 ള്ളറപ്പെട്ടു.

പതിനാറാം അംശം

(വിരാടരാജാവിന്റെ ഭരണിഗൃഹം)

(ഏകാകം 22. നാഗവരാളി)

കാലേ തസ്മിൻ ഭരണിഗൃഹേ

വിവാഹാലസമാനസൗ

രാത്യാകഞ്ചൗ മിഥഃ സൈമ-

മക്ഷക്രിഡാഃ വിരതേനത്യഃ

പദം 26 നാഗവരാളി - ചൈത്യം

(വിരാടരാജാവിന്റെ കൽമേട്)

ചരണങ്ങൾ

- 1 ചുതു കളിച്ചിടണമിന്നഹോ നാ - മതി-
നേതും മുഷിച്ചിലില്ല യോഗിഹിര!
പേതസി കൗതുകം വളർന്നിടുന്നു—മമ
സാദരം കളിക്കുന്നേൻ, കാണുക താമര.

(കൽമേട് വിരാടരാജാവിന്റെ)

- 2 ചുതിന്നനർത്ഥമുണ്ടോ, ഭൂമിനാഥ! - ധർമ്മ-
ജാതപരിതമെല്ലാം കേട്ടിട്ടില്ലേ?
നിതിജലധേഃ പുനരഭിവിദ്യം ഞാൻ—നിന്റെ
പ്രീതിക്കാര്യക്കളിക്കുന്നേൻ, കാണുക താമര.

ഏകാകം 22 തസ്മിൻ കാലേ - ആ സമയത്ത്. വിവാഹാലസമാനസൗ - കളിയിൽ താൽപര്യമുള്ള മനസ്സോടുകൂടിയ, രാത്യാകഞ്ചൗ - വിരാടരാജാവു, ധർമ്മപുത്രാഃ ഭരണിഗൃഹേ - ഭരണിഗൃഹത്തിൽ, മിഥഃ - അന്യോന്യം, സൈമം - സുഖമായി, സാഹസക്രിഡാഃ വിരതേനത്യഃ - എന്തു കളിക്കുകയാണിരുന്നെന്ന് പദം 26 വിരാടരാജാവിന്റെ കൽമേട് പറയുന്നു—

ച 1 യോഗിഹിര - സത്യാസിദ്ധ്യ താ. ഇതി. - തമുഹിത. ചുതുകളിച്ചിടണം. • പുതുകളിക്കണം. അതിന് പുതു. മുഷിച്ചിപ്പി ഇല്ല - അതിന് ഒട്ടും അടുപ്പില്ല അഹോ • ആദ്യം, മമ ചൈതസി - എന്റെ മനസ്സിൽ, കൗതുകം വളർന്നിടുന്നു - ആഹ്ലാസം വർദ്ധിക്കുന്നു, സാദരം കളിക്കുന്നേൻ - ഞാൻ ആദരത്തോടെ കളിക്കാം.

(പക്ഷിയെപ്പോലെ കളിച്ചിട്ട്)

താമര കാണുക - ആദ്യം കിട്ടേണ്ടുന്ന ഒന്ന് പുന വിവരമുള്ള എണ്ണം കണ്ടാലും ച 2. ധർമ്മപുത്രൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

ഭൂമിനാഥ - അല്ലയോ വിരാടരാജാവേ, ചുതിന് അനർത്ഥം ഉണ്ടോ. • ചുതുകളിച്ചാൻ ആപത്തുകൾ ഉണ്ടാവൂ. ധർമ്മജാതപരിത. എല്ലാം കേട്ടിട്ടില്ലേ - ധർമ്മപുത്രന്റെ കഥയൊക്കെ കേട്ടിട്ടില്ലേ? നിതിജലധേഃ രാജ്യതന്ത്രങ്ങളുടെ സമുദായം, എങ്കിലും പുനഃ - എന്നാലും വീണ്ടും, ഞാൻ നിന്റെ പ്രീതിക്കായി - ഞാൻ അങ്ങനെയുടെ സന്തോഷത്തിനുവേണ്ടി, കളിക്കുന്നേൻ - കളിക്കാം.

(കളിച്ചിട്ട്)

താമര കാണുക - (പുനിക്കും) താമര (കിട്ടിയിരിക്കുന്നതും) കാണുക.

(വിഭാടരാജാവ് കളനോട്)

- 3 എന്നും പകിട പതിരഞ്ചു വിഴും. —നമു-
ക്കെന്നു തിനച്ചിടേണ്ട യോഗിവിമി
ന്നുകൂടിക്കളിച്ചെന്നാകിലോ ഞാ—നിപ്പോൾ
വെന്നിടുമെന്നു തുനം, കാണുക തായം.

(കളൻ വിഭാടരാജാവിനോട്)

- 4 എല്ലാ കർമ്മങ്ങളിലുമെല്ലാപേരും. —ദോഷേ
മല്ലാതിതന്റെ നാമം. ചൊല്ലിടേണം.
അല്ലെങ്കിൽ സൗഖ്യം വന്നുകൂടും. മതി-
നില്ല സംശയമേതും, കാണുക തായം.

ശ്ലോകം 21. കാപി (സുതപ്രസംഗത്തിനുള്ള ഇടശ്ലോകം)

ചുട്ടും കളിച്ചിങ്ങനെ ചൊല്ലിയോരോ-
ന്നാതകമെന്നു മറുവും ദശായാ.
ജാതപ്രദാനം സമുപേത്യ താവ-
ദ്യുതം പ്രണമേവമുവാച രാജ്യം.

ച. 3: വിഭാടരാജാവ് ധർമ്മപുരുഷനോടു പറയുന്നു—

യോഗിവിമ - സത്യാസിവിമ്യ, നമുക്ക് എന്നും = എന്നിങ്ങനെ എല്ലാവരെയും
പകിട പതിരഞ്ചു വിഴും = പകിട പറ്റുവും വലിയ എണ്ണമുള്ളതായി വിഴും, എന്നു
തിനച്ചിടേണ്ട = എന്ന് അങ്ങുന്ന് വിചാരിക്കേണ്ട ഒന്നുകൂടി കളിച്ചെന്നാകിലോ =
ക്കൈതൽ കൂടി കളിച്ചാൽ, ഞാൻ ഇപ്പോൾ വെന്നിടും എന്നു തുനം. = ഞാൻ ഇപ്പോൾ
ജയിക്കും എന്ന് തീർച്ചയാണ്.

(കളിച്ചിട്ട്)

തായം കാണുക = തായംതന്നെ കിട്ടിയതു കാണുക

ച. 4. ധർമ്മപുരുഷൻ വിഭാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

എല്ലാ കർമ്മങ്ങളിലും = സകല പ്രവൃത്തികളിലും, ദോഷേ എല്ലാപേരും =
ദോഷത്തിലുള്ള സകല ജനങ്ങളും, മല്ലാതിതന്റെ നാമം = ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നാമം, നാമം,
ചൊല്ലിടേണം = ചൊല്ലണം. അല്ലെങ്കിൽ സൗഖ്യം വന്നുകൂടും. = സകലം തീർന്നു
സുഖം വന്നുപോയ അതിന് എന്തും സംശയം ഇല്ല = അക്കാലത്തിൽ ഒട്ടും സംശയമില്ല
തായം കാണുക = തായം കാണുക.

ഒണ്ടു പകിടയിലും ഒന്ന് എന്ന സംഖ്യ വിഴുന്നതാണ് നാമം. തായം കിട്ടിയാലെ
കളി തുടങ്ങാൻ പാടുള്ളൂ. ഒണ്ടു പകിടയിലും ആറ് എന്ന എണ്ണം വിഴുന്നൽ പുറത്താണ്.
തായം വിണാലും, പുറത്തും വിണാലും എതിരാളി കളിക്കുന്നതിനു മുമ്പുതന്നെ കളിക്കാം.
എന്നാണ് വ്യവസ്ഥ.

ശ്ലോകം 21. ഇങ്ങനെ ചുട്ടും കളിച്ചു = ഇപകാരം ചുട്ടുകളിച്ചു, ഓരോന്നു
ചൊല്ലി = ഓരോന്നു പറഞ്ഞും, ആതകമെന്നു = അല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരു, മറുവും ദശായാ
= ഇരിക്കുമ്പോൾ, ദുഷ്ടം = മെരുതൻ, ജാതപ്രദാനം = സന്തോഷത്തോടുകൂടി, സമുപേത്യ
= സമീപത്തു ചെന്നിട്ട്, പ്രണമ്യ താവൽ = നമസ്കരിച്ച് അപ്പോൾ, രാജ്യം =
വിഭാടരാജാവിനോട്, ഏവം ഉവാച = ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

പാ. 27. കാപി - ചൈവ

(ദൃഷ്ടൻ വിശദമാർത്ഥം)

പല്ലവി

ധർമ്മവല്ലഭഃ ശൃണു വചനം, വരേ താവക-
ചരണപല്ലവതൃഗ്ഗുഹേ.

അനുപല്ലവി

വിരാഗത്യന്തരീ ചുടും ഹിരണ്യനമല്ലോ നി
പാരിൽ നിൻ കീർത്തികളിന്നും ശോഭിച്ചിടുന്നു (ധർമ്മവല്ലഭ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 നിന്നുടെ നന്നൻ ചെന്നു കൗരവന്മാരെ
വെന്നു ഗോക്കളെ വീണ്ടുപോ, ലിന്നു വരും പോൽ.
(ധർമ്മവല്ലഭ)

(കർമ്മ വിശദമാർത്ഥം)

- 2 ഉത്തരനല്ല ജയം കഷ്ടതാവാം ബുദ്ധനല്ല
സന്താനം വൈരിസഞ്ചയം വെന്നു നിർണ്ണയം.

പല്ലവി

ധർമ്മവല്ലഭഃ ശൃണു വചനമെന്നുടെ പക്ഷം
ചരിതാർത്ഥമൊത് വരുകയുന്ത.

പാ. 27 ദൃഷ്ടൻ വിശദമാർത്ഥം പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - ധർമ്മവല്ലഭ - മാരാധ, വചനം ശൃണു - വാക്കു
കേൾക്കുക അഹ. താവക ചരണപല്ലവതൃഗ്ഗുഹേ. വരേ - നാൻ അങ്ങയുടെ
കാർത്ത്യായിണ വന്നിരുന്നു നി വിരാഗത്യന്തരീ ചുടും ഹിരണ്യനമല്ലോ - അർപ്പണം,
വിഭവ്യതൃഗ്ഗുഹേ ചുടുന്ന വൈരമേതും ആണ്. ഇന്നും പാരിൽ നിൻ കീർത്തികൾ
ശോഭിച്ചിടുന്നു - ഇന്നും മോക്ഷത്തിൽ അങ്ങയുടെ കീർത്തികൾ ശോഭിക്കുന്നു.

പ. 1 നിന്നുടെ നന്നൻ - അങ്ങയുടെ പുത്രൻ, ചെന്നു കൗരവന്മാരെ വെന്നു
ഗോക്കളെ വീണ്ടുപോൽ - പോയി കൗരവരെ ജയിച്ച പശുക്കളെ വീണ്ടെടുത്തുവരുക.
ഇന്നു വരും പോൽ - ഇന്നുവരും.

പ. 2 യർദ്ധപുത്രർ വിശദമാർത്ഥം പറയുന്നു—

ജയം ഉത്തരനല്ല - ജയിച്ചത് ഉത്തരനല്ല, കഷ്ടതാവാം ബുദ്ധനല്ല സന്താനം
വൈരിസഞ്ചയമൊ വെന്നു - സാമന്തമായ ബുദ്ധനല്ലതാണ് വൈരിസഞ്ചയം
ശൃത്യവൃതമൊ ജയിച്ചത്, നിർണ്ണയം - തീർച്ച.

പല്ലവി - ധർമ്മവല്ലഭ - മാരാധ, വചനം ശൃണു - വാക്കു കേൾക്കുക, അയുന്ത
- ഇപ്പോൾ, എന്നുടെ പക്ഷം - എന്റെ അഭിപ്രായം, ചരിതാർത്ഥമൊത് വരും - ശരിയായി
വരും.

(വിഭാടരാജാവ് കക്കനാട്)

3 ധിക്കാരിയായ നീയും സന്ധിക്കാരായോഗ്യനല്ല
മസ്കരികുലഹതക! നീ കണ്ടുകൊൾക.

പല്ലവി

കുമരോ നിന്നാലൊതുവിതം, ഇന്നും നിന്നുടെ
കുടിലതം സാധ്യ മയാ വിദിതം.

ശ്ലോകം 24. കാപി (ഇടശ്ശോകം)

അക്ഷംകൊണ്ടൊന്നൊന്നിത്താൻ നൃപതി കുപിതനായ്
തൽക്ഷണേ ധർമ്മസ്യന്തും.
'കഷ്ടം! സന്യാസിമേതം വിഴുകിലശ്വഭ'മെ-
ന്നാശ്വ ചൊല്ലിത്തരാനി.
നെറ്റിന്നിറ്റിറ്റുവീഴും രുധിരമതു ജവാ-
ലുത്തരീയത്തിലേറ്റാൾ
കറ്റക്കാർകുന്നലാൾ ചൂടിന മകുടമഹാ-
രത്നമാം യാജ്ഞസേനീ.

ച. 1: വിഭാടരാജാവ് കോപിച്ചു ധർമ്മപുരുഷന്മാരെ പറയുന്നു—

മസ്കരികുലഹതക = ദുഷ്ടസന്യാസി, ധിക്കാരിയായ നീ = ഗർവ്വിക്കുന്നയാൾ
നീ സന്ധിക്കാരായോഗ്യൻ അല്ല = ബഹുമാനിക്കത്തക്കവൻ അല്ല. നീ കണ്ടുകൊൾക = നീ
കണ്ടുകൊള്ളുക.

പല്ലവി—കുമരനിന്നാൽ എന്ത് ഉദിതം = ദുർബ്ബലമേ അങ്ങനത്താണ് പറഞ്ഞത്!
ഇന്നും നിന്നുടെ കുടിലതം = ഇപ്പോൾ നിന്റെ ദുഷ്ടത, മയാ സാധ്യ വിദിതം = എനിക്കു
നല്ലപോലെ മനസ്സിലായി.

ശ്ലോകം 24. അവിടെ തുടർന്ന് അഭിനന്ദകളെ ഭാഗം വിവരിക്കുന്നു—
തൽക്ഷണേ = പെട്ടെന്നു, നൃപതികുപിതനായ് = വിഭാടരാജാവു കോപിച്ച്, ധർമ്മസ്യന്തും
= ധർമ്മപുരുഷരെ, അക്ഷംകൊണ്ട് നീ എറിഞ്ഞാൽ = പകിടകൊണ്ട് ഒന്നൊഴിച്ചു
തരാനി. = അപ്പോൾ, കറ്റക്കാർകുന്നലാൾ ചൂടിന മകുടമഹാരത്നമാം യാജ്ഞസേനീ =
സുരഭിമാർ ധരിക്കുന്ന കിരീടത്തിലെ വലിയ രത്നമായ പാഞ്ചാലി, കഷ്ടം,
സന്യാസിമേതം വിഴുകിൽ അശ്വഭം = കഷ്ടം, സന്യാസിയുടെ ചോര വിണാൽ
ചിത്തയാണ്, എന്നു ചൊല്ലി = എന്നു പറഞ്ഞ്, അശ്വ = വേഗത്തിൽ, നെറ്റിന്ന് ഇറ്റിറ്റു
വീഴും രുധിരം അതു = നെറ്റിയിൽനിന്ന് ഇറ്റിറ്റു വീഴുന്ന ആ ചോര, ജവാൽ ഉത്തരീയത്തിൽ
പറ്റാൾ = ഉടനെ ഉത്തരീയവസ്ത്രംകൊണ്ട് സിരിക്കട്ടെ.

ശ്ലോകം 21. നീലാംബരി

ഭൂമിയിൽ ജയം സമുദ്രവുമുൾക്കൊണ്ട് സമീപ-
ഭൂമി. ജയപ്രദിതസ്സ പിതൃഃ സമേത്യ
പ്രാഗേവ ഹരീശ്വരനീശ്വരയഥാർത്ഥവാർത്താ
പ്രാഗേവാത്സ്യ ഭൂമിവിക്രമവിസിമിതാത്മാ.

പാ. 21. നീലാംബരി - ചമ്പ
(ഉത്തരൻ വിരാടരാജാവിനോട്)

പല്ലവി

താത! തവ കഴലിണ തൊഴുന്നേൻ

അനുപല്ലവി

വിതയം കാലികളെ വിണ്ടുകൊണ്ടു വരുന്നൻ.

പരമേശ്വരൻ

- 1 കൃത്യപതി പശുക്കളെ ഹരിച്ചു—എന്നു
പരിചിന്നൊടു ഞാനഥ ധരിച്ചു
വിരവോടവരോടു ബന്ധം ചെയ്തു കലഹിച്ചു (താത)
- 2 ശക്രസുതനൊരുവനഥ വന്നു — മിഹ-
പ്രകരതശേഷമപി വെന്നു
വിക്രമിയവൻ വിജയവക്തരിയൊടു ചേർന്നു (താത)

ശ്ലോകം 21: ഉത്തരന്റെ പ്രവേശം സൂചിപ്പിക്കുന്നു—

പ്രാക് ഏവ - ഭൂമേതന്നെ, ഹരിശ്വരനീശ്വരയഥാർത്ഥവാർത്താ - യഥാർത്ഥവൃത്താന്തം. പരമേശ്വരൻ അർജ്ജുനനാൽ തടയപ്പെട്ടവനും. അസ്യ ഭൂമിവിക്രമവിസിമിതാത്മാ - അർജ്ജുനന്റെ ബാഹുപ്രാക്രമത്താൽ അർജ്ജുനപ്പെട്ടവനുമായ, ഭൂമിയിൽ ജയം - രാജകുമാരൻ ഉത്തരൻ, മഥാൽ സമുദ്രവുമുൾക്കൊണ്ട് സമീപമുള്ള ഭൂമി. ജയപ്രദിതസ്സ പിതൃഃ സമേത്യ - ജയം കേട്ടു സന്തോഷിച്ചിരിക്കുന്ന അച്ഛന്റെ അടുക്കലേക്കു. സമേത്യ - ചെന്നിട്ട്, ഇന്ദ്രപ്രാഹ - ഇന്ദ്രൻ പറഞ്ഞു.

പാ. 21. ഉത്തരൻ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി അനുപല്ലവി—താത, തവ കഴലിണ, തൊഴുന്നേൻ - അച്ഛ, അവിടത്തെ കാലിണ ഞാൻ തൊഴുന്നു. വിതയം - യോജിക്കാതെ, കാലികളെ വിണ്ടുകൊണ്ടു വരുന്നൻ - പശുക്കളെ ഞാൻ വിണ്ടുകൊണ്ടുവരുന്നു.

പ. 1 കൃത്യപതി - ദൃഢോധനൻ, പശുക്കളെ ഹരിച്ചു - പശുക്കളെ അഹരിച്ചു. ഞാൻ പരിചിന്നൊടു ധരിച്ചു - ഞാൻ ശരിയായി കണക്കിലാക്കി അഥവിരവോടു - പിന്നെ ഉടനെ, അവരോടു ചെന്നു കലഹിച്ചു - അവരോടു ചെന്നു യുദ്ധം ചെയ്തു ബന്ധം ആശ്ചര്യം.

പ. 2 അഥ ശക്രസുതൻ ഒരുവൻ വന്നു - അനന്തരം ഇന്ദ്രസുതനായ വാൾ വന്നു, മിഹപ്രാക് - അത് - ആ ശക്രസുതനുമായ, അശേഷമപി - മുഴുവനും, വെന്നു - ജയിച്ചു വിക്രമിയവൻ - പരാക്രമിയായ ആ ഇന്ദ്രസുതൻ വിജയവക്തരിയൊടു ചേർന്നു - ജയശ്രീയൊടു ചേർന്നു.

ഉത്തരന്റെ ഈ വാക്കിൽ 'ഇന്ദ്രസുതനൊരുവൻ' എന്നു പറഞ്ഞത്, വാസ്തവം വെളിപ്പെടുത്തുകയാണ് അർജ്ജുനൻ മുന്യതനെ പറഞ്ഞിരുന്നതുകൊണ്ടാണ്. ബൃഹന്നമു അർജ്ജുനനാണെന്നോ അർജ്ജുനനാണ് ജയിച്ചതെന്നോ ഈ വാക്കുകൊണ്ടു വെളിപ്പെടുത്തില്ല. എന്നാൽ പറഞ്ഞ വാക്ക് അസത്യമായതുമില്ല.

(വിഭാടഭാഷാൻ ഉത്തരനോട്)

- 3 മന്നിവിഹ നിന്നൊടുപമാനം - ചൊൽവാ-
നിന്നൊരുവനില്ലെന്നു നൃപം.
വന്നിടുക തവ മേലിൽ കംഗലമെന്നും.

പല്ലവി

തന്നയ! നന്ദവിനയഗുണമാശം!

പതിനേഴാം ശ്ലോ.

(ധർമ്മപുരുഷന്റെ വാസഗൃഹം.)

ശ്ലോകം 26. നാട്ടക്കുറിഞ്ഞി
ധർമ്മജാതവസതി. പ്രണമ്യ തം.
ധർമ്മജാതമഥ മാരുതാൽമജ
വാസമേശമനി ശതാനമാദരാ-
നാസവേദിതി ജഗദാദ്യുക്തം

പദം 29. നാട്ടക്കുറിഞ്ഞി - അതേ

(ഭീമസേനൻ ധർമ്മപുരുഷന്റെ)

പല്ലവി

നാട്ടു നിൻപാടുഗളം കൈവണങ്ങുന്നേൻ
സുര്യനന്ദനനന്ദന!

അനുപല്ലവി

വിദ്യശൗര്യവാദിയേ! വിജയമാനസ! വിഭോ. (ആര്യ)

പദം 3: വിഭാടഭാഷാൻ ഉത്തരനോടു പറയുന്നു:-

ഈ മന്നിൽ ഇൻ - ഈ മുതിരിൽ ഇൻ, നിന്നൊടുപമാനം ചൊൽവാൻ -
നിന്നോടു തുല്യനായി പറയുവാൻ. ഒരുവൻ ഇല്ലെന്നു നൃപം - ഓരളും ഇല്ലെന്നു നിർദ്ദി-
പല്ലവി - നന്ദവിനയഗുണമാശം - നിതിനോധം. വിനയം എന്നീ ഗുണങ്ങളുടെ
ഇരിപ്പിടമേ, തന്നയ - പൂർണ്ണം.

ശ്ലോകം 26. ജന്മവാസദേഹ - അനന്തരം, അർജ്ജുനന്ദൻ, പുഷ്പജാ മാരുതാൽമജ
- ജ്യേഷ്ഠനായ ഭീമസേനൻ. വാസവേശമനി ശതാനം - വാസഗൃഹത്തിൽ
കിടക്കുന്നതും, ധർമ്മജാതവസതി, - ധർമ്മപുരുഷന്റെ ഇരിപ്പിടവും, ആയ, തം
ധർമ്മജാതം - ആ ധർമ്മപുരുഷൻ, പ്രണമ്യ - നമസ്കരിച്ചിട്ട്, ആദാർ - ആദരവോടെ,
ഇതി ജഗദാ - ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

പദം 29. ഭീമസേനൻ ധർമ്മപുരുഷന്റെ പറയുന്നു:-

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - വിദ്യശൗര്യവാദിയേ - വിദ്യശൗര്യങ്ങളുടെ സാക്ഷാൽ,
വിജയമാനസം - നിർമ്മലഹൃദയ, വിഭോ - മഹാനുഭാവം, സുര്യനന്ദനനന്ദന ആര്യം -
ധർമ്മജാതപുരുഷ്യേഷ്ഠ, നിൻ പാടുഗളം - അവിടത്തെ കാലിണ, കൈവണങ്ങുന്നേൻ
- തോൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

ചരണങ്ങൾ

- 1 എന്നോരുകുലാദീപ! എന്തഹോ ഭവാൻ
കഴിഞ്ഞോരവന ശയിച്ചിട്ടുണ്ടു? തവ
ചേണാർന്ന മുഖപത്മം ജ്ഞാപോഷാമായിപ്പൊൾ
കാണുന്നതിനെത്തൊടു കാരണം, കഥിക്കേണം. (ആദ്യം)
(ധർമ്മപുത്രർ ഭീമസേനനോട്)
- 2 പൊരിലുത്തരൻ ജയിച്ചെന്നതു മാന്യം-
വീരനോടൊരു ദൂതൻ ചൊന്നപ്പൊൾ ഞാനും,
സാമ്രാജ്യം സ്വഹസ്തം ജയിച്ചാണെന്നു ചൊൽകയാൽ
ശാരിക്കൊണ്ടെറിഞ്ഞെന്റെ ഹാലസിമനി ഭൂപതി

പദ്യവി

സോദര! ശൃണു വചനം മാരുതസുനോ!
മോദന വരികരികേ,
പാ. 30. ബാലഹരി - ചേമ്പട
(ഭീമസേനൻ ധർമ്മപുത്രനോട്)

പദ്യവി

ചിത്തത്തിലമർഷം വളരുന്നിതു
ധീർ തവ ദുഷ്ടരിഭാർജ്ജവഭാവം.

അനുപദ്യവി

സത്യമിഹ മരണശൃംഗം ശമനം-
ഗോപതീയാക്കിടുവന്നിതു. (ചിത്തം)

ച. 1 എന്നോരുകുലാദീപ - ചരണശരീരമേ, ഭവാൻ എന്ത് - അത് എന്തു
കാരണത്താലാണ്, കഴിഞ്ഞോരവന - കഴിഞ്ഞിട്ടു പോയവനിൽ, ശയിച്ചിട്ടുണ്ടു - കിടക്കു
ന്നത്? അഹോ കഷ്ടം, തവ ചേണാർന്ന മുഖപത്മം - അങ്ങനെയുട മനോഹരമായ
പത്മപോലുള്ള മുഖം, ഇപ്പോൾ ജ്ഞാപോഷാമായി കാണുന്നതിന് - ഇപ്പോൾ ഗോ
മണിക്കാണുവാൻ, എന്തൊരു കാരണം - എന്തു കാരണമുണ്ടായി? കഥിക്കേണം, -
പറയണം.

ച. 2 ധർമ്മപുത്രർ ഭീമസേനനോടു മാറുപടി പറയുന്നു -

പോരിൽ ഉത്തരൻ ജയിച്ചു എന്നത് - യുദ്ധത്തിൽ ഉത്തരൻ ജയിച്ചു എന്ന്,
മാന്യവീരനോട് - വിഭാടരാജാവിനോട്, ഒരു ദൂതൻ ചൊന്നപ്പോൾ - ഒരു ദൂതൻ
പറഞ്ഞപ്പോൾ, ഞാനും - ഞാനാകട്ടെ, സാമ്രാജ്യം സ്വഹസ്തം ജയിച്ചാൻ - സാമ്രാജ്യം
സ്വഹസ്തമാണ് ജയിച്ചത്, എന്നു ചൊൽകയാൽ - എന്നു പറയുകയാൽ, ഭൂപതി എന്റെ
ഹാലസിമനി - വിഭാട രാജാവ് എന്റെ നെറ്റിത്തടത്തിൽ, ശാരിക്കൊണ്ട് എറിഞ്ഞു -
പകിടകൊണ്ട് എറിഞ്ഞു

പദ്യവി- മാരുതസുനോ സോദര - ഭീമസേന അനുജ, മോദന അരികെ വരിക
- സന്തോഷത്തോടെ അടുത്തു വരു വചനം ശൃണു - വാക്കു കേൾക്കു

പാ. 30. ഭീമസേനൻ ധർമ്മപുത്രനോടു പറയുന്നു-

പദ്യവി, അനുപദ്യവി- ചിത്തത്തിൽ അമർഷം വളരുന്നിതു - (എന്റെ) മനസ്സിൽ
കോപം വർദ്ധിക്കുന്നു, ദുഷ്ടരിൽ തവ ആർജ്ജവഭാവം, ധീർ - ദുഷ്ടന്മാരെക്കുറിച്ച്
അങ്ങനെയുട മറ്റൊരു നിന്ദ, തന്നെ, സത്യം, ഇന്ന് ഇഹ - വേഗത്തിൽ ഇന്നിവിടെ,
മരണശൃംഗം ശമനഗോപതീയിൽ ആക്കിടുവാൻ - വിഭാടരാജാവിനെ യശസ്വഹത്തിൽ
ആക്കുന്നുണ്ട്, ഞാൻ.

പാണങ്ങൾ

- 1 ദുർമ്മദാസനാം കീചകനൊരുനാൾ
 സുപദാർജ്ജയെ വലിച്ചുമിഴച്ചും
 ധർമ്മവിചാരമെന്നെയെ ചെൽതൊരു
 സാഹസങ്ങൾ കണ്ടു സഭാധാ. ദുർമ്മതി
 മിന്നൊതിയുന്നതിനും ചുരു-
 കൊണ്ടു വോരനെയെറിഞ്ഞതിനും.
 ധർമ്മജ! ഭൃന്തപരിഭാടം.
 സപദി ചെൽ തിഹുവനരികു മഹാൻമൻ! (ചിത്ത)

- 2 അവമാനങ്ങളുതെളുവെങ്ങളു-
 മനുദിനമിങ്ങു വരുത്തി നമുക്കിഹ
 അവനിയെ വാഴും ദുര്യോധനനെയും-
 മനുജന്മാമെയുമാഹവേ
 ജവമൊടു യമപുരി ചെർത്തിടുവൻ
 തവ പുനാർജ്ജനികൾ തീർത്തിടുവൻ
 പവമാനാർജ്ജനഹമതിനായി
 പാതളിനിന്ന തവ തൊഴുതിടുനേൻ. (ചിത്ത)

ച. 1 ദുർമ്മദാസനാം കീചകൻ - ദുഃഹകാരകൊണ്ടു കണ്ണുകാണാത്ത
 കീചകൻ, ഒരുന്നാൾ സുപദാർജ്ജയെ വലിച്ചും ഇഴച്ചും - ഒരു ദിവസം പാഞ്ചാലിയെ
 വലിച്ചും ഇഴച്ചും ധർമ്മവിചാരമെ എന്നിയെ ചെൽതൊരു സാഹസങ്ങൾ - ധർമ്മവിചാരം
 കൂടാതെ കാണിച്ച അകുമാരങ്ങൾ, കണ്ടു സഭാധാ. ദുർമ്മതി മിന്നൊതിയുന്നതിനും - കണ്ടിട്ടും
 സഭയിൽ ദുർബ്ബദ്ധമായ വിവാദം മിന്നൊതിയുന്നതിനും ചുരുക്കൊണ്ടു ചോരനെ
 എറിഞ്ഞതിനും - പകർകൊണ്ട് അങ്ങനെ എറിഞ്ഞതിനും (പ്രതികാരമായിട്ട്) മഹാൻമൻ
 ധർമ്മജ - മഹാൻമാരേ ധർമ്മപുത്ര. സപദി ഭൃന്തപ. - ഉടനെ ഭൂമിയെ, അവിഭാടം
 ചെൽതിടുവൻ - വിവാദമില്ലാത്തതാക്കി ഞാൻ ചെല്ലാം. അരിക - (അന്നി) അരിയുക.

ച. 2 അവമാനങ്ങളും - മാന്യമൊട്ടുകളും അതിവിലംങ്ങളും - ദുസ്സഹവ്യങ്ങളും
 ഇങ്ങു നമുക്കു - ഇവിടെ നമുക്ക്, അനുദിനം വരുത്തി - നാൾക്കുനാൾ ഉണ്ടാക്കി, ഇഹ
 അവനിയെ വാഴും ദുര്യോധനനെയും അവജ്ഞാരെയും - ഇവിടെ ഭൂമിഭാരം ചെല്ലുന്ന
 ദുര്യോധനനെയും അനുജന്മാരെയും ആഹവേ ജവമൊടു - യമപുരിയിൽ ചെലത്തിൽ,
 യമപുരി ചെർത്തിടുവൻ - ഞാൻ യമപുരത്തിലേക്ക്ക്കുറുന്നൂണ്ട്, തവ പുനഃ -
 അങ്ങയുടെതാക്കട്ടെ, ആർജ്ജനികൾ തീർത്തിടുവൻ - സങ്കടങ്ങൾ തീർക്കുന്നൂമുണ്ട്,
 പവനാർജ്ജൻ അഹ. - ഭീമസേനനായ ഞാൻ, അതിനായി - അതിനുവേണ്ടി, തവ
 പാതളിനിന്ന തൊഴുതിടുനേൻ - അങ്ങയുടെ കാര്യങ്ങളിൽ രണ്ടും തൊഴുന്നൂ.

എറക്കിലൊരോരോടി - ചെമ്പട
(ധർമ്മപുത്രർ ഭീമസേനനോട്)

3 ഭീമപരാക്രമി മാമകസോദര!
ഭീമസേന! ശൃണു, മാന്യപുരഹിതൻ
നാമിന്നവരെന്നറിയാതൊരു പിഴ
നമ്മോടു ചെയ്താലെന്നഹോ?
സോമവംശമണി! നീയതിനാൽ
സുമരണ! സാഹസമേതുതധുന്നാ.
കാമിതലാഭം വരുമിനിമേൽ
കാമിന്നു സമയം സമ്പൂർണ്ണം.

പല്ലവി

പിത്തത്തിലമർഷം കരുതരുതേ
ചെറു സഹിച്ചിടുക മാരുതേ!

പതിനെട്ടാം ശ്ലോ.

(വിരാടരാജാവിന്റെ ആസ്ഥാനസഭ)
ശ്ലോകം 27. മോഹനം

നിസ്തിർണ്ണസത്യജലധിൻ നിജവേഷഭാഭോ
വിദ്യോതമാനമണിഭൂഷണഭൂഷിതാംഗൻ
ദൃഷ്ട്വാ വരാധുധധരാനഥ പാണ്ഡവോയാൻ
തൃഷ്ട്വാ ജഗാദ വചനം സ വിരാടഭൂപഃ

ച.3: ധർമ്മപുത്രർ ഭീമസേനനോടു പറയുന്നു—

ഭീമപരാക്രമ മാമകസോദര ഭീമസേന - വലിയ പരാക്രമശാലിയായ എന്റെ അനുജ ഭീമസേന, ശൃണു - കേൾക്കുക, നാം ഇന്നവർ എന്ത അറിയാതെ - നമ്മൾ ഇന്ന ആദ്യകളാണെന്നു മനസ്സിലാകാത്തതു നിമിത്തം, മാന്യപുരഹിതൻ - വിരാടരാജാവ്, നമ്മോടു ഒരു പിഴ - നമ്മളോട് ഒരു തെറ്റു, ചെയ്താൽ എന്ത് - ചെയ്താൽ എന്താണ് അഹോ - (നിന്റെ കഷമില്ലായ്മ) അർത്ഥം തന്നെ, സുമരണം - ശോഷണബുദ്ധിമാനേ, നീ സോമവംശമണി - നീ ചന്ദ്രവംശജനമാണു്, അതിനാൽ അധുനാ - അതുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ, സാഹസം അയ്യോ - സാഹസം പ്രവർത്തിക്കുയ്യ, ഇനിമേൽ കാമിതലാഭം വരും - ഇനിമേൽ ആശ്വാസമുണ്ടാകും, ഇന്നു സമയം കാമം സമ്പൂർണ്ണം - ഇപ്പോൾ കാലം തികച്ചും പൂർത്തിയാക്കിത്തന്നു്

പല്ലവി - മാരുതേ നി - ഭീമസേന നി ചിത്തത്തിൽ അമർഷം കരുതരുതേ - മനസ്സിൽ കോപം വിചാരിക്കരുത്. ചെറു സഹിച്ചിടുക കറുച്ചു സഹിക്കൂ.

ശ്ലോകം 27 അഥ സ വിരാടഭൂപഃ - അനന്തരം ആ വിരാടരാജാവ്, നിസ്തിർണ്ണസത്യജലധിൻ - ശപഥസമൃദ്ധം കടന്നവരും, നിജവേഷഭാജം - സന്തംഭം, ഉപം ധരിച്ചവരും, വിദ്യോതമാനമണിഭൂഷണഭൂഷിതാംഗൻ - തിളങ്ങുന്ന തൊക്കേണങ്ങൾ അണിഞ്ഞവരും, വരാധുധധരൻ - ഉത്തമങ്ങളായ ആയുധങ്ങൾ ധരിച്ചവരും, ആയ പാണ്ഡവോയാൻ - പാണ്ഡവന്മാരെ, ദൃഷ്ട്വാ തൃഷ്ട്വാ - കണ്ടു സന്തൃഷ്ടനായിട്ട്, വചനം ജഗാദ - വാക്കു പറഞ്ഞു.

പാ. 31 രാഹു - അത

(വിരാടരാജാവി പാണ്ഡവന്മാരോട്)

പല്ലവി

സുദിന. നിങ്ങളെ കാണുകയാൽ, ഹന്ത മേ ഭാഗ്യം.
സുദിന. നിങ്ങളെക്കാണുകയാൽ

അനുപല്ലവി

സദനവും നയനവും സഫലം മാതകമിന്നു. (സുദിനം)

പാണങ്ങൾ

- 1 ക്ഷാത്രമാന്മാരു ധർമ്മം ഗാത്രമഞ്ചു കൈക്കൊണ്ടു
നേത്രഗോചരമായപോലെ നിങ്ങളെവരും.
രാത്രിശകുലാപന്മാരും പാണ്ഡവ, രതി-
മാത്രം മേ വളർത്തിടുന്നു മനസി ഭുവേന. (സുദിനം)

(ധർമ്മപുത്രർ വിരാടരാജാവിനോട്)

- 2 വിജ്ഞാനസാരപനം ലക്ഷ്മീശകൃപയാലേ
യജ്ഞസേനനനിനിയായിടുമിവരാട്ടും.
അജ്ഞാതവാസമാനമാണാനന്ദമോടു ചെയ്തു
പ്രാജ്ഞ! നിന്നുടെ സവിധേ പ്രഥിതഗുണജലേ!

പാ. 31. വിരാടരാജാവി പാണ്ഡവരോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — നിങ്ങളെ കാണുകയാൽ = നിങ്ങളെ കണ്ടുപോകാൻ, സുദിനം = (എനിക്കിന്നു) നല്ല ദിവസമാണ്, ഹന്ത = സന്തോഷമായി, മേ ഭാഗ്യം = (ഇന്ത്) ഏന്റെ ഭാഗ്യമാണ്, ഇന്നു മാതകം സദനവും നയനവും = ഇന്ന് ഏന്റെ ഗൃഹവും കണ്ണും, സഫലം = ഫലപ്രദമായിത്തീർന്നു.

ച. 1 ക്ഷാത്രമാന്മാരു ധർമ്മം = ക്ഷത്രിയന്മാരുടെ രക്ഷാധർമ്മം, അഞ്ചു ഗാത്രം കൈക്കൊണ്ടു നേത്രഗോചരമായപോലെ = അഞ്ചു ശരീരമോടുത്തു പ്രത്യക്ഷമായതു പോലെ, രാത്രിശകുലാപന്മാരും പാണ്ഡവർ നിങ്ങൾ കൂടെയും = ചന്ദ്രവംശത്തിന്നു വിളക്കുകളും പാണ്ഡവപുത്രന്മാരുമായ നിങ്ങൾ അഞ്ചുരും, ഇന്നു മേ മനസി = ഇന്ന് ഏന്റെ മനസ്സിൽ, അതിമാത്രം മൂലം വളർത്തിടുന്നു = ഏറ്റവും സന്തോഷം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

ച. 2. ധർമ്മപുത്രർ വിരാടരാജാവിനോടു പറയുന്നു—

പ്രാജ്ഞ പ്രഥിതഗുണജലേയേ = ബുദ്ധിമാനും പ്രസിദ്ധഗുണങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടവുമായ വിരാടരാജാവേ, വിജ്ഞാനസാരപനം ലക്ഷ്മീശകൃപയാലേ = ജ്ഞാനസാരപിതായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ, യജ്ഞസേനനനിനിയായിട്ടും ഇവരാട്ടും = പാണ്ഡവരാജപുത്രിയായ ഈ പാണ്ഡാലിയോടുകൂടി, ഓൺ അജ്ഞാതവാസം = ഒരു കൊല്ലം അജ്ഞാതവാസം, അനന്ദമോടു നിന്നുടെ സവിധേ ചെയ്തു = സുഖമായി അന്യരുടെ അടുക്കൽ നില്ക്കുപിടിച്ചു.

പല്ലവി

- വചനം മേ ശൃണു സുരതേ! മാത്സ്യഭൂപേന്ദ്ര!
 വചനം മേ ശൃണു സുരതേ!
- 3 സോഹം ധർമ്മജൻ കങ്കൻ, വലയനായതു ഭീമൻ,
 ഹാഹന്ത! ബൃഹന്നളയായതർജ്ജുനനല്ലോ,
 വാഹപാലകൻ നകുലൻ, സഹദേവൻ പശുപാലൻ,
 മോഹനാംഗിയാം സൈരത്ഥി ദ്രുപദന്യപപുത്രി (വചനം)
 (വിരാടരാജാവ് പാണ്ഡവരോട്)
- 4 അപായം പലതും ഞാനറിയാതെ ചെയ്തതു
 കൃപയോടു സകലവും സഹിച്ചിടേണം.
 ഉപകാരമിതു ചെയ്താമെന്നുടെ തനയയെ
 സപ്തി ഫൽഗുനന്യ ഞാനും തരുവനിഹ നൃപം (സുരിതം)
 ശ്ലോകം 28. വൃത്തം: (ഇരട്ടശ്ലോകങ്ങൾ)
 ഭാസ്യരേഷു മണിമന്ദിരേഷു സമ-
 ലഭ്യതേഷു ച വിശേഷതയാ
 യോജിതാമപി ഗണേഷു തത്ര ധൃത-
 ഭൃഷണേഷു പരിതോഷതഃ
 ഭൂസ്യരേഷു കൃത്യകാകുലേഷു പുന-
 രുച്ഛലൻപടഹനിസന്ദന
 വിസ്മയവരുദ്ധയാദവാളിപരി-
 ശ്ലേഷേ പുരവരോദരേ.

പല്ലവി — സുരതേ മാത്സ്യഭൂപേന്ദ്ര = സർവ്വേശ്വരിയുള്ള വിരാടരാജാവേ, മേ
 വചനം ശൃണു = എന്റെ വാക്കു കേൾക്കൂ

ച 3 കങ്കൻ സഹോ, ധർമ്മജൻ = കങ്കനായ ആ ഞാൻ ധർമ്മപുത്രനാണ്.
 വലയനായതു ഭീമൻ = വലയനായിരുന്നത് ഭീമസേനനാണ്. ഹാഹന്ത = കഷ്ടം, കഷ്ടം,
 ബൃഹന്നളയായത് അർജ്ജുനനല്ലോ = ബൃഹന്നളയായിരുന്നത് അർജ്ജുനനാണ്.
 വാഹപാലകൻ നകുലൻ = കുതിരക്കാരനായിരുന്നത് നകുലനാണ്. പശുപാലൻ
 സഹദേവൻ = പശുക്കളെ മേച്ചിരുന്നതു സഹദേവനാണ്. മോഹനാംഗിയാം സൈരത്ഥി
 ദ്രുപദന്യപപുത്രി = സുന്ദരിയായ സൈരത്ഥിയായിരുന്നതു പാഞ്ചാലിയാണ്.

ച 4 വിരാടരാജാവ് പാണ്ഡവരോടു പറയുന്നു—

ഞാൻ അറിയാതെ അപായം പലതും ചെയ്തു = ഞാൻ അറിയാതെ പല
 തെറ്റുകളും ചെയ്തു. മേ അതു സകലവും നിങ്ങൾകൃപയാ സഹിച്ചിടേണം. = എന്റെ
 ആ എല്ലാ തെറ്റുകളും നിങ്ങൾ മേ വിചാരിച്ചു ക്ഷയിക്കേണം. ഉപകാരം ഇതു ചെയ്താ. =
 ഈ ഉപകാരം ചെയ്താ, എന്നുടെ തനയയെ = എന്റെ മകളായ ഉത്തരയെ, ഞാനും ഇഹ
 സപ്തി ഫൽഗുനന്യ തരുവൻ = ഞാനും ഇവിടെ ഉടനെ അർജ്ജുനന്യ തരുന്നുണ്ട്. നൃപം
 = നിഷ്പതം.

ശ്ലോകം 29

ദൃതഹൃതനഗരാഗതാവനിപ-
 ലോലചാരസമീരണൈർ-
 യുതപേശലപതാകികാശതവി-
 രാജിതേ സ ധരണീപതിഃ
 ശക്തവാഹനഗിരാ പരാർദ്ധ്യമണി-
 ഭൃഷണം ശുഭകരേ ദിനേ
 ജാതമോദമിത്യേവ ശുഭഗൃ-
 ണോത്തരാമിശ്വരതരാം

പദ്മനാഭതാം ശ്ലം

ശ്ലോകം 30 മലഹരി

നിഷ്പ്രത്യുഹമേമാത്തരാപരിണയേ
 തസ്മിൻ സമാപതേ ശുഭേ
 പ്രത്യാദിത്യാദസൗ സുയോധനഹൃതാം
 പൃതവിം സങ്കീർത്തയാ സമം
 കൃഷ്ണം വൃഷ്ണിപതിം നതാർത്ഥിഗമനം
 വിശേഷശരം ശാശ്വതം
 ലക്ഷ്മീനാഥമുവാച ഭക്തിവിവരശാ
 ധർമ്മാർത്ഥേനാ ഗിരം

ശ്ലോകം 28 29 ഉത്തരാന്ധ്രപദം ശ്ലോകത്തിൽ കഴിക്കുന്നു—

തന്ത്ര ഭാസുരേഷുമണിമണിരേഷു വിശേഷത്തേ സമലക്ഷ്യതേഷു - അവിടെ മനോഹരങ്ങളായ മണിഗൃഹങ്ങൾ വിശേഷമായി അലങ്കരിക്കുകയും, മോഷിതാം ഗണേഷു അവി പാതോഷതാ ധൃതഭൃഷണേഷു - സ്ത്രീകളുടെ സമാഹരണവും സന്താഷാത്താടകുടി ആരണങ്ങൾ അണിയുകയും, ഭൃസുരേഷു പുനക്രൂതകാകുലേഷു - മോഷ്ടങ്ങൾ പിന്നെയും പിന്നെയും കൃത്യഹവ്യാമാരാർത്ഥിരുകയും, ഉച്ഛലൽ പടഹനിസരന - പെരുമ്പരയുടെ ഗതിയും മൃഷണുന്നതും, വാസുദേവമുഖയാദവാളിഹിരമുദര - ശിശുഷ്ണൻ നടുങ്ങിയ മാദവസമാഹത്താൽ തിറഞ്ഞതുമായ, പുരവഭോദര - വിഭാട സഹാത്തർഭാഗം, ദൃതഹൃതനഗരാഗതാവനിപരലോലചാരസമീരണൈർ - ദൃതമാർ പെണ്ണു കളഞ്ഞിട്ടു നഗരത്തിൽ വന്നിട്ടുള്ള രാജാക്കന്മാരുടെ വിശി ക്കൊളിയിക്കുന്ന വെരോമരങ്ങളുടെ കാറ്റുകളാൽ, യുതപേശലപതാകികാശതവിരാജിതേ - ഇളക്കപ്പെടുന്ന മനോഹരങ്ങളായ കൊരിക്കുന്നുകൾകൊണ്ട് ശോഭിക്കുകയും ചെയ്ത സമാരത്, ശക്തവാഹനഗിരാ - അർജ്ജുനന്റെ വാക്കനുമരിച്ച്, സധരണീപതി - ആ വിഭാടരാജാവ് ശുഭകരേ ദിന - മഹളകാമായ ദിവസത്തിൽ, പരാർദ്ധ്യ മണിഭൃഷണം - വിവരമറിയാതെനാടകങ്ങളെ അണിഞ്ഞവളും, ശുഭഗൃണോത്തരാ - ഉത്തരഗൃണങ്ങൾ തികഞ്ഞവളും ആയ, ഉത്തരാ - ഉത്തരയെ, ജാതമോദം - സന്തോഷമോടുകൂടി അഭിമന്യുവേ - അഭിമന്യുവിന്, അവിരൽ - നൽകി

ശ്ലോകം 30 നിഷ്പ്രത്യുഹം - നിർദ്വിലിനമായി, തസ്മിൻ ഉത്തരാ പരിണയേ - ആ ഉത്തരാവിവാഹം, ശുഭേ സമാപതേ അഥ - ശുഭമായിക്കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം, അസൗ

പാഠം 31. മലഹരി - ചമ്പ

(ധർമ്മപുരുഷ ശ്രീകൃഷ്ണനോട്)

പല്ലവി

കരുണാം വിധേഹി മയി കമലനാഭ!
കരുണാം വിധേഹി മയി.

അനുപല്ലവി

ശരണാഗതോസ്ഥി തവ ചരണയുഗ്മജം (കരുണാം)

ചരണങ്ങൾ

1 സംസാരവാരിധിയിതന്നിൽ വീണുഴലുന്ന
പുംസാമഗ്രശാർത്തി തീർത്തുകൊൾവാൻ
കംസാഭിയാത തവ കാരുണ്യമല്ലാതെ
കിം സാരമവഗമ്യമാർത്ഥബദ്ധോ! (കരുണാം)

ധർമ്മാർത്ഥനാ = ആ ധർമ്മപുരുഷ, സുയോഗ്യന ഹൃദം = ദുഷ്ടോദ്ധ്യനായ മലഹരി
മുട്ടുതലിന്മേൽ, ഏതനീ = ഭക്തിയെ, സ കീർത്തിയാ സമം = തന്റെ കീർത്തിയോടുകൂടെ,
പ്രാപ്താർത്ഥ്യം = വിഭജിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നവനായിട്ട്, ഭക്തിവിധേഹം = ഭക്തിപര
വരണാൽ, ദൃഷ്ടിനിപതി, = തുറന്നുവെക്കുക, നന്ദാർത്ഥശരണം = കേരളാരുടെ
സങ്കടം തീർക്കുന്നവനും, വിശേഷം = ലോകങ്ങളുടെ നാഥനും, ശാശ്വതം = നിത്യവും,
ലക്ഷ്മിഭാഗ്യം = ലക്ഷ്മിപുല്ലയും, ആയ, കൃഷ്ണം = ശ്രീകൃഷ്ണനോട്, ഗിരം ഉവാച
= വാക്കു പറഞ്ഞു.

പാഠം 31 ധർമ്മപുരുഷ ശ്രീകൃഷ്ണനോട് പറയുന്നു—

പല്ലവി അനുപല്ലവി— കമലനാഭ = ശ്രീപത്മനാഭ, മയി കരുണാം വിധേഹി =
എന്നിൽ റയ ചെർത്താലും തവ ചരണയുഗ്മജം = അവിടുത്തെ കാലിത്തെയ, ശരണാഗത
അസ്ഥി = ഞാൻ ശരണം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

ച 1 സംസാരവാരിധിതന്നിൽ = സംസാരസമുദ്രത്തിൽ, വീണുഴലുന്ന പുംസാ
= വീണു സങ്കടപ്പെടുന്ന മനുഷ്യൻ, അഗ്രശാർത്തി തീർത്തുകൊൾവാൻ = എല്ലാ
സങ്കടങ്ങളും, ഇല്ലാതാക്കുവാൻ, കംസാഭിയാത തവ = കംസനെക്കൊന്ന അവിടുത്തെ,
കാരുണ്യം, അല്ലാതെ = ദയയല്ലാതെ, ആർത്ഥബദ്ധോ = ദീനബാധയാ, സാരം അവലംബം
= കരുണയ്ക്കു താല്പര്യം, കിം = എന്താണി?

2 ശ്രീമിനകൃഷ്ണ കിടിനരസിഹവടുരൂപ!
 രാമ! രാഹുരാമ! ബാലരാമ! കൃഷ്ണ!
 രക്ഷമധു. യോഗധു. അധിനമഖിലധു.
 സ്വാമിൻ നമോസ്തു തേ സരസിജാക്ഷ! (കരുണാം)

3 പുതലിഭരഹരണായ മർത്തുലിഖാകൃതേ
 സത്യസാരൂപ! പൂര്യക്ഷോത്തമ! വിഭോ!
 ഭൃത്യനാമൈനാലെ കർത്തവ്യമെന്തിനിമേൽ?
 അന്തലഖിലം നിർത്ത; കാരത;കൊള്ളേണമേ
 (കരുണാം)

പാ. 32. പുനനിർ - രക്ഷന

(ശിഷ്യർക്കു് ധർമ്മപുതവാട്)

പാണനാൾ

1 പാർത്ഥിവവര! ശൃണു വീര! യുധിഷ്ഠിര!
 ധർമ്മതു പെരുത്തൊരു ധാർത്തരാഷ്ട്രനാര
 പാർത്ഥീഭാതിനി വെണ്ണ രണാങ്കരണ
 പാർത്ഥലമിതു നി പാലിച്ചിട്ടു.

പ. 2 ശ്രീമിനകൃഷ്ണകിടിനരസിഹവടുരൂപ - മത്സ്യ. കൃഷ്ണ. വരാഹ.
 നരസിഹ. വരാഹൻ എന്നിവരുടെ രൂപ. യുധിഷ്ഠിരൻ രാമഭഗവദ്ദാമോദം - പശുരാമ.
 ശിവദാമ ബാലദാമ. കൃഷ്ണ - ശിഷ്യർക്കു്, രക്ഷമധു. യോഗധു. അധിപധു. - രക്ഷയു.
 അഭിഷ്ടലാഭ്യ. എല്ലാം താമധിന. - അഭിഷ്ടത്തെ അധിനമാണു്. സരസിജാക്ഷസ്വാമിൻ
 - അജക്കണ്ഠാ സ്വാമിൻ, തേ നമഃ അസ്തു - അന്തർക്കു നമസ്കാരം. ഭവിക്കരു

പ. 3 പുതലിഭരഹരണായ മർത്തുലിഖാകൃതേ സത്യസാരൂപ - ഭുഭോ.
 നിർക്കുന്ദാൽ ലിഖാമന്ത; എന്നാലി ലതിച്ച സത്യസാരൂപ. വിഭോ പൂര്യക്ഷോത്തമ -
 സർവ്വശക്തനായ പുര്യക്ഷോത്തമ ഭൃത്യനാ. എന്നാലെ - കർത്താവായ എന്നാൽ, ഇനിമേൽ
 കർത്തവ്യ. എന്ത് - ഇനിമേൽ മം. മൂലപുരോഹിതനാലി എന്നു്? അഖിലം. അന്തർ
 നിർത്ത; - എല്ലാ സകലങ്ങളും. നിർത്ത; കാരത;കൊള്ളേണമേ - രക്ഷിക്കേണമേ

ഭരതവക്യത്തിന്റെ സ്മരനത്തുള്ള ഈ പാ. കവിത, 66 ശീലർമ്മനാട
 സ്വാമിഭവാടുള്ള പാർത്ഥനകുടിപാൻ പല്ലവിയിലേ കർമ്മനാട എന്ന സംഭോധനയ്ക്കു
 സംഗതി വ്യക്തമാക്കുന്നു;

പാ. 32 ശിഷ്യർക്കു് ധർമ്മപുതക്കു; മ. ഗള. സുഗ. സകുന്ത;—

പ. 1 പാർത്ഥിവവര വീര യുധിഷ്ഠിര - രാജാ. ശാപിത; വീരനുമായ ധർമ്മപുത.
 ശൃണു - കേട്ടാലും ധർമ്മതു പെരുത്തൊരു ധാർത്തരാഷ്ട്രനാര - മുഷ്ടത വർദ്ധിച്ച
 കൗരവന്മാരേ, ഇനി പാർത്ഥീഭാത - ഇനി ഭട്ടം. താമസിക്കാതെ, രണാങ്കരണ വെണ് -
 യുദ്ധഭൂമിയിൽ ജയിച്ചു. പാർത്ഥന. ഇതു നി പാലിച്ചിടും. - ഈ ഭുജനപഥം. നി വാഴും

- 2 അല്ലെങ്കിലും തീർത്തു, നിന്നെപ്പോലെയുള്ളവർക്കുവേണ്ടി വരുത്തുവാനായിട്ടും ഉല്പാദനം വരുത്തിയിട്ടുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം.

ശ്ലോകം 31 (സമാപ്തിഃശ്ലോകം)

ശരണം ശരണം വിഹാരം ശരണം
ധൃതാരിജാതം ശ്രീതപാരിജാതം
ശരണാലയം കരണാലയം
ശ്രീപത്മനാഭം ജഗദാത്മാനാഭം.

ഇതിനാൽ സമാപ്തം.

ച. 2: നിന്നെ ഇഹ - നിന്നെ ഇവിടെ, അല്ലെങ്കിൽ അപ്പോൾ തീർത്തു - സകലമല്ലാത്തതും, അധികം കല്യാണങ്ങൾ വരുത്തുവൻ - അധികം മഹത്വങ്ങൾ നോക്കുവാനും ഉല്പാദനം വരുത്തിയിട്ടുള്ളതും - നിന്നെപ്പോലെയുള്ളവർക്കുവേണ്ടി ഉല്പാദനം വരുത്തിയിട്ടുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം. - അക്കാലത്തിൽ ഉല്പാദനം വരുത്തുവാനുള്ള ഈ നോക്കുവാനുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം.

ശ്ലോകം 31. മഹത്വത്തോടെ കൃതി അവസാനിപ്പിക്കുന്നു - ശരണശരണം - അനന്തമായി ശരണപ്പെടുന്നവൻ, വിഹാരശരണം - ശരണപ്പെടുന്നവൻ വാഹനത്തോടെ കൂടിയവൻ, ധൃതാരിജാതം - ശരണപ്പെടുന്നവൻ നശിപ്പിച്ചവൻ, ശ്രീതപാരിജാതം - ജഗദാത്മാക്കു കല്പമുള്ളതോടെ ഉല്പാദനം, ശരണാലയം - നിന്നെപ്പോലെയുള്ളവർക്കുവേണ്ടി ഉല്പാദനം വരുത്തിയിട്ടുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം, കരണാലയം - മഹത്വത്തോടെ ഉല്പാദനം വരുത്തിയിട്ടുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം, അതിനാൽ - അതിനാൽ വരുത്തിയിട്ടുള്ളതല്ലെന്നു സഹായം, ശ്രീപത്മനാഭനാമം - ശ്രീപത്മനാഭനാമം.

ശ്ലോകം.

ഭക്ഷണം

പ്രസ്താവന

ഏകം 1

ശ്രീരാമവർമ്മകുലശേഖരസോഭനസ്യ
മാർത്താണ്ഡവർമ്മയുദ്ധഭൂമിപതേരന്നിഭംഗാൻ
കേനാപി തത്പരജ്ഞാ കില 'ദക്ഷയാഗ'-
നാട്യപ്രബന്ധമുദിതം സുധിതം പുനന്ത്യ

(പ്രാമുഖ്യം)

ഏകം 2. കൈബി

അശോജാസനനന്ദനഃ സുരജമൈൻ-
ജ്ജംഭോരിമുരൈവ്യം സദാ
സംഭാവ്യഃ സുകൃതി കൃതി ശ്രേയതോ.
ശംഭോരിഹ പ്രാപ്തവാൻ
ദക്ഷോ നാമ പുരാ കിലാഖിലകലാ-
ദക്ഷ പ്രജാനാം പതിർ.
ലക്ഷ്മീശാഭിമതോ ഗുണൈരന്യപരമൈ-
രസീദസീമദ്യതി

ഏകം 1 കവി ദക്ഷയാഗം ആടുന്ന സഹ്യദമസമക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുന്നു—
ശ്രീരാമവർമ്മകുലശേഖരസോഭനസ്യ - ശ്രീരാമവർമ്മാഭാവന കുലശേഖരന്റെ
അന്ത്യമനോ, മാർത്താണ്ഡവർമ്മയുദ്ധഭൂമിപതേരി - മാർത്താണ്ഡവർമ്മ
യുദ്ധരാജാവിന്റെ, നിഃപാദ് - ആജ്ഞയാൽ തത്പരജ്ഞാ - അന്യോന്യത്തിന്റെ
പരസ്പരവക്താവ, കേനാപി കില - ആവനാൽത്തന്നെ, ഉദിതം - വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട,
ദക്ഷയാഗനാട്യപ്രബന്ധം - ദക്ഷയാഗമെന്ന ആട്ടക്കഥാപ്രബന്ധത്തെ, സുധിതം -
വിചാരാർഹ്വ, പുനന്ത്യ - പരിശോധിച്ചു പഠാനമാക്കിത്തീർക്കപ്പെട്ട

മാർത്താണ്ഡവർമ്മ ഹോരാജാവി യുദ്ധരാജാവായിരിക്കുന്ന കാലത്ത്
അവിടുത്തെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു കവി ഇവയിൽനിന്നു നിർമ്മിച്ച ആട്ടക്കഥയാണ്
ദക്ഷയാഗം എന്ന ചരിത്രം, ഈ പ്രസ്താവനാലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നു

ഏകം 2 കഥയിലെ പ്രതിനായകനായ ദക്ഷനെ സർവ്വഗുണ സമ്പുർണ്ണനെന്ന
നിലയിൽ ആദ്യം നിർദ്ദേശിക്കുന്നു—

അശോജാസനനന്ദനഃ - ബഹുമാനത്തിന്റെ പുത്തൻ ജംഭോരിമുരൈവ്യം - ദാവേന്ദ്രൻ
തട്ടത്തിൽ, സുരജമൈൻ - ദേവതാദാർ, സദാ സംഭാവ്യം - എപ്പോഴും
ബഹുമാനിക്കത്തക്കവയും, സുകൃതി - പുണ്യവാനും, കൃതി - പണ്ഡിതനും, ഇഹ
ശംഭോ ശ്രേയതോ, പ്രാപ്തവാൻ - ഇവിടെ ശിവന്റെ പത്നിയുടെ അടുത്താണെന്ന നില
ലഭിച്ചുവന്നു, അഖിലകലാക്ഷം - എല്ലാ കലകളിലും നിപുണനും, അന്യപരമൈ ഗുണൈ
ലക്ഷ്മീശാഭിമതം - അത്യുല്യങ്ങളായ ഗുണങ്ങളാൽ മഹാവിഷ്ണുവിനുപോലും
സമനാനും, അസീമദ്യതി - അതിമറ്റ കാനിയോടുകൂടിയവനും ആയ, ദക്ഷ നാമ -
ദക്ഷനെന്ന് പേരുള്ള, പ്രജാനാം പതി - പ്രജാപതി, പുരാ അസീൽ കില -
പണ്ടുപോയിരുന്നുപോൽ

പാഠം 1. മേലേവി - ചെമ്പര

(പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ)

ഓഗയെന്തവാരാരിമാരി ഭാഗ്യശരീരൻ
 യോഗമാർഗ്ഗവിശാരദൻ യോഗശാലി വിരൻ
 സാധുലോകചിന്താമണി ചാരുതരശിലൻ
 ബാധിതവിരോധിജാലൻ ബന്ധുജനപാലൻ
 ധർമ്മകർമ്മപരായണൻ താപസമാനിതൻ
 നിർമ്മലമാനസനവൻ നിന്തിമാൻ വിനിതൻ
 വേഷാസ്ത്രാദികോവിദൻ വേദവല്ലഭജാനി
 മേരുകെല്യാണം വാണു മോദമോടു ഭാനി.

ഒന്നാം ഭാഗം

ശ്ലോകം 2. കാമോദി

ശ്യാമാം സോമാഭിരാമ്യേതിമുഖലസിതാം.

താരഹാമാതിരത്വം.

കാമോല്ലാസാനുകൂലം കവലയബഹുളം

മോഹസൗഭാഗ്യഭാഗി.

ശ്രീമാനാലോക്യ ദക്ഷ സരസചപഗതാ-

മേകദാ ജാതരാഗം

പ്രേമാനന്ദാകുലാർത്ഥം പ്രഹസിതവദനം.

പ്രേമസംഗം വ്യാജഹാരം

പാഠം 1. ഓഗയെന്തവാരാരി - ഭാഗ്യശരീരൻ - ശോഭയുള്ള ശരീരത്തോടുകൂടിയവനും, യോഗമാർഗ്ഗവിശാരദൻ - യോഗമാർഗ്ഗത്തിൽ അറിവുള്ളവനും, യോഗശാലി - യോഗ്യത തികഞ്ഞവനും, വിരൻ - വിദ്യശാലിയും, സാധുലോകചിന്താമണി - സർവ്വജനങ്ങൾക്കു ചിന്താർത്ഥപോലെ എല്ലാ അഭിപ്രായങ്ങളെയും നൽകുന്നവനും, ചാരുതരശിലൻ - ഏറ്റവും പ്രശസ്തമായ സാധവത്തോടുകൂടിയവനും, ബാധിത വിരോധിജാലൻ - ശത്രുസമുത്തരള കീഴടക്കിയവനും, ബന്ധുജനപാലൻ - ബന്ധുജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നവനും, ധർമ്മകർമ്മപരായണൻ - പുണ്യകർമ്മങ്ങളിൽ തൽപരനും, താപസമാനിതൻ - ഹേർഷിമാർത്ഥം ഭാനിക്കപ്പെടുന്നവനും, നിർമ്മലമാനസൻ - പരിശുദ്ധമായ മനസ്സോടുകൂടിയവനും, നിന്തിമാൻ - നന്മയുള്ളവനും, വിനിതൻ - വിനയവാനും, വേഷാസ്ത്രാദികോവിദൻ - വേഷാസ്ത്രാദിവിദ്യകളിൽ വിദഗ്ദ്ധനും, ഭാനി - അഭിമാനിയും, വേദവല്ലഭജാനി - വേദവല്ലഭനെന്ന ഭാര്യയോടുകൂടിയവനും, നന്മ, അഹൻ - ആ ദക്ഷപ്രജാപതി, മേരുകെല്യാണം - വർദ്ധിച്ച മേരുത്തോളോടുകൂടി, മോദമോടു വാണു - സന്തോഷമായി വസിച്ചു.

ഈ പദ്യത്തിലെ ഭാനി എന്ന പദം അഭിപ്രായഗർഭമാണ്. മാനമാണ് ദക്ഷപ്രജാപതിയുടെ ആപത്തിനെല്ലാം കാരണം.

ശ്ലോകം 2. സംഭോഗശൃംഗാരാനുകൂലമായ കാമോല്പാദകംഗത്തിൽ സഭാര്യ നായ ദക്ഷനെ സേവിക്കുകയും—

ഏകദാ - ഒരിക്കൽ, ശ്രീമാൻ ദക്ഷ - ശ്രീമാനായ ദക്ഷപ്രജാപതി, സോമാഭിരാമ്യേതിമുഖലസിതാം - ചന്ദനാകുന്ന സുന്ദരശോഭയായ മൂലം.

പാ. 2. കാമോദി-ചമ്പു
(ദക്ഷൻ വേദവല്ലഭിയോട്)

പല്ലവി

പുന്തേൻവാണി! ശൃണു മേ വാണി.
പുവണിഘനവേണി!

അനുപല്ലവി

കാരേ! സമയമഹോ രമണീയം.
കനിവൊടു വിവസ്യന്നു രജനീയം. (പുന്തേൻ)

കൊണ്ടു പ്രകാശിക്കുന്നതു, താഹൊരാതിച്ചൊ. = നക്ഷത്രങ്ങളാകുന്ന ചന്ദ്രന്മാരുമൊക്കെയും അത്യന്തം നേഹാഹരമായിട്ടുള്ളതു, കാമോല്ലാസാനുകൂലം. = കാമവികാദവിപ്രതികർഷകം. ഇണങ്ങുന്നതും, കൂവലയബഹുളാമോദ സൗഹൃദം. = ആസ്വാദ്യരസരഹിതവൃദ്ധയധികം വാസനയും അഴകു നൽകുന്നതും. ആയ, ശൃംഗാരം. = രാത്രിയെ, സമയം. ഉപഗതം. = സന്തോഷപ്രദമോകുപ്യം. വന്നുചേർന്നതായി, ആമോകു = കണ്ടിട്ട്, സോമോദിരാത്രിയിലുണ്ടായിരിക്കാം. = ചന്ദ്രനൊപ്പമെല്ലാം സുന്ദരമാകാത്ത മുഖമൊക്കെയുണ്ടെന്നുവെച്ചു താഹൊരാതിച്ചൊ. = ഉൽബലമായ മൃതോലമൊക്കെ അത്യന്തനേഹാഹരണീയം, കാമോല്ലാസാനുകൂലം. = കാമലീലകൾക്ക് ഇണങ്ങുന്നവളും, കൂവലയബഹുളാമോദസൗഹൃദം. = മുഖമുണ്ടായിട്ടുള്ളവർ അത്യധികം സന്തോഷസമൃദ്ധി ദാനം ചെയ്യുന്നവളും, ശൃംഗാരം. = യൗവനമധ്യസ്ഥയും, ആയ, സമയം. ഉപഗതം. = സന്തോഷം വന്നു ചേർന്ന, പ്രേമം. = പ്രിയതമയെ—വേദവല്ലഭിയെ, ആമോകു = നോക്കിക്കണ്ട്, ജാതരം. = അനുരാഗം. അറിയാത്തും, പ്രേമാനന്ദാകൂലമോ, = പ്രേമംകൊണ്ടും, ആനന്ദംകൊണ്ടും വിവശാശ്ചര്യമായിട്ട്, ഇതി ഉവാച = ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

ഇതിൽ ചൊല്ലിയും, പ്രിയതമയ്ക്കും ഇണങ്ങുന്ന വിശേഷണപദങ്ങളിലെ ശ്ലേഷംകൊണ്ടു ചന്ദ്രനാദിവാദിസുന്ദരമായ ചൊരിയും, അനുകൂലയും, സുന്ദരയും, യുവതിയുമായ പ്രിയതമയും ഒരുപോലെ കാമവികാദവിപ്രതികർഷകമാണെന്നു സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

പാ. 2. ദക്ഷൻ വേദവല്ലഭിയോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — പുന്തേൻവാണി = പുന്തേൻപോലുള്ള വാക്കോടുകൂടിയവളേ, പുവണിഘനവേണി = പൂക്കളണിഞ്ഞ ഇടതുമ്പുന്ന കുന്നമോടുകൂടിയവളേ, മേ വാണി = ഏതൊ വാക്ക്, ശൃണു = കേട്ടാലും കാരണം അല്ലയോ പ്രിയതമേ, സമയം രമണീയം. = ഈ സമയം നേഹാഹരമായിരിക്കുന്നു, അഹോ = ആഹ്ലാസം. ഇതരമേനി = ഈ രാത്രി, കനിവൊടുവിവസ്യന്നു = (നമ്മിൽ) മയങ്ങാതുകൂടി മരിക്കിക്കുന്നു.

ചരണങ്ങൾ

- 1 കണ്ടാലും ശശിബിംബമുദാരം,
കണ്ഠകാളജടാലങ്കാരം.
തണ്ടാർബാണമഹാസംവദീപം,
തരുണി! നിരാകൃതതിമിരാടോപം. (പുറത്തൻ)
- 2 പനമിതിബിംബം മുഖസമിഹ തേ
പന്നി തുടരുമ്പോളംശുഭകുളിതേ
വനമേ! ദൃസ്ഥിതനാം വിധി നൃനം.
മതിയാക്കി ബത! ശിവ്വപവിധാനം. (പുറത്തൻ)
- 3 കാമോദ്ദീപനകാരണരൂപേ!
കാമിനി! നി മേ വരിക സമീപേ
സാമോദം മധുരായരമതി തേ
സാമജഗാമിനി! തരിക മേ ദമിതേ. (പുറത്തൻ)

ച 1 തരുണി = അല്പയോ തരുണി. ഉദാരം = മെളിഞ്ഞതും,
കണ്ഠകാളജടാലങ്കാരം = ശിവന്റെ ജടയ്ക്ക് അലങ്കാരമായിട്ടുള്ളതും തണ്ടാർ
ബാണമഹാസംവദീപം = കാമോദവന്റെ മഹാസംവത്തിന്നു ദീപമായിട്ടുള്ളതും,
നിരാകൃതതിമിരാടോപം = ഇടുങ്ങിയ ഗർഭിനിയിൽത്തും ആയ ശശിബിംബം കണ്ടാലും
= ചന്ദ്രബിംബം കണ്ടാലും.

ച 2. ഇഹ തേ മുഖസമം = ഇവിടെ നിന്റെ മുഖത്തോടു തുല്യമായി,
പനമിതിബിംബം പന്നി തുടരുമ്പോൾ = ചന്ദ്രബിംബത്തെ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടി
രിക്കുമ്പോൾ, അശുഭകുളിതവനമേ = ചന്ദ്രദർശകളാൽ കുമ്പിടുന്നതാമരക്കുളിയിൽ,
ദൃസ്ഥിതനാം വിധി = തരുണിയിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മദാവി, ശിവ്വപവിധാനം മതിയാക്കി
നൃനം = ശിവന്റെയോ വേഗം അവസാനിച്ചിട്ടു, തീർച്ച. ബത = കഷ്ടം.

വേതിയുടെ മുഖപോലെ സുന്ദരമായ ഒരു വസ്തു സൂക്ഷിക്കണമെന്നാഗ്രഹിച്ച
ചന്ദ്രബിംബം നിർമ്മിക്കാൻ തുടങ്ങിയ ബ്രഹ്മദാവിനു തന്റെ ഇഷ്ടിദമായ താമരപ്പൂവി
ചന്ദ്രദർശകൾ തട്ടിക്കുസുകയാൽ ഇരുന്ന പന്നിയെടുക്കാൻ പയഃസമായതു നിമിത്തം.
ചന്ദ്രബിംബത്തിൽ ശിവ്വപശികൾ ദൃശ്യവനാക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. അല്ലെങ്കിൽ ചന്ദ്രബിംബം
വേതിയുടെ മുഖപോലെ സുന്ദരമായതില്ല എന്നു താൽപര്യം.

ച 3 കാമോദ്ദീപനകാരണരൂപേ കാമിനി = കാമവികാരം വർദ്ധിക്കുന്നതിനു
കാരണമായ അഹലാഭവണ്ണമുള്ള സുന്ദരി, നി മേ സമീപേ വരിക = നി എന്റെ
സമീപത്തിൽ വന്നാലും. അതി സാമജഗാമിനി ദമിതേ = അല്പമായ ഗജഗമനമായ
പ്രിയത്തോടേതേ മധുരായരം മേ വരിക = നിന്റെ മധുരമായ അധരം എനിക്കു തന്നാലും.

പാ. 1 സാമന്തവഹനി - ചെമ്പട
(വെമ്പല്ലി കേരളനാട്)

പല്ലവി

സന്തോഷം തേ മനതാരിൽ
സാദരം ചെയ്തവനിനല്ലോ
സന്തതം ഞാൻ വാഞ്ചിക്കുന്നു
ചാരുമുർത്തേ! കാന്ത!

ചരണങ്ങൾ

- 1 ഭർത്തൃപാദസേവയല്ലോ
പന്തിമാർക്കു പരം ധർമ്മം.
ആന നിന്റെറയാർത്തേ കേൾപ്പാൻ
ആസ്ഥയാ വാഴുന്നേൻ.
- 2 കാമുകുവേന്മ കണ്ടാൽ
കാമിനിപരകാരിയിങ്ങു
താമസിച്ചു നിന്നിടുമോ?
താമരസന്തേ!

പാ. 2. വെമ്പല്ലി കേരളനാടു പറയുന്നു—

പല്ലവി— ചാരുമുർത്തേ കാന്ത - സുന്ദരശരീരനായ ഭർത്താവേ, സാദരം - ആരാധനാടുകൂടി, മനതാരിൽ - അന്തർയുടെ മനസ്സിൽ, സന്തോഷം ചെയ്തവനിനല്ലോ - സന്തോഷമുളവാക്കുന്നതിനാണല്ലോ ഞാൻ സന്തതം വാഞ്ചിക്കുന്നു - ഞാൻ ഏപ്പോഴും ആഗ്രഹിക്കുന്നത.

ച. 1 ഭർത്തൃപാദസേവയല്ലോ - ഭർത്താവിന്റെ പാദശുശ്രൂഷയാണല്ലോ, പന്തിമാർക്കു പരം ധർമ്മം - ഭാര്യന്മാരുടെ ഉത്തമമായ കർമ്മവും, ആന നിന്റെ ആർത്ത കേൾപ്പാൻ - ഇവിടെ സന്തതം കല്പന അനുസരിക്കാൻ ആസ്ഥയാ വാഴുന്നേൻ - ശാശ്വതമായി ഞാൻ വസിക്കുന്നു.

ച. 2 താമരസന്തേ - താമരക്കണ്ണ, കാമുകുവേന്മ കണ്ടാൽ - കാമുകന്റെ ഉപദ്രവകുന്ന ചന്ദനെ കണ്ടാൽ, കാമിനിപരകാരി - കാമിനിയാകുന്ന പെൺപരകാരിയെ, താമസിച്ചു നിന്നിടുമോ - മരിച്ചുനിൽക്കുമോ?

മണ്ടാം മംഗം

(കാളിന്ദിനീം)

ശ്ലോകം 4. കമളാണി

യമിനാം പ്രവദം കദാപി പുണ്യം
യമുനാം സ്മനാതു മനാ ഗതം പ്രഭാതേ
അമനാമമനീയതാം തദിയാം
പ്രമനാ വികല്പം സ വിസ്തരം ജഗാഹേ.

പാ. 4. കമളാണി - ചെമ്പട

(ദക്ഷൻ വേദവല്ലഭനാട്)

പല്ലവി

കണ്ണിണയ്ക്കാനന്ദം നൽകിടുന്നു പാദം
കാളിന്ദിനീ സാമ്പതം.

അനുപല്ലവി

എണ്ണമറ്റുള്ള നല്ലൊരേതൽഗുണങ്ങളെല്ലാം
വർണ്ണിപ്പാനാവതല്ല കണ്ണധരിശനുപോലും. (കണ്ണിണ)

ശ്ലോകം 4. കദാപി പ്രഭാതേ - ഒരു ദിവസം രാവിലെ, യമിനാം പ്രവദം സ - ജിതേ, നിത്യമായത് അപ്രത്യേകമായ ആ ദക്ഷൻ, സ്മനാതു മനാ - ക്വലിക്കുവാൻവേണ്ടി, പുണ്യം, യമുനാം - പാവനമായ കാളിന്ദിയിൽ, ഗതം - ചെന്നപ്പോൾ, തദിയാം - ആ നദിയുടെ, അമനാമമനീയതാം - അനന്ദമായ സൗന്ദര്യം, വികല്പം - കണ്ട്, പ്രമനാ - സന്തോഷിതനായിട്ട്, വിസ്തരം - ജഗാഹേ - രുചിച്ചുകൊണ്ടു്.

പാ. 4. ദക്ഷൻ സമ്പ, കാളിന്ദിയെ വർണ്ണിക്കുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി -- കാളിന്ദിനീ സാമ്പതം - കാളിന്ദിനീ ഇപ്പോൾ . കണ്ണിണയ്ക്ക് - കണ്ണുകൾക്ക് പാദം ആനന്ദം - ഏറ്റവും സുഖം, നൽകിടുന്നു - തരുന്നു എണ്ണമറ്റുള്ള നല്ലൊരേതൽഗുണങ്ങൾ എല്ലാം, വർണ്ണിപ്പാൻ - എണ്ണിയാമൊട്ടുത്താത്ത ഇതിഹാസ നല്ല ഗുണങ്ങൾ ചൂഴ്ന്നു, വർണ്ണിക്കുവാൻ, കണ്ണധരിശനുപോലും, ആവതല്ല - അനന്തനുപോലും കഴികതല്ല.

NOTES

- 1 ഞാനെന്നുടലിലുളിമാനം വെടിഞ്ഞ പര-
മാനനാകാപ്യർണ്ണമാനസന്മാർ
നാനാമുനികൾ വന്നു സ്നാനവും ചെയ്തു പൊങ്ങ
യ്യാനം പുണ്ടിഹ തിരുകാനനേ വാഴുന്നഹോ! (കണ്ണിണ)
- 2 നളിനങ്ങളുളിവൃന്ദമിളിതങ്ങൾ കാന്തമാർത്തൻ
അളകാഞ്ചിതാസ്യങ്ങൾപോൽ വിളങ്ങിടുന്നു.
പുളിനങ്ങൾതന്നിൽ നല്ല കളഹംസദീപ കണ്ടു
കളിയല്ലെ മനതാരിൽ വളരുന്നു പരിതോഷം. (കണ്ണിണ)
- 3 ശരീരസുകാന്തികൊലും വരകംബുമണിയൊന്നു
അരവിന്ദപത്രം തന്നിൽ മരുവിടുന്നു.
പരമിണിതിനെക്കണ്ടു പൊരുകുന്നു കൌതുഹലം
വിരവോദിതിനെയിപ്പോൾ കരഗതമാക്കിടുവാൻ (കണ്ണിണ)

ചി: ഉടമിൻ അൻ എന്ന അഭിമാനം വെടിഞ്ഞ - ശരിയാണ് അൻ എന്ന തെറ്റായ വിചാരം ഉപപെടിച്ച പരമാനന്താകാരപുരുഷോത്തമനന്തരം - പരമാനന്തവരപര നിശ്ചയ ഹൃദയത്തോടുകൂടിയ, നാനാഭുജികൾ - പല ഭവീഷ്ടമാറ്റം വന്നു സ്മാനനവും ചെയ്തു - വന്നു കളിച്ചു, ചൊൽ യുഗം പുണ്യ - വേദാന്തപരമായ ഈശ്വര്യം ചെയ്തുകൊണ്ട്, ഇഹ തികാനന്ത - ഇവിടെ കർമ്മക്കുളള കൂട്ടിൽ, വാഴുന്നു അഹം - വസിക്കുന്നു അശ്വം.

പ. 2 - അതിവൃന്തമിളിതങ്ങൾ നളിനങ്ങൾ - വഴിയിലാടിത്തു ചേർന്ന താരതമ്യങ്ങൾ, കാനാദാർ നന്നുകാണിതാസ്യങ്ങൾപോൽ - ഭാഗ്യഭാഗ്യം കുന്നിൻ പാതയ്ക്കു വേണ്ടിപ്പോയെ, വിളങ്ങിയുന്നു - ശാലിക്കുന്നു, പുളിനങ്ങൾ തന്നിൽ നല്ല കളിപ്പറമ്പിലകണ്ടു - മനസ്സിൽനിന്നു കളിപ്പറമ്പിൽനിന്നു അതന്നെത്തന്നെ കളിക്കാൻ, മനസ്സിൽ പരിഭവം - വളരുന്നു - മനസ്സിൽ സന്തോഷം വർദ്ധിക്കുന്നു; കളിയല്ല - മനസ്സിൽനിന്നു തന്നെ.

[illegible]

ശ്ലോകം 3. നവരസം

പരം പോക്കുന്ന കാളിനിയിൽ മുഴുകി മൂഢാ
പത്മപത്ര വിളങ്ങും
ശംഖം തൻകയ്യിലാക്കുന്നതുവിവരമുറപ്പോ
കന്യകാരത്നമായി
ശരിച്ചു 'ശങ്കരസ്യ പ്രണയിനി മകളായി'
വന്നു ഭാഗ്യമാണി'ക്കെ-
ന്നതേ ചേർത്തിട്ടു പത്നയാ, പ്രണയപരവശൻ
ദക്ഷിണിന്ദ്രം ബഭോഷേ.

പദം 3. നവരസം - ചെമ്പട
(ദക്ഷൻ പത്നിമോട്)

പല്ലവി

അനന്തജന്മാർജ്ജിതമാമസ്മൽ പുണ്യഫലം
അനവ്യക്തകാമ്യം കാണുക നി

അനുപല്ലവി

മനംതന്നിൽ കൃപയില്ലേ? സ്തനനമരേണ നൽകിടാത്തു;
മഹിമാമാന്യേ! അതിധന്യേ! (അനന്ത)

ശ്ലോകം 3 പരം പോക്കുന്ന = പരം തീർക്കുന്ന, കാളിനിയിൽ മുഴുകി = കാളിനിയിൽ കുളിച്ചു, മൂഢാ = സന്യാസത്തോടുകൂടി, പത്മപത്ര വിളങ്ങും = താഴെപ്പട്ടത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന, ശംഖം തൻകയ്യിലാക്കുന്നതുവിൽ = ശംഖം തന്റെ കയ്യിൽ എടുക്കുന്ന സമയത്ത്, അതും കന്യകാരത്നമായി = ആ ശംഖം നല്ലൊരു കന്യകയാക്കിത്തീർന്നു, അഹോ = ആഹ്വാനം, ഭാഗ്യവൽ എനിക്ക് = ഭാഗ്യത്താൽ എനിക്ക്, ശങ്കരസ്യ പ്രണയിനി = ശിവന്റെ പത്നി, മകളായി വന്നു ജനിച്ചു എന്നു ശരിച്ചു - എന്നു വിചാരിച്ചു പ്രണയപരവശൻ ദക്ഷൻ - പ്രേമപരവശനായ ദക്ഷൻ പത്നയാ മാത്രം ചേർത്തിട്ട് = (ആ കന്യകയെ) പത്നിയുടെ 2-യിൽ കിടത്തിയിട്ട്, ഇന്ദ്രം ബഭോഷേ = ഇന്ദ്രനെ പറഞ്ഞു

പദം 3. ദക്ഷൻ പത്നിമോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — അനന്തജന്മാർജ്ജിതമാം = വളരെ ജന്മങ്ങൾകൊണ്ടു നാം നേടിയ, അസ്മൽ പുണ്യഫലം = നമ്മുടെ പുണ്യങ്ങളുടെ ഫലം, അനവ്യക്തകാമ്യം = പ്രശസ്തകന്യകയുടെ രൂപത്തിൽ വന്നു ചേർന്നിരിക്കുന്നു, നി കാണുക = നി കണ്ടാലോ, മഹിമാമാന്യേ അതിധന്യേ = സ്ത്രീകളിൽവെച്ചു മനസ്സായ മഹാ ഭാഗ്യവതി, മനം തന്നിൽ കൃപ ഇല്ലേ = മനസ്സിൽ ദയ തോന്നുന്നില്ലേ? എന്തെ സ്തനം നൽകിടാത്തു = ഏതാണു മൂലം കൊടുക്കാത്തത്?

ചരണങ്ങൾ

- 1 വിധി തന്ന നിധിയാമീ നന്ദിനി — മേലിൽ വി-
വിധകാമം തരുവാൻ നന്ദിനി
വിധിവിധാസം നമുക്കു നന്നിനി—നിവൾ
വിധുതുഖി സർവ്വലോകാനന്ദിനി ഹേ ജാതേ! (അനന്ത)
(പത്നി ദക്ഷിണോദ്)

- 2 വളരെപ്പുതിമാരുണെന്നാകിലും — മമ
വാത്സല്യമിത്ര തോന്നിലാരിലും.
വളരുന്നു മോദം മനതാരിലും — ഇന്നു
മാന്യയായ് വരേൻ മൂന്നു പാരിലും. (അനന്ത)

മൂന്നാം വംശം

(സതീയുടെ പെണ്ണ്)

ശ്ലോകം 6 നീലാംബരി

സാനന്ദം പിതൃജനപോഷിതാ സതീതി
വ്യാതാഖ്യാ സകലകലാവിചക്ഷണാ സാ
ആബാഖ്യാൽ പശുപതിമേവ ഭർത്താവേവ
വാങ്മുഖി തദനുഗുണം തപശ്ചചാരം

ച.1 ഹേ വിധുതുഖി ജാതേ - അല്പമൊ ചുരുക്കമൊ വിധി തന്ന നിധിയാ. ഈ നന്ദിനി - മോദം തന്ന നിധിയാ. ഈ പുത്രി, മേലിൽ - ഇന്നു മുതൽക്ക് വിവിധകാമം തരുവാൻ - പലതരം അഭിഷ്ഠങ്ങൾ സാധിപ്പിച്ചുതരുവാൻ, നന്ദിനി - കാമയന്തുവിന്റെ മകളായ നന്ദിനിയെപ്പോലെയാണ് ഇനി നമുക്ക് - ഇന്നു മുതൽക്ക് നമുക്ക്, വിധിവിധാസം നന്നിനി - മോദത്തിന്റെ ലിപികൾ നന്നായിരിക്കും. ഇവൾ സർവ്വലോകാനന്ദിനി - ഈ കന്യക സകല ജനങ്ങളെയും ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതാണ്

ച.2 പത്നി ദക്ഷിണോദ് എന്നു -

മേ വളരെ പുതിമാരുണെന്നാകിലും - എനിക്ക് ഒട്ടേറെ പുതിയവ ഉണ്ടാകിലും, ആരിലും ഇത്ര വാത്സല്യം തോന്നിലും - അരിശൊന്നും ഈ പുതിയവെല്ലെന്ന് സന്ദേഹം തോന്നിയില്ല മനതാരിലും മോദം വളരുന്നു - മനസ്സിൽ സന്തോഷം പെടുകുന്നു. ഇന്നു മൂന്നു പാരിലും മാന്യയായ് വരേൻ - ഇന്നു മൂന്നു ലോകത്തിലും ഞാൻ മാന്യയായിത്തീർന്നു

ശ്ലോകം 6. സാനന്ദം - ആനന്ദത്തോടുകൂടി, പിതൃജനപോഷിതാ - അച്ഛനമ്മമാരോട് വളർത്തപ്പെട്ടവളും, സതീ ഇതി വ്യാതാഖ്യാ - സതീ എന്നു പ്രസിദ്ധമായ പേരോടുകൂടിയവളും, സകലകലാവിചക്ഷണാ - എല്ലാ കലകളിലും സമർത്ഥയും ആയ, സാ - ആ കന്യക, ആബാഖ്യാൽ - ബാഖ്യം മുതൽക്ക്, പശുപതിഃ പൂവ - ശിവനെക്കൊണ്ട്, ഭർത്താവേവ - ഭർത്താവെന്ന നിലയിൽ, വാങ്മുഖി - ആശംസിക്കുന്നവളായിട്ട് തദനുഗുണം - അതിനു യോജിച്ചവിധം തപശ്ചചാരം തപസ്സു ചെയ്തു.

പദം : നീലാംബരി - ചെമ്പ

(സത്യയുടെ ശിവസ്തുതി)

പദ്യം

ശ്രീനീലകണ്ഠാ ഗുണസിന്ധോ - പര-
മാനന്ദരൂപ! ജയ ഹര! ദീനബന്ധോ (ശ്രീനീല)

ചരണങ്ങൾ

1 ചെമ്പിടയുത്സുകകലയും - പുർണ്ണ-
ശിതാംശുബിംബരൂപി ചേർന്ന തനുരൂപിയും.
പുഞ്ചിരി കലർന്ന മുഖമതിയും - കാണാൻ
ഭയോപി വളരുന്നു പാരമജിരൂപിയും. (ശ്രീനീല)

2 കരിച്ചുകിടർ തൊഴുന്ന രൂപി തടവും - നല്ല
കണ്ഠമൊട്ടു ബാഹുക്കൾ വിതതമാറിടവും.
കരിച്ചാമശാഭി കടിതടവും - ഇന്നു
കാണുമാറാകണം തവ പരണവടിവും. (ശ്രീനീല)

3 പരനൊരുവനിലു മെ ശരണം - നാഥ
പരമകുണാലയ! ഭോമി തവ ചരണം.
വിരവിനൊട്ടു മുന്നിലിഹ വരണം - വന്നു-
വിലശ്ശകനാഥ! മെ വരമാശു തരണം. (ശ്രീനീല)

പദം : സതി ശിവനെ സ്തുതിക്കുന്നു -

പദ്യം - ഗുണസിന്ധോ പരമാനന്ദരൂപ - ഗുണസമുദ്രമേ പരമാനന്ദ സ്വരൂപ
ഹര ദീനബന്ധോ - ഭയമൊട്ടെ സംഹരിക്കുന്ന ആഹ്ലാസാത്മ്യം, ശ്രീനീലകണ്ഠാ -
ശ്രീപരമേശ്വര, ജയ = ജയിച്ചാലും.

ച1 ചെമ്പിടയു. = ചെമ്പൻ ജടയും, അത്യുതകലയും = ചന്ദ്രക്കലയും,
പുർണ്ണശിതാംശുബിംബരൂപി ചേർന്ന തനുരൂപിയും = പുർണ്ണചന്ദ്രശിംബരൂപിന്റെ
നിറമുള്ള (വെളുത്ത) ശരീരകാന്തിയും, പുഞ്ചിരികലർന്ന = മനസ്സിൽ തളിർത്തും,
മുഖമതിയും = ചന്ദ്രതലമുഖവും, കാണാൻ = കാണുവാൻ, ഭയോപി പാര-
മജിരൂപിയും, വളരുന്നു = വീണ്ടും, വീണ്ടും അതിയായ ആഹ്ലാസം വർദ്ധിക്കുന്നു.

ച2: തവ കരിച്ചുകിടർ തൊഴുന്ന രൂപി തടവും = അവിടത്തെ കാർമ്മേഘം
വരിക്കുന്ന നിറം (കറുപ്പ്) കലർന്ന, നല്ല കണ്ഠമൊട്ടു = മനോഹരമായ കണ്ഠവും,
ബാഹുക്കൾ = കൈകളും, വിതത മാറിടവും = വിവിന്ത മാറിടവും, കരിച്ചാമശാഭി
കടിതടവും = ആനന്ദത്താൽകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന അരക്കെട്ടും, പരണവടിവും =
തൃപ്പാദശാഭിയും, ഇന്നു കാണുമാറാകണം = ഇന്നു പ്രത്യക്ഷമാകണമെ.

ച3: നാഥ പരമകുണാലയ = പരമോന്മത്തസുഖമേ, മെ ശരണം = എനിക്കു
ക്ഷേമകനായിട്ട്, പരൻ ഒരുവൻ ഇല്ല = വേറെ ആരും ഇല്ല, തവ ചരണം ഭോമി =
അവിടത്തെ തൃപ്പാദം, ഞാൻ ഭജിക്കുന്നു, വിലശ്ശക നാഥ = അല്ലയോ സർവ്വേശ്വര,
വിരവിനൊട്ടു ഇഹ മുന്നിൽ വരണം = വേഗത്തിൽ ഇവിടെ മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷമാവണമേ,
വന്നു ആശു = വന്നിട്ടു വേഗത്തിൽ, മെ വരം തരണം = എനിക്ക് അഭീഷ്ടം നൽകണമേ.

ശ്ലോകം 7. പാടി

മരാളകന്യാമിവ മാനസം ഗതം-
മരാളകേശിമവലോക്യ താം സതി.
കരാളാഷ്ട്രോ ദന്യുജാപി ജാത്യപിതീ
സ്തമോലസാത്മാ മനസൈവമുബവിൽ

പദം 7. പാടി - ചേമ്പട

(കരാളാഷ്ട്രന്റെ വിചാരം)

പദ്യവി

കണ്ടാലതിസുരരിയാകും.
കന്യാമണിയാമിവൾ ഭുവാന.

അനുപദ്യവി

തണ്ടാർമകളിവളുടെ കാണ്യാ
മോദാവളെന്നതു മനേ (കണ്ടാലതി)

ചാണന്തൾ

- 1 പുറമെ മരവിരിയു. ജടയു.
പുറമെകിലുതതിരമണിയ.
താമര മൈവലസംഗ്രഹി
സാമോദം വിലസുന്നല്ലോ. (കണ്ടാലതി)

ശ്ലോകം 7. കരാളാഷ്ട്രന്റെ പ്രവേശം സൂചിപ്പിക്കുന്നു—

ജാത്യപിതീ = മരിച്ചവൾ, കരാളാഷ്ട്ര ദന്യുജ അപി = കരാളാഷ്ട്രനെക്കുറിച്ചു, മാനസം ഗതം = മാനസസമുദ്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു, മരാളകന്യാ = ഇവ = അയ്യന്നപ്പള്ളിയിൽനിന്നുവന്നവളാകുന്നു, മാനസം ഗതം = മാനസസമുദ്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു, കരാളാകുശി = പുറമെ തലമുടിയാടുകയുണ്ടായ, താം സതി = ആ സതിയെ, അവലോക്യ = കണ്ടിട്ട്, സ്തമോലസാത്മാ = കാഴ്ചവിവശഹൃദയനായിട്ട്, മനസാ = മനോ വിചാരമുപയോഗിച്ച്, ഏവ = അങ്ങനെയ്താണു് = ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

പദം 7: കരാളാഷ്ട്രൻ്റെ വിചാരിക്കുന്നു—

പദ്യവി, അനുപദ്യവി — കണ്ടാൽ ഭുവാന = കാഴ്ചയിൽ ലോകത്തിൽവെച്ചു, അതിസുരരിയാകും = ഏറ്റവും സുരരിയായ, കന്യാമണിഇവൾ ആർ = ഈ കന്യാമണിനും എന്താണ്? കാണ്യാ = ശ്രീമദശാരദകാണ്യം, തണ്ടാർ മകൾ = ലക്ഷ്മിദേവി, ഇവളുടെ മോദാവലം = ഇവളുടെ താഴെയാണ്, എന്നതു മനേ = എന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

ച. 1: മരവിരിയു. ജടയു. പുറമെകിലും = മരവിരിയു. ജടയു. ധരിച്ചതാണെന്നുള്ളു, പുറമെ = സൂക്ഷ്മശരീരം, അതിരമണിയം = ഏറ്റവും സുന്ദരതന്നെ, മൈവലസംഗ്രഹി താമര = ചെമ്പിയൊടു ചേർന്നതാണെന്നുള്ളു, താമരപ്പൂവ്, സാമോദം വിലസുന്നല്ലോ = നൂറുനൂറും കലർന്നു ശോഭിക്കുന്നതല്ലോ.

- 2 ഏതാവ്യഗതമായ വയസ്സും
ഇവശ്ചതഃസ്തം തപസ്സും കണ്ടാൽ
ചേതസ്സിബോധാത്മനഃ വാനായ്
ചിന്തിച്ചിടുന്നതു നൂനം. (കണ്ടാലതി)

(കോശഹ്യാം - ചേമ്പര)

- 3 ഭാഗ്യവിഭാസംകൊണ്ടെന്റെ
ഭാഗ്യമായിട്ടുവാൻ
യോഗ്യമായിത്തീർന്നു
കൈക്കലാക്കിപ്പോന്നു. (കണ്ടാലതി)

ശ്ലോകം 5. (ഇടശ്ശാകം)

സരസേമിതി ചിന്തയൻ ഭാഗ്യവ
പ്രസഭോപേത്യ സതീം ശ്രഹീതുകാമഃ
സ്വപേത സഹസാ തപോജ്ഞാപനതഃ -
ശലഭോക്തവ്യരായിപ്പോ ദുരാത്മാ
(“കരാളംപിടവധം” എന്ന ഒന്നാം ഭാഗം കഴിഞ്ഞു)

ച 2 ഇവശ്ചതഃസ്തം - ഇവയുടെ, ഏതാവ്യഗതമായ - ഇപകാരമുള്ള, വയസ്സും
തപസ്സും കണ്ടാൽ - യോഗ്യമായതും, തപസ്സും കാണുമ്പോൾ, ചേതസ്സിൽ ഉദയനം
- മനസ്സിൽ ഒരു പുറംഭവം, വാനായ്, ചിന്തിച്ചിടുന്നതു - ഭർത്താവായി
സങ്കല്പിക്കുന്നതിന് (എന്ത്), നൂനം - നിർദ്ധയം.

ച 3 ഭാഗ്യവിഭാസംകൊണ്ട് - ഭാഗ്യവിഭാഗത്തായി, ഹൃദയഭാഗ്യമായിട്ടുവാൻ
യോഗ്യതാ, ഇവയെ - ഹൃദയം ഭാഗ്യമായിട്ട് യോഗ്യതയുള്ള ഇവയെ, ഇന്നു
കൈക്കലാക്കിപ്പോന്നു - ഇന്നു ഞാൻ കൈക്കലാക്കിപ്പോന്നതിന്

ശ്ലോകം 8 സന്ധ്യയുടെ തപശ്ചക്രിയയിൽ കരാളംപിടൻ ഭവ്തിഭവിച്ചതായി
വർണ്ണിക്കുന്നു:-

മോക്ഷഃ - ശരീരകൊണ്ടു കണ്ണു കാണാത്തവനും, ദുരാത്മാ -
ദുഷ്ടഹൃദയനുമായ, അസുരന്മാരും - ആ കരാളംപിടാസുരൻ. ഇതി ചിന്തയൻ -
ഇപകാരം വിചാരിച്ചുകൊണ്ട്, സാരേം ഉപേത്യ - വേഗത്തിൽ ചേർ, പ്രസഭംസതി,
ശ്രഹീതുകാമഃ - ബഹുനീക്കാമായി സതിയെ പിടിക്കാൻ കൊതിക്കവേ, സഹസാ -
പെട്ടെന്ന്, തപോജ്ഞാപനതഃ - തപസ്സാകുന്ന തീയിൽ, ശലഭോക്തം. അലങ്കാരം -
ഈതാപാദയുടെ നിമിത്തം പ്രാപിച്ചു

നാലാം രംഗം

ശ്ലോകം 1. ബാലഹരി

സന്തി. സ തീര്യേ തപസി സ്ഥിതിമാ.
നിരീക്ഷിത്യം ചാപി പരീക്ഷിത്യം തതഃ
ജ്ഞാതൃരക്ഷാണിസുരാകൃതിഃ പ്രിയം.
പുരാരിരാസാധ്യ പുരോണ്ഡവിൽ ഗിരം.

പാഠം 1. ബാലഹരി - ചെമ്പൻ

(25 മ. ഗാനാർജ്ജുനൻ സുതാമോദം)

പല്ലവി

കന്യകമാർമൈലിമണ്ണെ കന്യാണശിലേ
കന്യകമാർമൈലിമണ്ണെ

അനുപല്ലവി

അനുഭാവമെന്നിൽ വേണ്ട
ആഗമം നി ചൊടുക ബാലേ (കന്യകമാർ)

ചാണഞ്ചൽ

1 ചെമ്പളിടക്കൊളം ഗാത്രം.
ചെയ്കൊലാ നി ക്ലേശപാത്രം.
എന്തു മോഹമുതാത്രം.
ഇണ്ടൽകൊൾവാതഹൊരാത്രം. (കന്യകമാർ)

ശ്ലോകം 2. ശിവൻ സതിയെ പരീക്ഷിക്കുവാൻ വരുന്നു:-

തപഃ - അനന്തം, തീര്യേ തപസി സ്ഥിതിമാ. - കഠിനതപസ്സിൽ ഇരിക്കുന്ന, പ്രിയം. ഇമാം സന്തി. - പ്രിയപ്പെട്ട ഈ സതിയെ, നിരീക്ഷിത്യം പരീക്ഷിത്യം. ചാപി - കാണുവാനും പരീക്ഷിക്കുവാനുമായി, സി പുരാരിഃ - ആ പാരമേശ്വരൻ, ജ്ഞാതൃരക്ഷാണിസുരാകൃതിഃ - വ്യഭക്താർജ്ജുനവേഷിതൻ, പുരാതസാധ്യം മുമ്പിൽ വന്ന, ഗിരം. ആണ്ഡവിൽ - വരക്കു പാഞ്ഞു

പാഠം 2. വ്യഭക്താർജ്ജുനൻ സതിയോട് പറയുന്നു:-

പല്ലവി, അനുപല്ലവി - കന്യാണശിലേ - മ. ഗന്ധവാരേ. കന്യകമാർ മൈലിമണ്ണെ - കന്യകമാരുടെ ശിവാഭാസനമ. ബാലേ - ബാലിക, എന്നിൽ അനുഭാവം വേണ്ട - എന്തെങ്കിലും അനുനാമനെന്ന വിചാരം വെടിയുക, നി ആഗമം ചൊടുക - നി ആഗമം പറയുക

ച. 1 നി ചെമ്പളിടക്കൊളം ഗാത്രം - നി ചെമ്പളിടപ്പോലെ മൂവ്വായ ശാസിക്കാൻ, ക്ലേശപാത്രം ചെയ്താലോ - ക്ലേശിക്കാൻ, നമഹൊരാത്രം ഇണ്ടൽകൊൾവാൻ - രാവ്യം പകലും ക്ലേശമനുഭവിക്കുവാൻ, അത്ര മാത്രം - അത്രയ്ക്കു വലിയ, മോഹം എന്ത് - ആഗമം എന്താണ്?

(സതി വ്യഭാഷാപർവ്വതം)

- 2 എന്തുപോലെ പാണിഗ്രഹണം
ഇന്ത്യചുവന്നു ചെയ്തതെന്നും
ഇന്നതിന്നു കൃപ വേണം
എന്നെന്നയനുഗ്രഹിക്കേണ്ടെന്നും

പദ്യം

അതെന്നേന്തി കേട്ടുകൊൾക ആശയമേവം.

(വ്യഭാഷാപർവ്വതം സതിയോട്)

- 3 ഹന്ത ഹന്ത നിന്റെ ഭാവം
അവകയോ ചെയ്തിരുന്നോ?
എന്തെന്നുള്ള പ്രഭാവം?
ഇങ്ങനെ നിന്റെ ദുർഭാവം. (കന്യകാമർ)

- 4 ഇന്നവന്നപലം ദേഹം
എടുത്തൊന്നുണ്ടുപോൽ വാഹം
പന്നഗഭീഷണം ദേഹം
പാഴിലായ്ക്കൊണ്ടു നിന്റെ മോഹം. (കന്യകാമർ)

ച. 2: സതി വ്യഭാഷാപർവ്വതം പറയുന്നു—

ഇന്ത്യചുവന്നു - പരമേശ്വരൻ, എന്തുപോലെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തിരുന്നോ - എന്നെ വിവാഹം ചെയ്യണം, ഇന്ന് അതിന് ഏതു വേണം - ഇന്ന് അക്കാര്യത്തിന് ഏതുണ്ടാവണം, എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം - (അവിടുന്ന്) എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കണം.

പദ്യം — അതെന്നേന്തി - ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ, കേട്ടുകൊൾക - കേട്ടാൽ, ആശയം - ആശം - ഇങ്ങനെയാണ്.

ച. 3: വ്യഭാഷാപർവ്വതം സതിയോടു പറയുന്നു—

ഹന്ത ഹന്ത - കഷ്ടം, കഷ്ടം, നിന്റെ ഭാവം - നിന്റെ അഭിമാനം, എന്തെന്നവകയോ ചെയ്തിരുന്നോ - ഇപ്രകാരം അവനിൽനിന്നോ ചെയ്തു ചെയ്തിരുന്നോ? അവനുള്ള പ്രഭാവം എന്ത് - അവനുള്ള യോഗ്യത എന്താണ്? ഇങ്ങനെ നിന്റെ ദുർഭാവം - ഇങ്ങനെ തോന്നിയതു നിന്റെ മോഹമാണ്.

ച. 4: അവൻ ഇന്ന് ദേഹം അലയ്ക്കും - ആ ശിരസ്സ് ഇന്ന് പാർപ്പിടം മെന്താണ്, വാഹം എടുത്ത് ഒന്നുണ്ടുപോൽ - വാഹനമായിട്ട് ഒരു കാളയുണ്ടായേ, ദേഹം പന്നഗഭീഷണം - ശരീരം പാമ്പുകളാൽ ഭയപ്പെടാൻ, അയ്യോ - കഷ്ടം, നിന്റെ മോഹം പാഴിൽ - നിന്റെ അധർമ്മം നിന്ദിക്കാൻ.

(സതി വ്യഭിചാരമെന്നോട്)

- 5 ഈശ്വരദൂഷണാലാപം
എന്തിനയ്യോ ശാന്തം പാപം
ശാശ്വതധർമ്മവിലാപം
സമ്പതി വേണ്ട സല്ലാപം (അന്തരംഗം)

ശ്ലോകം 10 (ഇഷ്ടശ്ലോകം)

ഏവം പറഞ്ഞവൾ നിറഞ്ഞ മുഷാ ഗമിച്ചാൻ
ഭാവിച്ചിട്ടു സമയം ഗേവാൻ മഹേശൻ
ആവിർഭവിച്ചു നിജവേഷമൊടുഗഭാഗം
കാർവേണിയൊടു മൃഗഹാസമുവാച വാചം

ശ്ലോകം 11. ഇന്ദ്രം (ആത്മീയനുള്ള ശ്ലോകം)

പുനേൻ നേർവാണി ബാലേ സുമുഖി വിമുഖിയാ-
യെങ്ങു പോകുന്നിമാതിരി
സാമന്ത സന്തോഷമേറ്റു തെവതിനിഹ തേ
വന്നു ഞാൻ നിന്നിടുമ്പോൾ
ഞാൻ തെ ഭാവം ഗ്രഹിച്ചുവന്നിസുരഭിഷാ-
ദപ്രിയം ചൊന്നതെല്ലാം
കാരണാ ഹാ ഹന്ത! കോപം കളക ത്തി തവാ-
ഭീഷ്ടമെല്ലാം തരുണൻ.

ച. 2. സതി വ്യഭിചാരമെന്നോട് പറയുന്നു—

ഈശ്വരദൂഷണാലാപം എന്തിന് = ശിവനെ ദുഷിച്ചു പറയുന്നത് എന്തിനാണ്,
അയ്യോ = കഷ്ടം, ശാന്തം പാപം = പാപം തീരട്ടെ. ശാശ്വത ധർമ്മവിലാപം =
സ്ഥാനന്യധർമ്മത്തെ കെടുക്കുന്നതാണ് (ഇത്), സമ്പതി സല്ലാപം വേണ്ട = ഇപ്പോൾ
സംഭാഷണം നിറുത്തുക.

ശ്ലോകം 10. പരമേശ്വരൻ സന്തം മൂലത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു—

നിറഞ്ഞ മുഷാഏവം പറഞ്ഞ് = വർദ്ധിച്ച കോപത്തൊടു കൂടി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ട്,
അവൾ ഗമിച്ചാൻ ഭാവിച്ചിട്ടു സമയം = ആ സതി പോവാൻ ഭാവിച്ചു സമയത്ത്,
ഗേവാൻ മഹേശൻ = ഗേവാൻ പരമേശ്വരൻ, നിജവേഷമൊടു അഗഭാഗം ആവിർഭവിച്ച് =
തന്റെ വേഷത്തിൽ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട്, മൃഗഹാസം = മൃഗഹാസം പൊഴിച്ചുകൊണ്ട്,
കാർവേണിയൊടു വാചം ഇവാച = സുന്ദരിയായ സതിയോടു വാക്കു പറഞ്ഞു.

ശ്ലോകം 11. പരമേശ്വരൻ സതിയൊടു പറയുന്നു—

പുനേൻ നേർവാണി സുമുഖി ബാലേ = പുനേൻപോലുള്ള വാക്കൊടു
കൂടിയവളും സുന്ദരമായ മുഖത്തൊടു കൂടിയവളും ആയ ബാലികേ, ഞാൻ ഇഹ =
ഞാൻ ഇവിടെ, തെ സാമന്തം = നിന്റെ മനസ്സിൽ, ഏറ്റം സന്തോഷം തേവതിനി = ഏറ്റവും

(രണ്ടാംകം)

പാഠം 1.

ഏണാങ്കമൗലിയുടെ ചോന്നാർന്ന മുപമുട-
നണാക്ഷി കണ്ടവൾ തെളിഞ്ഞു
ക്ഷേപികൾ പറഞ്ഞു - ദക്ഷനതനിഞ്ഞു
പ്രിയവൃഹിതപരിണയനമകൊടു കഴിപ്പിന്നു
സുഗുണനിധി വിരവൊടു തുനിഞ്ഞു.

പാഠം 2.

കല്യാണവാർത്തയെ ചൊല്ലാർന്ന ദുതയുടെ
ചൊല്ലാലറിഞ്ഞു മുദമാർന്നു
സുതേതികൾവന്നു - പുരമതിൽ നിന്നു
മുനികളൊടു സമമേകിലവന്നുപചരിച്ചു പുന-
രധികസുഖമഖിലരുമിരുന്നു

സന്തോഷം നൽകുവാൻ, വന്നു നിന്നിടുമ്പോൾ - വന്നു നിൽക്കുമ്പോൾ, ഇരാനി,
വിമുഖിയായ് എന്ത് പോകുന്നു - ഇപ്പോൾ (നി) മുമ്പേ തിരിച്ച് എവിടെ പോകുന്നു?
ഞാൻ അമ്പതിനൂറ്റാണ്ടായി - ഞാൻ ബ്രാഹ്മണനെന്ന വ്യാജേന, അപ്രിയം.
ചൊന്നതെല്ലാം - അനിഷ്ടമായി പറഞ്ഞതെല്ലാം, തെ ഭാവം ഗ്രഹിപ്പാൻ - നിന്റെ
അഭിപ്രായം മനസ്സിലാക്കുവാൻവേണ്ടിയാണ് കാതൽ - പ്രിയേ, ഹാ ഹന്ത - കഷ്ടം.
കഷ്ടം, മതി കോപം കളക - എന്നിൽ കോപം വെടിമുക്, നവ അഭിഷ്ടം എല്ലാം.
തരുണൻ - നിന്റെ ആഹ്ലാദമൊക്കെയും, ഞാൻ സാധിച്ചിട്ടുതാമ.

രണ്ടാംകം. സതിവിവാഹമഹോത്സവം വർണ്ണിക്കുന്നു:-

പാഠം 1. ഏണാങ്കമൗലിയുടെ - പറമേശന്റെ, ചോന്നാർന്ന മുപം കണ്ട് -
അഴകിയന്നമുപം കണ്ടിട്ട്, ഏണാക്ഷി അവൾ - മാനുഷിയായ ആ സതിയുടെ തെളിഞ്ഞു
- പെട്ടെന്നു സന്തോഷിച്ചു, ക്ഷേപികൾ പറഞ്ഞു അതു ദക്ഷൻ അറിഞ്ഞു - കാവൽക്കാർ
പറഞ്ഞിട്ട് ആ വൃത്താനും ദക്ഷനറിഞ്ഞു, പ്രിയവൃഹിതപരിണയനം - പ്രിയപുത്രിയുടെ
വിവാഹം, അഴകൊടു കഴിപ്പിൻ - ഭഗിനിയായി നടത്തുവാൻ, സുഗുണനിധി -
സൽഗുണങ്ങളുടെ ഇഷ്ടിമയ ആ ദക്ഷൻ, വിരവൊടു തുനിഞ്ഞു - വേഗത്തോടെ
രദ്യമങ്ങൾ ചെയ്തു

പാഠം 2. കല്യാണവാർത്ത അതു - ആ കല്യാണവൃത്താനും, ചൊല്ലാർന്ന
ദുതയുടെ ചൊല്ലാൻ - നല്ല ദുതയുടെ വാക്കു വഴിയായി, അറിഞ്ഞു മുദം ആർന്ന് -
അറിഞ്ഞു സന്തോഷിച്ച്, സുതേതികൾ - ദേശവൃന്ദങ്ങൾ, മുന്നികളൊടു സമം -
മഹർഷിമാരോടുകൂടി, പുരം അതിൽ വന്നുനിന്നു - ആ ദക്ഷപുരിയിൽ വന്നുനിന്നു.
അവൻ അഴകിൽ ഉപചരിച്ചു - ആ ദക്ഷൻ ഭഗിനിയായി സൽക്കരിച്ചു. പുന അഖിലരും
- പിന്നെ എല്ലാവരും, അധികസുഖം ഇരുന്നു - ഏറ്റവും സുഖമായി വസിച്ചു.

പാഠം 3.

ഉദ്യോഗമോടു ബഹുവിദ്യാധരാനിയുടെ
വാദ്യാരവം ദിവ്യ മുഴങ്ങി
പ്രീതിയൊടു സംഗീതാദികൾ തുടങ്ങി
തത്ര സുരയുവതിജനചിത്രതരസലളിത-
സുത്തമതു സന്ധ്യയിൽ വിളങ്ങി.

പാഠം 4

ഹണിപ്പുഷ്പണപ്രിയയെ മണിപ്പുഷ്പണങ്ങളുടെ-
നണിയിച്ചു വാണി വഴിപോലെ
താനു ശുഭകാലേ ത്രിജഗദനുകൂലേ
ഭുവനപതി ഗിരിശന്ദ്ര സതിയുടെ കരകല-
മിതമൊടു പിടിച്ചു വിധിപോലെ.

ഭാഷാഭാഷാ (മംഗം)

(വിവാഹശേഷം)

ശ്ലോകം 12 സാധനം

ചന്ദ്രാവതംസസ്യ സതീവിവാഹം
സഞ്ജാതഹരിഷാ കൃതപുഷ്പവർഷാഃ
ഇന്ദ്രാദയസ്തം പ്രണിപത്യ ദേവം
സാന്ദ്രാദയം ഭക്ഷമി ശശംസ്യ.

പാഠം 3: ഉദ്യോഗമോടു = ഉദ്യോഗമോടുകൂടി, ബഹുവിദ്യാധരാനിയുടെ = അനേകം വിദ്യാധരാനികളുടെ, വാദ്യാരവം ദിവ്യ മുഴങ്ങി = വാദ്യം വാദിച്ചു, ആകാശത്തിൽ മുഴങ്ങി, പ്രീതിയൊടു = സന്തോഷത്തോടുകൂടി, സംഗീതാദികൾ തുടങ്ങി = സംഗീതം മുതലായവ തുടങ്ങി, തത്ര സുരയുവതിജനചിത്രതരസലളിതസുത്തമതു = അവിടെ ദേവസ്ത്രീകളുടെ പലതരം രസങ്ങളായി മനോഹരമായ സുന്ദരം, സന്ധ്യയിൽ വിളങ്ങി = അവിടത്തെ സന്ധ്യയിൽ വിളങ്ങി.

പാഠം 4. ഹണിപ്പുഷ്പണപ്രിയയെ = ശിവന്റെ പ്രിയയായ സതിയെ, വാണി മുടൻ = സരസ്വതി വേഗത്തിൽ, വഴിപോലെ മണിപ്പുഷ്പണങ്ങൾ അണിയിച്ചു = ചേരിയായി രത്നങ്ങളെക്കൂടി അണിയിച്ചു. അഥ താനു = പിന്നെ അതിനെത്തുടർന്ന്, ത്രിജഗദനുകൂലേ ശുഭകാലേ = ഭൂതന്ദ്ര ലോകങ്ങൾക്കും നന്ദന്ദ്രലോകത്തിന്നും ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ, ഭുവനപതി ഗിരിശൻ = മോക്ഷനാഥനായ ശിവൻ, ഇതമോടു = സന്തോഷത്തോടുകൂടി, വിധിപോലെ = വിധിയാനുസൃതം, സതിയുടെ കരകലം പിടിച്ചു = സതിദേവിയുടെ പാണിഗ്രഹണം നടത്തി.

ശ്ലോകം 12. ചന്ദ്രാവതംസസ്യ = ചന്ദ്രശേഖരനായ ശിവന്റെ സതീവിവാഹം = സതീവിവാഹത്തിൽ, സഞ്ജാതഹരിഷാ = സന്തോഷം പുണ്ട, ഇന്ദ്രാദയഃ അഥ = ഇന്ദ്രാദികളായ ആ ദേവന്മാർ, കൃതപുഷ്പവർഷാ = പുഷ്പവർഷം ചെയ്ത്, ത. ദേവം = ആ പരമേശ്വരനെ, പ്രണിപത്യ = നമസ്കരിച്ചിട്ട്, സാന്ദ്രാദയം = ഏറ്റവും ബഹുമാനത്തോടുകൂടി, ഭക്ഷം ശശംസ്യ = ഭക്ഷണ പ്രശംസിച്ചു.

പട്ടം 9 സാക്ഷരത - പട്ടം

(continued over)

പട്ടാമ്പി

ഭാഗ്യരാശി ജഗതി ഭാതി നവ കീർത്തി

အကျဉ်းချုပ်

യോഗ്യനും വരുന്ന നിജകന്യകയെ നൽകുവാൻ യോഗമിഹ വന്നു ചെവ പൂണാതിരേകാൽ.

போட்டிகள்

- 1 ഉത്തമ! വോക്കർ സൂത ചെയ്ത തപമേറ്റും ഉചിതമതു സഫലമായ് വന്നഹോ സഹസാ ഇത്തരമംശേഷജഗതിക്കൊടു സംബന്ധമെത്തിയതിനാൽ സുലഭമേല്ക്കുന്നതമഖിലം. (ഭാഗ്യ)
- (ഇന്ദ്രാധികർ ശതദശാർ)
- 2 പരമശിവമഹിഷി! ശൃണു സതിദേവി! സുമതേ! പതിദേവതേ! നിന്റെ ഭാഗ്യമേ ഭാഗ്യം പരിചിക്കൊടു പതിപരണപരിചരണവും ചെയ്തു പരിപൂർണ്ണമോദമൊടു വാഴ്ക ബഹുകാലം. (ഭാഗ്യ)

ആറാം ഭാഗം

ശ്ലോകം 12 ആനന്ദമേഖല

തിരോഹിതേ പ്രാഗല്ഭ്യതാത്മനീശ്വരേ
വിയോഗതാപാദമ വിഹാലാ സതി
വിഹായ സാമോദവിലാസമാസ്ഥിതാ
കുമുദാതിവാളികുലാകുലേക്ഷിതാ.

പാ. 10. ആനന്ദമേഖല - ചെമ്പ

(സതിയുടെ വിഹാരാപം)

പദ്യം

ഹന്ത! ദൈവമേ! എന്തു ഞാൻ ചെയ്തു.
ഹന്ത! ദൈവമേ!

അനുപദ്യം

അന്തരാർത്ഥി കമ നൽകിയിവണ്ണം.
ബന്ധുരാഗനവനെന്നു മറഞ്ഞു (ഹന്ത)

ശ്ലോകം 13. സതി ഭക്തിവിഹിതയാഗ്നിയിലുന്നു--

അഥ - അനന്ദം, അഭ്യന്താത്മനി - അഭ്യന്തരമുൾക്കൊണ്ടിരുന്ന, ഈശ്വര-
പരമേശ്വരൻ, പ്രാക് തിരോഹിതേ - പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞപ്പോൾ, വിയോഗതാപാത് -
വിഹാരാലോഭത്താൽ, വിഹാലാ - വിരമനായിത്തീർന്ന്, മോദവിലാസം -
സന്തോഷപ്രസരത്തെ, വിഹായ - വെടിഞ്ഞ്, ആളികുലാകുലേക്ഷിതാ -
സമീപ്യന്തരാൽ സങ്കടത്തോടെ നോക്കപ്പെടുന്നവളായ, സാ സതി - ആ സതിദേവി,
അഭ്യന്താത്മനി ഈശ്വര - അഭ്യന്തരമുൾക്കൊണ്ടി (ആവലിന്റെ) നാഥനുമായ ചന്ദൻ,
പ്രാക് തിരോഹിതേ - പെട്ടെന്നു മറഞ്ഞപ്പോൾ, വിയോഗതാപാത് - ചന്ദവിഹാ-
രലോഭത്താൽ, വിഹാലാ - വാടിത്തളിർന്ന്, ആമോദവിലാസം - പരിമളപ്രസര വിഹാരം -
വെടിഞ്ഞ്, ആളികുലാകുലേക്ഷിതാ - വഞ്ചിപ്പാർത്തിനാൽ സങ്കടത്തോടെ നോക്ക-
പ്പെടുന്നതായ, കുമുദാതിലവ - ആമ്പൽപ്പൊയ്കയെന്നപോലെ, ആസ്ഥിതാ - ഇരുന്നു.

ഈ പദ്യത്തിൽ കവിക്ക് അക്ലിഷ്ടമായിട്ടുള്ള പരാധിഷ്ഠിതവുമായ സതിയെ
വ്യക്തമാണ്. ശ്ലിഷ്ടപാശങ്ങൾ ആവർത്തിച്ചു വ്യാമുദാതിച്ചിരിക്കുന്നു.

പാ. 10. സതിദേവി വിഹാരാപത്താൽ വിഹരിക്കുന്നു--

പദ്യം, അനുപദ്യം — ഹന്ത ദൈവമേ! അയ്യോ ദൈവമേ, ഞാൻ എന്തു
ചെയ്തു - ഞാൻ എന്താണ് ചെയ്തതെന്ന്. ഈവണ്ണം മേ അന്തരാർത്ഥി നൽകി - ഈ
വിധത്തിൽ എനിക്കു മനോഹരം. ഉണ്ടാക്കി, ബന്ധുരാഗൻ അവൻ എന്തു മറഞ്ഞു - ആ
ബന്ധുന്റെ ഏവിയെ മറഞ്ഞുപോയി.

ചാണങ്ങൾ

- 1 മൽപ്രിയന്നു ഞാൻ ചെയ്തില്ല ചെറു-
മപ്രിയക്കയ്യോ.
തൽപ്രസാദമിഹ വരൂവാൻ ചെയ്തൊരു
മൽപ്രയാസഫലമിങ്ങനെ തീർന്നു (ഹന്ത)
- 2 പ്രാണവല്ലഭൻ ചെയ്യുമ്പോളെന്റെ
പാണിപിഡനം.
നാണമാർന്നുനതരുപിയാൽ നിന്നതി-
നാറെ കോപമവന്മുളിപ്പുറച്ചോ? (ഹന്ത)
- 3 ദേവദേവനാം നീലകണ്ഠന്റെ
സേവയാവേന്ത്യ
കേവലം കൃത്യകരമാണിലുമില്ലിഹ
മോഹാനി വ്യവതിനായിനിയും. (ഹന്ത)

പല്ലവി

പാലയാശു മാം ഫാലയോചന
പാലയാശു മാം.

ച. 1 മൽപ്രിയന്നു = ഏന്റെ ഭർത്താവിന്നു, ചെറു, ഒരു അപ്രിയം = ചെറിയ ഒരു അനിഷ്ടപോലും, ഞാൻ ചെയ്തില്ല = ഞാൻ ചെയ്തിട്ടില്ല, അയ്യോ = കഷ്ടം, തൽപ്രസാദം = അവിടുത്തെ അനുഗ്രഹം, ഇഹ വരൂവാൻ = ഈ പുനർജന്മ ഉണ്ടാകുവാൻ, ചെയ്തൊരു മൽപ്രയാസഫലം = ഞാൻ ചെയ്ത പ്രയത്നത്തിന്റെ ഫലം, ഇങ്ങനെ തീർന്നു = ഈവിധമായി പരിണമിച്ചു

ച. 2 പ്രാണവല്ലഭൻ = പ്രാണനാഥനായ ശിവൻ, ഏന്റെ പാണിപിഡനം, ചെയ്യുമ്പോൾ = ഏന്റെ പാണിഗ്രഹണം, ചെയ്യുമ്പോൾ, നാണമാർന്നു നതരുപിയാൽ നിന്നതിനാലേ = (ഞാൻ) ലജ്ജിച്ച് തലതാഴ്ത്തിനിന്നതുകൊണ്ട്, അവൻ ഉള്ളിൽ കോപം ഉറച്ചോ? = അകത്തുനിന്നു മനസ്സിൽ അടപം വളർത്തിക്കൊണ്ടോ?

ച. 3. ഇനിയും മോഹാനി വ്യവതിൻ = വീണ്ടും ദ്വൈശാതി വരൂവാൻ ദേവദേവനാം നീലകണ്ഠന്റെ = ദേവതാർക്ക്യം, ദേവനായ ശിവന്റെ, സേവയാൽ കേവലം എന്തു നെരിലും = ഭജനത്തിൽ മാത്രമല്ലാതെ ദേഹ ഒരു കാര്യത്തിലും, ഇഹ കൃത്യകം ഇല്ല = ഇവിടെ താൽപര്യമില്ല ഫാലയോചന ആശു മാം പാലയ = നേറ്റിക്കണ്ണുള്ള പാശകോശാ വേഗം എന്നെ കെടിക്കേണമേ

ശ്ലോകം 14. സുരുട്ടി (ഇടശ്ശേലം)

ഇതി ബഹുചിന്താതാനാം.
വിവഹന്തി. താം. സാമേത്യ ശിവകാന്താം.
വാണി ഗീർവ്വാണിഭി
സഹ മൃദുവചനേന സാന്ത്വയാമാസ.

പദം 11. സുരുട്ടി - ചെമ്പട

(സരസ്വതി സതീയോട്)

പല്ലവി

അരുതരുതേ വേദം ബാലേ||
അംബുജാക്ഷി! ദാക്ഷായണി!

അനുപല്ലവി

പരിണയനശേഷമേവം
പരിതപിക്ക യോഗ്യമല്ല (അരുതരുതേ)

ചരണങ്ങൾ

1 ഇന്ദുചൂഡൻ നിന്നതികിൽ
ഇന്നു നാളെ വരുമല്ലോ
സുന്ദരിയെന്തേ! പാഴിൽ
ശോകമെന്തേ തെടിടുന്നു? (അരുതരുതേ)

ശ്ലോകം 14. ഇതി = ഇപകാരം, ബഹുചിന്താതാനാം = പലവിധം ചിന്തകളാൽ കലിഞ്ഞിട്ടു, വിവഹന്തി. താം. ശിവകാന്താം = കരുതുന്ന ആ ശിവപത്നിയെ, വാണി = സരസ്വതിദേവി, ഗീർവ്വാണിഭി = ദേവസ്ത്രീകളോടുകൂടെ സമീപിച്ചിട്ട്, മൃദുവചനേന = മധുരമായ വാക്കുകളാൽ, സാന്ത്വയാമാസ = സമാധാനപ്പെടുത്തി

പദം 11. സരസ്വതി സതീയംയുടെ സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — ബാലേ = ബാലികേ, അംബുജാക്ഷി = താമരക്കുളി, ദാക്ഷായണി = ദക്ഷപുത്രി, വേദം. അരുതരുതേ = വേദിക്കരുത്, വേദിക്കരുത്, പരിണയനശേഷം = വിവാഹത്തിനു ശേഷം, ഏവം. പരിതപിക്ക യോഗ്യമല്ല = ഇങ്ങനെ ദുഃഖിക്കുന്നത് യുക്തമല്ല

ച.1: ഇന്ദുചൂഡൻ നിന്നതികിൽ = ശിവൻ നിന്റെ സമീപത്തിൽ, ഇന്നു നാളെ വരുമല്ലോ = ഇന്നോ നാളെയോ വരുന്നതാണ്. സുന്ദരിയെന്തേ! പാഴിൽ എന്തേ ശോകം തെടിടുന്നു = സുന്ദരിയെന്തേ വെറുതെ എത്തിനു ദുഃഖിക്കുന്നു.

- 2 ഇത്ര കാരുണ്യമുണ്ടായി-
 ദീശനെപ്പോലാരുമില്ല
 ഇതിലോകത്തിലെന്ന്-
 തെത്രയും വിശ്രുതമല്ലോ. (അരുതരുതേ)
- 3 മാനസാർത്തികൊണ്ടു നിന്റെ
 ദേനികൂടെ വാടുന്നതോ!
 സ്നാനപാനാനികൾ ചെയ്തു
 സാനനം നീ വാഴ്ക ധന്യേ! (അരുതരുതേ)

ശ്ലോകം 15.

വിവിതചരിതെ ദക്ഷേ ക്രുദ്ധ്യ-
 തൃതീവ ശിവായ സാ
 പുനരപി തപശ്ചരക്ര ഗതാ
 പുരേവ തപോവനം
 മുനിവരവപുഃ പ്രാകൃർഭൂത
 ഗൃതം ശശിശൈലരോ
 ഗിമിവരാഗാൽ കൈലാസാമൃഗം.
 തയാ സഹ കാന്തയാ.

ച 2. ഇതിലോകത്തിൽ - ഈ മൂന്നു ലോകത്തിലും, ഈശനെപ്പോലെ ഇത്ര കാരുണ്യമുണ്ടായിട്ട് - ശിവനെപ്പോലെ ഇത്ര ദയയുണ്ടായിട്ട് ആരും ഇല്ല എന്നത് എത്രയും വിശ്രുതമല്ലോ - മോളും ഇല്ലെന്നു വളരെ പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

ച 3. അതോ - കർമ്മമേ, മാനസാർത്തികൊണ്ട് - മനോഭൂമിത്താൽ, നിന്റെ ദേനികൂടെ വാടുന്നു - നിന്റെ ശരീരവുകൂടി വാടിത്തളർന്നു. ധന്യേ - അല്ലയോ ഭാഗ്യവതി, നീ സ്നാനപാനാനികൾ ചെയ്തു സാനനം വാഴ്ക - നീ കൂട്ടി കേടണം. മുതലായവ ചെയ്തു സന്തോഷമായിരിക്കൂ.

ശ്ലോകം 15. വിവിതചരിതെ ദക്ഷേ - വൃത്താന്തമറിഞ്ഞ ദക്ഷൻ, ശിവായ അതീവ ക്രുദ്ധ്യതി - ശിവന്റെ നേരെ ഏറ്റവും കോപിക്കുമ്പോൾ, സാപുനരപി തപോവനം ഗതാ - ആ സങ്കീരണ വിഞ്ചേ, തപോവനത്തിൽച്ചെന്ന്, പുരേവ തപഃ ചരക്ര - മുമ്പിലുണ്ടെന്നുവെച്ച തപസ്സുചെയ്തു. ശശിശൈല - ശിവൻ, മുനിവരവപുഃ - മഹർഷിയുടെ ഭൂമിയിൽ, ഗൃതം പ്രാകൃർഭൂത - വേഗം പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട്, തയാ കാന്തയാ സഹ - ആ ഭാഗ്യയോടുകൂടെ, കൈലാസാമൃഗം. ഗിമിവരം അഗാൽ - കൈലാസ പർവ്വതത്തിലേക്കു പോയി.

പുതിയ ഭാഗം

ശ്ലോകം 10. വെക്ക

തന്നെ ശ്രുതാ രക്ഷ സപ്രസി ശിവ-
നീതം നിജസുതാം.
നിതാന്തം രോഷാസ്ഥസ്ത്രീപുരഹര-
മാഹാത്മ്യവിദൻ
സ്വജാമാതേത്യുച്ചേതുമനസി കലി-
താനാദരഭരോ
ജഗാദഭവം ദേവാൻ പരിസമഗതാൻ
വീക്ഷ്യ വിമനാഃ

പദം 12. വെക്ക - ചെമ്പ

(രക്ഷൻ ദേവന്മാരോട്)

പല്ലവി

അറിയാതെ മെ പുതിയെ നൽകിയ-
തനുചിതമായിതപോ!

അനുപല്ലവി

പരിപാകവുമുണ്ടിമാനനും ലോകിക-
പദവിയില്ലാത്ത ഭക്തിയൻ ശിലയെ (അറിയാതെ)

ശ്ലോകം 10. തന്നെ രക്ഷ = അന്നന്തരം രക്ഷൻ, നിജസുതാം = തന്റെ മകളെ, സപ്രസി ശിവനീതം, ശ്രുതാ = പെട്ടെന്നു ശിവൻ കൊണ്ടുപോയെന്നു കേട്ടു, നിതാന്തം രോഷാസ്ഥഃ = ഏറ്റവും കോപകൊണ്ടു മതിമറന്ന്, ത്രിപുരഹരമാഹാത്മ്യം അവിദൻ = പാദശ്ശരണൻ മഹിമ മനസ്സിലാക്കാതെ, സ്വജാമാതാ ഇതി = തന്റെ മകളുടെ ഭക്താവെന്ന കാണേത്താൻ, മനസി ഉച്ചൈഃ കലിതാനാദാഭഃ = മനസ്സിൽ ഏറ്റവും അവർജ്ജയയാടുകൂടി, വിമനാഃ = വൈമനസ്യം, പൂൺ, പരിസമഗതാൻ ദേവാൻ വീക്ഷ്യ = സമീപസ്ഥന്മാരായ ദേവന്മാരാ നോക്കി, ഏവം ജഗാഃ = ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു

പദം 12. രക്ഷൻ ദേവന്മാരോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — പരിപാകവും, വിനയവും, അഭിമാനവും, മാനുഷതയും, ലോകികപദവിയും, = ലോകശ്വാസവും, ഇല്ലാത്ത ഭക്തിയൻ = ഇല്ലാത്ത ശിവൻ, ശിലയെ അറിയാതെ = സ്വഭാവം മനസ്സിലാക്കാതെ, മെ പുതിയെ നൽകിയത് = ഏതൻ മകളെ കൊടുത്തത്, അനുചിതം ആയിത് = അബദ്ധമായി, അപോ = കലിം.

ചോദ്യങ്ങൾ

- 1 ചൊല്ലാൻ നിങ്ങളുടെ വാക്കിനെ വിശ്വസിച്ചു നല്ലവനാണെന്നു കരുതിയിരുന്നെന്ന് കല്യാണം കഴിഞ്ഞപ്പോളുടെതൊഴുതിവൻ ചൊല്ലാതെ പോയതുമെല്ലാർക്കും ബോധമല്ലോ.
(അറിയാതെ)
- 2 ജാതിവിവരമെന്തെന്നായിത്തീർന്നു? ജ്ഞാതിജനവുമിവിടെ പാർക്കിത്താൻ. ചേതസി മെന്തുമില്ലിവനാതിലും. ഭൂതിലാഭംകൊണ്ടും മോദിച്ചു മറുവുന്നു.
(അറിയാതെ)
- 3 വസ്ത്രമില്ലാത്തൊ ചർമ്മമുടുത്തീടുന്നു? പരി-വാശങ്ങൾ ഭൂതങ്ങൾ പിശാചുക്കളുണ്ടെന്നേകം! നിസ്ത്രപനാശ്യൻ താണെന്നുണ്ടൊരു ഭാവമുള്ളതിൽ നിത്യവും ഭിക്ഷമേറ്റു നില്ക്കു നടന്നീടുന്നു
(അറിയാതെ)

ച 1 ചൊല്ലാൻ നിങ്ങളുടെ വാക്കിനെ വിശ്വസിച്ചു - പരിവശമാകുന്നതിനുള്ള വാക്കുവിശ്വസിച്ചു. ഇവർ നല്ലവർ എന്നു മൂന്നു കരുതിയിരുന്നെന്ന് - ഇവർ നല്ലവനാണെന്നു ആദ്യം. താൻ വിശ്വസിച്ചു കല്യാണം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ - വിവാഹം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ. ഇവർ ആരോടും ചൊല്ലാതെ ഉടനെ പോയതും - ഇവർ ആരോടും പറയുന്നത ഉടനെ പോയത്. എല്ലാർക്കും ബോധമല്ലോ - (നിയമം) എല്ലാവാർക്കും അറിവുള്ളതാണല്ലോ

ച 2 ഇവർ ജാതി ഏത് എന്നത് - ഇവർ ജാതി ഏതാണെന്ന്, ആദ്യ അറിഞ്ഞിടുന്നു - ആദ്യമാണ് അറിവുന്നത് പാർക്കിൽ - നോക്കിത്താൻ, ജ്ഞാതിജനവും. ഇവർ ആദ്യം ഇല്ല - ബന്ധുജനങ്ങളും. ഇവർ ഒരാളും ഇല്ല ഇവർ ചേതസി - ഇവർ ചേതസിൽ. ആദിമം, മോദം, ഇല്ല - ഒരാളെക്കുറിച്ചും സ്നേഹവും ഇല്ല ഭൂതിലാഭംകൊണ്ട് - വെണ്മിൻ കിട്ടിയത്, ഏറ്റം മോദിച്ചു മറുവുന്നു - ഏറ്റവും സന്തോഷവുമായി

ച 3 വസ്ത്രം ഇല്ലാത്തൊ ചർമ്മം മുടുത്തീടുന്നു - വസ്ത്രം ഇല്ലാത്തതും കൊണ്ടായിരിക്കുമോ, നോക്കുകയെന്നത് പരിവശങ്ങൾ ഭൂതങ്ങൾ പിശാചുക്കൾ അനേകം ഉണ്ട് - പരിവശങ്ങളായിട്ടു ഭൂതങ്ങളും പിശാചുക്കളും വളരെയുണ്ട് നിസ്ത്രപൻ ഉള്ളിൽ - ലഭിക്കുമില്ലാത്ത അധർമ്മം മറുവു. താൻ ആശ്ചര്യം എന്തൊരു ഭാവം ഉണ്ട് - താൻ കേൾക്കുന്ന എന്തൊരു നാട്യം ഉണ്ട് നിത്യവും ഭിക്ഷമേറ്റു നില്ക്കു നടന്നീടുന്നു - (എന്നാൽ) എന്നും പിശാചുക്കളായിരിക്കാൻ എങ്ങും നടക്കുന്നു

- 4 സതിയായ നന്ദിനി മേ സാധുശീലയിവന്റെ
ചതികളെയറിയാതെ വിശ്വസിച്ചുവന്നു
അതിമാത്രം തപ. ചെയ്തു നില്ക്കുമ്പോൾ വന്നിവളെ
ആദ്യം ഗ്രഹിച്ചിടത്തെ കൊണ്ടവൻ ഗമിച്ചുപോയി.
(അറിയാതെ)

പാ. 12. കാദോറാരി - ചമ്പ

(വേദാന്തം കേൾക്കുന്നു)

പല്ലവി

അഭവിനവേതനായ സുരതേ — തവ
ഹരനീന്ദ തെല്ലമരുതരുതേ.

അനുപല്ലവി

പൂരവൈരിതന്നുടയ ചരണം — തന്നെ
ഭുവനമിരമഴിഞ്ഞു ശരണം.

ചരണങ്ങൾ

- 1 ശർവ്വനോടു ചെയ്കിലവമാനം — ഹന്താ
സർവ്വാപാദതേ നിദാനം.

ച. 4 : സാധുശീല സതിയായ മേ നന്ദിനി - സൽസാധവയായ സതിയെന്ന
എന്റെ ഭക്തി, ഇവന്റെ ചതികൾ അറിയാതെ അധുനാ - ഇവന്റെ വഞ്ചനകൾ
നേർപ്പിലാക്കാതെ ഇന്ന്, അതിമാത്രം വിശ്വസിച്ചു - ഏറ്റവും വിശ്വാസത്തോടെ, തപ.
ചെയ്തു നില്ക്കുമ്പോൾ - തപസ്സു ചെയ്തുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന സമയത്ത്, അവൻ
ആദ്യം ഗ്രഹിച്ചിടത്തെ - അവൻ ആദ്യമായിത്തന്നെ, വന്നു കൊണ്ടുപോയിപ്പോൾ - വന്നു
കൊണ്ടുപോയപ്പോൾ.

ഈ രക്ഷവാക്യത്തിലെ ദോഷാഭാവങ്ങളിൽ പലതും ഈശ്വരനെന്ന നിലയിൽ
ശിവനെ സംബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. വിനയാഭിമാനാദികളും കലശലായിക
ളുമൊക്കെ ലോകികന്മാർക്കുള്ളതാണല്ലോ. ഈശ്വരൻ അതൊന്നുമില്ലെന്നുള്ളതു
ദോഷമല്ല നേരമേറിയതല്ലാതെയാണ്. 'ജാതിയിലുണ്ടെന്നെന്ന്' എന്ന ചരണം ശിവനെയും
ബന്ധിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നു കേൾക്കാം. വാസ്തവമാണ് ശിവപക്ഷം തന്റെ ഭൂതിയെന്നതിന്നു നേർ.
എന്നതിന്നു പുറമെ അഞ്ചാറുപ്രകാരമുള്ളതാണ് എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്.

പാ. 13. വേദാന്തം കേൾക്കുന്നു ചമ്പ

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — അഭവിനവേതനായ - അപരിചയനായ, സുരതേ -
സർവ്വഭൂതം, തവ ഹരനീന്ദ തെല്ലം, അരുതരുതേ - അങ്ങു ശിവനെ നിന്ദിക്കുന്നത് മൂലം
നന്നല്ല. പൂരവൈരിതന്നുടയ ചരണംതന്നെ - ശിവന്റെ തൃപ്താഭാവത്താണ്, ഭുവനം
ഈമേഴ്ന്നു മറ്റു ശരണം - പുതിയൊരു മോക്ഷത്തിന്നും മറ്റു തുണയാതിട്ടുള്ളത്.

ച. 1 : ശർവ്വനോടു അവമാനം ചെയ്കിൽ - ശിവനെ അപമാനിക്കുന്നതായാൽ,
അതു സർവ്വാപാദം നിദാനം - അത് എല്ലാ ആപത്തുകളിലും കാരണമായിത്തീരുന്നതാണ്, ഹന്താ - കഷ്ടം.

- 2 സർവ്വദാ ചെയ്ക ശിവഭാവം. — ഭവാൻ സാമ്പത്തികിനകൃത്യ വാദം.
- 3 കണ്ടാശു വരിക ശിവഭാവം. — എതി-
ലുണ്ടാം ഭവാനു ശിവമഖിലം.

ഏട്ടാം മംഗം

ഐക്യം 17. സാക്ഷം

ദക്ഷസ്തൽക്ഷണമിത്യർത്ത്വവചസാ
ദാക്ഷായണിവല്ലഭം
സാക്ഷാത്ത്വമിക്ഷണമിക്ഷിത്യം ഹൃദി വഹ-
ന്നാസ്മാ പ്രതസ്തേമ മ്യാദാ
ആത്മാം പ്രസമിക്ഷ്യ തം ഭഗവത-
ഗ്ദ്ധ്യാദിചാപ്യാദാമണ-
ന്നസി പാർഷ്വപുഗവ സമതന്ത്രാ-
ച്ചിത്താമരോച്ഛാവാദം

ച 2 സർവ്വദാ ഭവാൻ ശിവഭാവം ചെയ്ക = ഏപ്പോഴും അങ്ങനെയ്ത ശിവനെ പ്രസാദിപ്പിക്കുക സാമ്പത്തിക ഇതിൻ വാദം അർത്ഥം ഇപ്പോൾ ഇതിന്നു എതിർപ്പാമർത്ഥം.

ച 3 അർത്ഥം ശിവം ആശു കണ്ടു വരിക = നിർമ്മലനായ പരമേശ്വരനെ വെഗത്തിൽ ചെന്നു കണ്ടു വാ. എങ്കിൽ ഭവാൻ അഖിലം ശിവം ഉണ്ടാം = എന്താൽ അത്തർത്ഥം സകല ഭഗവത്തുളും ഉണ്ടാവൂ.

ഐക്യം 17 ദക്ഷ ഇതി = ദക്ഷൻ ഇപ്രകാരമുള്ള അർത്ത്വവചസാ = വേദാന്തത്തിന്റെ വാദംകൊണ്ട്, ദാക്ഷായണിവല്ലഭം ത്രിക്ഷണം = സതിയുടെ പതിനാലു ശിവനെ സാക്ഷാൽ ഇരുന്നിട്ടും = നോട്ടം കാണുവാൻ, ഹൃദി ആസ്മാ വഹൻ = മനസ്സിൽ ആഗ്രഹിച്ച്, തൽക്ഷണം = അപ്പോഴത്തന്നെ, മ്യാദാ പ്രതസ്തേമ = സമന്താഭരണത്തിന്റെ പുറപ്പെട്ടു, അഥ = അനന്തരം, ച്ഛ്യാദിചാപ്യാദാമണം ഭഗവതം = ശിവഭഗവാന്റെ, പാർഷ്വപുഗവ നന്ദി = കിരണത്തിൽ പ്രകാശമായ നന്ദികേശ്വരൻ, തം ആത്മാം പ്രസമിക്ഷ്യ = ആ ദക്ഷനെ വരുന്നതായി കണ്ടിട്ട്, ഉച്ഛാവാദം ചിത്തം സമതന്ത്രാൽ = പലതരം ചിന്തചെയ്തു

പാ. 14 സാദാഗം - ചമ്പ

(നന്ദിയുടെ വിചാരം)

പല്ലവി

ശങ്കരഗിരിന്ദ്രശിഖരേ - ആരിഹ വി-
ശങ്കം വരുന്നതെന്തിനേ.

അനുപല്ലവി

തികളണിഭാലിയുടെ തിരുമുമ്പിൽ വരുവതിനു
പങ്കജവൻപോലുമെന്തെന്നു തേടുന്നു (ശങ്കര)

പാണങ്ങൾ

1 ലക്ഷ്മീശനോ വരുന്നെന്നോ - സുരപതിയോ
യക്ഷേശനോ ദഹനമോ?
അക്ഷിണകാന്തിവിനവരിലൊരുവനുല്ല
ലക്ഷണമവർക്കുള്ളതക്ഷിപരിചിതമഹോ. (ശങ്കര)

2 ദുർദ്വാരാജസഗുണം - കൊണ്ടിവനു
ഗർവ്വമുണ്ടുള്ളിലധികം
സർവ്വശക്തി മരുവുമാർദ്ദ്വീധര. ജഗതി
ദുർദ്വീനീതന്മാർക്കു ദുഷ്പ്രാപമേവം. (ശങ്കര)

പാ. 14 നന്ദികേശന്റെ ദക്ഷിണമെങ്ങു വിചാരിക്കുന്നു-

പല്ലവി, അനുപല്ലവി-

ഇഹ ശങ്കരഗിരിന്ദ്രശിഖര - ഈ മൈലാസപർവ്വതത്തിന്റെ മുകളിലേക്ക്,
എന്തിനെ വിശങ്കം വരുന്നത് നൂർ - നേരെ ശങ്കകൂടാതെ വരുന്നത് ആരാണ്?
തികളണിഭാലിയുടെ തിരുമുമ്പിൽ വരുവതിനു - ശിവന്റെ തിരുമുമ്പിലേക്കു വരുവാൻ,
പങ്കജവൻപോലും എന്തെന്നു തേടുന്നു - ബ്രഹ്മാവിനോടും എന്റെ ദയ
ആവശ്യപ്പെടുന്നു

പാ. 1. ലക്ഷ്മീശനോ വരുന്നെന്നോ സുരപതിയോ യക്ഷേശനോ - വിചിന്ത്യോവാ
വരുന്നെന്നോ ദേവേശനോ കുമ്പസാരമോ? അക്ഷിണകാന്തി ഇവൻ അവരിൽ മരുവുന്നു.
അല്ല - മറ്റൊരു കാന്തിയുള്ള ഇവൻ ആ നാലുപേരിൽ ആരുമല്ല. ലക്ഷണം
അവർക്കുള്ളത് അക്ഷിപരിചിതം - അവരുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ (എന്തിൽ) കണ്ണിനു
പരിചയമുള്ളവരാണ്. അഹോ - അത്ഭുതംതന്നെ

പാ. 2 ദുർദ്വാരാജസഗുണംകൊണ്ട് - തടുക്കാൻ പറ്റാത്ത രാജാഗുണം നിമിത്തം,
ഇവൻ ഉള്ളിൽ അധികം ഗർവ്വം ഉണ്ട് - ഇവനു മുന്നുമ്പിൽ വല്ലാത്ത ഗർവ്വം ഉണ്ട്.
സർവ്വശക്തി മരുവു. ഉർദ്ദ്വീധരം - പരമേശ്വരൻ പാർക്കുന്ന (മൈലാസ) പർവ്വതം,
ജഗതി ദുർദ്വീനീതന്മാർക്ക് എല്ലാവരും ദുഷ്പ്രാപം - മോക്ഷത്തിൽ ദുരഹങ്കാരികൾക്കു
തിരെ പ്രാപിക്കാവുന്നതല്ല

(ക്ഷേത്ര നമ്പരോക്ത)

- 2 ഇത്തിരോകപതി വിവിഞ്ചപുതനെന്തടുത്ത നീയു-
ടെതമുവുനത നിന്നു പോക പോക നി

(നമ്പി ക്ഷേത്രോക്ത)

- 3 തവ പിതാവിനും സമസ്തഭുവനവാസികൾക്കുംമൊഴി
ശിവനധീശാനിക, ദാസനവനു ഞാനഹോ.

(ക്ഷേത്ര നമ്പരോക്ത)

- 4 ഹന്ത! ഹന്ത! മേ മഹത്വമെന്തിണതു, മത്സ്യതയ്ക്കു
കാത്തനാ. ശിവന്റെ ദാസഹതകനായ നി

(നമ്പി ക്ഷേത്രോക്ത)

- 5 കുമതികൾക്കു ദൃശ്യനല്ല മേ മഹാശാനിക മൂഡ്
കിമപി താമസിച്ചിടാതെ യാഹി ദുർമ്മതേ!

പ. 2: ക്ഷേത്ര നമ്പരോക്തോടുകൂടി പറയുന്നു—

ഇത്തിരോകപതി = ഈ മൂന്നു ലോകത്തിന്റെയും നാമനായ, വിവിഞ്ചപുതനെ
തടുത്ത നീയും = ബ്രഹ്മപുതനെ — എന്തെ — തടുത്ത നി, പുത മൂലം = എത്രമാത്രം
ബുദ്ധിമുട്ടിനാണ് ആരു നിന്നു പോക പോക = ഇവിടെ നിന്നു മാറിനില്ക്കുക

പ. 3: നമ്പരോക്ത ക്ഷേത്രോടുകൂടി പറയുന്നു—

തവ പിതാവിനും = നിന്റെ അച്ഛനും, സമസ്തഭുവനവാസികൾക്കും =
ലോകത്തിലുള്ള എല്ലാവർക്കും, എന്റെ ശിവൻ നമ്പിശൻ = എന്റെ സാമീപ്യ
ശിവൻ അധിപതിയാണ് അവനു ദാസൻ ഞാൻ = ആ ശിവന്റെ ദാസനാണ് ഞാൻ.
അനിക = നി മനസ്സിലാക്കുക അഹോ = കഷ്ടം

പ. 4: ക്ഷേത്ര നമ്പരോക്തോടുകൂടി പറയുന്നു—

ഹന്ത ഹന്ത = കഷ്ടം കഷ്ടം, മത്സ്യതയ്ക്കു കാത്തനാ, ശിവന്റെ = എന്റെ
മകളുടെ മേത്താവായ ശിവന്റെ, ദാസഹതകനായ നി = നികൃഷ്ടദാസനായ നി മേ
മഹത്വം = എന്റെ മഹത്വമുണ്ടെന്നപ്പി, എന്തെ അറിഞ്ഞു = ഒന്നും മനസ്സിലാക്കിയില്ല

പ. 5: നമ്പരോക്ത ക്ഷേത്രോടുകൂടി പറയുന്നു—

മേ മഹാശൻ കുമതികൾക്ക് ദൃശ്യനല്ല = എന്റെ സാമീപ്യ ദുർബ്ബലികൾക്കു
കാണ്മാൻ കഴികയില്ല മൂലം അനിക = മൂലം നി മനസ്സിലാക്കുക, ദുർമ്മതേ = ദുർബ്ബലേ,
കിമപി താമസിപ്പിടാതെ യാഹി = ഒട്ടും താമസിക്കാതെ പോവുക

ശ്ലോകം 19. (ഇടശ്ശോകം)

മൈലാറിനെന്നവ പ്രതിരൂഢവർത്തമാ
കൈലാസമൈലാന്നഗരീ. പ്രവിശ്യ
ശർച്ചസ്വ ഹവ്യാർപ്പണമന്യരോഷ
സർവ്വത രോഷേണ മുരോധ ദക്ഷ

ഒമ്പതാം ഭാഗം

ശ്ലോകം 20. മദ്ധ്യഭാവതി

തന്താ വാധാതാ വിധിവന്ദിധാനം.
ക്രത്യം വിധാത്യം കില നിശ്ചിതാർത്ഥമാ
ഗൃതം സ മൃഗ്യാചലമാപ്യ ദേവം
പതിം പശ്യന്നാതിതി വാചസ്പേ.

പദ്യം 19. മദ്ധ്യഭാവതി- ചമ്പ

(ബ്രഹ്മദാവി ശിശുനാഭ)

പല്ലവി

ജയ ജയ ഗിരീശ! ഗുണസിന്ധോ!

അനുപല്ലവി

സകലജഗതാംപതേ!

സാധുജനപരമബന്ധോ!

ശ്ലോകം 19. മേൽ കോപിച്ചു പിന്മാങ്ങുന്നു—

പ്രഭു. മൈലാറിനാ - ഇപ്രകാരം നന്ദികേശനാൽ, പ്രതിരൂഢവർത്തമാ - വഴി
തടയപ്പെട്ട, ദക്ഷ - ദക്ഷൻ, കൈലാസമൈലാൻ - കൈലാസപർവ്വതത്തിൽ നിന്ന്,
നഗരീ. പ്രവിശ്യ - (തന്റെ) നഗരത്തിൽ വന്നിട്ട്, രോഷേണ - കോപത്താൽ, ശർച്ചത
- സകലർക്കിലും, അന്യരോഷ - യാഗങ്ങളിൽ, ശർച്ചസ്വ ഹവ്യാർപ്പണം - ശിവന്നു
ഹവിർഭോഗം കൊടുക്കുന്നതിൽ, മുരോധം - നിരോധിച്ചു

ശ്ലോകം 20. തന്താ വിധാതാ - അനന്തരം ബ്രഹ്മദാവി, വിധിവന്ദിധാനം ക്രത്യം
വിധാത്യം - വിധിപോലെ നടത്തുന്ന യാഗം, ചെമ്പുവൻ, നിശ്ചിതാർത്ഥമാ കില - മനസ്സിൽ
ഉറപ്പുവരുത്തേ സ ഗൃതം - ആ ബ്രഹ്മദാവി ഉടനെ, മൃഗ്യാചലം ആപ്യ - കൈലാസത്തെ
പ്രാപിച്ച്, ദേവം പശ്യനാം പതിം - ഭഗവാനായ ശിവനാഭ, ഇതി വാചം ഉപേ -
ഇപ്രകാരം വാക്കു പറഞ്ഞു.

പദ്യം 19. ബ്രഹ്മദാവി ശിശുനാഭ പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — ഗുണസിന്ധോ - ഗുണസമുദ്രമേ, സകല ജഗതാംപതേ
- ഏറ്റവുമേകത്തോളമേ, നാഥ, സാധുജനപരമബന്ധോ - സർവ്വജനങ്ങളുടെ ഉണ്ണിയോ,
ഗിരീശ - പരമേശ്വര, ജയ ജയ - ജയിച്ചാലും, ജയിച്ചാലും.

പ്രണാമം

- 1 ശിവ! ദർശനേന തവ നിത്യതം. — ഭവ്യശിവ!
മമ ഹൃദയമതികുദൃതിതം. — ഇന്നു-
(ധ്രുവമന്തന്റെ കാമിതമശേഷമായി ഫലിതം. (ഭവ ഭവ)

(ശിവൻ ബ്രഹ്മർമാവിക്കൊണ്ട്)

- 2 ഭവഗാമനേ മമ തോഷം. — മനസി-
പരിചിതം വളരുന്ന സവിശേഷം. — ഇപ്പോൾ
ഇവിടെ വരുവാൻ ഭവാനെത്താമെന്നൊരു

പ്രസ്താവം

ജലജലം കേൾക്ക ഗുണസിന്ധോ!

(ബ്രഹ്മർമാവ് ശിവനോട്)

- 3 മനസി മമ രൂപിയുണ്ടു യാഗം. — ചെയ്യാൻ,
മനസ്സ് കൃപയാ കരു നിയോഗം. — അങ്ങു
കനിവോടു വന്നു തവ കൈക്കൊൾക ഭാഗം. (ഭവ ഭവ)

ച. 1 ഭവ്യശിവ ശിവ = മഹത്തമമായ ശിവ, തവ ദർശനം = അങ്ങനെയൊക്കെയൊക്കെ, മമ ഹൃദയം = എന്റെ ഹൃദയം, നിത്യതം അതികുദൃതിതം = വാസ്തവമായി കൂടുതൽ, സത്യം കൂടുതലായിരിക്കുന്നു ഇന്ന് എന്റെ അശേഷം അപി കാമിതം = ഇന്ന് എന്റെ എല്ലാ ആഗ്രഹവും ഫലിതം, ധ്രുവം = സ്ഥിരമായി, നിർഭയം.

ച. 2: ശിവൻ ബ്രഹ്മർമാവിക്കൊണ്ട് പറയുന്നു—

ഭവഗാമനേ മമ മനസി = ഭവൻ വന്നതുകൊണ്ട് എന്റെ മനസ്സിൽ, സവിശേഷം തോഷം = വലിയ സന്തോഷം, പരിചിതം വളരുന്ന = കൂടുതൽ വർദ്ധിക്കുന്നു ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വരുവാൻ = ഇപ്പോൾ ഇവിടെ വരാൻ, ഭവൻ പൂർവ്വമായി അറിയാം = അങ്ങനെയൊക്കെ എന്താഗ്രഹമെന്ന് കാണാം?

പ്രസ്താവം — ഗുണസിന്ധോ ജലജലം = ഗുണസമൃദ്ധമായ ബ്രഹ്മർമാവേ, കേൾക്ക = കേട്ടാലും.

ച. 3: ബ്രഹ്മർമാവ് ശിവനോടു പറയുന്നു—

മമ മനസി = എന്റെ മനസ്സിൽ, യാഗം ചെയ്യാൻ രൂപിയുണ്ട് = യാഗം ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹമുണ്ട്, മനസ്സ് = സഹജമായ ഭഗവാനെ, കൃപയാ നിയോഗം കരു = നന്മയോടെ അനുഗ്രഹം അനുഗ്രഹം, കനിവോട് അങ്ങു വന്ന് = നന്മയായി അവിടെ വന്ന്, തവ ഭാഗം = അങ്ങനെയൊക്കെ ഭാഗം, കൈക്കൊൾക = സ്വീകരിക്കുക.

(ശിവാൻ ബ്രഹ്മാവിതോക്തം)

- 4 ഇന്നു ഞാൻ വാസ്തവമാനം - നിന്റെ നന്മയ്ക്കു വേണ്ടി മരം നൃപം - തുടങ്ങിയ നിന്ദാപരിപാടികളൊന്നാടു സമാനം. (ജലജന്മം)

ശ്ലോകം 21 (ഇശ്വരോക്തം)

തദസ്മൈ തദസ്മൈ വാസ്തവം ചൈവ
കലശലം കലശലം വാസ്തവമിതി
സഹ സഹ കലശലം ച താപസ്യൈവ
സുഹൃദ്യൈവ തദാശ്വരം മഹാമുഖം.

പ്രതിപാദനം

(തദാശ്വരം)

ശ്ലോകം 22. പരമേശ്വരോ

നാമോദിത്യന്വൃതസംഗതപുരുഷമാനി
സുഹൃദ്യൈവ
സാമസാമസമാധാരം സദസി ഭൂമിസുവി-
ജനമാനിതം.

21. ശിവാൻ ബ്രഹ്മാവിതോക്തം - ഇതുന്നൂ-

ഇന്നു ഞാൻ വാസ്തവം - ഇന്നു ഞാൻ വാസ്തവം അർത്ഥമാണ്. നിന്റെ നന്മയ്ക്കു വേണ്ടി മരം നൃപം - (എന്നെന്നാൽ) നിന്റെ പുരുഷൻ എന്റെ ശത്രുവാണെന്ന്. എന്നോടു സമാനം. തുടങ്ങിയ നിന്ദാപരിപാടികൾ - എനിക്കു തുല്യനായ നന്മകൾക്കു തുല്യം ഞാൻ പറഞ്ഞു മറ്റെന്തെങ്കിലും.

ശ്ലോകം 21. തദസ്മൈ - തദസ്മൈ വാസ്തവം, മഹാമുഖം കലശലം - മഹാമുഖമായ ബ്രഹ്മാവി. തദസ്മൈ വാസ്തവം ചൈവ - ആ ശിവന്റെ അനുവാദത്താൽ സന്തോഷപൂർവ്വമായ് കലശലമായ് മരം നൃപം - വിഷ്ണു തുടങ്ങിയ ദേവന്മാരോടും, സഹകളോടും താപസ്യൈവ ച സഹ - സഹകൾ മുതലായ മഹാമുഖന്മാരോടും കൂടി, സുഹൃദ്യൈവ - അഥവാ ആദിത്യൻ - അതിപ്രസംഗമായ് യോഗം ആകേച്ചു.

ശ്ലോകം 22. നാമോദിത്യന്വൃതസംഗതപുരുഷമാനി - നാമോദിത്യം എന്നാൽ മഹാമുഖന്മാരോടു ചേർന്ന ഇന്ദ്രിയദൈവന്മാരായിട്ട് ശോഭിക്കുന്ന, സാമസാമസമാധാരം - ബ്രഹ്മാവിന്റെ ശേഷമാംഗത്തിൽ, സദസി - സഭയിൽവെച്ച്, ഭൂമിസുവിജനമാനിതം. - വളരെ വിദ്യാന്മാരായി ബഹുമാനിക്കപ്പെടുന്ന, താദേകശരീരം താദേകശരീരം വാസ്തവം ചൈവ - പരമേശ്വരൻ വാസ്തവമായ് നന്മകൾക്കു തുല്യം, സുഹൃദ്യൈവ - ആ ദക്ഷൻ, കൃഷ്ണൻ മതശാസ്ത്രജ്ഞൻ - കടന്നു വരിക, കലാകുന്ന അവിൻദികളാൽ, അഥവാ അവാകിൻ - ഉന്നത വർഷിച്ചു.

നാരകശാസ്ത്രകീശാശാസ്ത്രപദാഭിനവ-
പരിചാരകം.

ക്രമവാൻമയശാസ്ത്രകീശാശാസ്ത്രപദാഭിനവ-
സ വിധിനന്ദനം

പദം 17. പഞ്ചവർണ്ണ-ചന്ദ്രം

(ഭക്ഷണ നന്ദിനാമം)

പദ്യം

എന്തിനാ തവ കാരുണ്യം? — ജ്ഞാ വന്ദുവതി-
നന്ദിനാ തവ കാരുണ്യം?

അനുപദ്യം

ഹന്ത! മഹാജനസമുച്ചയിരിപ്പതി-
നന്ദിനാ തവ കാരുണ്യം.

(എന്തിനാ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 അസ്ഥിമയണിയാതിഭക്തിയുടയ്ക്കു ക-
രത്തിലെടുത്തു കപാലം
നിത്യമിരുന്നു നടക്കുന്നവന്റെ
ഭക്തിയന്തരേണി നീ?

(എന്തിനാ)

(നന്ദി ഭക്ഷണനാമം)

- 2 ഉദ്യമമൊക്കെ ധിക്കൃതിവചനമു-
രയ്ക്കും നിന്നുടെ ഗാത്രം
മർദ്ദിക്കാതിരിക്കേണ്ടിക്കാലം നിപ-
തിക്കും പൊടിപൊടിയാതി.

പദം 17. ഭക്ഷണ നന്ദിനാമം അധികരണപദ്യം—

പദ്യം, അനുപദ്യം— ജ്ഞാ തവ ഇഹ വന്ദുവതിൻ എന്തു കാരുണ്യം? മൃഗ നിനക്ക്
ഇവിടെ വരാൻ എന്തു കാരുണ്യമുണ്ട്? ഹന്ത! — കഷ്ടം. ഇഹ മഹാജനസമുച്ചയിൽ ഇരിപ്പതിൻ
— ഇഹ മഹാജനസമുച്ചയിൽ ഇരിക്കുവാൻ, മഹാജനസമുച്ചയിൽ നിന്നുയരുന്നവന്റെ

ച. 1. അസ്ഥി അണിയാൻ = എല്ലുകൾ ധരിച്ച്, ഇടുകുന്നതി ഉദ്യമം =
അനന്തമായിട്ടുണ്ട്, കരത്തിൽ കപാലം എടുത്ത് = കയ്യിൽ തലമുറയെടുത്ത്, നിത്യം
ഇരുന്നു നടക്കുന്നവന്റെ = പതിവായും പിടിച്ചെടുത്തു നടക്കുന്നവന്റെ, ഭക്തിയന്തരേണി
അല്ലെങ്കിൽ = മാനസാന്തരത്തോടെ നീ.

ച. 2. നന്ദിനാമം ഭക്ഷണനാമം ഉപരി പറയുന്ന—

ഉദ്യമമൊക്കെ = വർദ്ധിച്ച ശ്രമമെടുക്കുക, ധിക്കൃതിവചനം ഉദ്യമം, നിന്നുടെ
= ധിക്കാരം ചെയ്യുന്ന നിന്റെ, ഗാത്രം = ശരീരം, മർദ്ദിക്കാതിരിക്കേണ്ടിക്കാലം = എന്റെ
ശരീരം മർദ്ദിക്കാതിരിക്കേണ്ടിക്കാലം, ഇക്കാരണം = ഇപ്പോൾ, പൊടിപൊടിയാതി നിപതിക്കും
= പൊടിപൊടിയാതിട്ടു വീര്യം.

പല്ലവി

എന്തിനു നവ വൈകുണ്ഠ ബഹുഗർഭജന-
മൈതിനു തവ വൈകുണ്ഠ.

(ദക്ഷൻ നന്ദിയാർ)

- 3 പരമേശ്വരസ്വരൂപനകിലഹം യുധി
കാണക ജവേന ദുരാന്തൻ
ശങ്കരകിങ്കര സമ്പ്രതി നിന്റെന-
ഹങ്കൃതി തീർത്തിടുവൻ. (എന്തിഹ)

(നന്ദി ദക്ഷനാർ)

- 4 ശ്രീകണ്ഠന്റെ കടാക്ഷംകൊണ്ടുട-
നക്ഷതമെന്തിമാ
ദക്ഷന്മാരെല്ലാ ലക്ഷമെന്നിരിക്കാൻ;
മേലികയൊടു സമം. (എന്തിനു)

ശ്ലോകം 22.

ഭൂമഗഭ്യുഷണവൃഷണഭാഷണ-
ശ്രവണഭാഷകഷായിതലോചനേ
സകലവേദിനി നന്ദിനി നിർഗ്ഗത
വിധിമുഖേ ച മലേജനി കൗണ്ഠതാ.

പല്ലവി വൈകുണ്ഠ എന്തിന് നവ ബഹുഗർഭജനം = വൈകുണ്ഠ എന്തിനാണ്
നിന്റെ അലർച്ചകളെല്ലാം?

ച.3: ദക്ഷൻ നന്ദികേശമെന്നൊടു പറയുന്നു—

അഹം = ഞാൻ പരമേശ്വരസ്വരൂപനകിൽ = ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനാണെങ്കിൽ,
ദുരാന്തൻ = ദുഷ്ടൻ, യുധി ജവേന കാണക = യുദ്ധത്തിൽ വേഗം, നി കണ്ടുകൊള്ളുക
ശങ്കരകിങ്കര = ശിവഭൃത്യ, നിന്റെ അഹംകൃതി = നിന്റെ അഹങ്കാരം, സമ്പ്രതി
തീർത്തിടുവൻ = ഇപ്പോൾ ഞാൻ തീർക്കും.

ച.4: നന്ദികേശൻ ദക്ഷനോടു പറയുന്നു—

ശ്രീകണ്ഠന്റെ കടാക്ഷംകൊണ്ടുടൻ = ശിവന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ, എന്തിനാ
അക്ഷതം = എന്റെ പ്രഭാവം, മേലുകയാണു് ഒരു ലക്ഷം ദക്ഷന്മാർ = ഒരു നൂറ്റാണ്ടി-
ദക്ഷന്മാർ, എനിക്ക് ഒരു മേലികയൊടു സമം = എനിക്കൊരോ ഇറച്ചിയെപ്പോലാണ്

ശ്ലോകം 22 ഭൂമഗഭ്യുഷണവൃഷണഭാഷണശ്രവണഭാഷകഷായിതലോചനേ =
ശിവനെ ദൃഷ്ടി പരയുന്നതു് കേട്ടു കൊപത്താൽ കലഞ്ഞു കണ്ണുകൾക്കൊടുക്കിയത,
സകലവേദിനി നന്ദിനി നിർഗ്ഗത = സർവ്വജ്ഞനായ നന്ദികേശൻ ഇറങ്ങിയപ്പോൾ,
വിധിമുഖേ മലേ ച = ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഭൂമിയായ, യാഗത്തിലും, കൗണ്ഠതാ അമ്മനി =
വെട്ടം സംഭവിച്ചു

പതിനൊന്നാം ഭാഗം

ശ്ലോകം 24. സാമവേദി

തൽക്കാലേ സുരശിഖ്വികല്പിതവിചി-
ത്രാനല്പശില്പോജ്ജ്വലാ.
ശാലാം പ്രാപ്യ സുരൈഃ സമം സമതരനാ-
ദ്ദക്ഷോപി യജ്ഞോത്സവം.
സാവജ്ഞഃ പുരവൈരണീതി മുനിഭി-
ന്ദ്ര്യഭ്യോവസിഷ്ഠാദിഭിഃ
രസായം വിഷ്യ കദാചിദന്തികഗതം.
ഔപാചേ ദധീചിം മുനിഃ

പദ്യം 18. ചെങ്ങുരുട്ടി - അന്തേ (ക്യാമറുട്)

(ധ്വജീയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യം)

പദ്യവി

കാരുണ്യാകരം ഗൗരീകാന്തമുദാരം
കലരേ സന്തതം സച്ചിദാനന്ദാകാരം

ചരണങ്ങൾ

1 ജഗദ്യയാദിവിധാനവിഹാരം
ജനിമൃതിസംസാരസാഗരപാദം. (കലരേ)

ശ്ലോകം 24. തൽക്കാലേ ദക്ഷഃ അപി = അക്കാലത്തു ദക്ഷനും, സുരശിഖ്വികല്പിതവിചിത്രാനല്പശില്പോജ്ജ്വലാ = വിശാകർമ്മാദി നിർമ്മിച്ച വൈഷ്ണവരൂപ പല ശില്പവൈകല്യം വിളങ്ങുന്ന, ശാലാം പ്രാപ്യ = യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു, സുരൈഃ സമം = ദേവന്മാരോടുകൂടി, യജ്ഞോത്സവം, സമതരനാൽ = യാഗരഹിതം ആഘോഷിച്ചു, പുരവൈരണീ സാവജ്ഞഃ ഇതി = ശിവനിൽ നിന്നു, ഉത്തുവന്നാണെന്നു കാട്ടി, വസിഷ്ഠാദിഭിഃ മുനിഭിഃ = വസിഷ്ഠൻ തുടങ്ങിയ മഹർഷിമാരോട്, ബ്രഹ്മ സ അയം = ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട ആ ദക്ഷൻ, കദാചിദ് = ഒരിക്കൽ, അന്തികഗതം ദധീചിം മുനിഃ = അടുത്തു വന്ന ദധീചി മഹർഷിയോട്, ഔപാചേ = പരഞ്ഞു.

പദ്യം 18. ദധീചി മഹർഷി ശിവനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ടു വരുന്നു:-

പദ്യവി - കാരുണ്യാകരം = ദയയുടെ വിളനിലമ്പും, ഉദാരം = ഔദാര്യയുക്തവും, സച്ചിദാനന്ദാകാരം = സച്ചിദാനന്ദസമൂപനും, ആയ, ഗൗരീകാന്തം = പാർവതീപതിയായ - ശിവനെ, സന്തതം കലരേ = എപ്പോഴും ഞാൻ ധ്യാനിക്കുന്നു.

ച. 1 : ജഗദ്യയാദിവിധാനവിഹാരം = ലോകങ്ങളുടെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾ ചൊല്ലു ക്രിയാക്കുന്നവനും, ജനിമൃതിസംസാരസാഗരപാദം = ജനനമെന്ന പരമ്പരയാകുന്ന സമുദ്രം കടഞ്ഞുവരുന്നും (ആയ ശിവനെ ഞാൻ ധ്യാനിക്കുന്നു)

- 2 വാമദേവനിലേറ്റും പ്രേമംകൊണ്ടുവർക്കിന്നു
മാമകാമ്പാരെ വരുവാൻ വൈഷമ്യമുളവാകിൽ
കാമമതിഹാ ചേതം? താമസശീലനാകും
സോമപുഡന്റെർ ഭാഗം നാമിന്നു കൊടുത്തീടാ. (പരി)

പാ. 28. ദോഹനം - അന്തേ

(ദധീചി ക്ഷേത്രനാട്)

പല്ലവി

മംഗലമുദ്രത്തിയായുള്ള മഹേശനെ
മാനിച്ചുകൊൾക നല്ല.

അനുപല്ലവി

ഗംഗാധരന്റെർ മഹതാമനിയായെ
ഗർഭനം ചെയ്യുന്നതർഹതയല്ലഹോ. (മംഗല)

ചാണക്കൾ

- 1 അന്തകന്റെർ ചിന്ത ഹന്ത! കളഞ്ഞതും.
ദന്തിവരാസുകൃന്തം ചെയ്തതും.
അന്തമംഗം തന്നിൽ ചിന്തിച്ചു കാണുകിൽ പു-
മാന്തകവൈദവമെതിഹാ ചൊല്ലേണ്ടു. (മംഗല)

പ. 2: വാമദേവനിൽ ഏറ്റും പ്രേമംകൊണ്ട് = ശിവനിൽ അതിയായ ഭക്തികൊണ്ടി.
അവർക്ക് ഇന്നു മാമകാമ്പാര = ആ നാദാനികൾക്ക് ഇന്ന് എന്റെ യോഗത്തിൽ, വരുവാൻ
വൈഷമ്യം ഉളവാകിൽ = വരാൻ വിരോധം ഉണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ, കാമം =
ആയിരിക്കാളല്ലെ. ഇഹ ചേതം എന്ത് = ഇവിടെ നഷ്ടം എന്താണ്? താമസശീലനാകും,
സോമപുഡന്റെർ ഭാഗം = ഇരുണ്ട സ്വഭാവം ചേർന്ന ശിവന്റെർ ഹവിർഭാഗം നാം ഇന്നു
കൊടുത്തീടാ = ഞാൻ ഇന്നു കൊടുക്കുകയില്ല

പാ. 28. ദധീചിഹേതുകീ ക്ഷേത്രനാട് പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി— മംഗലമുദ്രത്തിയായുള്ള മഹേശനെ = മംഗളസമ്പന്നനായ
ശിവനെ, മാനിച്ചുകൊൾക നല്ല = ബഹുമാനിക്കുന്നതാണ് നല്ലത് ഗംഗാധരന്റെർ
മഹതാമ = അറിയാതെ = ശിവന്റെർ മഹാന്ദ്യം, മനസ്സിലാക്കാതെ, ഗർഭനം ചെയ്യുന്നത്
= നിന്ദിക്കുന്നത്, അർഹതയല്ല = യുക്തമല്ല അഹോ = കഷ്ടം

പ. 1: ഹന്ത = അത്ഭുതം, അന്തകന്റെർ ചിന്ത കളഞ്ഞതും = കാലനശിപ്പിച്ചുളള
തേ. ഇല്ലാതാക്കിയതും, ദന്തിവരാസുകൃന്തം ചെയ്തതും = ഗണപതിനെ
തിഗ്രഹിച്ചതും, അന്തമംഗം തന്നിൽ ചിന്തിച്ചുകാണുകിൽ = മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു
നോക്കിയാൽ, പുരാതനകവൈവേ. = ശിവന്റെർ മഹാന്ദ്യമേതല്ല, ഇഹ എന്തു
ചൊല്ലേണ്ടു = ഇവിടെ എന്താണ് പറയേണ്ടത്!

2 സന്താമിശിശുൻ ശാന്തനെന്നാകിലും.
ഹന്ത! കോപിച്ചാൽ കല്പനാനാലയ്ക്കുപോലെ.
സന്താ-കിച്ചാരിശൻ സന്താനശാമിപോ-
രെന്നെങ്കിലും ഭക്തചിന്തിതം നൽകിടും. (മംഗല)
(ദക്ഷൻ ദധിചിയോട്)

3 കുടിവരാനസനാകും നിടിലലോചനൻ സന്ധ്യാ
നടനാകുമ്പോഴേറ്റും പടുത്തുയർന്നുവെൻ ഞാൻ.
കടുക്കും കോപമെന്നുളളിട് കിടക്കുകൊണ്ടധുനാ ധൂർ-
ത്വമെടുത്തു യജ്ഞഭാഗം ഞാൻ കൊടുക്കയില്ല നിർണ്ണയം.

പ്രസ്താവ

ഗുണദോഷമാറുമതിനിന്നു പറയേണ്ട
കൂതുകുതില്ല മേ കേൾപ്പാനും.

(ദധിചി ദക്ഷനോട്)

4 ഭുവനമാന്യനായുള്ള ഭവനാകും ഭഗവാൻ
നവമാനം തുടങ്ങുന്ന നവ യാഗം മുടങ്ങിടും.
അവിഭവകാൽ നിനക്കുള്ള ദ്രവിതവ്യം തടുക്കാമോ?
ശിവ! ശിവ! നവ പാദം ശിവം ഞാൻ വണങ്ങുന്നേൻ.
(മംഗല)

ച. 1 ഈശ്വരൻ സന്തതം - ശിവൻ എപ്പോഴും ശാന്തൻ എന്നാകിലും -
ശാന്തസംഭാവനാണെങ്കിലും, കോപിച്ചാൽ - കോപിക്കുന്നപക്ഷം, കല്പനാനാ-
ലയ്ക്കുപോലെ - പ്രളയഗർഭമെപ്പോലെയാണ്, ഹന്ത - അത്ഭുതം, ഈശ്വരൻ സന്താ-
കിച്ചാരി - ശിവൻ സന്താ-കിക്കുന്നയാനാൽ, സന്താനശാമിപോൽ -
കല്പനാശാമിപോലെയാണ് ഭക്തചിന്തിതം - ഭക്തന്മാരുടെ ആഗ്രഹം, എന്ത് എങ്കിലും
- എന്തുതന്നെയാലും, നൽകിടും - സാധിച്ചുതരും.

ച. 2 ദക്ഷൻ ദധിചിയോട് പറയുന്നു:-

കുടിവരാനസനാകും നിടിലലോചനൻ - കുടിവരാനുപയോഗിച്ച് നെറ്റിക്കയറ്റി,
നസ്യമാനനാകും അന്ന് എറ്റും പടുത്തുളളിട് - പാദാഷ്ടവേളയിൽ നൃത്തം ചെയ്യുന്ന ആ
ശിവൻ എറ്റും സാമീപ്യമുണ്ട്. അവിഭവൻ - എന്തിനായിട്ടും കടുക്കും, കോപം -
ശക്തിയായ കോപം, എന്നുള്ളിൽ - എന്റെ മനസ്സിൽ, കിടക്കുകൊണ്ട് -
കിടപ്പുള്ളതുകൊണ്ട്, അധുനാ ധൂർത്വമെടുത്ത് - ഇപ്പോൾ ശിവൻ, ഞാൻ യജ്ഞഭാഗം -
ഞാൻ യാഗത്തിലെ ഹാഹരി, കൊടുക്കയില്ല - കൊടുക്കുകയില്ല നിർണ്ണയം -
നിർവചനമെന്ന അതിൻ ഇന്ന് ആദ്യം - അക്കാലത്തിൻ ഇന്നാകും, ഗുണദോഷം
പറയേണ്ട - ഉപദേശിക്കാൻ വരേണ്ട. കേൾപ്പാനും - അതു കേൾക്കുവാനും, മേ കൂതുക
ഇല്ല - എനിക്ക് അതിപരമമല്ല.

ച. 3 ദധിചിശക്തി-ക്ഷിപ്രനോട് പറയുന്നു:-

ഭുവനമാന്യനായുള്ള - ലോകത്തിൽപ്പെട്ട ആദാധുനായ, ഭവനാകും, ഭഗവാൻ
- ശിവഭഗവാനിൽ, അവമാനം തുടങ്ങുന്ന നവ യാഗം മുടങ്ങിടും - അവമാനം തുടങ്ങുന്ന
നിന്റെ യാഗം മുടങ്ങും, അവിഭവകാൽ - വിഭവകുതില്ലായ്കയാൽ, നിനക്കുള്ള ദ്രവിതവ്യം -
നിനക്കു വശാൽ ഹോകുന്നതല്ല, തടുക്കാമോ - തടുക്കാവുന്നതല്ല, ശിവ ശിവ - അല്ലയോ
പാമശിവ, ഞാൻ ശിവം, നവ പാദം വണങ്ങുന്നേൻ - ഞാൻ ചെറുപ്പമായ അവിടുത്തെ
തടുക്കാൻ വരികുന്നു.

പ്രതിബദ്ധം രംഗം

ശ്ലോകം 21. മുഖാരി

ഇത്യുക്താ ഗതവതി താപസേ ദധീചോ
ബുദ്ധൈരന്തർ കലഹപരായണോ മൂനീന്ദ്ര
രൈകലാസം ഗിരിമഥ നാരദഃ പ്രപഥോ
കാലാനിർമ്മുദിതമനാ ജഗാദ ചൈവ.

പാഠം 21. മുഖാരി - പഞ്ചാരി
(ശിവൻ നാരദനോട്)

പദ്യവി

താപസസ്ത്ര! കേശിക്ക മേ ഗിരം.
താപസസ്ത്ര! കേശിക്ക മേ.

ചരണങ്ങൾ

- 1 എന്തു വിശേഷങ്ങളുള്ളു ജഗതയേ
ഇന്നു ഭവാനറിയാതെയില്ലൊന്നുമേ
ഹന്ത! തവാഗമം ചിന്തിച്ചു വാഴുമ്പോൾ
അന്തികേ വന്നതും സന്തോഷമായി മേ. (താപസസ്ത്ര)
- 2 സർവ്വൈകസാക്ഷി ഭവാനറിഞ്ഞിടാതെ
സാമ്പ്രതമൊന്നുമില്ലെങ്കിലും ചൊല്ലുവൻ
വൃർണ്ണാശീർണ്ണാശ്വനാകിയ ദക്ഷന്റെ
വൃർഭാഷണങ്ങൾ തൊന്തെങ്ങനെ ചൊല്ലേണ്ടു!

ശ്ലോകം 22 ദധീചോ താപസേ - ദധീചി ചഹർഷി. ഇതി ഉക്താ ഗതവതി - ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുപോയപ്പോൾ, കലഹപരായണഃ നാരദഃ മൂനീന്ദ്രഃ - കലഹത്തിലുത്തരനാരദഹരിഷി, ഏതൻ ബുദ്ധാ - ഇതറിഞ്ഞിട്ട്, രൈകലാസം ഗിരിഃ - രൈകലാസപർവ്വതത്തെ, പ്രപഥഃ - പ്രാപിച്ചു, അഥ കാലാനി - അന്നന്തരം, ശിവൻ, മൂനിതമാ - സ്വന്തൃഷ്ടിഹൃദയനായിട്ട്, ഏവ ജഗാദ ച - ഈ നാരദനോടു പറയുകയും ചെയ്തു.

പാഠം 21. ശിവൻ നാരദനോട് പറയുന്നു—

പദ്യവി — താപസസ്ത്ര - ചഹർഷിവസു, മേ ഗിരം - കേശിക്ക - എന്റെ വാക്കുകേശിക്കുക.

ച1: ജഗതയേ - ലോകങ്ങളിൽ മൂന്നിലും, എന്തു വിശേഷങ്ങൾ ഉണ്ട് - എന്തെല്ലാം വിശേഷവർത്തമാനങ്ങളാണ് ഉള്ളത് ഇന്ന് പോൾ അറിയാതെ - ഇന്ന് അങ്ങ് അറിയാതെ, ഒന്നുമേ ഇല്ല - തരതാന്നും ഇല്ല, ഹന്ത - അയ്യോ, തവ ബുധമം - അങ്ങയുടെ വരവി, ചിന്തിച്ചു വാഴുമ്പോൾ - പ്രതിഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ, അന്തിക വന്നതും - സമീപത്തിൽ വന്നതും, മേ സന്തോഷം ആയി - എനിക്കു സന്തോഷമായി.

ച2: നാരദൻ ശിവനോടു പറയുന്നു—

സർവ്വൈകസാക്ഷി - എല്ലാം പ്രത്യക്ഷമായി കാണുന്ന, ചൈവ അറിയാതെ - അന്തറിയാതെ, സാമ്പ്രതം ഒന്നും ഇല്ല - ഇപ്പോൾ ഒന്നുമില്ല, എങ്കിലും ചൊല്ലുവൻ - എന്നാലും തോൻ പറയാം. വൃർണ്ണാശീർണ്ണാശ്വനാകിയ - തടുക്കാനാവാത്ത ഗർവ്വത്താൽ കണ്ണുകാണാത്തവനായ, ദക്ഷന്റെ വൃർഭാഷണങ്ങൾ - ദക്ഷന്റെ അധിക്ഷേപവാക്കുകൾ, തോൻ എങ്ങനെ ചൊല്ലേണ്ടു - തോൻ എങ്ങനെയാണ് പറയുക.

പല്ലവി

- ചന്ദ്രചൂഡ! കേൾക്ക മേ ഗിരം
 ചന്ദ്രചൂഡ! കേൾക്ക മേ
 3 ഇക്കാലമങ്ങൊരു യാഗം തുടങ്ങിപ്പോൽ
 സൽക്കാരുദാഗം വോണതിലില്ലപോൽ
 ധിക്കരിക്കുന്നു വോണമെന്നുള്ളതും
 തുക്കാൽ വണങ്ങിപ്പോൽപ്പാൻ വന്നു ഞാൻ.
 (ചന്ദ്രചൂഡ)

(ശിവൻ നാരദനോട്)

- 4 ദുഷ്ടന്മാർ ചെയ്യുന്ന ദുഷ്ടകർമ്മത്തിൻ ഫലം
 പെട്ടെന്നുവെച്ചിട്ടുവേർതന്നെ,
 ശിഷ്ടന്മാർ നിങ്ങൾക്കു പക്ഷപാതമെന്നി
 ലൊട്ടല്ലതുകൊണ്ടു തോന്നിപ്പോന്നതെന്ന (താപശ്വരൻ)
 (ശ്ലോകം 28. എരിമലക്കാലാരി)

ഇതിമിത്വതിശയമ കൃതനതൊ
 ഗതേ നാരദേ
 ക്രത്യത്സവമഥാർത്ഥിതം പിതൃരതിവ
 സാ വീക്ഷിത്യം
 കൃത്യപഥവതി താലാലിസതീ
 ശിരോമാലികാ
 സതീ ഗേവതി നിജം പതിമുവാച
 പാദാനതാ.

പല്ലവി — ചന്ദ്രചൂഡ - അല്ലയോ പരമേശ്വര, മേ ഗിരം കേൾക്ക - ഏതെങ്കിലും കേൾക്കുക.

ച.3 ഇക്കാലം അത് = ഇപ്പോൾ അവിടെ, ഒരു യാഗം, തുടങ്ങിപ്പോൽ = ഒരു യാഗം തുടങ്ങിപ്പോയതേ. അതിൽ വോണ് = ആ യാഗത്തിൽ അവിടുത്തെക്ക്, സൽക്കാരുദാഗം ഇല്ലപോൽ = ഹവിർകാഗം ഇല്ലമേ. വോണധിക്കരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതും = അവിടുത്തെ അധികക്ഷയിക്കുന്നു എന്ന കാര്യവും, തുക്കാൽ വണങ്ങിപ്പോൽ വന്നു ഞാൻ = തുക്കാൽ വരിച്ച് അവിടുക്കുവാനാണ് ഞാൻ വന്നത്.

ച.4: ശിവൻ നാരദനോട് പറയുന്നു —

ദുഷ്ടന്മാർ ചെയ്യുന്ന ദുഷ്ടകർമ്മത്തിന്റെ ഫലം = ദുഷ്ടജനങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ദുഷ്ടപ്രവൃത്തികളുടെ ഫലം, അവർതന്നെ പെട്ടെന്ന് അനുഭവിച്ചിട്ടും = അവർതന്നെ ഉടനെ അനുഭവിച്ചും. ശിഷ്ടന്മാർ നിങ്ങൾക്ക് = സത്യക്കളായ നിങ്ങൾക്ക്, എന്നിൽ പക്ഷപാതം ഒട്ടല്ല = എന്നിൽ സ്വന്തം വളരെയുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ തോന്നിപ്പോൽ = അതുകൊണ്ടാണ് ഇങ്ങനെ തോന്നുന്നത്.

ശ്ലോകം 28. ഈശ്വര ഇതി ഈദിവതി = ശിവൻ ഇങ്ങനെ പറയുകയും, നാരദൻ കൃതനതൊ ഗതേ അഥ = നാരദൻ തമസ്കരിച്ചുപോവുകയും.

പാഠം 22 എരിച്ചിലപ്പൊലോലി - ചെമ്പട
(സതീദേവി ശിവനോട്)

പല്ലവി

ലോകാധിപ! കാന്ത! കരുണാലയ! വാച-
മാകർണ്ണയ മേ ശംഭോ!

അനുപല്ലവി

ആകാംക്ഷയൊന്നെന്റെ മനതാരിൽ വളരുന്നു
അതിനനുവദിക്കണമാശിതജനബന്ധോ (ലോകാധിപ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 ഇന്നു മേ ജനകൻ ചെയ്യുന്ന യാഗഹോഷങ്ങൾ
ചെന്നു കണ്ടു വരുവാനെന്നിൽ നിൻകൃപ വേണം.
എന്നുടെ സോദരിമാരെല്ലാപേരുവിടെ
വന്നിടുമവരെയും വടിവിൽക്കണ്ടിടാമല്ലോ.(ലോകാധിപ)
- 2 തന്ത ഞാൻ ഗമിച്ചെങ്കിൽ താങ്ങുള്ള വിദേഷം.
അതയ്യമകന്നിടുമത്രമുതവുമല്ല
എത്രയും പരിതോഷമെല്ലാറിക്കുമുളവാകും.
സുതവ്യം വഴിപോലെ സഹലമായ് വേിച്ചിടും.

(ലോകാധിപ)

ചെയ്ത ഉടനെ, താ - അപ്പോൾ, പിതൃ! ഉൾജ്ജ്വൽ, കരുണയും, വിഷദിതം -
അച്ഛന്റെ കേടായ യാഗഹോഷവും, കാണുവാൻ, അതിവ കൃത്യഹോശി -
ഏറ്റവും കരുതും പുണ്യ, അവിവസ്ഥിശിരോമാലികാ സാ സതീ ശോഭിത - എല്ലാ
പതിവുകൾക്കുമേയും ഉടിച്ചാലായ ആ സതീദേവി, നിജ, പത്നി - മെന്റ
ഭേദതാവിനോട്—ശിവനോട്, പാദാന്താ ഉവാച - കാലിക്കൽ നടന്നുകിട്ടി പറഞ്ഞു.

പാഠം 22. സതീദേവി ശിവനോട് പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — ലോകാധിപ കരുണാലയ - ജഗദീശ! യോനിയേ,
കാന്ത ശംഭോ - ഭേദതാവചനമെങ്ങിനെയോ വാചം ആകർണ്ണയ - എന്റെ വാക്കുകേട്ടാലും,
അശിതജനബന്ധോ - കേവലബന്ധം എന്റെ മനതാരിൽ - എന്റെ മനസ്സിൽ ആകാംക്ഷ
ഒന്നു വളരുന്നു - ഹോശം വർദ്ധിക്കുന്നു; അതിന് അനുവദിക്കണം - അതിന്
അനുവാദം തരണം.

ച.1. ഇന്നു മേ ജനകൻ ചെയ്യുന്ന - ഇന്ന് എന്റെ അച്ഛൻ ചെയ്യുന്ന,
യാഗഹോഷങ്ങൾ ചെയ്യു കണ്ടുവരുവാൻ - യാഗോത്സവഹോഷങ്ങൾ ചെയ്യു
കണ്ടുവരാൻ, എന്നിൽ നിൻ കൃപ വേണം - എന്റെ അവിടുന്ന് കനിഞ്ഞനുഗ്രഹിക്കണം.
എന്നുടെ സോദരിമാർ എല്ലാപേരും - എന്റെ സഹോദരിമാർ എല്ലാവരും, അവിടെ
വന്നിടും - അവിടെ വരും അവരെയും വടിവിൽ കണ്ടിടാമല്ലോ - അവരെയും നല്ലപോലെ
കാണാമല്ലോ.

ച.2. തന്ത ഞാൻ ഗമിച്ചെങ്കിൽ - അവിടെ ഞാൻ ചെന്നാൽ, താങ്ങുള്ള
വിദേഷം അതയ്യം അകന്നിടും - അച്ഛന്റെ വിരോധം കൂടുവന്നു തീരും അതായതവയും
അല്ല - അന്യമാന്യമല്ല എല്ലാവർക്കും എത്രയും പരിതോഷം ഉളവാകും - എല്ലാവർക്കും
ഏറ്റവും സന്തോഷമുണ്ടാവും. സുതവ്യം വഴിപോലെ സഹലമായ് വേിച്ചിടും - യാഗവും
വേണമതുപോലെ ഹൃദയവതായി വേിക്കും.

(ശിവൻ സതിബാഹുതോട്)

- 3 കുവലയവിലോചനേ' കുചതിയാകിയ ദക്ഷൻ
ഹവകർമ്മകഥ നമ്മോടറിയിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ
വേതിയങ്ങു ചെന്നെങ്കിൽ പലരും കേൾക്കവേ പാഠ-
മവമാനിച്ചു ചിട്ടുചതിനില്പു സന്തപം.

പല്ലവി

ബാലോ! ഭൃദുതരശീലോ! ദയിതേ! മേ
ഭാഷിതതിതു കേൾക്കേ നി

പതിമൂന്നാം ഭാഗം

(യാഗശാല)

ശ്ലോകം 27. സാരംഗം.

യജ്ഞാലോകനകൗതുകാൽ സ്വയമനാ-
ദ്യുരത്സവ പത്യാർത്ഥം.
പ്രസ്ഥായ പ്രമേധം സമം നിജപുരി-
മദ്യാഗതാം താം സതീ.
ദൃഷ്ട്വാ ഹൃഷ്ടസുരാഗതാദിദിതോ
സ്യാഷ്ടാം സ മകേഷാധികം.
മൃഷ്ടോ ഹൃദീണിതമൃഷ്ടി നിഷ്ഠാമതരം.
വ്യാചഷ്ട ദൃഷ്ടാശ്ച.

ച. 1: ശിവൻ സതിബാഹുതോട് പറയുന്നു—

കുവലയവിലോചനം = കരിങ്കുവളപ്പോലുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയവളേ, കുചതിയാകിയ ദക്ഷൻ = ദുർബ്ബലമായ ദക്ഷൻ, ഹവകർമ്മകഥ നമ്മോട് അറിയിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ = യാഗം നടത്തുന്ന കാര്യം നമ്മെ അറിയിക്കാത്ത സ്ഥിതിക്ക്, വേതി അങ്ങു ചെന്നെങ്കിൽ = വേതി അവൾ ചെന്നാൽ, പലരും കേൾക്കവേ പാഠം അവമാനിച്ചു അച്ചിട്ടു = പലരും കേൾക്കത്തക്കതു എറ്റവും അവമാനിച്ചു തിരിച്ചുയർക്കും, അതിന് സന്തപം ഇല്ല = അശേഷത്തിൽ സംശയമില്ല.

പല്ലവി—ബാലോ! ഭൃദുതരശീലോ! ദയിതേ നി = ബാലരും ഭൃദുസഭാവസ്വമായ പ്രിയതമേ നി, മേ ഭാഷിതം. ഇതു കേൾക്ക = എന്റെ ഈ വാക്കു കേൾക്കുക.

ശ്ലോകം 27 യജ്ഞാലോകനകൗതുകാൽ = യാഗം കാണുമാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ, പത്യാഗതം = ഭർത്താവിന്റെ വാക്കിനെ, അനാദ്യത്യ ഏവ = വകവെക്കാത്തതെന്ന, സ്വയം പ്രമേധം സമം = തന്നത്താൻ ശിക്ഷയുതാരോടുകൂടി പ്രസ്ഥായ = പുറപ്പെട്ട്, നിജപുരി = അദ്യാഗതം = തന്റെ പുരിയിൽ വന്ന, ഹൃഷ്ടസുരാഗതാദി അഭിതം മൃഷ്ടാം = സന്തപ്തമാകുന്നവേദനകളാൽ ചുറ്റും സമ്പരിക്കപ്പെടുന്ന, താം സതീ = ദൃഷ്ട്വാ = ആ സതിയെക്കണ്ടിട്ട്, അധികം മൃഷ്ടി = എറ്റവും കോപിച്ചു, ദൃഷ്ടാശ്ച = സ ദക്ഷം = ദൃഷ്ടഹൃദയനായ ആ ദക്ഷൻ, ഹൃദീണിതമൃഷ്ടി = കണ്ണുകൾ ഉരുട്ടി മിഴിച്ചു, നിഷ്ഠാമതരം = ഏറ്റവും ക്രോധമായി, വ്യാചഷ്ട = പറഞ്ഞു.

പാ. 21. സാക്ഷം - മുറിഞ്ഞ

(കേരള സതിദമ്പതിയാട്)

പദ്യവി

യാഗശാലയിൽനിന്നു പോക ജവാൽ
ഭൂതേശ്വരിതേ
യാഗശാലയിൽനിന്നു പോക ജവാൽ.

അനുപദ്യവി

ആഗമിച്ചതിനാതു ചൊന്നതു
ഹന്ത, നിന്നൊടു, കുടിവശിഷേ (യാഗശാല)

ചരണങ്ങൾ

- 1 പ്രീതി നിന്നിലെന്നിക്കു നഹി, ഗത-
നീതിയാ. തവ പതിയിൽനിന്നൊടു
ഭീതി തെല്ലതെല്ല നിന്നുടെ
താതന്നും തൊന്നല്ല സമ്പ്രതി, (യാഗശാല)

പുണ്യാഗവരോളി - അതേ
(സതിദമ്പതി കേരളനാട്)

- 2 അഷ്ടമുക്തിയിലെ നിന്ദ ചെർവതു
കഷ്ടമെന്തിതു തോന്നിയതു ഹൃദി?
വിഷ്ടപ്രേരവിരോധമിഹ തവ
വിഷ്ടപ്രേരവശേന വന്നിതു.

പാ. 21. കേരള സതിദമ്പതിയാട് പറയുന്നു—

പദ്യവി, അനുപദ്യവി—ഭൂതേശ്വരിതേ - ഭൂതങ്ങളുടെ അധിപതിയായ ശിവന്റെ പ്രിയതമ, ജവാൽ യാഗശാലയിൽനിന്നു പോക - വേഗത്തിൽ യാഗശാലയിൽനിന്നു പുറത്തുപോവുക. കുടിവശിഷേ - വ്യക്തമായും നിന്നോട് ആഗമിച്ചതിന് ചൊന്നത് ആർ - നിന്നോട് വരാൻ പറഞ്ഞത് ആരാണ്?

ച. 1: നിന്നിൽ എനിക്കു - നിന്നിലൊന്നിൽ, പ്രീതി നഹി - ഇഷ്ടമില്ല, ഗതനീതിയാ. തവ പതിയിൽനിന്നു - മറ്റാകെട്ട നിന്റെ ഭക്താവിനെ, ഒരു തെല്ല, ഭീതിയായ് ഇല്ല - സമീപപോലും, പേടിയില്ല. സമ്പ്രതി നിന്നുടെ താതന്നും തൊൽ അല്ല - ഇനി നിന്റെ അപേക്ഷയും തൊന്നല്ല.

ച. 2: സതിദമ്പതി കേരളനാടു പറയുന്നു—

അഷ്ടമുക്തിയിലെ നിന്ദചെർവതു കഷ്ടം - ശിവനെ നിന്ദിക്കുന്നതു കഷ്ടമാണ്. ഹൃദി ഇതു തോന്നിയത് എന്ത്? - മനസ്സിൽ ഇതു തോന്നിയത് എന്തുകൊണ്ടാണ്? ഇഹ തവ വിഷ്ടപ്രേരവശേന - ഇവിടെ അങ്ങയുടെ ഭാഗ്യമേടുകൊണ്ടാണ്, വിഷ്ടപ്രേരവിരോധം വന്നിതു - ലോകനാഥനായ ശിവനോട് ശത്രുത തോന്നിയത്.

പല്ലവി

താതാ ദുർമ്മതി നല്ലതല്ലിതു തേ.
കേൾക്ക മേ വചനം.
താതാ ദുർമ്മതി നല്ലതല്ലിതു തേ.

(ചേരൻ സതീദേവിയോട്)

- 3 ഇത്തരം മരമാടു നിന്നുട-
നുള്ളതും പറയുന്ന നിന്നെ
സതാരം ഭൃത്യരെക്കൊണ്ടു പു-
റത്തിറക്കുവെന്നുതരിക നി. (യാഗശാല)

പതിനാലാം രംഗം

(കൈലാസം)

ശ്ലോകം 28 മുഖാരി

ശ്രുതാ പിതൃഃ ശ്രുതിവിരോധി വചസ്തരാ സാ
ഗതാ സതീ രജതഭൂമിധരം ജവേന
നതാ ശ്രിയാ ഹൃദി ഭിയാപി മുഷാ ശുചാ ച
സ്ഥിതാ പുര പുരഹരം ശിരമിത്യവാച.

പല്ലവി— താത = അച്ഛൻ. ദുർമ്മതി ഇതു തേ നല്ലതല്ല = ഈ ദുർദ്വൈഭാവം അന്തർഭൂതമല്ല. മേ വചനം കേൾക്ക = എന്റെ വാക്കു കേൾക്കുക.

ച.2: ചേരൻ സതീദേവിയോടു പറയുന്നു—

മരമാടു ഉടൻ നിന്ന് = ഗർവ്വോടുകൂടി നേരത്തിന്ന്, ഇത്തരം, ഇത്തരം പറയുന്ന = ഇങ്ങനെ മറുപടി പറയുന്ന, നിന്നെ സതാരം = നിന്നെ വേഗത്തിൽ, ഭൃത്യരെക്കൊണ്ടു = കൈകാര്യംകൊണ്ടു, പുറത്തിറക്കുവൻ = പുറത്തിറക്കിവിടും, എന്നതു നീ അറിക = എന്നു നീ മനസ്സിലാക്കുക.

ശ്ലോകം 28 പിതൃഃ = അച്ഛന്റെ, ശ്രുതിവിരോധി = കേൾക്കാൻ വയ്ക്കാത്തതു വേഗവിയവ്യയമായിട്ടുള്ള, വച ശ്രുതാ = വാക്കു കേട്ടിട്ട്, സാ സതീ = ആ സതീദേവി, തരാ ജവേന = അപ്പോൾ വേഗത്തിൽ, രജത ഭൂമിധരം ഗതാ നതാ = കൈലാസപർവ്വതത്തിൽ ചെന്ന് തരസ്കരിച്ചു, ഹൃദി ശ്രിയാ ഭിയാ അപി മുഷാ ശുചാ ച = മനസ്സിൽ ലജ്ജയോടും ഭയത്തോടും കോപത്തോടും ശോകത്തോടുകൂടി, പുര സ്ഥിതാ = ഭൂമിയിൽ നിന്ന്, പുരഹരം = ശിവനോട്, ഇതി ഗിരം ഉവാച = ഇങ്ങനെ വാക്കു പറഞ്ഞു.

പാ. 24 മുഖാമി - ചെമ്പട

(സതീശ്വരീ ശിവനോട്)

പല്ലവി

തിരുശ്ശെരാരേ! കേൾക്ക വാചം.
ദൈവദൈവ! മേ.

അനുപല്ലവി

എങ്കലുള്ളോരപരായം.
എല്ലാം നീ താൻ സഹിക്കേണം. (തിരുശ്ശ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 മാനനിയം തവ വാക്യം.
മാനിയാതെ പോകമുഖം.
മാനഭംഗം വന്നിവണ്ണം.
മാമകവല്ലഭ! ശരോ! (തിരുശ്ശ)
- 2 ഹന്ത! താതനെന്റെ മാനം.
ഹാനി ചെയ്തതിനില്ലാർത്തി
നിന്തിരുവടിയെക്കൂടെ
നിന്തിപ്പുതു സഹിയാ ഞാൻ. (തിരുശ്ശ)
- 3 താമസശീലനാകുന്ന
ദക്ഷനെക്കൊല്ലുവാറേതും.
താമസിപ്പിടൊല്ല മേ
താതനവനല്ലിനി മേൽ. (തിരുശ്ശ)

പാ. 24. സതീശ്വരീ ശിവനോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — തിരുശ്ശെരാരേ! ദൈവദൈവ! ചന്ദന ശിരസ്സിലണിഞ്ഞ പരമമരമേ, മേ വാചം കേൾക്ക - എന്റെ വാക്കു കേൾക്കുക. എങ്കലുള്ളോരു അപരായം.
• എന്റെ തെറ്റുകൾ, എല്ലാം നീ താൻ സഹിക്കേണം. • എല്ലാം അവിടുത്തുന്നതന്നെ കഴിയില്ല.

ച. 1 മാമകവല്ലഭ ശരോ - എന്റെ ഭർത്താവേ ശങ്കര, മാനനിയം, തവ വാക്യം.
• മാനുഭാവം അവിടുത്തെ വാക്ക്, മാനിയാതെ പോകമുഖം - വകവെക്കാതെ പോകരുത്,
ഇവണ്ണം മാനഭംഗം വന്നു - ഇങ്ങനെ അവമാനം സംഭവിച്ചു.

ച. 2: ഹന്ത = കഷ്ടം, താതൻ എന്റെ മാനഭംഗം ചെയ്തതിന് - അച്ഛന്റെ
എന്നെ അവമാനിച്ചതിന്, ആർത്തി ഇല്ല - സങ്കടം ഇല്ല. നിന്തിരുവടിയെക്കൂടെ നിന്തിപ്പുതു
• അവിടുത്തെക്കൂടി നിന്തിക്കുന്നത്, ഞാൻ സഹിയാ - ഞാൻ സഹിക്കയില്ല.

ച. 3: താമസശീലനാകുന്ന ദക്ഷനെ കൊല്ലുവാൻ - ഇദ്ദേഹം സഭാവ
തോടുകൂടിയ ദക്ഷനെ കൊല്ലാൻ, ഏതും താമസിപ്പിടൊല്ല - ഒട്ടും താമസിക്കരുത്.
അവൻ ഇനിമേൽ മേ താതനല്ല - ആ ദക്ഷൻ ഇന്നുമുതൽ എന്റെ അച്ഛനെല്ല.

പാ. 21. ശൈവീ - ചെമ്പു

(ശിവൻ സതീദേവിയോട്)

പല്ലവി

സന്താപമരുതരുതേ
ചെന്താമരേകുടരേണു തവ
സന്താപം വരുത്തുന്നുണ്ടു ഞാൻ
വൈകാതെ മര-
ദന്താവളമാജഗമനേ!

അനുപല്ലവി

അന്തരമിതിനില്പതകമിപ്പു തവ
ചിന്തിതഘടനേ സന്തതകൃത്യകീ (സന്താപ)

ചരണങ്ങൾ

- 1 കൊണ്ടൽവേണി! നിനക്കുളളിൽ
കുണ്ഠിതമുണ്ടാമെന്നോർത്തു
മിണ്ടാതെ കണ്ടിങ്ങു വാണു ഞാൻ
കണ്ടുകൊൾക തൽ-
മരണകൃന്തനം ചെയ്യിപ്പിച്ചൻ.
പ്രഥമഗണാനന്ദനടുവതിലവനൊരു
തൃണമിവ സപദി പതിപ്പുതു കാണുക. (സന്താപ)

പാ. 22. ശിവൻ സതീദേവിയോടു പറയുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി — ചെന്താമരേകുടരേണു - ചെന്താമരപ്പോലുള്ള
കണ്ണുകൾളാടുകുടിയവളേ, ചെന്താവളമാജഗമനേ - മരിച്ച ആനന്തവേദനപ്പോലെ
നടക്കുന്നവളേ, തവ സന്താപം അരുതരുതേ - വേനിക്കു സകലം വേണ്ട വേണ്ട ഞാൻ
വൈകാതെ സന്താപം വരുത്തുന്നുണ്ട് - ഞാൻ അമസിക്കാതെ സന്താപം
ജനിപ്പിക്കുന്നുണ്ട് ഇതിനു അന്തരം ഇല്ല - ഇതിനു മാറ്റമില്ല അന്തകമിപ്പു -
കാലശത്രുവായ ഞാൻ, തവ ചിന്തിതഘടനേ സന്തതകൃത്യകീ - വേനിയുടെ അഭിഷ്ടം
സാധിപ്പിക്കുന്നതിന് എപ്പോഴും ആഗ്രഹമുള്ളവനാണ്

പ. 1. കൊണ്ടൽവേണി - കാർകുന്തവാളേ, നിനക്കു ളളളിൽ കുണ്ഠിതം ഉണ്ടാം
ഏനോർത്തു - നിനക്കു കണ്ണിൽ ദുഃഖമുണ്ടാവും എന്നു വിചാരിച്ചു, ഞാൻ മിണ്ടാതെ
ഇങ്ങു വാണു - ഞാൻ ഒന്നും പറയാതെ ഇവിടെ ഇരുന്നതാണ്. കണ്ടുകൊൾക - നീ
കണ്ടുകൊള്ളുക. തൽമരണകൃന്തനം ചെയ്യിപ്പിച്ചൻ - ഞാൻ അവന്റെ കഴുത്ത്
അറപ്പിക്കുന്നുണ്ട് പ്രഥമഗണാനന്ദനടുവതിൽ - ഭൂതഗണങ്ങളാകുന്ന അഗ്നിയുടെ
നടുവിൽ, അവൻ ഒരു തൃണം ഇവ സപദി പതിപ്പുതു കാണുക - അവൻ ഒരു പുല്ലുപോലെ
ഉടനെ വീഴുന്നതു നീ കാണുക.

2. ദുഷ്ടനാകുവാൻ ചൊന്ന
ദുർദ്വാരക്കുകൾ കേട്ടു പാരം.
ഇഷ്ടമായ് മോറിച്ചവരുടെ
ഗർവ്വമിന്നു
നഷ്ടമാക്കിപ്പുറത്തു തോൻ.
കുടിലമതികളുടെ കൃത്യതികൾ കളവാൻ
നിടിലനയനനൊരു തടവിഹ നഹി നഹി (സന്താപ)

- 3 ഉൽക്കുലാഹങ്കാരം മൂലം-
മുൾക്കാമ്പിൽ ബോധം വെടിഞ്ഞു
ധിക്കാരം ചെയ്യുന്ന ദക്ഷന്റെ
ദുർമ്മരം തീർപ്പാ-
നിക്കാലം സംഗതി വന്നപോ-
ലക്ഷ്യശ്രവണൻ ചീറി വരുന്നതു
പക്ഷിപ്രവരനു കേടണകാലം. (സന്താപ)

ച 2: ദുഷ്ടനാകും അവൻ ചൊന്ന ദുർദ്വാരക്കുകൾ കേട്ടു - ദുർബ്ബദ്ധമായ അവൻ പറഞ്ഞ ചീത്ത വാക്കുകൾ കേട്ടു പാരം ഇഷ്ടമായ് മോറിച്ചവരുടെ - ഏറ്റവും രസിച്ചു സന്തോഷിച്ചവരുടെ. ഗർവ്വവും ഇന്നു തോൻ നല്ല നഷ്ടമാക്കിപ്പുറത്തു - അഹങ്കാരവും ഇന്നു തോൻ ബഹുതരിൽ നശിപ്പിച്ചു. കുടിലമതികളുടെ കൃത്യതികൾ - ദുർബ്ബദ്ധികളുടെ ദുഷ്പ്രവൃത്തികൾ, കളവാൻ - ഇല്ലാത്തതാക്കൻ, നിടിലനയനൻ - നെറ്റിപ്പൊളള എനിക്കു, ഇഹ ഒരു തടവി നഹി നഹി - ഇവിടെ ഒരു തടസ്സവും തീരെ

പാലം

ച 3: ഉൽക്കുലാഹങ്കാരം മൂലം - അതിർക്കവിഞ്ഞ അഹങ്കാരത്താൽ. ഉൽക്കാമ്പിൽ - നെന്റുൽ, ബോധം വെടിഞ്ഞു ധിക്കാരം ചെയ്യുന്ന - വിവേകമില്ലാതെ ധിക്കാരം പ്രവർത്തിക്കുന്ന, ദക്ഷന്റെ ദുർമ്മരം തീർപ്പാൻ - ദക്ഷന്റെ ദുരഹങ്കാരം ഇല്ലാത്തതാക്കൻ, ഇക്കാലം സംഗതിവന്നു - ഇപ്പോൾ ഇടയായി അപോ - അശ്ചര്യം. ലക്ഷ്യശ്രവണൻ ചീറിവരുന്നതു - പാമ്പു കോപിച്ചു വരുന്നത്, പക്ഷിപ്രവരനു കേടണകാലം - ഗരുഡനു കേടണക്കിനുള്ള സമയമാണ്.

പതിനഞ്ചാം രംഗം

ശ്ലോകം 28. സാരംഗം

തത്ക്കാലാഭ്യന്തരപ്രകാശപ്രസരപരമലാ-
 ഓഷ്ഠിരൂപാഗ്നിജാതോ
 ബിഭ്രോർഭിർമ്മഹത്ഭിസ്ത്രിശിഖമുഖമഹാ-
 ശസ്ത്രജാലാസ്യഭീഷണം
 രൂപാണിസൃഷ്ടയാഗ്നിപ്രതിഭവപൃഷ്ഠാ
 ദ്രോണാസ്യ സമമതോ
 രാജാർത്ഥാ വിഭ്രോ പ്രജ്യാലനരവോ
 രൂപമിത്യാചചരക്ഷ

പദ്യം 28. സാരംഗം - ചൈതന്യം

(വിഭ്രോർ ശബരനാർ)

പദ്യം

ശങ്കര! ജയ ഭഗവൻ! ഭവന്തപ-
 പരജ്ഞിത വരന്ത

അനുപദ്യം

കിരണനായിട്ടുരുന്നാലധുനാ
 കി. കരണിയതരതൃശ്ശിപരതൃണം

(ശങ്കര)

ശ്ലോകം 29. തത്ക്കാലാഭ്യന്തരപ്രകാശപ്രസരപരമലാഓഷ്ഠിരൂപാഗ്നിജാതം - നാശാഗ്നിരൂപം. വർദ്ധിച്ച നാശാഗ്നിയുടെ കൊടുമ്പിരിയെഴുന്നള്ളിപ്പിന്റെ പരമം - വലിയ കൈകളാൽ. ത്രിശിഖമുഖമഹാശസ്ത്രജാലാഗ്നി - ത്രിശിഖ, മുതലായ മൂന്നു മുഖങ്ങളുള്ള, ബിഭ്രോ - വലിച്ചുകൊണ്ട്, അഭീഷണം - രാജാർത്ഥം - ഏതും. രാജാർത്ഥം. വിഭ്രോ - വിഭ്രോ, രൂപാണിസൃഷ്ടയാ - സതീരവീ സൃഷ്ടി. അഗ്നിപ്രതിഭവപൃഷ്ഠാ - പശ്ചാത്തമപ്രകാശം. ദ്രോണാസ്യ സമമതോ - ദ്രോണാസ്യയാടുകയുടെ, പ്രജ്യാലനരവോ - പ്രജ്യാലനരവോ ശബ്ദം. പോലെ അഗ്നിപ്രകാശം, രൂപം. ഇതി അചരക്ഷ - ശബരനാർ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

പദ്യം 28. വിഭ്രോർ ശബരനാടു പറയുന്നു—

പദ്യം, അനുപദ്യം — ഭഗവൻ ശങ്കര ജയ - അല്ലയോ ഭഗവാനെ ശങ്കര ജയിച്ചാലും ഇഹ ഭവന്തപപരജ്ഞം വരന്ത - ഇവിടെ ഭവന്തപ തത്ക്കാലാഭ്യന്തരപ്രകാശം നാൽ വരികയെന്നു കരുതുന്നതിന്നു. എന്നാൽ അധുനാ കി. കരണിയം - ഭൂതനായ നാൽ ഇപ്പോൾ എന്നാണ് ചൊല്ലുന്നത്? അത് അർത്ഥം ചൊല്ലണം. - അതു പറയണം.

ചരണങ്ങൾ

- 1 ദനുജാദിതിതനുജാഖില-
മനുജാദിവ്യവനജാൻ
ഗിരിശ നിജലരിശമുളളവരേയിഹ
കണ്ടുകൊൾക കൊണ്ടുവരുവനചിരാൽ. (ശങ്കര)
 - 2 സ്ഥലമാം കടൽ, വിലമാം ഗിരി,
ജലമാം കലിതീതലവു.
അടിയനോർക്കിലുടനശേഷജഗദപി
തടവതില്ല തടയിതി പൊടിപൊടിപ്പൻ (ശങ്കര)
 - 3 പുരശാസന! പരശോണിത-
പരിശോഭിതപരശോ!
ഹരി! ഗിരിശ! കരു നിരശമെന്നൊ-
ന്നയുന്ന മയ വിധേയമായതീശാര! (ശങ്കര)
- (ശിവൻ വിരഭദ്രഭക്തകാളിമാരോട്)
- 4 നളിനാസനസ്തുതനാകിയ
ജളനൻ മഖഭാഗം.
തന്നിടായ്കിൽ നിന്യനായ ദക്ഷനെ-
യിന്നു ചെന്നു കൊന്നു വന്നിടേണം.

ച. 1. ഗിരിശ - അല്ലയോ പരമേശ്വര, ദനുജാദിതിതനുജാഖില മനുജാദിവ്യവനജാൻ - അസൂരലോകമായ പാതാളത്തിലും ദേവലോകമായ സ്വർഗ്ഗത്തിലും മനുഷ്യാദികളുടെ എല്ലാം മോക്ഷമായ ഭൂമിയിലും ജനിച്ചിട്ടുള്ള, നിങ്ങൾ അരിശ, ഉള്ളവരെ - നിമിർ വിമോചകളെ, ഇഹ അചിരാൽ കൊണ്ടുവരുവൻ - ഇവിടെ ഉടനെ ഞാൻ കൊണ്ടുവരാം. കണ്ടുകൊൾക - കണ്ടുകൊള്ളുക.

ച. 2. അടിയൻ മാർക്കിൽ ഉടൻ കടൽ സ്ഥലമാം - ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ ഉടനെ സമുദ്രം പമ്പാവു, ഗിരി വിലമാം - കുന്നു കഴിയുവു. കലിതീതലവു, ജലമാം - ഭൂതലം ജലമാവു, അശേഷ ജഗദപി തടയിതി പൊടിപൊടിപ്പൻ - ഏല്ലാം മോകവു, ഉടനെ ഞാൻ പൊടിപൊടിയാക്കും. തടവൽ ഇല്ല - തടസ്സമില്ല.

ച. 3. പുരശാസന - ബ്രഹ്മസംഹാരിയു, പരശോണിതപരിശോഭിതപരശോ - ശത്രുക്കളുടെ ചോരകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന വെണ്മഴുവോടു കൂടിയവനു. ഹര - നൃപിടയാരെ നിഗ്രഹിക്കുന്നവനു. ഗിരിശ - മകേഷ്വരനാഥനായ, ഈശ്വര - പരമേശ്വര, നിരശം കരു - കലിപന തരു അയുന്ന എന്തെന്നു വിധേയം - ഇപ്പോൾ എന്തെന്നാണു് ചൊയ്തേണ്ടത്?

ച. 4. ശിവൻ വിരഭദ്രഭക്തകാളിമാരോടു നിവോധിക്കുന്നു:-

നളിനാസനസ്തുതനാകിയ ജളൻ - ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനായ മൂലമൽ - ദക്ഷൻ, എൻ മഖഭാഗം തന്നിടായ്കിൽ - എനിക്കുള്ള യാഗത്തിലെ ഹവിർഭാഗം തരുന്നില്ലെങ്കിൽ, ഇന്നു ചെന്നു നിന്യനായ ദക്ഷനെ - ഇന്നു ചെന്നു നിപനായ ആ ദക്ഷനെ, കൊന്നു വന്നിടേണം - കൊന്നുവരണം. വിരഭദ്ര, ദ്രേഘ - അല്ലയോ വിരഭദ്ര, ദ്രേഘകാളി, ഇഹ നിങ്ങൾക്ക് ദുഃഖമൊളം ഉളവാം - ഇതിൽ നിങ്ങൾക്ക് വളരെ ചേഗമുണ്ടാവു.

പല്ലവി

വീരഭദ്ര! ഭദ്ര! നിങ്ങൾക്കിഹ
ഭൂരിഭൂതമുളവാം.

പതിനാറാം ശ്ലോ.

(യാഗശാല)

ശ്ലോകം 20. ഘണ്ടാദം.

സഹസ്രമുർദ്ധാ ദിസഹസ്രബാഹു-
സ്തവീരഭദ്രസ്തഹ ദ്രോഹാജ്യാ
തദാതസ്യ ഷ്ടൈർവീര്യമധീശ്വരണാമഹേഷ
സമാവൃതോ ദക്ഷപുരീ. ഭൂരോധ.

പദം 27. ഘണ്ടാദം - ഭൂരിയടന

(വീരഭദ്രൻ ദക്ഷനോട്)

ചരണങ്ങൾ

1 അന്തകാന്തകവൈഭവം ഹൃദി
ചിന്തിയാതെ മദാസനായ്
ഹന്ത! നിന്ദിതസ്ഥിതതത്ത്വവി-
ധം തുടർന്നവനാമോടാ.
നിഖിന്നയനനൃ വിഹിതമിഹ മല-
ഭോഗിന്നു തരായ്കിലോ
കുടില! നിന്നുടെ മലമൊടുക്കലി
വടിവൊടിഹ പൊടിയാക്കുവൻ.

ശ്ലോകം 20. സഹസ്രമുർദ്ധാ = ആർക്കും തലയ്ക്കും ദിസഹസ്രബാഹു = ഞ്ഞാരിങ്ക-
ക്കകളുള്ള. സ വീരഭദ്ര = ആ വീരഭദ്രൻ, ദ്രോഹാജ്യാ സഹ = ദ്രോഹമുണ്ടാക്കുകയുടെ,
തദാതസ്യ ഷ്ടൈർ = അപ്പോൾ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട, വീര്യമധീശ്വര = ഗണനാമഹേഷ = പരമേശ്വര,
ഗണസമുഹങ്ങളാൽ, സമാവൃതം = ചുറ്റപ്പെട്ടവനായ്, ദക്ഷപുരീ = ദക്ഷന്റെ നഗരിയെ,
ഭൂരോധ = ആകമിട്ടു.

പദം 27. വീരഭദ്രൻ ദക്ഷനോടു പറയുന്നു—

ച 1. അന്തകാന്തകവൈഭവം = ശിവന്റെ രാഹാത്മ്യത്തെ, ഹൃദി ചിന്തിയാതെ
= മനസ്സിൽ വിചാരിക്കാതെ, മദാസനായ് = ഗർവ്വമൊഴിച്ചു കണ്ണുകാണാതെ,
നിന്ദിതസ്ഥിതതത്ത്വവിധം, തുടർന്നവൻ ആമോടാ = നികൃഷ്ടമായ യാഗം തുടങ്ങിയവൻ
ആരാമണോ, ഹന്ത = കഷ്ടം, നിഖിന്നയനനൃ വിഹിതം മലഭോഗം = പരമേശ്വരനെന്നു
വിധിച്ചിട്ടുള്ള യാഗംശം, ഇന്ന് ഇഹ തരായ്കിലോ = ഇന്നിവിടെ തരാത്തപക്ഷം, കുടില
= ദുഷ്ട, മലമൊടു നിന്നുടെ ഉഴൽ അപി = യാഗത്തോടുകൂടി നിന്റെ ശരീരവും, ഇഹ
വടിവൊടു പൊടിയാക്കുവൻ = ഇവിടെ വെണ്ണുവണ്ണ, ഞാൻ പൊടിച്ച് കളയുന്നതാണ്.

(രക്ഷൻ വിമോചനോട്)

- 2 ദക്ഷേജബലമക്ഷതം ഗ്രഹി-
യാതെ വന്നിതു ചൊൽകിലോ
ഇക്ഷണം ബഹുപക്ഷികൾക്കിഹ
ഭക്ഷ്യമാത്വമുദരിക നി.
ചുടലയതിൽ നടമാടി നിന്റെ ന-
ടന്നിടുന്ന കപാലിയാ.
കുടിലനധാരഭാഗിണി കൊ-
ടുക്കയില്ലതു നിർണ്ണയം.

(ഭദ്രകാളി രക്ഷനോട്)

- 3 രൂഢവല്ലഭ സതിയയച്ചൊരു
ഭദ്രകാളിയനായ ഞാൻ
വിദ്യതം തവ രക്തധാര ക്വ-
ടിപ്പിടാതെയടങ്ങുമോ?
സതിയോടവമതി പലതുമിങ്ങു പ-
റഞ്ഞതും, ചില കുമാരികൾ
സന്ദർശി കേട്ടു രസിച്ചതും ബന്ധ
സാധ്യ ശിവ ശിവ നന്നഹോ.

ച. 2. രക്ഷൻ വിമോചനോടു പറയുന്നു—

അക്ഷതം ദക്ഷബലം - കുറവല്ലാത്ത ദക്ഷന്റെ ബാഹുബലം, ഗ്രഹിയാതെ വന്ന് - നെന്തിലാക്കാതെ വന്ന്, ഇതു ചൊൽകിലോ - ഇവർക്കും പറയുന്നതായാൽ, ഇക്ഷണം ഇഹ നി - ഇപ്പോൾ ഇവിടെ നി, ബഹുപക്ഷികൾക്കു ഭക്ഷ്യമാത്വം വരും - അനേകം പക്ഷികൾക്കു ഭക്ഷണമായിത്തീരും, അരിക - ചന്ദ്രസ്ഥിമാക്കുക. ചുടലയതിൽ നടമാടി നിന്റെ നടന്നിടുന്ന - ചുടലയിൽ നൃത്തംവെച്ചു തെങ്ങിനടക്കുന്ന, കപാലിയാ. കുടിലൻ - തലയോടേന്തിയ മുഷിൻ -- ശിവൻ, ഇന്ന് അധരഭാഗം കൊടുക്കുകയില്ല - ഇന്നു യാഗഭാഗം കൊടുക്കുകയില്ല അതു നിർണ്ണയം - അതു തീർച്ചയാണ്

ച. 3. ഭദ്രകാളി രക്ഷനോടു പറയുന്നു—

രൂഢവല്ലഭ സതി അയച്ചൊരു ഭദ്രകാളിയനായ ഞാൻ - ശിവപത്നിയാകെ സതിദേവി അയച്ച ഭദ്രകാളിയനായ ഞാൻ, വിദ്യതം തവ രക്തധാര ക്വടിപ്പിടാതെ - ഉടനെ നിന്റെ ധാരയാതൊഴുകുന്ന ചൊര ക്വടിക്കാതെ, അങ്ങുമോ - അങ്ങുകയില്ല, സതിയോട് അവളായി പലതും - സതിയോടൊത് പല അധിക്ഷേപവാക്കുകളും, ഇങ്ങു പറഞ്ഞതും - ഇവിടെ വെച്ചു പറഞ്ഞതും, ചില കുമാരികൾ സന്ദർശി കേട്ടു രസിച്ചതും സാധ്യ - ചില ദുർബ്ബലികൾ സമീപിച്ച് കേട്ടു രസിച്ചതും, യുക്തംതന്നെ, നന്ന് - നന്നായിട്ടുണ്ട്. അഹോ ബന്ധ - കഷ്ടം കഷ്ടം.

ശ്ലോകം 31.

ക്രൂരം ശ്രീഹിരദ്യേസ്ത്രിഭിരനമയിവം
കന്യായന്നുഹാസൈർ-
ദക്ഷസ്യാഹൃത്യ ശിർഷം കരസദസികനാ
ദക്ഷിണാഗ്നൗ ജുഹോവ
ത്വക്ഷാധിക്ഷേപവാദശ്ചതിസമയധൃതാ-
നന്യന്മാരകാണാം.
ചക്രേ വൈകല്യമംഗേഷധികമതിജവാ-
ദദ്ധന്ദം ചാപ്യഭാഷിത്.

പതിനേഴാം ഭാഗം

ശ്ലോകം 32. മഹാഹി

അത്രാതതേ ദിവ്യവൃഷാധിരുരഥഃ
സത്യാ സമേതോ ഭഗവാൻ മഹേശഃ
തത്സാവിതാസീൽ സകലേശ്വരഃ തം
ഭക്ത്യാ നമന്തോ നൃന്ദവ്യം സുരേന്ദ്രാഃ

ശ്ലോകം 31 ക്രൂരം ശ്രീഹിരദ്യേഃ = കോപിച്ച വിരാടേന്ദ്രൻ, അനുഹാസൈഃ = പൊട്ടിച്ചിരിക്കുകയാണ്, അവിവം, ത്രിഭുവനം = മൂന്നു ലോകം, മൃഗ്ഗാണാം, കന്യന്മാർ = കുറവുക്കിരിക്കുണ്ട്, കാരണമിതിനാ = കാരണമിത് നിമുഷേണ വാളുകൊണ്ട്, ദക്ഷസ്യാ ശിർഷം = ദക്ഷന്റെ തല, ആഹൃത്യ = എടുത്തു, ദക്ഷിണാഗ്നൗ = (മാഗ്ഗാഗ്നിമുഖത്തു) ദക്ഷിണാഗ്നിയിൽ, ജുഹോവ = ഹോജിച്ചു, ത്വക്ഷാധിക്ഷേപവാദശ്ചതിസമയധൃതാനന്യന്മാരകാണാം = തിരുനെ അധിക്ഷേപിക്കുന്നതിനുള്ള സമയം, സമേതോ ചിച്ഛ വേദവാക്യം, അംഗേഷം അധികം, വൈകല്യം ചക്രം = ചക്രം, അംഗവൈകല്യം വരുത്തി, അതിജവാൻ = അതിവേഗത്തിൽ അദ്ധാരം ചാലി നടക്കാക്കിയിൽ = മാഗ്ഗാഗ്നിമുഖം സമീപിച്ചു

ശ്ലോകം 32 അത്ര അന്തഃ = ആ സമയത്ത്, ഭഗവാൻ മഹേശഃ = ഭഗവാൻ പരാശരമൻ, സത്യാ സമേതഃ = സത്യമുപേക്ഷാവിട്ട്, ദിവ്യവൃഷാധിരുരഥഃ = ദിവ്യമായ കാളയുടെ പുറത്തു കേറി, തത്ര സാവിതാസീൽ = അവിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു സുരേന്ദ്രാഃ = ദേവഗോഷാലാർ, തം സകലേശ്വരഃ = ആ സർവ്വേശ്വരാഗമ, ഭക്ത്യാ നമന്തഃ = ഭക്തിയോടെപ്പറ്റി നമസ്കരിച്ചു, നൃന്ദവ്യം = സ്മരണിച്ചു

പാഠം 28. മലഹരി- പഞ്ചാശി

(ദേവന്മാർ ശിവനോട്)

പല്ലവി

നീലകണ്ഠ! പാഹി പാഹി നിർമ്മലാകൃതേ!

അനുപല്ലവി

കാലകാല! തേ നമോസ്തു
കരുണചെയ്ക ഞങ്ങളിൽ. (നീലകണ്ഠ)

ചരണങ്ങൾ

1 നിത്യവും തവജ്ഞകൊണ്ടു
നിജനിജാധികാരവിഹിത-
കൃത്യമോടു വാണിടുന്നു
കേവലം വരം വിരോ! (നീലകണ്ഠ)

2 ദക്ഷന്മുളളിലൊറ്റമുളള
ദർപ്പമിന്നു തീർപ്പതിന്നു
ശിക്ഷചെയ്തതുചിതമേവ
ശിവ! യോഗയോനിധേ! (നീലകണ്ഠ)

3 വിധിസുതന്റെ ജീവിതത്തെ
വിരവൊടിങ്ങു ചേർത്തു, യജ്ഞ-
വിധിവിരോധമാക്കു തീർത്തു,
കാത്തുകൊൾക കരുണയാ.

പാഠം 28. ദേവന്മാർ ശിവനെ സ്തുതിക്കുന്നു—

പല്ലവി, അനുപല്ലവി— നിർമ്മലാകൃതേ നീലകണ്ഠാ - പരമേശ്വരസ്വരൂപ നീലകണ്ഠ, പാഹി പാഹി - ക്ഷേപിക്കുന്ന ക്ഷേപിക്കുന്ന. കാലകാലം തേ നമ അസ്തു - അതുകാതെ നിന്തിരുവടികൾ നമസ്കാരം ചെയ്തുകൊടുത്തു.

ച.1: വിരോധം - പ്രഭോത്തങ്ങൾ, തവ ആജ്ഞകൊണ്ട് കേവലം - അങ്ങനെയുടെ കല്പനയനുസരിച്ചുമാത്രം, നിജാധികാരവിഹിത കൃത്യമോടു - അവയോടുടെ അധികാരത്തിനു വിധിച്ച കൃത്യം ചെയ്തുകൊണ്ട്, നിത്യവും വാണിടുന്നു - എന്തും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നു.

ച.2: യോഗയോനിധേ ശിവ - യോഗമുഖ്യമോ പരമേശ്വര, ദക്ഷൻ ഉള്ളിൽ എറ്റം ഉള്ള ദർപ്പം തീർപ്പതിൻ - ദക്ഷന്റെ മനസ്സിൽ വെടിയിട്ടുള്ള അഹങ്കാരം കെടുക്കുവാൻ, ഇന്നു ശിക്ഷചെയ്തത് ഉചിതം ഏവ - ഇന്നു ശിക്ഷിച്ചതു യുക്തംതന്നെ.

ച.3: ഇങ്ങു കരുണയാ - ഇവിടെ ദയ വിചാരിച്ചു, വിധിസുതന്റെ ജീവനെ - ദക്ഷന്റെ ജീവനെ, വിരവൊടു ചേർത്തു - വേഗം നൽകി, യജ്ഞവിധി വിരോധം ആക്കു തീർത്തു - യാഗകർമ്മത്തിന്റെ മൃദലം ഉടനെ പരിഹരിച്ചു, കാത്തുകൊൾക - സംക്ഷേപിച്ചാക്കൂ.

ശ്ലോകം 31 ഇന്ദ്രിയം (ആത്മനിത്യമുള്ള ഇടശ്ശോകം)

(ശിഖരൻ വേദാന്താരോട്)

അഗതിമന്ദിരം പരം വിഷ്ണുവിനേ-
 കഹതയുന്നാ യദിഹാസ്ഥി സുപ്രസന്നഃ
 അജസ്യതമജമസ്തകം സജീവം
 സപ്രദി വിധായ ച പുരയാമി യജ്ഞം.

പതിനെട്ടാം ശ്ലോകം

ശ്ലോകം 34 ശ്ലോകം.

ദക്ഷസ്തോതൃകണമനമേഷശിരസാ
 സംയുക്തകണ്ഠസംഗമ-
 സ്തൃകോനഗ്രഹണീവിദേതാഥ വിധിവൽ
 സമ്പൂർണ്ണ യജ്ഞോത്സവം
 ഭദ്രാഗ്രഹണീസംഗമം ശശികവാ-
 ഭാസാജ്ഞാതേവ
 സാഹിദാഗ്രം പ്രണതോജ്ജ്വലിതമനാക്
 തുഷ്ടാവഹൃഷ്ടാശ്ചിതം.

ശ്ലോകം 31 ശിഖരൻ വേദാന്താരോട് പറയുന്നു—

അമൃതം - അല്ലെങ്കിൽ വേദഗ്രന്ഥം, പാ. വിഷ്ണുവിനേ - അഗതി - വലിയ
 സങ്കടങ്ങൾ വെടിയിടുക, യാ. - എന്തെന്നാൽ, അധുനാ അഹം സുപ്രസന്നഃ അസ്ഥി -
 ഇപ്പോൾ ഞാൻ ഏറ്റവും സന്തോഷിതനായിരിക്കുന്നു, സപ്രദി അജസ്യതം അജമസ്തകം
 സജീവം വിധായ - വേദത്തിൽ ദക്ഷമന ആടിന്റെ തല ചേർത്ത് ജീവൻ കൊടുത്ത്,
 യജ്ഞം പുരയാമി ച - യാഗം ഞാൻ ഉച്ചിതമാക്കുകയും ചെയ്യും.

ശ്ലോകം 34 അഗതികളെക്കണ്ടു, ഏവ - അന്നരം അല്ലാത്തതെന്ന, അഷ്ടശിരസാ
 സംയുക്തകണ്ഠസംഗമം - ആട്ടിൻകുട്ടി കഴുത്തിൽ ചേർത്തുവെച്ചു, സ്തൃകോനഗ്രഹ
 ണീവിതം ദക്ഷ - ശിഖരൻ അന്യഗ്രഹത്തിൽ ജീവിപ്പിക്കപ്പെട്ട ദക്ഷൻ, വിധിവൽ -
 വിധിപ്രകാരം, യജ്ഞോത്സവം സമ്പൂർണ്ണ - യാഗമഹോത്സവം, പുർണ്ണമാക്കിട്ട്, അമനാക്
 ഹൃഷ്ടാശ്ചിതം - ഏറ്റവും സന്തോഷപൂർവ്വമായായിട്ട്, ഭദ്രാഗ്രഹണീസംഗമം - ഭദ്രാഗ്രം
 മൃതമായ ആയുധങ്ങളാൽ ശോഭിക്കുന്ന കൈകളോടുകൂടിയവയും, ശശികവാഭാ
 സാജ്ഞാതേവ - ചന്ദ്രക്കലകൊണ്ട് ശോഭിക്കുന്ന ജ്ഞാതേവത്തോട് കൂടിയവ
 ന്യായം, അജ്ജ്വലിതം - ശിഖരൻ, സാഹിദാഗ്രം പ്രണതം - സാഹിദാഗ്രം നമസ്കരിച്ചു,
 തുഷ്ടാവഹൃഷ്ടാശ്ചിതം - സന്തോഷം.

പാട്ട് 29. പ്രാപ്തം - അന്തം

(അന്തം ശബ്ദം)

പ്രാപ്തം

- 1 ചന്ദ്രപ്രഭാ! നമോസ്തു തേ ജയ
സന്തതം ജഗതിശ്ച!
സർവ്വമാം സഹനീയമേവ മ-
മാപരായണിതീശ! ഹര! ഹര!

പ്രാപ്തം

വിരോധം പശ്യപരേ!

- 2 കേതി നിരൂപണമെന്തെ ഹാനി വ-
മാതെ താരിക മഹേശ!
അത്ര മാം തവ ഭൃത്യനെന്തെ നി-
നാശകാശിക ഗിരിശ! ഹര! ഹര! (വിരോധം)
- 3 ചിന്തയാകൃതിയാതിട്ടും പര-
മാത്മരൂപ! ദയാലോ!
നിന്ദാപരയാമിത്തീയുന്നതി-
നിർജ്ജനം പൂനാമോ! ഹര! ഹര! (വിരോധം)

പാട്ട് 29. കേരള ശബ്ദം സത്യമിതെന്നു-

പാ.1 ചന്ദ്രപ്രഭാശാസ്ത്രം - ചന്ദ്രനെ ചൂടിയിലുണിഞ്ഞ ജഗതിശ്ച, തേ നമഃ
നമസ്തു - അവിടുത്തെന്തെ നമസ്കാരം. ചന്ദ്രനെ, സന്തതം ജയം സർവ്വകാലവും.
ജയിച്ചാലും. ഇതാഹരഹര - ഇതാഹരശിവ ശിവ വിരോധം പശ്യപരേ - പ്രഭാഭൂതനാഥ,
ജ. അപാരം. ഇതു സർവ്വമാം സഹനീയം. പൂനം - എന്തിനാ ഇത് അപാരം. എല്ലാ
പ്രകാരത്തിലും ക്ഷമിക്കേണമേ.

പാ.2 മഹേശ ശിവശ്ച - മഹേശ്വര മഹേശ്വരനാഥ, ഹരഹര - ശിവശിവ, എന്തിൽ
നിരൂപണമെന്തെ ഹാനി വ- മാതെ താരിക - എന്തിൽ അന്തരം കേതി, കൃത്യകൃതനെ
തരണമേ. അത്ര മാം - ഇവിടെ എന്തെ, തവ ഭൃത്യനെന്തെ നിനാശകാശിക - അവിടുത്തെ
ദാസനാണെന്നു വിചാരിച്ചുകൊണ്ടാലും.

പാ.3 ചിന്തയാകൃതിയാതിട്ടും പരമാത്മരൂപ - ജ്ഞാനസ്വരൂപനായ
പരബ്രഹ്മഭൂതനേ, ദയാലോ - ദയാനിധയ, നിന്ദാപരയാം അറിഞ്ഞിടുന്നതിന് -
നിന്ദിതവതിന്റെ ഭാഗമായിട്ടും. പൂനാമോ! ഹര! ഇർജ്ജുനം പൂനാമോ! - യാനാകട്ടെ
സമർത്ഥനാണോ!

- 4 മരിക്കുമാരി സതി സതി തവ
ശക്തിയെന്നറിയാതെ
ധിക്കരിച്ചതിനിങ്ങനുഗ്രഹം-
മേകിയതു കരുണാ തേ, ഹര! ഹര! (വിഭോ)
- 5 പാണിതന്മൂടെ വൃത്തി വിലാ-
രളങ്ങൾകൊണ്ടു തവാർച്ചനം.
വാണിവൃത്തി മോസ്തു തവ ഗുണ-
നാമഗണസംകീർത്തനം, ജയ ഹര! ഹര! (വിഭോ)
- 6 ദുരിതഹര! തവ പരിതസ്സുധയതു
പിബതു മേ ശ്രവണം സദാ
വര! ശങ്കര! ശിശിര! വിഹരതു
വേതി മമ ഹൃദയം മൃദാ ജയ ഹര! ഹര! (വിഭോ)
- 7 ഉരഗഭൃഷണ! സമസഭാഷണ!
സുജനതോഷണ! പാഹി മാം.
നിരയമോപന! ശശിവിരോപന-
ശിഖിവിരോപന! പാഹി മാം ഹര! (വിഭോ)

ച. 4 മരിക്കുമാരി സതി സതി - എന്റെ കേളും പതിവുതന്നെയുള്ള സതി, തവ ശക്തിയെന്ന് അറിയാതെ - അങ്ങനെയുടെ ശക്തിയാൽ എന്നു ധരിക്കാതെ, ധിക്കരിച്ചതിന് - നിന്ദിച്ചതിന്, ഇങ്ങു അനുഗ്രഹം, ഏകീകൃതം - ഇങ്ങോട്ട് അനുഗ്രഹം നൽകിയത്, തേ കരുണാ = അവിടുത്തെ യൗതുകനെ.

ച. 5: മേ പാണിതന്മൂടെ വൃത്തി - എന്റെ കയ്യിന്റെ പ്രവൃത്തി, വിലാസങ്ങൾകൊണ്ടു തവ അർച്ചനം, അർച്ചനം - കൗവളത്തിലധികമാണ് അവിടുത്തെ ഹൃദയകരത (മേ) വാണിമൃത്തി - എന്റെ വാക്കിന്റെ പ്രവൃത്തി, തവ ഗുണനാമഗണ സംകീർത്തനം, അർച്ചനം - അവിടുത്തെ ഗുണങ്ങളുടെയും, നാമസമൂഹത്തിന്റെയും, വർണ്ണനയായി വേർതിട്ട ജയ - അവിടുത്തെ ജയിച്ചാലും.

ച. 6 ദുരിതഹര - പാപനാശക, സദാ മേ ശ്രവണം - എപ്പോഴും എന്റെ ചെവി, തവ പരിതസ്സുധയതു പിബതു - അവിടുത്തെ കഥാജ്ഞം, പാനം ചെയ്യട്ടെ, വര! ശങ്കര ശിശിര - വരങ്ങൾ നൽകുന്ന സുഖകരനായ കൈതലസനാഥ, മേ ഹൃദയം മൃദാ - എന്റെ മനസ്സു സന്തോഷത്തോടെ, വേതി വിഹരതു - അങ്ങനെയ്ത കളിക്കട്ടെ, ഹരഹര ജയ - ശിഖിശിഖ ജയിച്ചാലും.

ച. 7. ഉരഗഭൃഷണ - സർപ്പാഭരണ, സമസഭാഷണ - മധ്യവേഷണ, സുജനതോഷണ - സജ്ജനങ്ങളെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്ന ഭഗവാനേ, മാം പാഹി - എന്തെങ്കിലും കേളിക്കേണ. നിരയമോപന - നമകനാശന, ശശിവിരോപനശിഖിവിരോപന - ചന്ദ്രനും, സൂര്യനും അഗ്നിതാകുന്ന കണ്ണുകൾക്കടുക്കുമായ ഭഗവാനേ, മാം പാഹി - എന്തെങ്കിലും കേളിക്കേണ.

- 8 വിപരപാസന! വിഹഗവാഹന-
വിധികൃതാർച്ചന! പാഹി മാം,
ത്രിപുരശാസന! ശിരശോസന!
വൃഷഭരേതന! പാഹി മാം ഹര! (വിരോ)

പാ. 30. പൊന്നിർ - പെമ്പട.

(ശിവൻ ഭക്ഷണനാട്)

ചാണണ്ഡ്യ

- 1 നീരജസംഭവനനന! സുരതേ!
നീരസഭാവമിതരുതരുതിനിരേൽ.
പാതം നിന്നുടെ ദർപ്പനിമിത്തം.
പരിഭവമിങ്ങനെ വന്നു ഭവിച്ചു.
- 2 ആർത്തികളെല്ലാം തീർന്നു ഭവാനും.
ആനന്ദന വസിക്ക നികാരം.
കീർത്തിയുമാർപ്പനാർക്കും വിരസത
കെല്പൊടു ശിവകൃപയാ ഭവതു ശുഭം.

ച. 8. വിപരപാസന - ആപനാശക, വിഹഗവാഹന വിധികൃതാർച്ചന - വിഷ്ണുവിനാലും ബ്രഹ്മാവിനാലും സർപ്പിക്കുപ്പെടുന്ന ഗേവാണേ. മാം പാഹി - ഏതെങ്കിലും ഭക്ഷിക്കേണ്ട. ത്രിപുരശാസന - ത്രിപുരയ്ക്കെ സംഹരിച്ചവനും, ശിരശോസന - മഹാമേരുപർവ്വതത്തെ വില്ലാക്കിയവനും, വൃഷഭരേതന - കാളയാകുന്ന കൊടിമടയാളത്തോടുകൂടിയവനും, ആയ ഗേവാണേ, മാം പാഹി - ഏതെങ്കിലും ഭക്ഷിക്കേണ്ട.

പാ. 30. ശിവൻ ഭക്ഷണനാട് പറയുന്നു—

ച. 11 സുരതേ നീരജസംഭവനനന - സർപ്പങ്ങളിലായ ബ്രഹ്മർഷ്യന് ഭക്ഷിക്കുന്നതിനോട് നീരസഭാവമിട് - ഇനിമേലിൽ ഈ വിരോധം, സർപ്പന്മാർ - ഒരിക്കലും ഉണ്ടാവരുത്. പാതം നിന്നുടെ ദർപ്പനിമിത്തം - നിന്റെ വർദ്ധിച്ച ശക്തി നിമിത്തമാണ്, ഇങ്ങനെ പാടിപ്പം വന്നു ഭവിച്ചു - ഇപ്രകാരം അസുഖം വന്നുചേർന്നത്.

ച. 2 ആർത്തികൾ ഏറ്റവും തീർന്നു ഭവാനും - സകല ദുഃഖങ്ങളും തീർന്നിട്ട് ഭവാനി, നികാരം ആനന്ദന വസിക്ക - ഏറ്റവും ആനന്ദത്തോടുകൂടി വസിക്കുക. ആർപ്പനാർക്കും - ചന്ദ്രനായുമാർ ഉള്ളതോളം കാലം, കീർത്തിയു, വിരസത - കീർത്തിയു, വിരസത ശിവകൃപയാ - ശിവനായ ഏതെങ്കിലും കാര്യത്തോടെ, കെല്പൊടു - മികച്ച ശുഭം ഭവതു - മഹത്വം ഭവിക്കട്ടെ.

ശ്ലോകം 35.

കൃതാശീർച്ചാദേവം ത്രിപുരഭിനി
സാകം ദന്തിതയാ
ഗിരിശം കൈലാസം ഭഗവതി
ഗിരിശേ ഗതവതി
സുരേഖൈഃ സാനന്ദൈർമ്മ്യനിഭിരപി
സ ഗ്ലാഘിതയശാഃ
പ്രഭഞ്ജഗോ ദക്ഷോപി പ്രചുടസ്യവ-
ബധ്യാസ്ത നഗരീ.

ശ്ലോകം 36 (സമാപ്തിചഹ്ലം)

അഗേന്ദ്രഭൂഷിതം ദേവ-
മപി നാഗേന്ദ്രഭൂഷിതം.
സർവ്വഭഗവതോപേതം.
സർവ്വഭഗവദം ഭജേ.

ദക്ഷയാഗം സമാപ്തം.

ശ്ലോകം 35 കഥ ഉപസംഹരിക്കുന്നു—

അഥ ത്രിപുരഭിനി ഗേവതി ഗിരിശേ = അനന്തരം ത്രിപുരകേരനായ ഗേവതി പരമേശ്വരൻ, കൃതാശീർച്ചാദാ = ആശീർച്ചയാ, നന്ദിക, ദന്തിതയാ സാകം = പ്രിയതമയായ സന്തിരേഖിയോടുകൂടി, കൈലാസം, ഗിരിശം, ഗതവതി = കൈലാസം കീഴ്ത്തുന്നതിനുള്ള പോയപ്പോൾ, സാനന്ദൈർമ്മ്യം = ആനന്ദത്തോടുകൂടിയ, സുരേഖൈഃ = ദേവഗോപിയാമാക്കും, മൂനിഭിഃ അപി = കേരീഷിമാരായും, ഗ്ലാഘിതയശാഃ = പ്രശംസിക്കപ്പെട്ട കീർത്തിയോടുകൂടിയ, സദക്ഷപ്രഭഞ്ജ അപി = ആ ദക്ഷപഞ്ചാപതിയും, പ്രചുടസ്യവം = വളരെ സുമോതി നഗരീ, അധ്യാസ്തം = നഗരിയിൽ വസിച്ചു

ശ്ലോകം 36. അവസാനം ചഹ്ലം ചെയ്യുന്നു—

അഗേന്ദ്രഭൂഷിതം അപി = കൈലാസപർവ്വതപ്രദേശത്തു വസിക്കുന്നവ നാണെങ്കിലും, നാഗേന്ദ്രഭൂഷിതം = സർവ്വഭൂഷണനായ, സർവ്വഭഗവതാ ഉപേതം = ഹർഷിതയോടുകൂടിയ, സർവ്വഭഗവതാ = സകലഭഗവതങ്ങളും ദാനം ചെയ്യുന്ന, ദേവം = ദേവനെ = ശിവനെ, ഭജേ = യാഗ് ഭജിക്കുന്നു

ഈ പദ്യത്തിൽ അഗേന്ദ്രഭൂഷിതനാണെങ്കിലും അഗേന്ദ്രഭൂഷിതനല്ല എന്നും സർവ്വഭഗവതയോടുകൂടിയവനാണെങ്കിലും സർവ്വഭഗവതങ്ങളെ ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ = മണ്ഡിക്കുന്നവൻ (ഓ അവമണ്ഡനേ എന്ന ധാതു) ആണ് എന്നും ഒരു വിരോധം ശബ്ദമഹിമയാൽ ആദ്യം തോന്നാം എന്നാൽ ശരിയായ അർത്ഥം മനസ്സിലാക്കുമ്പോൾ ആ വിരോധം ഇല്ലാതാവുകയും ചെയ്യും. ഇതു ദക്ഷയാഗം കഥയുടെ സമാപനം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ശിവനും ദക്ഷനുമായി വിരോധമുണ്ടെന്ന് ആദ്യം നമുക്കു തോന്നും, എന്നാൽ ഒടുവിൽ കൂടുതൽ സ്നേഹഭാവത്തിലാവുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടല്ലോ.

അനുബന്ധം

**ഇരയിമ്മൻതമ്പിയുടെ
ചില ഗാനങ്ങൾ**

സമ്പാ: ഉള്ളൂർ

1. അമ്പലപ്പുഴ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
2. നെത്താറ്റിൽകര ശ്രീകൃഷ്ണൻ
3. കോവിഷ്ണു
4. ശിവൻ
5. ആറ്റിങ്ങൽ തിരുവാറാട്ടുകാവിൽ ഭഗവതി
6. ആറ്റിങ്ങൽ പള്ളിയറ ഭഗവതി
7. കൊല്ലത്തു ചുറ്റുമ്പല ശ്രീപാർവ്വതി
8. ഗുരുവായൂർ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
9. ഗുരുവായൂർ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
10. വഞ്ചിശാരി നാണി ഗൗരി പാർവതിബായി
11. വഞ്ചിശാരി നാണി ഗൗരിപാർവതിബായി
12. നാണി മുക്തിബായി

1. അമ്പലപ്പുഴ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

രാജാ - ഏകതാളം

പദ്യവി

പാർത്ഥസാരഥേ! പാഹി മാം കൃഷ്ണ! പാർത്ഥസാരഥേ!

അനുപദ്യവി

തീർത്ഥപദാശ്രിത ജനതാപ്രാർത്ഥിതാർത്ഥ സന്താനപാദവി
പാർത്ഥ...

ചരണങ്ങൾ

1. അനഘമഹാമണീഭുഷ! അമലകണ്ഠകോഷ്ണീഷ വേഷ
പാർത്ഥ....
2. സാരസനിഭേന്ദ്രേ! ചാരുപാണീധൂതശംഖഭന്ദ്രേ!
പാർത്ഥ...
3. ഘർത്തജലാഞ്ചിത തിലക! കശ്യപുളിപരിധൂസമാളക!
പാർത്ഥ...
4. പിഞ്ചമരോഞ്ചിതചികുര! പിതഘോര കാരുണ്യസാഗര!
പാർത്ഥ...
5. സുകുരസുന്ദരമുർത്തേ! ശുകമുഖാവിരതഗീതകീർത്തേ!
പാർത്ഥ...
6. വിജയശതാംഗഭരണ! വിജയകൗരവകൃതാന്തദാരണ!
പാർത്ഥ.....
7. ജയ ജലജനാഭ! ഹരേ! ജയ ജയാംബരനദീശ! ശൗരേ!
പാർത്ഥ.....

2. നെയ്യാറ്റിൻകര ശ്രീകൃഷ്ണൻ

സുരുട്ടി-ചെമ്പട

പദ്യവി

നീലവർണ്ണ! പാഹി മാം സന്തതം നവന്നിതകൃഷ്ണ! പാഹി മാം

അനുപദ്യവി

ബാലഗോപാലപാല! കൃപാലയ! ഘൃത-
മാലാ കൂലനിലയ! നന്ദഗോപനന്ദന നവഘന! നീല...

ചരണങ്ങൾ

1. അളികലംബി ലലന്തികാംശുചിളിത ലസ-
രളകനികര! ചലരജലമണികുണ്ഡല!
ലളിതമുഖഗളിതലാലാരൂഷിതാകൃതേ!
ഗളകലിതദീപിനഖാരേണ! ശ്രീയദ്യുവര! നീല...
2. പങ്കമോചന രേളിപതനസമയലഗ്ന-
പങ്കശോഭിത, വേപങ്കജാസനസേവ്യ!

അനുപല്ലവി

ശങ്കര ദേവി മഹേശ്വരി ശാശ്വത ശംഭോ!

ചാണങ്ങൾ

- 1 അഹജശാസന! ഗംഗാധരി ഹനു ശംഭോ!
സർവ്വമംഗലാകാന്ത! ഭുജംഗ വിഭുഷണ ശംഭോ!
- 2 കാന്തമുനിജനസ്വാന്തനികേതന ശംഭോ!
ശ്രീപുരാണക! മേലാദകൃതാന്തവിനാശന! ശംഭോ!
- 3 അജ്ഞാനമണ്ഡന! യജ്ഞനിവാമന! ശംഭോ!
ശുദ്ധവിജ്ഞാനരൂപ! സർവ്വജ്ഞ! ദയാലയ! ശംഭോ!
- 4 ക്രോധരായണ! ഭക്തി ഭവഹര! ശംഭോ!
ഭൂമിമുക്തിപ്രദായക! ശക്തിപ്രകാശക! ശംഭോ!
- 5 ലോകാധിനാഥ! പിനാകായുധ! ജയ ശംഭോ!
വിധിപാകാത്തകമുഖ നാകാലയാർച്ചിത ശംഭോ!
- 6 അന്ധകാരവസിസ്തമശാസന! ശംഭോ!
വേദസ്വരൂപി! ബന്ധുരവിഗ്രഹ! ശംഭോ!
- 7 പരമസംഭവ പരമജനാഭേശ്വര! സർവ്വ-
പരവിമോചന! ധാരാള മാ. ശിവ ശംഭോ!

5. ആറ്റിങ്ങൽ തിരുവാറാട്ടുകാവിലെ ഭഗവതി

അടി-ചെമ്പട

പല്ലവി

പരദേവതേ! നിൻ പാദജനം ചെയ്യുന്നേനബ!

അനുപല്ലവി

സുഭാനന്ദവാപസസുജന പുജിതപാദേ! വരദേ!
തിരുവാറാട്ടുകാവതിൽ വാണീടുന്ന പാദേശരി

ജയ ജയ പാ....

ചാണങ്ങൾ

- 1 ചൊല്ലാർന്ന നാത്തുചെന്നു മല്ലാരിദേവൻ താനും
മല്ലിശൈലിയുമെല്ലാമേനവനും ദേവി!
പിണ്ണിലന്താഗ്രമൊന്നു മെല്ലെ നീയിളക്കീട്ടു
ചൊല്ലും വേലകൾ ചെയ്തു കഴ്യാണി വാണീടുന്നു.
അല്ലെൻ വിവിധമുള്ളതിങ്ങു വിരചൊടു
തല്ലി നീക്കി നല്ലതരുളുവാൻ തവ
തെല്ലപോലുമില്ല പണി വേൽപാ-
പല്ലവണ്ണമുല്ലസിക്ക് ഹൃദി മമ
- 2 ലോകേശ്വരി! നിൻകൃപാലോകം ലഭിക്കുന്നേരം
ലോകേ ദീനൻ ധനികനാകുന്നതും കാണുന്നു

പര...

മുക്തപ്രാപ്തം. പ്രാപ്തപ്രാപ്തം കവനം. പൊല്ലം.
 ശോകപ്രസംഗം. ഭക്തലോകത്തിലൊരു നാളം.
 ഗുണമുള്ള ഗുണമോർത്തിലില്ലാത്ത
 ഹരിതപ്രതിഭ. പണി വരിക, തവ കഴലിഞ്ഞെന്നിരിക്കു
 തുണ നിന്നയ്ക്കി, ലാലിത്യംഗുണമോഴിക്ക
 മണിവിളക്കു പോൽ മമ പര...

3. അഹിതമധ്യ കൈടന്നിഹതികാരണം. നീയേ
 സഹിതസന്തോഷ ദേവഹിതേ ശോഭാകാരണം.
 മഹിഷാസുരനെക്കൊന്നു വിഹിതലോക മക്ഷണേ
 നിഹതധൃതലോചന! പ്രഹിതമുത കുപിത-
 ചണ്ഡഗുണ്ഡാനന്ദവേദ ഖണ്ഡിനി! ചണ്ഡവിദ്യരക്ത-
 ബീജമാമിനി! ദണ്ഡിതാരിമണ്ഡല! ശ്രീകൃഷ്ണി ചണ്ഡികേ!

നിസൃന്ത്യേമേദിനി! പര...
 4. പാപങ്ങൾകൊണ്ടുളവാ. താപത്രയാത്മ സക-
 ലാപമൊഴിച്ചു കൃപയാ പാരം. കടാക്ഷിച്ചു
 ശ്രീപത്മനാഭൻ തന്റെ ശ്രീപാദകേതൽ വഞ്ചി-
 ഭുപാലൻ തന്റെ വംശശ്രീപുഷ്പിഭവകേ. നാഥേ
 വിദ്യ നിത്യവിദ്യ നിശ്ചയിച്ചി!
ഗദ്യപദ്യവർണ്ണനാഭൂപിണി!
 ഹൃദ്യമായ വേദവസ്തു നി നിരവധ്യഭുക്തി-
 ഭക്തിമുക്തിയായിനി! പര.....

6. ആറ്റിങ്ങൽ പള്ളിയറ ഭഗവതി

ഗകാരണം - പെമ്പട

പല്ലവി

കാത്യായനി! ദേവി! സദാ മാ. കാത്തീടണമെങ്കിലും!

അനുപല്ലവി

പാർത്താലിഹ ശരണം. നീ മമ
 പള്ളിയറയ്ക്കൽ വിളങ്ങുന്ന ഭഗവതി! കാത്യായ...

ചാണങ്ങൾ

1. സമസ്തലോകവുമുള്ളിൽ വഹിച്ചൊരു മാതേ!
സൃഷ്ടികാലത്തിൽ
 ശ്രമപ്പെടാതിങ്ങുളവാത താതേ! ബാധകളെല്ലാ-

* ഇത് തിരുവിതാംകൂർ മഠാലയത്തിന്റെ ആനന്ദപള്ളി പരമ്പരാഗതമാണെന്നു.

മർദ്ദിതനായ നല്ലൊരു കാത്തു വളർപ്പു നീയേ പാദംബരത്തിൽ
നമിച്ചവൻ ഹൃദി നിനച്ചിട്ടു. പുഷ്പമണിപൊട്ടു കൊടുത്തിട്ടു,
മരുതയകവുമുദിച്ചിട്ടു. സമർപ്പണമെന്നതു വാങ്ങിയിട്ടു.
സകലജനനി! ജയ നിരൂപമചരിതേ! കാത്യാ.

2. മരിച്ചവനൊരു മഹിഷമഹാസുന്ദരീ. പോരിലാർത്തി
പദവയത്താൽ മഹന. ചെൽതതിപ്പോര. ചെപ്പ. കൊണ്ടേറ്റ.
മുരിച്ച കോപമൊടാശു വധിച്ചൊരു നേര. വേതാളാരികൾ
നരിച്ച രണ്ടുവി കളിക്കയും. ത്രസിച്ച് വലജനമൊഴിക്കയും.
സ്തുതിച്ചു സുകൃതത്തി നമിക്കയും. മൃഗസ്തിതര്യത്തി പൊഴിക്കയും.
ഹവനിനിഹ അവ കളികളിതെളുത്തോ കാത്യാ....

3. വളഞ്ഞ വാളൊടു വട്ടകൾലകപാലം. കൈക്കൊണ്ടു ഭൈരവ-
ഗുണങ്ങൾ വെട്ടി മുറിച്ചൊരു നിന്നുടെ കോലം. എന്തുള്ളിൽ നിത്യം.
വിളങ്ങുവാൻ പണിയുന്നു സദാ പാശുലം. നിശ്ശേഷിതി.
കളഞ്ഞു വിരവിനൊടനുകൂലണം. തെളിഞ്ഞു നന്മകൾ വരുത്തണം.
വളർന്നൊരുലാലപഹരികണം.
ഹരിഹരയുദ്ധസുഖമനത ചാരണം! കാത്യാ....

4. സുപർണ്ണകേതു സരോരുഹനാഭൻതന്റെ പത്നീദേവിതും-
മപർണ്ണയും. വാണിയും. മുരടിക്കുക നിന്റെ ഭക്തജനാനാം.
പ്രപുണ്യരൂപിണി! ദൈവി സന്തതമെന്റെ വശത്തിന്നു*ളേളാ-
രൂപവണമെന്തൊഴിക്കണം. വിപത്തശേഷവുമകറ്റണം.
സപത്നകുലാമർദ്ദനം. കൃപയ്ക്കു പാത്രീഭവിക്കണം.
അടിയനതിനു വരമരുളുക സതതം. കാത്യാ....

7. കൊല്ലത്തു ചുറ്റുമല ഗ്രിപാർവ്വതി

സാമന്തി - ചെന്ന

പല്ലവി

പാഹി മാം ഗിരിത്തനന്ദ! സന്തതം - തവ
പാദപങ്കജം തൊഴുന്നേൻ

അനുപല്ലവി

ദേഹികൾക്കു നിൻ കൃപാലോലം ലഭിച്ചിതെന്നാൽ
ദേഹിയെന്നിഹ ജഗദിശ്വരി ചൊല്ലിട്ടുമോ? പാഹി.....

ചരണങ്ങൾ

1 കാൽത്തളിരിണയുള്ളിൽ ചേർത്തു വാണിടുന്നെന്ന
കാത്തടിടയ്കിലതിനു കീർത്തികേടില്ലയോ തേ?

*പള്ളിമറമ്പ് പ്രവൃത്തിയും, തിരുവ്വതംകുടി മഹാജാക്കന്മാരുടെ കൃപദ്രവ്യത്താൽ

പാർത്തിടാതെ നിന്റെയൊന്നുവാർത്തിക്കളവിലവും
തിർത്തു നികലധികം വീർത്ത കേതി നൽകേണം.

- 2 ഏതാനുമൊരു പിഴ ചെയ്തോ? ചെയ്താലുമതു-
മാതാവേ! നിന്നുടെ ചേതസി കരുതാമോ?
ആനുകൂല്യമായ പാതകമെല്ലാം തീർത്തു
മാതാപി! കാത്താളെന്നു ചേതം നിനക്കു ദേവി! പാഹി.....

ചുറ്റുമലയിൽ വാഴും മൂറ്റും ശ്രീപത്മനാഭ-
നൂറ്റ സോദരീ! ലോകം പൊറ്റ കാരുണ്യമുർത്തേ!
കുറ്റങ്ങളുമിലവും ഔരുന്നു സഹിച്ചു നീ
ചെറ്റു കടാക്ഷിക്കേണം മറ്റൊരാശ്രയില്ലേ പാഹി....

8 ഗുരുവായൂർ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

ശ്രീരാഗം - ചെമ്പട

പല്ലവി

കരുണ ചെയ്വാണെന്നു താമസം കൃഷ്ണ!
കഴലിനെ കൈതൊഴുന്നേൻ.

അനുപല്ലവി

ശരണാഗതന്മാർക്കിഷ്ടവരദാനം ചെയ്തു പെമ്മേ
ഗുരുവായൂപുരം തന്നിൽ മരുവുമവില ദുരിതഹരണ! ഭഗവൻ!
കരുണ.....

- 1 താരിഞ്ഞനി തലൊടും ചാരുതാം ചേർന്ന പാദം
ദൂരത്തിങ്ങിരുണൊരോ നേരത്തിൽ നിനച്ചാലും
ചാരതങ്ങു വന്നുപചാരത്തിൽ സേവിച്ചാലും
പാദീതിങ്ങിന തവ പരമപൂരൂഷ! ന ലെലു ദോമേതു.
കരുണ.....

- 2 ഉരുതദവേദസിന്ധു ദുരിതസഞ്ചയമാകും
തിരതന്നിൽ മരുവുന്ന നരതതിക്കവലംബം
മാതകമണിവർണ്ണൻ ഹരിതനെന്നെന്നും തവ
ചരിതവർണ്ണനങ്ങളിൽ സകലമുനികൾ
പരവതിവനധുനാ കരുണ.....

- 3 പിഞ്ചരഭാരമണിഞ്ഞ പുഞ്ചികുടംശിയാ
പുഞ്ചിരിചേർന്ന കൃപാപൂർണ്ണകടാക്ഷങ്ങളും
അഞ്ചിതവനമാലാഹാദകൗസ്തുഭങ്ങളും
പൊൻചിലവും പാദവും ഭുവനജനന! മമ ഹൃദി
കരുതുന്നേൻ കരുണ.....

- 4 ധാതാവരിതാം ലോകതാനാവായുള്ള ഗുരു-
വായപൂരവരനികേത! ശ്രീപത്മനാഭ!
പ്രീതി കലർത്തിനി വൈകാതെ കനിവിനോടെന്റെ
വാതാവിരാഗം നീക്കി വര! വീതമേ സകലകുശലമധികം
കരുണ.....

9 ഗുരുവായൂർ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

മുഖാരി - പെമ്പട

പല്ലവി

അടിമലരിണതന്നെ കൃഷ്ണ! അടിയനൊരവലംബം

അനുപല്ലവി

കടൽകരളുടെ കുളുർമുലയിണ പുണരും കാർമുകിൽ വർണ്ണ!

പദങ്ങൾ

- 1 പരമമയാബ്ബുനിയേ! കൃഷ്ണാ പാലിക്കണമെന്ന
തിരുവടലുടെ വടിവെപ്പൊഴുമെന്നുടെ ചിരേത
തൊന്നെന്നം.
- 2 അന്തകണയൊല്ലാ കൃഷ്ണ! അതിനിത
കൈതൊഴുതേൻ
നിൻതിരുവടി കൃപപെയ്യണം മയി നിത്യം ഗോവിന്ദ!
- 3 ഗുരുവായൂപുരേശ! കൃഷ്ണ! ഗുരുവായൂ നീയേ
അറിയരുതടിയനു ഗുണവും ദോഷവുമെല്ലാം ശുഭമാർഗ്ഗം
അടിയം.....

10. വഞ്ചിശാരി നാണി ഗൗരി പാർവ്വതിബായി

കാമോദി - പെമ്പട

പല്ലവി

പാരിടങ്ങളിലെത്തുമിങ്ങനെ വഞ്ചിശാരിയെപ്പോലെ
ഭാഗ്യമുള്ളവരില്ല നൂനം

അനുപല്ലവി

താരിൽ മരുതുമഴിയും ബത

ധാത്രിശാരിയുടെ വശമതിലായി

പാരിട

പദങ്ങൾ

- 1 ആർത്തികൾ ജനങ്ങൾക്കു തീർത്തു ധർമ്മകാര്യങ്ങൾ
കാത്തിടുവാനായ് വഞ്ചിപ്പുരാരുടെ പുണ്യ-
പൂർത്തിയാക്കുന്നതെന്നുതൂപം കൈക്കൊണ്ടു ചാരു
മുർത്തിയായഹ നേർത്തിടാതൊരു കീർത്തി ദിശ ദിശ
ചേർത്തിടുമെന്നൊരു പാർത്ഥിവനായികതന്റെ ഗുണങ്ങളെ
വാഴ്ത്താനെളുതല്ലിതു പാർത്താൽ പാരിട....
- 2 കൈമാണിയിലായിട്ടൊന്നും വാണിടുമെന്നൊരു ജന-
ശ്രേണിതന്നുടെ ദക്ഷ ചെയ്വാനൻപൊടു വിഷ്ണു-
പ്രാണവല്ലഭ ലക്ഷ്മി ദൈവമാൽ വന്നിതൊ മണിൻ
വാണിയോ രുദ്രാണിയോ ഇന്ദ്രാണിയോ കല്യാണി പാർവ്വതി-
നാണി മഹിശാരി കാണികളിങ്ങനെ കൊണ്ടാടുന്നതു
കണ്ടാൽ പാരിട....

- 3 വാണിഗുണങ്ങൾ കേട്ടാൽ നാണിക്കുമതുതവു.
പാണിക്കു ദാനശീലമേറ്റമത്രെയുമല്ല
കാണിക്കും വൈരികളിലുറ്റം ഗോബ്രാഹ്മണ പരി-
ശ്രാണകർമ്മധൂരിണ ശാസ്ത്രപുരാണ നാടക ഭാണ കോവിദ
വൈണികഗായകസഭയിലിരുന്നതിമോദം ചെയ്യുന്നു വിനോദം.
പാരിട.....
4. ശ്രീമാനാകുന്ന ബാലരാമവർമ്മ ഭൂപാല-
സ്വാമി തന്നിളയമാതാ സാമ്രാജ്യലക്ഷ്മി
സീമാ നിത്യാന്നദാനോപേതാ ശരണാഗതാഖില-
ഭൂമിപാലശിഖാരണീഗണധാമരഞ്ജിതകോമളാഹ്ലിനി-
കാമസുനീതി മഹാമതി പാർവ്വതിറാണി കരുണാമൃത
വേണീ പാരിട.....
- 5 പ്രിതിയുദ്ധമുളളിലൊരു ഭീതിയുമുളള ബഹു-
നീതിജ്ഞ മന്ത്രികളൊന്നിച്ചു കാര്യാകാര്യങ്ങൾ
ചാതുര്യമോടിഹ മന്ത്രിച്ചു മര്യാദ ധർമ്മവു-
മേതുമേ പിഴയാതെ തന്നുടെ ചേതസാപി നിനച്ചു
കല്പന
വീതവിശങ്കം നല്കീടുനൊരു മാനു്യാ ജഗദേകവദാന്യോ -
പാരിട
കൊല്പോടനന്തനാകും തല്പേ പളളികൊളളുന്ന
ചിര്പുമാൻ പത്മനാഭസ്വാമിതന്റെ കാരുണ്യം
കല്പവല്ലിയൊടൊപ്പമെന്നു ജഗൽപ്രസിദ്ധതയിൽപരം.
കിമു?
കല്പന നീളെ നടപ്പുതീരിയാകല്പമതിന്നില്ല വികല്പം.
- പാരിട....

11 വഞ്ചിശരി റാണി ഗൗരി പാർവതീബായി

സൗരാഷ്ട്രം - ചെന്നട

പല്ലവി
മനസാ കരുതുന്നതമ്പൊടു
മടിച്ചിടാതിഹ കൊടുക്ക വിരവൊടു മനസാ...

അനുപല്ലവി
സനകാഞ്ചിത സരസിതൂഹലോചന!
ശരണാഗത പാർവ്വതി രാജേശ്വരി മനസാ....

ചരണങ്ങൾ
സന്തതമോദിതബുധപരിവാരം അന്തികസീമനി വന്നനുവാദം
നിന്നിരുവടിയുടെ ചരിതമുദാരം ചിന്തതെളിഞ്ഞുരചെയ്യുന്നേരം.

- ചെന്തളിർമൃഗാശ്രം രോമാഞ്ചിതമുടനതിമാത്രം
കലയതി ഹന്ത ബാഷ്പപാത്രം മോരമൊടായിടുന്നു നേത്രം,
എന്തുതാമസം തവ പ്രിയോചിതചിന്തിതങ്ങ-
ളതകായമെന്നിയെ ചന്തമൊടാശു കൊടുപ്പതിനാശ്രിത-
സന്താനദ്രുമ നിന്നെയൊഴിഞ്ഞു ഹൃദന്തരമതിലിഹ
കരുതിടുന്നില്ലതി ശുഭഗുണ നിധിയാ. വഞ്ചിശാരി
മനസാ....
- 2 സ്നാനജപാർച്ച നിയമവിധാനം ദാനമസംഖ്യം വിവിധ
മനസ്സം.
മാനമോടതിഥിപൂജ നിദാനം ഹാനിവരാതൊരു
ഭോജനദാനം.
ഗാനനടനന്ദേദം ചേർന്നൊരു കളികളൊടു വിനോദം
പലതിവ മാനിനി സാമോദം ചെയ്വതു മാനു!
നിൻപ്രസാദം.
ധ്യാനശീലമാനസേന കരുതി മഹാനുഭാവ!
വാണിടുന്നഹോ ബത ദീനജ്ഞൈകപരായണ
മായവ ദേവ ദേവദതിസുഖമതിലതികൃതുകാനുദിനം.
തവ കരുണ ലഭിച്ചതിനടിമലർ പരിചൊടു
തൊഴുമവനീശ്വരി! മനസാ....
- 3 ശ്രീമനന്തപുരോത്തമ സദന! കാമദ!
മൃദുഹസിതാഞ്ചിതവദന!
ശ്രീമധുസൂദന തനുജിതമദന! സാമിൻ!
ദുരീകൃതനതകദന!
ശ്യാമജലധരാജ! സൽഗുണശരണധൂതസുനാഭ, ദാമിത-
ഭീമസാലാസൈനഭ, ദൃഢഗോഭീര്യ! നളിനനാഭ!
സോമചൂഡ താമരോത്തരവേന്ദ്രമുഖാമരേന്ദ്രവ്യ!
കോമളാഗ്നി രാപകൽ രാമ ജനാർദ്ദന! കൃഷ്ണ! ഹരേ!
നാരായണ ജയ വരദേതി സദാ തവ
നാമജപത്തെൊടു മരുവു പാർവ്വതീ
നാമയെന്തിയലുന്നൊരു രാജ്ഞി — മനസാ.....

12. റാണി രുക്മിണീബായി*

ശങ്കരാഭരണം - ചെന്നട

പല്ലവി

കുലദേശലരന്യപ സോദരി തന്നുടെ
ഗുണവർണ്ണനമെളുതോ?

* സ്വാതിതിരുനാൾ ഹൊരാജാവു തിരുനെൽവേലി സഹോദരി.

അനുപല്ലവി

കുലശാസ്ത്രധികന്യാപനിയായി കൺജനാഭകൃപയാ

വഞ്ചിശര

കുലപോഷണമതു ചെയ്‌വാനിങ്ങനുകുലഭാഗ്യമൊടുജ്-

വായിടിന കുല.....

ചരണങ്ങൾ

- 1 വണ്ടാർപുകുഴൽമണിയാ. ഭഗവതി തണ്ടാർമാനിനി
കുണ്ഡിനേ

കണ്ടാലഴകൊടു ഭീഷ്മകസുതയായുണ്ടായി ക്ഷിതമണ്ഡനേ
രണ്ടാം മുക്തിമണിയായിഹ ഭാഗ്യംകൊണ്ടുളവായേനിങ്ങനെ
കൊണ്ടാടീടുന്നവിലഭനങ്ങളുമിണ്ടൽ വെടിഞ്ഞു ദിനേ ദിനേ
ഉണ്ടതിനുമായുതം ഗുണചരിത്രം അതിവിചിത്രം പവിത്രം കുല.....
സുരസുരഭിയൊടെതിർവിതരണ ഗുണമിയലിന കുല.....

- 2 സംഗീതാഞ്ചിത സാഹിത്യോദിവിധങ്ങളിലേറ്റു മോദവും
ശൃംഗാരദിരസാനിത നാടകഭംഗികൾ കണ്ടു വിനോദവും
മങ്ങാത്തുളളൊരു മംഗലകരനിയമങ്ങളൊടമലാചാരവും
ഗംഗാധരഹരി ഗൌരീപദഭജനങ്ങളിലതിവിശ്വാസവും
തുംഗകീർത്തിയെങ്ങും ജഗതി തിങ്ങുപടി
വിളങ്ങുന്നിണങ്ങും മദമൊടു മധുരത തടവിന മണിമുവി കിമു-

കുല.....

- 3 മാതാവാകിയ പാർവ്വതിമാർജ്ജിയിലൊരമൊർന്ന വിനീതിയും
താതനതായൊരു രാജരാജനൃപചേതസി ചേർക്കും പ്രീതിയും
വീതാതങ്കം ധർമ്മസ്ഥിതിയിൽച്ചാതുരിപൂണ്ടൊരു നീതിയും
ഭുതലമതിലില്ലാർക്കുമിവണ്ണം പാതക കർമ്മണി ഭീതിയും
മോദമൊർന്ന നോക്കും മധുരവാക്കും ആധിതിർക്കുമേവർക്കും
ക്ഷിതിതലഗതനൃപവിതതികളടിതൊഴുമൊരു - കുല.....

ഇരയിമ്മൻതമ്പിയുടെ ആട്ടക്കഥകൾ

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി